

Alueelliset talousnäkymät syksyllä 2011

Alueelliset talousnäkymät | Jouko Nieminen
2/2011 |

Käyntiosoite
Aleksanterinkatu 4
00170 HELSINKI

Postiosoite
PL 32
00023 VALTIONEUVOSTO

Puhelin 010 606 000
Telekopio (09) 1606 2166

Julkaisusarjan nimi ja tunnus
Alueelliset talousnäkymät
2/2011

Tekijät (toimielimestä: nimi, puheenjohtaja, sihteeri) Jouko Nieminen Kehittämispäällikkö Varsinais-Suomen ELY-keskus		Julkaisuaika Syyskuu 2011
		Toimeksiantaja(t) Työ- ja elinkeinoministeriö
		Toimielimen asettamispäivä
Julkaisun nimi Alueelliset talousnäkymät syksyllä 2011		
Tiivistelmä <p>Katsauksessa tarkastellaan ELY-keskusalueiden ja niiden seutukuntien elinkeinoelämän ja työllisyyden nykytilaa ja lähiaikojen kehitysnäkymiä. Arvioinnin tuottajia ovat olleet ELY-keskukset ja muut alueelliset asiantuntijat. Katsaus laaditaan kaksi kertaa vuodessa. Tämän katsauksen arviot kuvastavat tilannetta kuluvan vuoden elokuun puolessa välissä.</p> <p>Katsaus on laadittu tilanteessa, jossa kansainvälisen talouden näkymät ovat heikentyneet. Talouden ja työllisyyden ennustettavuus on vaikeutunut huomattavasti ja varsinkin vuoden päähän ulottuviin arvioihin sisältyy runsaasti epävarmuustekijöitä.</p> <p>Taantumasta toipuminen on ollut alueilla varsin ripeää ja monilla alueilla nykytilaa kuvataan kokonaisuutena hyväksi, eikä elinkeinoelämän nähdä heikentyneen missään seutukunnassa. Myös useimmilla rakennemuutoksista kärsineillä alueilla on päästy kasvuun. Yritysten tilauskannat ovat vahvistuneet ja lomautukset päättyneet. Työttömyys on alentunut vauhdikkaasti, tosin pitkäaikaistyöttömyys on kasvanut.</p> <p>Monilla alueilla nähdään, että ainakin seuraavat puoli vuotta jatkuu kasvusuunnassa, tosin aiempaa hitaammassa kasvussa. Varsinkin vientivetoisilla alueilla näkyy huolta vuoden päähän ulottuvissa arvioissa ja mahdolliset muutokset voivat olla nopeitakin.</p> <p>Konkreettisia uhkakuvia on ICT-teollisuudessa, jossa odotetaan Nokian ilmoittamien 1 400 työpaikan vähennysten kohdentumista eri paikkakunnille. Toisaalta ICT-alan rakennemuutoksen uskotaan avaavan uusia mahdollisuuksia. Meriteollisuudessa vaikea tilanne jatkuu, mikä näkyy erityisesti Turun ja Rauman seutukunnissa. Porin näkymät kirkaistuivat hieman uuden öljynporauslautan tilauksen ansiosta.</p> <p>Kaivosteollisuuden voimakas kasvu heijastelee myönteisiin arvioihin monilla Itä- ja Pohjois-Suomen seuduilla. Rakenteilla olevien kaivosten lisäksi on useita pitkällä olevia suunnitelmia uusista kaivoksista. Merkittäviä kaupan alan investointeja toteutetaan useissa seutukunnissa, suurimmat käynnissä olevat kaupan investoinnit ovat käynnissä Kuopion, Kouvolan ja Helsingin seuduilla. Matkailun merkitys on edelleen kasvussa monissa seutukunnissa.</p> <p>TEM:n yhteyshenkilö: Konserniohjausyksikkö / Toimialapalvelu Esa Tikkanen, puh.050 040 549 ELY-keskusten yhteyshenkilö: Jouko Nieminen, e-mail; jouko.nieminen(at)ely-keskus.fi, puh 040 770 3010</p>		
Asiasanat Seutukuntien kehitysnäkymät, aluetalous, aluekehitys, elinkeinoelämä, työllisyys		
ISSN 1799-2664	ISBN 978-952-227-563-9	
Kokonaissivumäärä 213	Kieli Suomi	Hinta -
Julkaisija Työ- ja elinkeinoministeriö		Kustantaja

Besöksadress Postadress
 Alexandersgatan 4 PB 32 Telefon 010 606 000
 00170 HELSINGFORS 00023 STATSRÅDET Telefax (09) 1606 2166

Publikationsseriens namn och kod
 Regionala ekonomiska utsikter
 2/2011

<p>Författare</p> <p>Jouko Nieminen Utvecklingschef Närings-, trafik- och miljöcentralen i Egentliga Finland</p>	<p>Publiceringstid September 2011</p> <p>Uppdragsgivare Arbets- och näringsministeriet</p> <p>Organets tillsättningsdatum</p>
<p>Titel</p> <p>Regionala ekonomiska utsikter hösten 2011</p>	
<p>I översikten granskas nuläget för näringslivet och sysselsättningen samt utvecklingsutsikterna för de närmaste tiderna inom närings-, trafik- och miljöcentralernas områden och i deras ekonomiska regioner. Bedömningen har gjorts av närings-, trafik- och miljöcentralerna och andra regionala experter. Översikten sammanställs två gånger per år. Bedömningarna i denna översikt reflekterar situationen i mitten av augusti i år.</p> <p>Översikten har gjorts i ett läge där utsikterna för den internationella ekonomin har försvagats. Det har blivit betydligt svårare att förutsäga ekonomin och sysselsättningen och speciellt de bedömningar som sträcker sig ett år framåt innehåller många osäkerhetsfaktorer.</p> <p>Återhämtningen från recessionen har varit rätt snabb i regionerna och i många regioner beskrivs nuläget på det hela taget som gott och näringslivet anses inte ha försvagats i någon ekonomisk region. Också i många regioner som har lidit av strukturomvandlingar har tillväxten kommit igång. Företagens orderstockar har stärkts och permitteringarna har upphört. Arbetslösheten har snabbt minskat, även om långtidsarbetslösheten har ökat.</p> <p>I många regioner anser man att tillväxttenden kommer att fortsätta åtminstone under det följande halvåret, dock med en långsammare tillväxt än tidigare. I synnerhet i regioner som stöder sig på export märks en oro i de bedömningar som sträcker sig ett år framåt och eventuella förändringar kan vara snabba.</p> <p>Konkreta hotbilder finns i ICT-industrin, där man väntar på hur den minskning på 1400 arbetsplatser som Nokia har meddelat kommer att fördelas mellan olika orter. Man tror dock att strukturomvandlingen inom ICT-branschen kommer att öppna nya möjligheter. Det svåra läget inom marinindustrin fortsätter, vilket märks speciellt i Åbo och Raumo ekonomiska regioner. Utsikterna i Björneborg blev en aning ljusare tack vare beställningen av en ny oljeborrplattform.</p> <p>Gruvindustrins kraftiga tillväxt tar sig uttryck i positiva bedömningar i många regioner i östra och norra Finland. Utöver de gruvor som håller på att byggas finns det flera långt framskridna planer på nya gruvor. Betydande investeringar inom handeln görs i flera ekonomiska regioner, de största pågår i Kuopio-, Kouvola- och Helsingfors-regionerna. Turismens betydelse ökar fortfarande i många ekonomiska regioner.</p> <p>Kontaktperson vid arbets- och näringsministeriet: Koncernstyrningsenheten/Branschjänst/Esa Tikkanen, tfn 050 040 549 Kontaktperson vid närings-, trafik- och miljöcentralen: Jouko Nieminen, e-post: jouko.nieminen(at)ely-keskus.fi, tfn 040 770 3010</p>	
<p>Nyckelord</p> <p>Utvecklingsutsikter för de ekonomiska regionerna, regional ekonomi, regionutveckling, näringsliv, sysselsättning</p>	
<p>ISSN</p> <p>1799-2664</p>	<p>ISBN</p> <p>978-952-227-563-9</p>
<p>Sidoantal</p> <p>213</p>	<p>Språk</p> <p>Finska</p> <p>Pris</p> <p>-</p>
<p>Utgivare</p> <p>Arbets- och näringsministeriet</p>	<p>Förläggare</p>

Sisällysluettelo

Saatteeksi.....	7
Yhteenvedo	9
ELY-keskuskohtaiset yhteenvedot.....	11
Uudenmaan ELY-keskus	18
Helsingin seutukunta	19
Raaseporin seutukunta	22
Porvoon seutukunta	24
Loviisan seutukunta.....	25
Varsinais-Suomen ELY-keskus	27
Turun seutukunta	29
Salon seutukunta.....	32
Loimaan seutukunta	34
Vakka-Suomen seutukunta	36
Turunmaan seutukunta	38
Satakunnan ELY-keskus	40
Porin seutukunta	44
Rauman seutukunta	46
Pohjois-Satakunta	49
Pirkanmaan ELY-keskus	52
Etelä-Pirkanmaan seutukunta	54
Tampereen seutukunta	56
Ylä-Pirkanmaan seutukunta	61
Lounais-Pirkanmaan seutukunta.....	64
Luoteis-Pirkanmaan seutukunta	65
Hämeen ELY-keskus.....	68
Lahden seutukunta.....	70
Hämeenlinnan seutukunta.....	73
Riihimäen seutukunta.....	75
Forssan seutukunta.....	76
Kaakkois-Suomen ELY-keskus	78
Kouvolan seutukunta.....	83
Kotkan–Haminan seutukunta	85
Imatran seutukunta.....	87
Lappeenrannan seutukunta.....	88
Etelä-Savon ELY-keskus	90
Mikkelin seutukunta.....	95
Pieksämäen seutukunta	97
Savonlinnan seutukunta	99
Pohjois-Savon ELY-keskus.....	102
Kuopion seutukunta.....	105
Varkauden seutukunta.....	107
Ylä-Savon seutukunta	108
Koillis-Savon seutukunta	110
Sisä-Savon seutukunta	111
Pohjois-Karjalan ELY-keskus	113
Joensuun seutukunta	118
Keski-Karjalan seutukunta.....	122
Pielisen Karjalan seutukunta	124

Keski-Suomen ELY-keskus	127
Joutsan seutukunta	130
Jyväskylän seutukunta	132
Jämsän seutukunta	135
Keuruun seutukunta	137
Saarijärven-Viitasaaren seutukunta	139
Äänekosken seutukunta	142
Etelä-Pohjanmaan ELY-keskus	145
Suupohjan seutukunta.....	148
Seinäjoen seutukunta.....	149
Järviseudun seutukunta	152
Kuusiokuntien seutukunta	153
Pohjanmaan ELY-keskus	156
Vaasan seutukunta.....	159
Kyrönmaan seutukunta	161
Pietarsaaren seutukunta	162
Suupohjan rannikkoseudun seutukunta	165
Kaustisen seutukunta	167
Kokkolan seutukunta	169
Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus	176
Oulun seutukunta	178
Koillismaan seutukunta	180
Oulunkaaren seutukunta	182
Raahen seutukunta	184
Nivalan-Haapajärven seutukunta	186
Haapaveden-Siikalatvan seutukunta.....	187
Ylivieskan seutukunta.....	189
Kainuun ELY-keskus	191
Kajaanin seutukunta.....	193
Kehys-Kainuun seutukunta	196
Lapin ELY-keskus	198
Rovaniemen seutukunta.....	201
Kemi-Tornion seutukunta.....	203
Torniolaakson seutukunta.....	205
Itä-Lapin seutukunta.....	207
Tunturi-Lapin seutukunta.....	208
Pohjois-Lapin seutukunta	210
 Liite 1 Keskeisiä tilastotietoja, koko maa, ELY-keskukset ja seutukunnat ..	 212

Saatteeksi

Alueelliset talousnäkymät -katsaus on kaksi kertaa vuodessa päivitettävä julkaisu, johon on koottu ELY-keskusten ja muiden keskeisten aluekehittäjien näkemykset alueiden nykytilasta ja tulevaisuuden näkymistä. Tämän katsauksen tiedot tuotettiin elokuussa 2011.

Alueelliset arviot ja analyysit on toteutettu ELY-keskusten johdolla. ELY-keskukset hyödynsivät arvioissaan useiden eri aluekehittäjien näkemyksiä ja arvioita. Monissa ELY-keskuksissa toteutettiin osana katsauksen laatimisprosessia aluetoimijoiden yhteinen paneeli, jossa osallistujat yhdessä pohtivat ELY-keskusalueen ja sen seutukuntien nykytilaa, tulevaisuutta ja tarvittavia toimenpiteitä.

Alueiden arvioinnissa on kolme ajankohtaa:

- 1) Arvio nykytilasta verrattuna vuoden takaiseen tilanteeseen
- 2) Tilanne 6 kk:n kuluttua verrattuna nykytilaan
- 3) Tilanne vuoden kuluttua verrattuna nykytilaan

Arviointikohteita ovat elinkeinoelämän ja yritystoiminnan kehitys, työttömyyden määrä ja rakenne sekä osaavan työvoiman saatavuus. Arviointiasteikko on viisiportainen, jossa vaihtoehdot ovat: ++ Paljon parempi, + Parempi, 0 Ennallaan/nykytasolla, – Heikompi, -- Paljon heikompi.

Aluekohtaisia tulevaisuuden kehitysarvioita tulkittaessa on syytä huomioida, että alueen kehitysnäkymiä verrataan suhteessa alueen nykytilaan ja aiempaan kehitykseen. ELY-keskusalueita tai seutukuntia verrataan siis itseensä eikä toisiin alueisiin tai esim. koko maan keskimääräiseen kehitykseen.

ELY-keskusten vastuutahot katsauksen laatimisessa ovat olleet:

Uusimaa	projektipäällikkö Sasu Pajala
Varsinais-Suomi	työmarkkina-analyytikko Juha Pusila, erikoissuunnittelija Petri Pihlavisto
Satakunta	ylijohtaja Marja Karvonen, tutkija Merja Mannelin
Pirkanmaa	tutkimuspäällikkö Juhani Turtiainen
Häme	erikoissuunnittelija Markku Paananen
Kaakkois-Suomi	erikoistutkija Niilo Melolinna
Etelä-Savo	kehittämispäällikkö Marja Aro
Pohjois-Savo	strategiapäällikkö, vs. yksikön päällikkö Juha Kaipainen
Pohjois-Karjala	strategiapäällikkö Pekka Myllynen
Keski-Suomi	kehitysjohtaja Eija Heinonen
Etelä-Pohjanmaa	erikoistutkija Timo Takala
Pohjanmaa	tutkija Jorma Höykinpuro, projektipäällikkö Olli Peltola
Pohjois-Pohjanmaa	kehittämispäällikkö Juha Levy
Kainuu	strategiapäällikkö Juha Puranen
Lappi	strategiapäällikkö Tuija Ohtonen, tutkija Tuula Uusipaavalniemi

Katsauksen koostamisesta on vastannut kehittämispäällikkö Jouko Nieminen Varsinais-Suomen ELY-keskuksesta.

Turussa 23.8.2011

Jouko Nieminen

Yhteenveto

Talouden ja työllisyyden näkymät ovat eri puolilla maata samansuuntaiset. Alkuvuoden aikana kehitys on ollut myönteistä ja tällä hetkellä tilanne on monin tavoin hyvä. Yritysten hyvä tilauskanta ja käynnissä olevat hankkeet pitävät vielä lähiaikojen näkymät kohtuullisen hyvinä. Loppukesällä vahvistunut maailmatalouden epävarmuus heijastuu arvioiden varovaisuutena ja varsinkin vientiin tukeutuvilla alueilla huoli tulevaisuudesta on vahvistunut.

Talouden ja työllisyyden ennustettavuus on vaikeutunut huomattavasti ja varsinkin vuoden päähän ulottuviin arvioihin sisältyy runsaasti epävarmuustekijöitä.

Elinkeinoelämän tilanne ja näkymät

Elinkeinoelämän arvioidaan olevan tällä hetkellä vuoden takaiseen verrattuna parempi 65 seutukunnassa ja ennallaan kahdessa seutukunnassa. Elinkeinoelämän tilanteen ei nähdä heikentyneen viimeisen vuoden aikana missään seutukunnassa. Myös useimmilla ns. äkillisen rakennemuutoksen alueilla kehitys on ollut positiivista.

Seuraavan puolen vuoden kuluessa elinkeinoelämän tilanteen ennakoitaan edelleen paranevan 46 seutukunnassa ja vuoden sisällä 35 seutukunnassa. 17 seutukunnassa odotetaan kasvun laantuvan ja tilanteen palautuvan vuoden kuluttua nykytasolleen.

Konkreettisia uhkakuvia on ICT-teollisuudessa, jossa odotetaan Nokian ilmoittamien 1 400 työpaikan vähennysten kohdentumista eri paikkakunnille. Toisaalta ICT-alan rakennemuutoksen uskotaan avaavan uusia mahdollisuuksia. Meriteollisuudessa vaikea tilanne jatkuu, mikä näkyy erityisesti Turun ja Rauman seutukunnissa. Porin näkymissä on uutta valoa uuden öljynporauslautan tilauksen ansiosta.

Kaivosteollisuuden liikevaihdon ja henkilöstömäärän kasvu heijastelee myönteisiin arvioihin monilla Itä- ja Pohjois-Suomen seuduilla. Rakenteilla olevien kaivosten lisäksi on useita pitkällä olevia suunnitelmia uusista kaivoksista. Merkittäviä kaupan alan investointeja toteutetaan useissa seutukunnissa, suurimmat käynnissä olevat kaupan investoinnit ovat käynnissä Kuopion, Kouvolan ja Helsingin seuduilla. Matkailun merkitys on edelleen kasvussa monissa seutukunnissa.

Useissa seutukunnissa on pitkälle vietyjä investointisuunnitelmia niin tuuli- kuin bioenergian osalta.

Työttömyyden määrä ja rakenne

Työttömyys on vähentynyt lähes koko maassa varsin ripeästi. Myös taantumien aikana nousut nuorisotyöttömyys on kääntynyt laskuun. Vaikka työttömyysaste onkin laskusuunnassa, monilla alueilla työttömyysjaksojen pitkittyminen ja rakenteellisen työttömyyden kasvu ovat huolestuttavia.

Työttömyyden vähenemisen uskotaan jatkuvan seuraavan puolen vuoden sisällä 40 seutukunnassa ja vuoden sisällä 42 seutukunnassa. Työvoiman ikääntyminen on yhä merkittävämpi tekijä työttömyyden vähenemisessä.

Osaavan työvoiman saatavuus

Työvoiman saatavuusongelmat ovat jonkin verran lisääntyneet, mutta koskevat lähinnä yksittäisiä aloja tai ammatteja. Ongelmat työvoiman saatavuudessa lisääntyvät kuitenkin sitä mukaa kun poistuma työvoimasta kiihtyy. Seuraavan puolen vuoden sisällä työvoiman saatavuuden ennakoitaan vaikeutuvan 18 seutukunnassa ja vuoden sisällä 31 seutukunnassa.

Sosiaali- ja terveydenhoitoala pysyy edelleen työvoiman saatavuuden kannalta vaikeana alana.

ELY-keskuskohtaiset yhteenvedot

Uusimaa

Uudellemaalle tärkeät toimialat kuten rakentaminen, logistiikka, kauppa ja liike-elämän palvelut ovat jatkaneet kasvuaan, mutta kasvun hidastumisesta alkaa näkyä merkkejä. Teollisuustuotannon kasvuvauhti on ollut nopeaa ja etenkin teknologiateollisuus on ollut vahvassa nousussa.

Työvoiman kysyntä on piristynyt ja avoimia työpaikkoja on ollut viimevuotista enemmän kaikissa seutukunnissa. Ripeimmin työllisyys on kasvanut palvelualoilla. Työttömien ja nuorisotyöttömien määrä on jatkanut vähenemistään. Pitkäaikaistyöttömien määrän kasvu on hidastunut.

Varsinais-Suomi

Varsinais-Suomen talouden kehitys ja kehitysnäkymät ovat maltilliset, teollisuuden ja rakentamisen kasvu on jäänyt koko maan keskimääräisen tason alapuolelle. Syynä hitaampaan kasvuun on lähinnä rakennemuutosalojen, meriteollisuuden ja viestintälaitteita valmistavan teollisuuden poikkeuksellinen markkinatilanne, jossa tilauskanta ei ole vahvistunut muun teollisuuden tapaan.

Kaupan alan ja palveluiden tilanne ja näkymät ovat teollisuutta paremmat, vaikka ostovoiman heikennykset uhkaavat myös näiden alojen työllisyyttä jo ensi vuoden aikana.

Työllisyystilanne on kehittynyt positiiviseen suuntaan, mutta hitaammin kuin muualla maassa.

Satakunta

Satakunnalle keskeisten toimialojen, metsä-, metalli-, elintarvike- ja kemian teollisuuden tilanteessa ei ole tapahtunut suuria muutoksia. Meriteollisuuden tilanne on kokonaisuutena edelleen epävakaa, vaikka Mäntyluodon telakka onkin saanut merkittävän tilauksen. Energiasektoriin liittyy positiivisia odotuksia lähivuosina.

Maailmantalouden epävarmuus on suurta tällä hetkellä. Mahdollisen taantuman vaikutukset näkyisivät vientiherkillä aloilla varsinkin konepajateollisuudessa ja teknologiateollisuudessa nopeasti Satakunnassa.

Työllisyys on kehittynyt alkuvuonna myönteisesti ja TE-toimistoihin ilmoitettujen avoimia työpaikkojen määrä on kasvanut voimakkaasti.

Pirkanmaa

Pirkanmaan elinkeinoelämän nykytila koetaan varsin positiivisina ja myönteisen kehityksen odotetaan yleisestä taloustilanteen epävarmuudesta huolimatta myös jatkuvan lähiaikoina. Pirkanmaan vientiteollisuuteen nojautuva tuotanto on toipunut hyvin teollisuuden ra-

kennemuutoksesta ja kansainvälisen finanssikriisin jälkeisen epävarmuuden jatkumisesta huolimatta.

Yritysten tilauskannat ovat kasvaneet, mutta odotuksissa on myös varovaisuutta. Tällä hetkellä talouden kehityksessä on useita riskitekijöitä. Koska Pirkanmaa on Suomen vahvimpia vientiteollisuuskeskittymiä, vientikysynnän muutokset tuntuvat keskimääräistä voimakkaammin ja heijastuvat odotuksiin alueella.

Häme

Puolen vuoden tähtäyksellä elinkeinoelämän ja yritystoiminnan tilanteen uskotaan Hämeen ELY-keskuksen alueella hivenen paranevan. Kanta-Hämeen arviot ovat jonkin verran Päijät-Hämettä optimistisempia. Työllisyystilanteen arvioidaan kuuden kuukauden kuluttua olevan nykytilannetta parempi Kanta-Hämeen ja Lahden seutukunnissa, mutta Heinolan äkillisen rakennemuutoksen alueella työllisyyden arvioidaan heikkenevän.

Mikäli kansainvälinen taloustilanne ei oleellisesti heikkene, pysyvät Hämeen alueen elinkeinoelämän ja yritystoiminnan sekä työllisyyden näkymät myös vuoden tähtäyksellä pääosin myönteisinä.

Kaakkois-Suomi

Tuotannon liikevaihto on ollut vakaassa noususuunnassa, mutta kesän jälkeen on epävarmuus lisääntynyt. Epävarmuutta lisää se, että Kaakkois-Suomi on vientituotannon sekä satamatoiminnan ja muun kuljetuksen vuoksi varsin riippuvainen maailman yleisestä talouskehityksestä.

Metsäteollisuuden tuotannon uudelleenjärjestelyt ovat edelleen käynnissä. Työvoiman vähennysten ohella ala myös investoi alueella jonkin verran. Uutta tuotantoa on syntynyt tuulivoimateollisuuteen ja energiatuotantoon. Satamaliikenne on kasvanut vauhdikkaasti. Vahvaa kasvua on ollut myös matkailussa, jossa tärkeässä roolissa on Venäjältä tuleva matkailijat. Kauppa investoi voimakkaasti.

Työttömyys on laskenut hitaammin kuin koko maassa keskimäärin.

Etelä-Savo

Elinkeinoelämän vire on hyvä, mutta nopeaa nousua ei ole nähty. Teollisuustuotannon taso on edelleen alhaisempi kuin ennen taantumaa, ja investointien käynnistämisessä on vielä ollut varovaisuutta. Vienti on ollut hitaassa kasvussa.

Alkuvuoden aikana monilla aloilla kasvu on lähtenyt käyntiin. Yritysten tilauskanta ja kapasiteetin käyttöaste ovat tällä hetkellä lähellä pitkän aikavälin keskiarvoa. Synkkenevät arviot maailmantalouden tilasta uhkaavat kuitenkin talouden tasapainoa myös Etelä-Savossa.

Pohjois-Savo

Kuluvan vuoden aikana on Pohjois-Savossa eletty maltillisen kasvun aikaa. Myös rakenne-
muutosalueilla kehitys on ollut sekä talouden että työllisyyden kannalta positiivista. Lähiajat
näyttäisivät maltillisen, joskin hidastuvan kasvun jatkuvan. Rakentamisen merkitys on ollut
erittäin positiivinen ja varsinkin Kuopion seudulla kauppakeskusrakentaminen on runsasta.

Pohjois-Karjala

Maakunnan keskeisten klusterien tilanne näyttää vakaammalta kuin edellisellä vuonna. Me-
talliteollisuudessa tilanne on parantunut huomattavasti ja uutta työvoimaa rekrytoitu. Kai-
vostoimintaan liittyy paljon odotuksia. Rakentaminen on myötätulessa ja suuria hankkei-
ta on edelleen käynnissä.

Maakunnan työttömyysluvut ovat edelleen koko maan heikoimmat huolimatta positiivisesta kehityksestä. Työttömyyden lasku tulee jatkumaan osittain väestön ikääntymisen myötä.

Keski-Suomi

Keski-Suomen avainalat ovat selviytyneet taantumasta ja kasvun kausi näyttäisi olevan edessä. Yritysten liiketoiminta on kääntynyt kasvuun kaikissa Keski-Suomen seutukunnissa. Jatkuuko elinkeinoelämän positiivinen vire riippuu yleismaailmallisesta tilanteesta.

Elinkeinoelämän positiivinen kehitys ei vielä ole näkynyt voimakkaasti työttömyyden alenemisena, ja työttömyyden lasku on ollut Keski-Suomessa koko maata hitaampaa. On kuitenkin todennäköistä, että työttömyyden aleneminen kiihtyy lähikuukausina.

Etelä-Pohjanmaa

Eri toimialoilla toimivien yritysten tulevaisuuden näkymät ovat kohtuullisen positiiviset. Maailmantalouden epävarmuustekijät aiheuttavat varovaisuutta, jonka odotetaan heijastuvan sekä tuotanto-odotuksiin että investointi- ja rekrytointihalukkuuteen.

Työllisyyden osalta käänne parempaan on ollut nopea, mutta Suupohjan alueella kehityksen arvioidaan olevan muuta aluetta hitaampi. Työttömien määrä on n. 14 % vähemmän kuin vuosi sitten. Työttömyysjaksojen pitkittyminen nousee haasteeksi.

Pohjanmaa

Pohjanmaan päätoimialojen kehitys on ollut vahvaa ja tilauskannat ovat alkuvuoden aikana vahvistuneet. Valoisimmat odotukset ovat Vaasan seudun energiaklusterilla. Hyviä näkymiä varjostavat kesän aikana nousseet maailmantalouden uhkakuvat.

Työttömyys on laskenut ja työttömyysaste onkin maan alhaisin. Erityisesti nuorisotyöttömyys on laskenut, mutta pitkäaikaistyöttömyys on kasvussa.

Pohjois-Pohjanmaa

Elinkeinoelämän tilanne on Pohjois-Pohjanmaalla hyvässä tilanteessa, tosin yleinen talouden epävarmuus vaikuttaa varsinkin vientiteollisuuden näkyisiin. ICT-alan myllerryksen uskotaan monipuolistavan alaa, varsinkin hieman pidemmällä aikavälillä. Pohjois-Suomen suurhankkeet kaivosalalla ja energiatuotannossa luovat uskoa tulevaisuuteen.

Työttömyyden aleneminen on jatkunut koko Pohjois-Pohjanmaalla, erityisesti nuorten työttömyys on laskenut nopeasti.

Kainuu

Tällä hetkellä Kainuun elinkeinoelämä on hyvässä vaiheessa, ja keskeisten yritysten näkymät ovat vahvoja. Kesän jälkeen kasvuodotukset ovat hieman vaimentuneet. Mikäli maailmataloudessa tapahtuu käänne heikompaan, ei muutosten uskota heijastuvan Kainuuseen kovinkaan nopeasti.

Kainuun aluetaloudelle tärkeän kaivosteollisuuden merkitys kasvaa edelleen. Metalliteollisuudessa on saatu suuria tilauksia, mitkä luovat vakautta alalle. Huonekalu- ja elektroniikkateollisuudessa on koettu isoja menetyksiä.

Uuden työvoiman kysyntä on vilkasta erityisesti rakentamisessa ja palveluissa. Vaikka talous kasvaisikin hitaasti, painuu Kainuun työttömyys yhä alemmaksi, sillä työikäinen väestö vähenee ja työvoimaa poistuu yhä enemmän eläkkeelle.

Lappi

Lapin näkymät ovat myönteiset pohjautuen kaivos- ja metalliteollisuuteen, energiahankkeisiin sekä matkailuun. Johtotähtenä positiivisessa kasvussa on ollut kaivostoiminnan voimakas liikevaihdon ja henkilöstömäärän kasvu. Epävarma taloustilanne saattaa siirtää viereillä olevien hankkeiden päätöksiä ja toteutusaikatauluja.

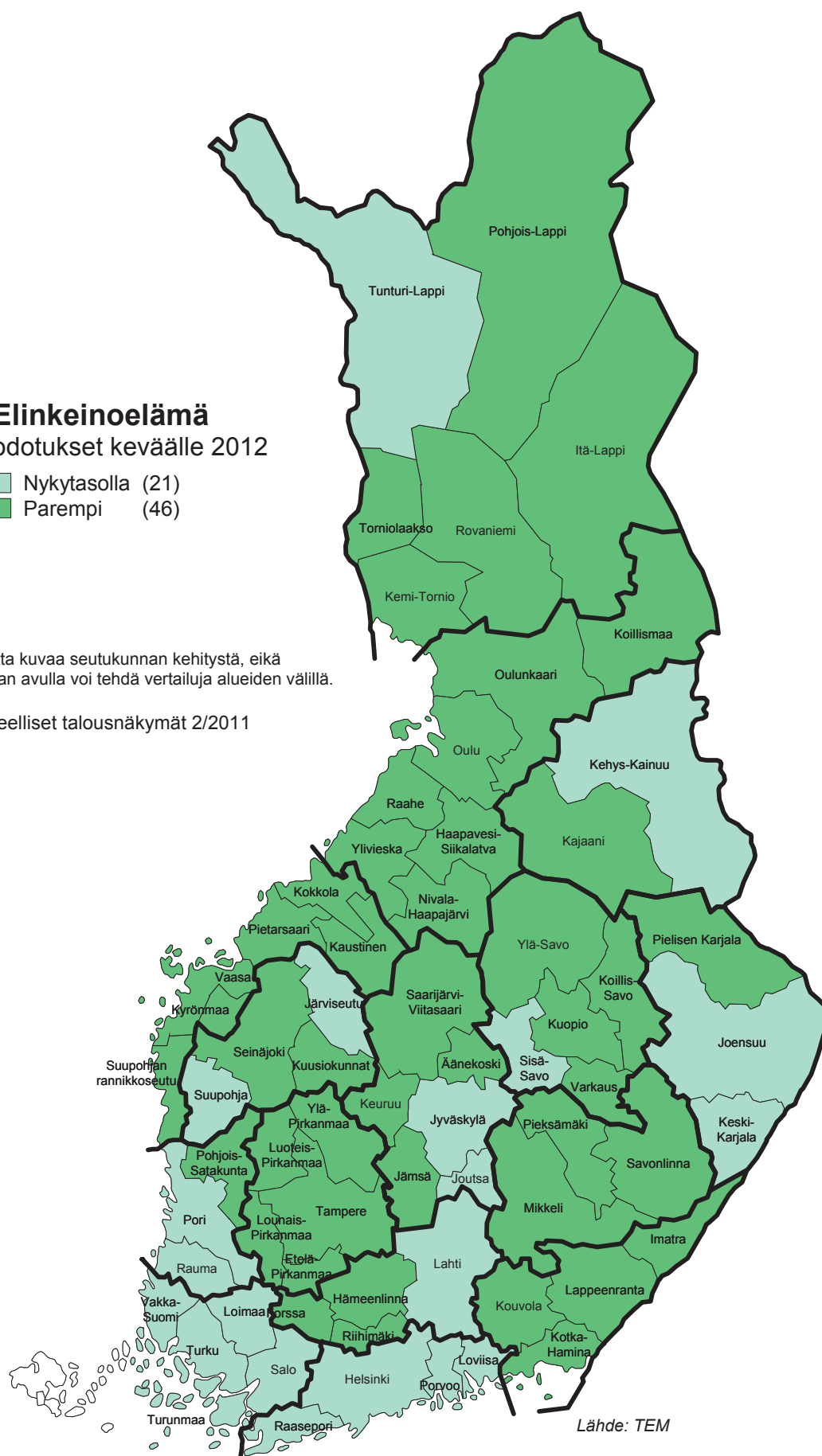
Työttömyys on laskenut taantuman jälkeen keväästä 2010 saakka ja suuntaus jatkuu hyvänä kuluvan vuoden. Pitkäaikaistyöttömyyden kasvu on haasteellista. Työvoiman kysynnän lisääntyminen ja samanaikainen työvoiman nopeutuva poistuma vaikeuttavat työvoiman saatavuutta.

Elinkeinoelämä odotukset keväälle 2012

- Nykytasolla (21)
- Parempi (46)

Kartta kuvaa seutukunnan kehitystä, eikä kartan avulla voi tehdä vertailuja alueiden välillä.

Alueelliset talousnäköymät 2/2011

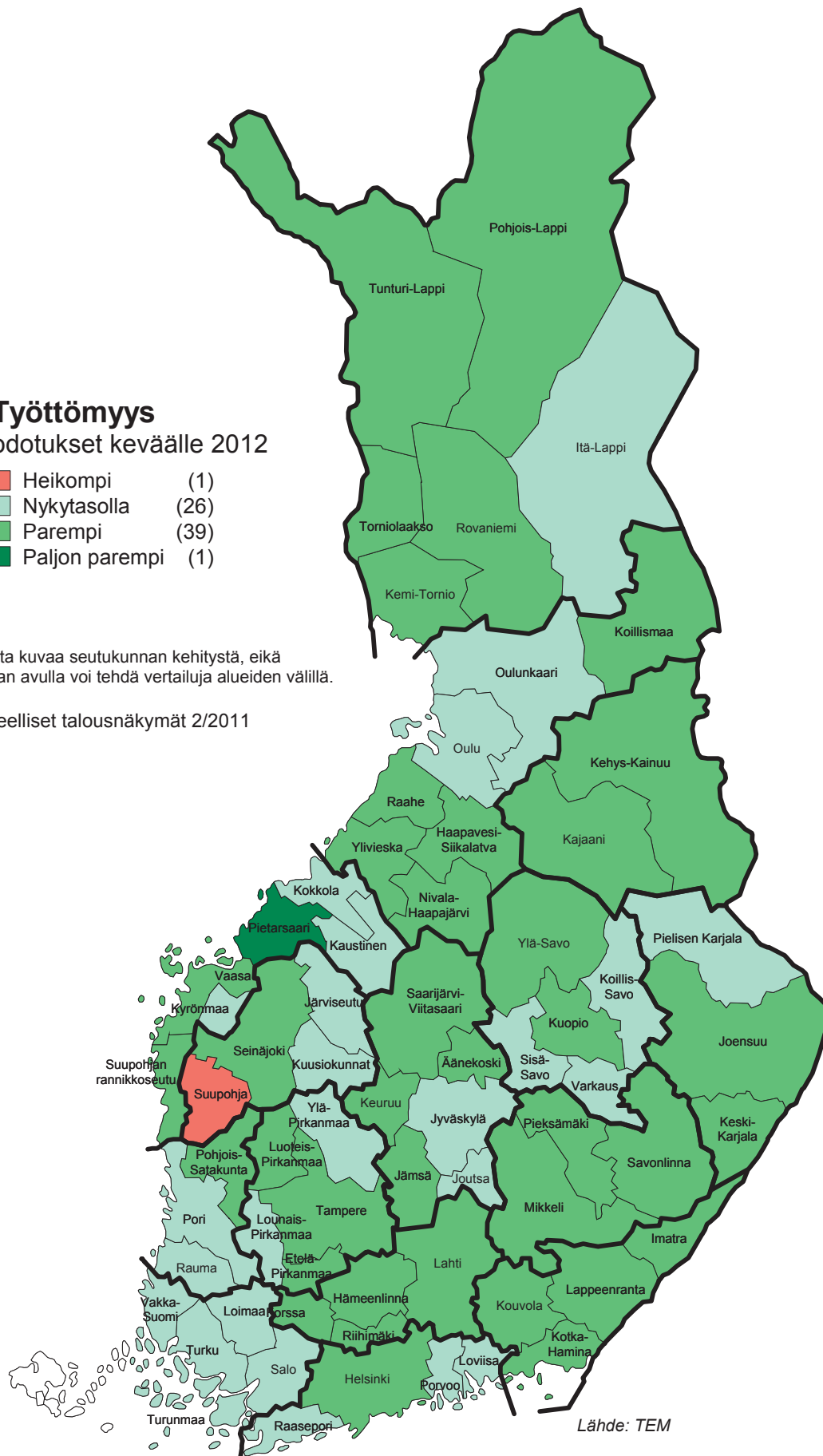
Lähde: TEM

Työttömyys odotukset keväälle 2012

Heikompi	(1)
Nykytasolla	(26)
Parempi	(39)
Paljon parempi	(1)

Kartta kuvaa seutukunnan kehitystä, eikä kartan avulla voi tehdä vertailuja alueiden välillä.

Alueelliset talousnäkymät 2/2011

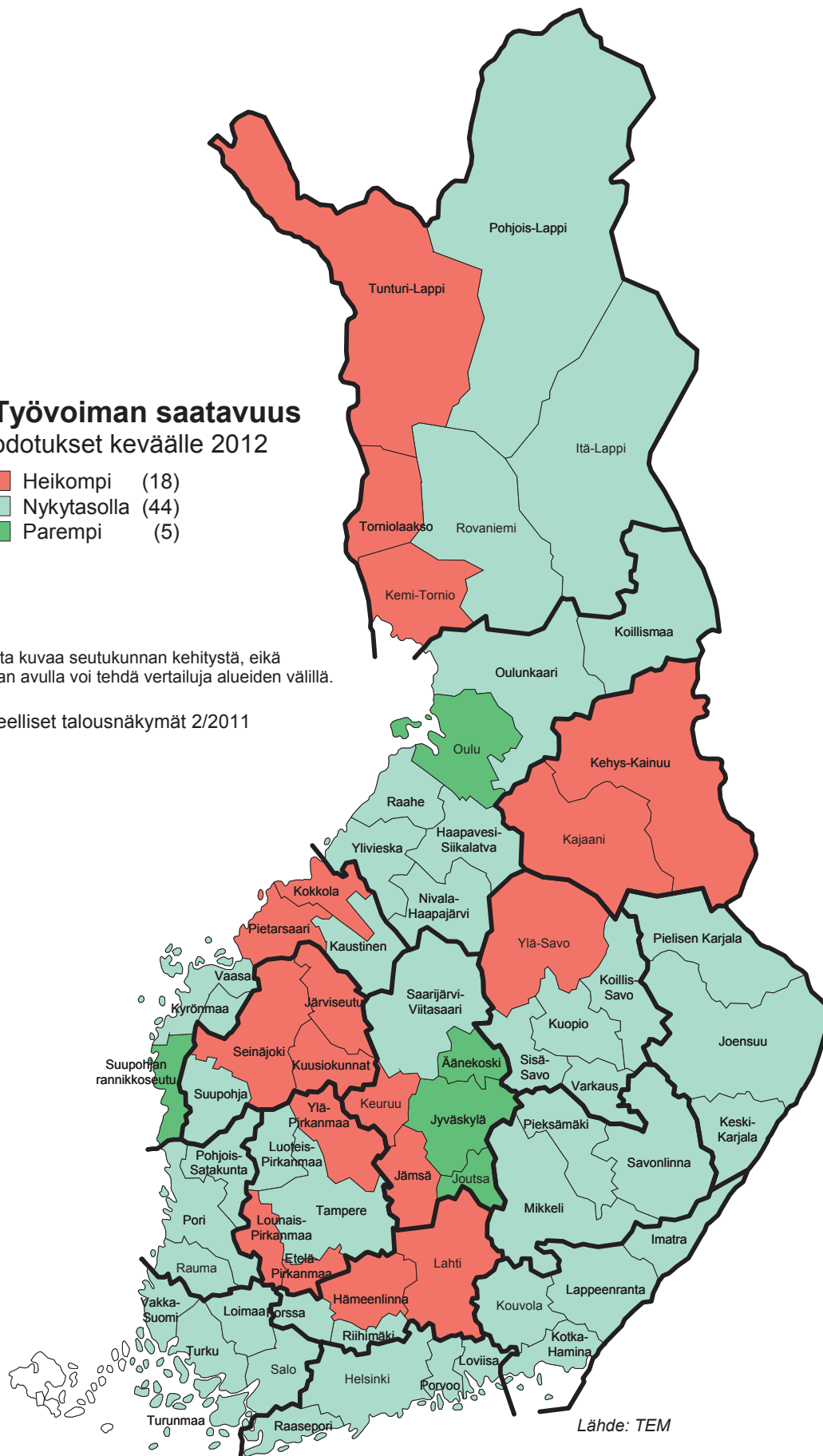
Lähde: TEM

Työvoiman saatavuus odotukset keväälle 2012

- Heikompi (18)
- Nykytasolla (44)
- Parempi (5)

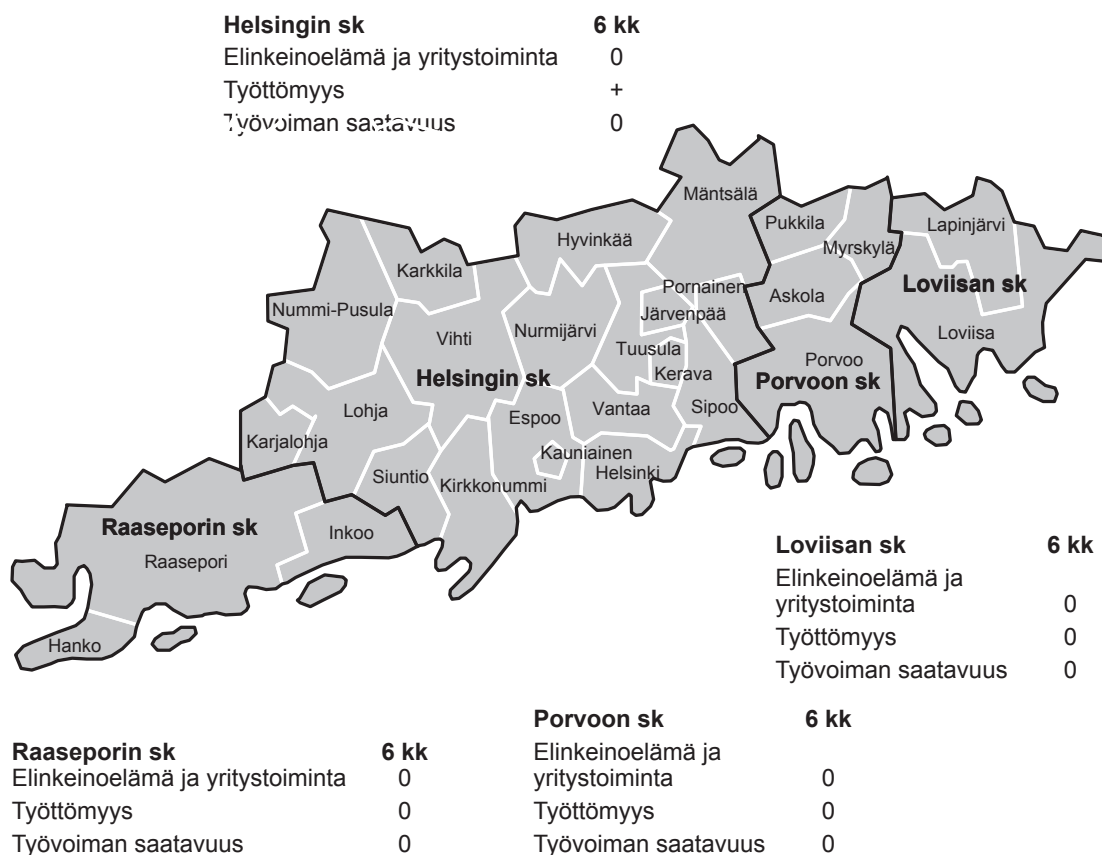
Kartta kuvaa seutukunnan kehitystä, eikä kartan avulla voi tehdä vertailuja alueiden välillä.

Alueelliset talousnäkymät 2/2011

Lähde: TEM

Uudenmaan ELY-keskus

Uudellamaalla asui kesäkuun 2011 lopussa 1 540 348 henkilöä. Vuonna 2009 Uudenmaan ELY-keskuksen alueella oli 98 418 yritysten toimipaikkaa, joissa oli henkilöstöä 514 270. Kesäkuun 2011 lopussa työttömiä työnhakijoita oli 59 501 ja työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta 7,0 %.

Uudenmaan ELY-keskus	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	+	0	0
Työttömyyden määrä ja rakenne	+	+	0
Osaavan työvoiman saatavuus	+	0	0

++ Paljon parempi, + Parempi, 0 Ennallaan, - Heikompi, -- Paljon heikompi

Uudenmaan ELY-keskuksen alue muodostuu Uudenmaan neljästä seutukunnasta, jotka ovat Helsingin seutukunta, Raaseporin seutukunta, Porvoon seutukunta ja Loviisan seutukunta. Helsingin seutukunnan merkitys ELY-keskuksen alueen ja koko maan kannalta on tärkeä, sillä Helsingin seutukunnassa tuotetaan kolmannes koko maan arvonlisäyksestä.

Vuoden ensimmäisellä neljänneksellä investoinnit ovat elpyneet, teollisuustuotannon kasvuvauhti on ollut nopeaa ja etenkin teknologiateollisuus on ollut vahvassa nousussa. Elektroniikkateollisuudessa vaikeudet ovat jatkuneet.

Kesän aikana maailmantalouden kasvuvauhti on hiipunut ja myös Uudellamaalla elpyminen näyttää hidastuvan, koska viennin kasvu on hyytymässä. Lähitulevaisuuden ennustaminen on tällä hetkellä hyvin vaikeaa.

Uudellemaalle tärkeät toimialat kuten rakentaminen, logistiikka, kauppa ja liike-elämän palvelut ovat jatkaneet kasvuaan, mutta kasvun hidastumisesta alkaa näkyä merkkejä. Kriisin partaalla oleva euroalue ja Yhdysvaltojen odotettua pienempi talouskasvu aiheuttavat epävarmuutta kuluttajien ja elinkeinoelämän odotuksissa. Huonomman kehityksen riskit ovat lisääntyneet ja osa ekonomisteista näkee vuoden 2008 tasoisen taantumana olevan mahdollinen.

Alueen asuntotuotannon alikapasiteetti yhdessä ikääntymisen kanssa voivat olla esteenä työvoiman saannille ja kasvulle tulevaisuudessa. Myös pk-yritysten heikko halu investoida on huolestuttavaa ja varsinaisia rahoitusongelmia on erityisesti nuorilla ja kasvavilla yrityksillä, joiden toiminta ei ole vielä vakiintunut.

Helsingin, Raaseporin, Porvoon ja Loviisan seutukunnissa lähiaikojen tunnelmat ovat epävarmat, vaikka elpyminen on jatkunut.

Työttömien ja nuorisotyöttömien määrä on jatkanut selvää vähenemistään. Pitkäaikaistyöttömien määrän kasvu on hidastunut. Pitkäaikaistyöttömien osuus kaikista työttömistä on vajaa neljännes.

Lähitulevaisuuden näkymät ovat epävarmat. Puolen vuoden sisällä Uudenmaan seutukuntien työttömyystilanteen odotetaan edelleen todennäköisesti parantuvan, mutta vuoden päästä työttömyyden väheneminen näyttää vähintäänkin hidastuvan.

Työvoiman kysyntä on piristynyt ja avoimia työpaikkoja on ollut viimevuotista enemmän kaikissa seutukunnissa. Ripeimmin työllisyys on kasvanut palvelualoilla. Osaavan työvoiman saatavuudessa ei ole tapahtunut juurikaan muutoksia verrattuna vuodentakaiseen. Työvoimaa tarvitaan tällä hetkellä ja tulevaisuudessa mm. kauppa- ja palvelualoilla sekä terveydenhuolto- ja sosiaalialalla. Tulevaisuudessa osa hoiva-alan työvoimasta tullaan korvaamaan teknologisilla innovaatiolla kuten hoivaroboteilla ja mobiiliteknologialla. Työvoiman saatavuus saattaa helpottua vuoden päästä, jos talouden hiipuminen jatkuu. Joillain toimialoilla kiihtyvä eläköityminen todennäköisesti lisää työvoiman kysyntää lähiaikoina.

Helsingin seutukunta

Espoo, Helsinki, Vantaa, Hyvinkää, Järvenpää, Kauniainen, Kerava, Kirkkonummi, Mäntsälä, Nurmijärvi, Pornainen, Siuntio, Tuusula, Lohja, Karjalohja, Karkkila, Nummi-Pusula, Vihti ja Sipoo

Helsingin seutukunnassa asui kesäkuun 2011 lopussa 1 419 880 asukasta. Vuonna 2009 seutukunnassa oli 89 154 toimipaikkaa. Kesäkuun 2011 lopussa työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli 7,4 %, ja työttömiä työnhakijoita oli 54 882.

Helsingin seutukunta	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	+	0	0
Työttömyyden määrä ja rakenne	+	+	0
Osaavan työvoiman saatavuus	+	0	0

++ Paljon parempi, + Parempi, 0 Ennallaan, - Heikompi, -- Paljon heikompi

Elinkeinoelämä ja yritystoiminta

Helsingin seutukunnassa talous on jatkanut elpymistä kohti vuoden 2008 tasoa. Vienti on vetänyt ja tuotanto kasvanut, vaikka kasvuvauhti onkin hidastunut. Mutta jo lähitulevaisuudessa päästä globaalit uhkat, kuten Etelä-Euroopan maiden ongelmat saattavat uhata alueen elinkeinoelämän kasvua.

Helsingin seudun vahvuutena on monipuolinen toimialarakenne. Helsingin seudun kaikki tärkeimmät toimialat ovat jatkaneet kasvuaan. Kasvu on ollut nopeinta rakentamisessa, kuljetuksen ja varastoinnin alalla sekä kaupan alalla, jolle on ennustettu hiljenemistä syksyllä jopa vuosiksi. Lähiajan näkymät ovat hyvin epävarmat.

Helsingin seutukunnan peruspilarina vahvassa elpymisessä ovat monipuolisen toimialarakenteen sekä kaupan lisäksi olleet infrahankkeet kuten Kehä III:n ja Kehä I:n rakennustyöt, länsimetron rakentaminen, kehäradan rakentaminen lentoasemalle, kantatie 51:n rakentaminen välille Kirkkonummi-Kivenlahti ja Kehä I:n parannus- ja remontointityö sekä tunnelointi.

Helsingissä asuntorakentaminen on vilkastunut, mutta liian suuri osa rakennuksista rakennetaan omistusasunnoiksi, kun tarvittaisiin halpahintaisia vuokra-asuntoja, jotta matalapalkka-aloille saadaan työvoimaa.

Myös korjausrakentaminen ja toimitilarakentaminen on vilkastunut, mutta samaan aikaan varsinkin idässä on vapaana paljon tyhjiä toimitiloja.

Espoolle tärkeiden toimialojen, rahoituksen, liike-elämän palveluiden ja kaupan näkymät ovat hyvät. Asuntotuotannon kasvu on tasaantumassa, mutta toimitilarakentaminen on hyvässä vauhdissa varsinkin Keilaniemen alueella, jossa sijaitsevat Fortum, Nokia ja Kone. Alueelle rakennetaan lähivuosina mm. uusia tornitaloja. Länsimetron ja kehäradan valmistuminen tulee antamaan merkittävän sysäysvaikutuksen Espoolle mm. parempana työvoiman liikkuvuutena ja tehostuneena logistiikkana. Espoo kaavailee länsimetron jatkamista jo Saunalahteen asti. Espoon Leppävaaraan on tehty viime aikoina paljon uusien tilojen vuokrauksia ja alueelle näyttää tulevan isojen suunnittelutoimistojen keskittymä. Leppävaarasta on tulossa Espoon laajin kaupunkikeskus.

Vantaalla kauppa ja logistiikkaklusterit vahvistuvat entisestään, kun jättikauppakeskus Marja-Vantaalle valmistuu. Vantaalla investoinnit kehä III:n korjaustöihin ja kehäradan rakentamiseen pitävät alueen elinkeinoelämän vilkkaana. Valmistuttuaan kehärata yhdistää lentokentän, Aviapoliksen vahvan logistiikkaklusterin, yritysalueet, uudet asuinalueet ja palvelut yhteen. Aviapolis on koko maan nopeimmin kasvava työpaikka-alue sekä Suomen tärkein ulkomaanliikenteen keskus. Alueelle rakennetaan myös vuokra-asuntoja.

Vantaalla logistiset rakenteet ovat toimivat ja ne parantuvat entisestään Kehä III:n läntisen osuuden parannustyön valmistuttua vuoden 2011 lopulla. Lisäksi Vuosaaren sataman piristymisen ansiosta liikenne tunneliradalla lisääntyy.

Vantaalla on alkamassa suuren Elmo- urheilupuiston rakentaminen. Urheilupuistoon pitäisi ensi vuonna alkaa mm. jalkapallohallin, jäähallin, uimahallin ja monitoimisalun rakentaminen

Helsingin seutukunnan teollisuustuotanto on elpynyt vauhdilla viennin vetäessä. Teknologiateollisuudella on mennyt taas hyvin. Tilastojen valossa metallin alihankinnan kannattavuustilanne on sekä jo parempi, vaikka tuotanto on vielä noin kolme neljäsosaa vuoden 2008 tuotannosta.

Lohjan alueen alihankintapainotteisissa metalli- ja konepajayrityksissä tulevaisuuden näkymät eivät ole niin hyvät. Konepajateollisuus siirtyy halvempiin maihin, joten alihankkijoiden olisi panostettava uusiin liiketoimintamahdollisuuksiin ja oman uuden tuotteen löytämiseen.

Karjalohjan, Lohjan, Nummi-Pusulän ja Siuntion mahdollinen yhdistyminen voisi vahvistaa uuden kaupungin kilpailukykyä asukkaista, yrityksistä ja matkailijoista verrattuna nykyisiin erillisiin kuntiin.

Keski-Uudellamaalla ja Kuuma-alueella (Järvenpää, Kerava, Nurmijärvi, Tuusula, Pornainen ja Mäntsälä) alueen kivijalat logistiikka, tukkukauppa ja rakentaminen ovat selvässä kasvussa.

Hyvinkää-Riihimäki akselilla Kone ja Kone Cranes ovat elvyttäneet tehokkaasti talousalueen alihankintaketjuja metallia ja logistiikkaa. Kansainvälisen kaupan kasvu on vauhdittanut Kone Cranesin kasvuodotuksia ja näkymät kuluvalle vuodelle ovat olleet tähän saakka myönteiset. Myös Koneen tehtaalla Hyvinkäällä on mennyt hyvin.

Lähitulevaisuudessa seudun elinkeinoelämän kehitys on suurten ikäluokkien ikääntymisestä entistäkin riippuvaisempaa ulkomailta ja muualta Suomesta tulevasta työvoimasta. Kohutuuhintaisten vuokra-asuntojen saatavuus korostuu entisestään. Olisi tärkeää sijoittaa metropolialueen kauempana olevat asunnot junaradan viereen työssäkäynnin helpottamiseksi.

Työttömyyden määrä ja rakenne

Työttömyys on edelleen vähentynyt ja väheneminen jatkuu todennäköisesti lähiaikoina, mutta vuoden kuluttua väheneminen todennäköisesti hidastuu.

Nuorisotyöttömyys on laskenut noin kymmeneksellä vuodentakaisesta ja tilanne parantunee yhä lähiaikoina, mutta väheneminen saattaa selvästi hidastua vuoden kuluttua, jos maailmantalouteen tulee taantuma. Pitkäaikaistyöttömien määrä on lisääntynyt edelleen viime vuoteen verrattuna, mutta määrän kasvu näyttää tällä hetkellä olevan hidastumassa.

Työvoiman kysyntä ja osaavan työvoiman saatavuus

Tietotekniikka-alalla ohjelmisto-osaajille, kuten tietokoneohjelmien ja käyttöliittymien testaajille sekä tietokantaosaajille riittää tällä hetkellä töitä. Myös insinööreille, diplomi-insinööreille ja kauppatieteiden maistereille on hyvin töitä kone- ja metallituoteteollisuudessa tutkimus- ja tuotekehittelyssä sekä myynti- ja markkinointipuolella. Eri alojen insinöörejä ja

diplomi-insinöörejä tarvitaan myös suunnittelu- ja konsultointityöhön. Tulevaisuuden työt löytyvät yhä enemmän ympäristötekniikan aloilta.

Peliala tarvitsee kipeästi ammattilaisia. Osaavan työvoiman tarvetta on hoiva-alalla, kiinteistöhuollossa ja palvelualoilla. Kaupan alalla rekrytointeja helpottaa joustava mahdollisuus palkata opiskelijoita töihin. Kaupan alan on ennustettu syksyllä menettävän asemansa työllisyyden veturina.

Ammatillisista osaajista kuten teknikoista ja talonrakennustyöntekijöistä, muurareista, kirvesmiehistä ja raudoittajista on pulaa. Ammattikoulusta valmistuneille hitsaajille, koneistajille, sorvaajille, koneasentajille ja teollisuuspuolen sähköasentajille saattaa vapautua työpaikkoja vanhemman väen siirtyessä eläkkeelle. Pulaa on lisäksi mm. lääkäreistä sairaanhoitajista, hammaslääkäreistä, hammashoitajista luokanopettajista ja lastentarhan opettajista.

Helsingin seudun asuntopula vuokra-asunnoista ja asumisen kalleus näyttävät jo jarruttavan talouskasvua. Kasvun turvaamiseksi tarvitaan uutta työvoimaa koti- ja ulkomailta ja uusia vuokra-asuntoja. Kaikki eivät voi asua keskustassa, joten metropolialueen asunnot olisi hyvä sijoittaa lähelle junarataa. Työvoiman saatavuudessa on alkanut näkyä hiukan ongelmia, mutta talouskasvun hidastuminen saattaa helpottaa tilannetta lähitulevaisuudessa.

Raaseporin seutukunta

Hanko, Inkoo, Raasepori

Raaseporin seutukunnassa asui kesäkuun 2011 lopussa 44 259 asukasta. Vuonna 2009 seutukunnassa oli 3 365 toimipaikkaa. Kesäkuun 2011 lopussa työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli 7,3 % ja työttömiä työnhakijoita oli 1 531.

Raaseporin seutukunta	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	+	0	0
Työttömyyden määrä ja rakenne	+	0	0
Osaavan työvoiman saatavuus	0	0	0

++ Paljon parempi, + Parempi, 0 Ennallaan, - Heikompi, -- Paljon heikompi

Raaseporin seutukunta on elinkeinorakenteeltaan painottunut perinteiseen tuotannolliseen teollisuuteen. Logistiikan merkitys viime vuosina on kasvanut erityisesti Venäjälle suuntautuvan autoviennin seurauksena.

Elinkeinoelämä ja yritystoiminta

Raaseporin seutukunnan elinkeinoelämässä on ollut positiivinen vire. Rekkaliikenne ja autojenkuljetukset ovat selvästi virkistyneet. Kemian ala on viennin merkittävän kasvun ansiosta elpynyt hyvin ja metalliteollisuudessa ja rakentamisessa on mennyt selvästi paremmin.

Ruukin tehtaan saamat tilaukset ovat lisääntyneet vuoden aikana. FN-Steel investoi 35 miljoonalla omistuksessaan olevaan vanhaan Ovako Koverhaarin tehtaan energiatehokkuuteen ja modernisaatioon. Tavoitteena on lisätä tehtaan tuotantokapasiteettia energiatehokkaasti. Teollisuuden lisäksi palvelualoilla ja rakennusalalla menee nyt hyvin. Alueelle rakennetaan paljon, mm. Hangon Furuviikkiin ollaan kaavoittamassa 53 omakotitonttia.

Hangon sataman tavaraliikenne on ollut nopeassa ja vahvassa kasvussa. Uhkana sataman tavaraliikenteelle on edelleen Venäjälle menevän autoviennin selvä väheneminen.

Kantatie 51 sekä rantaradan rakentaminen ovat alueen elinkeinoelämälle ja etenkin logististen rakenteiden kannalta tärkeitä hankkeita.

Matkailualalla odotukset alkavat konkretisoitua. Ruukkialueelle rakennetaan matkailu- ja kongressikeskus joka tuo noin 100 uutta työpaikkaa alueelle. Myös Hangon hotelli on saanut rakennusluvan.

Positiivisesta kehityksestä huolimatta myös Raaseporin lähiajan näkymät ovat epävarmat maailmantalouden uhkien takia.

Työttömyyden määrä ja rakenne

Raaseporin seutukunnassa työttömyys on vähentynyt noin viidenneksellä vuodentakaisesta ja tilanne saattaa helpottua myös lähivuosina, kun suuri osa ikääntyvästä väestöstä jää eläkkeelle. Lähiaikojen näkymät ovat kuitenkin epävarmat.

Nuorisotyöttömyys on huomattavasti vähentynyt viime vuodesta, mutta pitkäaikaistyöttömien määrä on lisääntynyt viime vuoteen verrattuna.

Huonona uutisena on Sisu kuorma-autoja valmistavan Komatsu Oy:n käynnistämät yt-neuvottelut.

Työvoiman kysyntä ja osaavan työvoiman saatavuus

Avoimien työpaikkojen määrä on selvästi kasvanut verrattuna vuodentakaiseen. Teollisuudessa palkataan uusia työntekijöitä, samoin rakennus- ja palvelualoilla.

Osaavan työvoima saatavuudessa on näkynyt vaikeuksia. Rekrytointiongelmia on edelleen hetkellä terveydenhuollossa ja hoiva-alalla. Pulaa on lääkäreistä, hammaslääkäreistä, sairaanhoitajista ja vanhustenhoitajista, luokanopettajista ja lastentarhanopettajista, joiden saatavuutta heikentää kaksikielisyyden tarve. Teollisuuden insinööreistä alkaa olla myös pulaa. Lisäksi pulaa on mm. varastotyöntekijöistä, betonityöntekijöistä, koneistajista, kirvesmiehistä ja teknikoista.

Työvoimapula saattaa pahentua, koska Raaseporin vanhenevasta väestöstä yhä suurempi osa jää eläkkeelle. Toisaalta mahdollinen taantuma saattaa helpottaa työvoima saantia lähiaikoina. Tilanne pysyy todennäköisesti suhteellisen muuttumattomana vuoden sisällä, jos talouden kasvu hiipuu.

Porvoon seutukunta

Askola, Myrskylä, Pukkila, Porvoo, Sipoo

Porvoon seutukunnassa asui kesäkuun 2011 lopussa 57 723 asukasta. Vuonna 2009 seutukunnassa oli 4 188 yritysten toimipaikkaa. Kesäkuun 2011 lopussa työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli 7,8 % ja työttömiä työnhakijoita oli 2 268.

Porvoon seutukunta	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	0	0	0
Työttömyyden määrä ja rakenne	+	0	0
Osaavan työvoiman saatavuus	+	0	0

++ Paljon parempi, + Parempi, 0 Ennallaan, - Heikompi, -- Paljon heikompi

Porvoon seutukunnassa aluekansantuotteen, työllisyyden ja väestömäärän kehitys on ollut viime vuosina vahvaa. Taantumasta on elvytty, mutta lähitulevaisuus näyttää suhteellisen staattiselta ja yritykset ovat varovaisia rekrytoinneissaan. Globaalit riskit tekevät myös Porvoon seutukunnan näkymät epävarmoiksi.

Elinkeinoelämä ja yritystoiminta

Öljynjalostus ja petrokemia, energia- ja ympäristöteknologia sekä sähköinen talotekniikka ovat pysyneet tähän saakka suhteellisen vahvoina. Myös rakentaminen ja korjausrakentaminen ovat olleet myötätuulessa, mm. Porvoon energia rakentaa Tolkkisiin biovoimalan ja Näsiin rakennetaan yli 100 opiskelija-asuntoa.

Tehokkaan junarataverkon puuttuminen alueelta heikentää toimialojen, etenkin rakentamisen logistiikkaa. Junapendelöinnin avulla helpotettaisiin lisäksi työvoiman liikkuvuutta ja uusien kasvuhakuisten yritysten saamista alueelle.

Kauppa, liike-elämän palvelut, julkiset palvelut ja matkailu ovat olleet tärkeässä asemassa seutukunnan elinkeinorakenteessa. Kaupan alalla investointiodotukset vähentyivät Kuninkaanportin hypermarkettien jäädessä ilman rakennuslupaa. Toimitiloja on yhä paljon vapaana ja Kuninkaanportin aluetta yritetään piristää näkyvyyttä parantamalla ja tehtaanyymälöiden avulla.

Matkailualalla ei ole virkistynyt, vaikka Porvoolla on tutkimuksen mukaan Suomen paras matkailuimago. Porvoon taidetehdasta (kulttuuri- ja kongressikeskuksen) rakennetaan parhaillaan, mutta sen yhteyteen ei tule hotelleja. Hotelliyöpymisten määrää sekä majoituskapasiteettia kannattaisi yrittää lisätä. Eniten turisteista Porvoossa hyötyy vähittäiskauppa.

Sosiaali- ja terveyspalveluiden kustannusten nousu pakottaa itäisen Uudenmaan kunnat terveyspalveluiden uudistuksiin palveluiden järjestämisessä. Porvoossa perusterveydenhuollon vuosittainen vuodeosastohoidon tarve kasvaa ikääntymisen seurauksena lähes 20 000 hoitopäivällä vuoteen 2020 mennessä, jos palvelut tuotetaan nykyisellä mallilla.

Työttömyyden määrä ja rakenne

Porvoon seutukunnassa työttömyystilanne on parantunut selvästi vuodentakaiseen verrattuna, mutta kehitys saattaa hidastua ja pysähtyä vuoden aikana. Nuorisotyöttömyys on vähentynyt vuodentakaisesta ja pitkäaikaistyöttömyys pysytellyt kutakuinkin ennallaan. Ikävänä uutisena on Strömfors Electric Oy:n käynnistämät yt-neuvottelut Ruotsinpyhtäällä.

Työvoiman kysyntä ja osaavan työvoiman saatavuus

Osaavaa työvoimaa tarvitaan edelleen sosiaali- ja terveysalalla: hoitoalalla ja lisäksi kunnossapidon ja pätevien opettajien ammattiryhmissä. Myös erikoisosaajista, kuten öljyteollisuuden prosessi-insinööreistä, on pulaa. Vanhusten palveluihin tarvitaan merkittävästi työvoimaa.

Alueelle tärkeä työllistäjä konttori- ja myymäläkalusteita valmistava Norpe Oy on ottanut taantuman aikaan vähennettyä henkilöstöään takaisin töihin ja myös sähköalan yritys Enston tilanne on ollut nyt parempi.

Loviisan seutukunta

Lapinjärvi, Loviisa

Loviisan seutukunnassa oli kesäkuun 2011 lopussa 18 486 asukasta. Vuonna 2009 seutukunnassa oli 1 711 yritysten toimipaikkaa. Kesäkuun 2011 lopussa työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli 9,2 % ja työttömiä työnhakijoita oli 787.

Loviisan seutukunta	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	+	0	0
Työttömyyden määrä ja rakenne	+	0	0
Osaavan työvoiman saatavuus	-	0	0

++ Paljon parempi, + Parempi, 0 Ennallaan, - Heikompi, -- Paljon heikompi

Elinkeinoelämä ja yritystoiminta

Loviisan seutukunnan elinkeinoelämä nojaa pieneen ja keskisuureen teollisuuteen sekä kaupan palveluihin. Alueen suurteollisuuden edustajan Fortum Loviisan voimalaitoksen näkymät ovat ennallaan kuten kaupan ja palveluiden näkymät, mutta uusia investointeja ei ole näkyvissä. Elinkeinoelämän tilanne on kutakuinkin sama kuin vuosi sitten, mutta alueella on ollut hiukan positiivisempi tunnelma, vaikka maailmatalouden synkkenevät näkymät varjostavat lähiajan odotuksia ja näkymiä.

Loviisan kolmannen voimalaitoksen saamaan lupaan ei juuri enää uskota. Fortum rakentaa näillä näkymin ydinvoimalan yhteyteen 2–3 tuulivoimalaa.

Toimialana petrokemia on pysynyt tähän asti vahvana. Suurimpien työnantajien Lovalin, Elteten ja Strömforsin liiketoiminta on ollut suhteellisen vakaata, mutta Lovalia lukkunnottamatta uusia rekrytointeja ei ole näköpiirissä. Kylmäkalustevalmistaja Norpen näkymät ovat parantuneet ja tuotteiden kysyntä on piristynyt.

Metalli- ja konepajateollisuudessa kannattavuus on parantunut, mutta edelleen ollaan selvästi jäljessä vuoden 2008 tasosta.

Yritysten perustamisessa ollaan taas normaalilla tasolla eli noin sadassa yrityksessä per vuosi. Itä-Uudenmaalla yrityspalvelut tehostuvat, kun alueelliseen pk-yritysten kehittämis-yhtiöön Posintraan liittyvät Loviisa, Lapinjärvi, Myrskylä ja Pukkila.

Vihreän Moottoritien E 18 rakentamiseen kohdistuu suuria odotuksia. Koskenkylästä Vaalimaalle rakennettava tie elvyttää aluetta ja parantaa Loviisan logistisia rakenteita. Loviisasta kaavaillaan ruotsalaisille yrityksille porttia Venäjälle, koska Loviisa on itäisin paikka missä puhutaan ruotsin kieltä sujuvasti.

Toisaalta Lahti-Loviisa välisen rautatieyhteyden mahdollinen lakkauttaminen uhkaa myös sataman kannattavuutta. Sataman tilanne voi myös heikentyä yhtiöittämisen ja Kotka-Haminan sataman toimintojen vahvistuessa.

Työttömyyden määrä ja rakenne

Loviisan seutukunnassa työttömyys on vähentynyt hieman vuodentakaiseen verrattuna. Kuuden kuukauden ja vuoden päästä tilanne on todennäköisesti kutakuinkin nykyisellä tasolla.

E 18 moottoritien rakentaminen on päässyt vauhtiin ja luo uusia työpaikkoja. Satamaklusterin toimintojen väheneminen voi puolestaan uhata satoja työpaikkoja lähitulevaisuudessa.

Pitkäaikaistyöttömyys on huomattavasti lisääntynyt, mutta samaan aikaan nuorisotyöttömyys on selvästi vähentynyt vuoden aikana.

Työvoiman kysyntä ja osaavan työvoiman saatavuus

Työvoiman saatavuus on aavistuksen vaikeutunut. Esim. Lovallilla on vaikeuksia saada toisen asteen ammatillista koulutettua työvoimaa töihin ja jopa kesätyöntekijöitä on vaikeuksia saada yritykseen. Toisen asteen koulutus ei volyyymistaan huolimatta vastaa alueen yritysten vaatimaa osaamista. Oppilaitoksien ja teollisuuden kanssa ei ole tarpeeksi vuoropuhelua työvoiman osaamistarpeista.

Saatavuusongelmia on tällä hetkellä etenkin hoitoalan ja opettajien ammateissa. Lisäksi Fortumilla on asti tarvetta korkeasti koulutetuista insinööreistä.

Varsinais-Suomen ELY-keskus

Vakka-Suomen sk	6 kk	Loimaan sk	6 kk
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	0	Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	0
Työttömyys	0	Työttömyys	0
Työvoiman saatavuus	0	Työvoiman saatavuus	0

Turunmaan sk	6 kk
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	0
Työttömyys	0
Työvoiman saatavuus	0

Turun sk	6 kk
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	0
Työttömyys	0
Työvoiman saatavuus	0

Salon sk	6 kk
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	0
Työttömyys	0
Työvoiman saatavuus	0

Varsinais-Suomessa asui kesäkuun 2011 lopussa 465 697 asukasta. Yritysten toimipaikkoja Varsinais-Suomessa oli vuonna 2009 34 416 ja niissä oli henkilöstöä 127 018. Kesäkuun 2011 lopussa työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli 9,3 % ja työttömiä työnhakijoita 22 377.

Varsinais-Suomen ELY-keskus	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	+	0	0
Työttömyyden määrä ja rakenne	+	0	0
Osaavan työvoiman saatavuus	0	0	0

++ Paljon parempi, + Parempi, 0 Ennallaan, – Heikompi, -- Paljon heikompi

Varsinais-Suomen talouden kehitys ja kehitysnäkymät ovat maltilliset, teollisuuden ja rakentamisen kasvu on jäänyt koko maan keskimääräisen tason alapuolelle. Syynä hitaampaan kasvuun on kuitenkin rakennemuutosalojen, meriteollisuuden ja viestintälaitteita valmistavan teollisuuden poikkeuksellinen markkinatilanne, jossa tilauskanta ei ole vahvistunut muun teollisuuden tapaan. Teollisuuden pk-sektorin talousnäkymät ovat olleet alkuvuodesta positiiviset, mutta kesän aikana kiihtynyt kansainvälisen talouden heikkenevä tila on lisännyt yritysten epävarmuutta tulevasta kehityksestä. Kaupan alan ja palveluiden tilanne ja näkymät ovat teollisuutta paremmat, vaikka ostovoiman heikennykset uhkaavat myös näiden alojen työllisyyttä jo ensi vuoden aikana.

Varsinais-Suomen seuduista positiivisimmat näkymät ovat Loimaan seudun yrityksissä, jossa keskeisillä toimialoilla yritykset investoivat ja rekrytoivat henkilöstöä muita seutuja selvemmin. Vakka-Suomessa ja Turunmaalla yritysten tilanne on parempi kuin vuosi sitten, mutta suhdanneodotukset ovat vielä varovaisia. Vakka-Suomessa lukuisat kehityshankkeet ja potentiaaliset investoinnit sekä Turunmaalla palveluiden kehitys luovat positiivista kehitystä markkinoiden epävarmuudesta huolimatta. Turun ja Salon seudun muun teollisuuden, rakentamisen ja palveluiden näkymät ovat varovaisen optimistisia, mutta kehitystä varjostaa rakennemuutosalojen vaikea markkinatilanne.

Työllisyystilanne on kehittynyt positiiviseen suuntaan, mutta hitaammin kuin yleisesti on tapahtunut muualla maassa. Työllisten määrä väheni Varsinais-Suomessa syksyyn 2010 saakka ja senkin jälkeen kasvu on ollut epävakaa. Alueella menetettiin lähes 15 000 työpaikkaa keväästä 2008 kevääseen 2010, mikä merkitsee lähes 7 %:n menetystä kun koko maassa vastaava menetys oli 3,5 %. Työllisyyskehityksen positiivisesta käänteestä huolimatta vuonna 2010 työpaikat vähenivät koko maassa noin 0,5 prosentilla kun vastaavasti Varsinais-Suomessa menetys oli edelleen 2,5 prosenttia. Vuoden 2011 aikana työllisten 15–64-vuotiaiden määrä ei ole Varsinais-Suomessa kasvanut, mutta työllisten yli 65-vuotiaiden määrä on jatkanut kasvuaan. Teollisuuden työpaikkoihin on menetyksistä kohdistunut yli puolet. Taantumien kuluessa Varsinais-Suomessa vähenivät teolliset työpaikat yli 10 000:lla (20 prosentilla) ja supistuminen on jatkunut vielä vuoden 2011 aikana. Teollisuuden työpaikkojen menetyksestä merkittävä osuus perustuu selvästi alueen meriteollisuuden tilanteeseen, mutta myös laajemmin metalli- ja elektroniikkateollisuuden rakennemuutokseen. Tämä on heijastunut miesten ja erityisesti yli 50-vuotiaiden miesten työttömyyden kasvuna.

Työttömien määrä kasvoi Varsinais-Suomessa yhtäjaksoisesti kaksi vuotta Varsinais-Suomessa – eli pitempään kuin missään muualla Suomessa. Uusien avointen työpaikkojen kuin määrä väheni yhtäjaksoisesti 21 kuukautta. Työttömien määrä kääntyi maakunnassa

laskuun syyskuussa 2010. Seuduista viimeisenä käänne laskuun tapahtui Turun seudulla vuoden lopulla. Vientitaantumasta ovat seuduista ripeimmin toipumassa työllisyyden suhteen Loimaa ja Vakka-Suomi. Vuoden 2011 aikana myös Turunmaalla ovat näkymät muuttumassa paremmiksi. Työttömyys on vähenemässä myös Turun ja Salon seuduilla, mutta tilanne ei ole muihin seutuihin verrattaessa yhtä hyvä meriteollisuuden ja elektroniikkateollisuuden tilanteen ja näkymien johdosta.

Työttömyysaste Varsinais-Suomessa ylitti syksyllä 2010 ensi kertaa yli 30 vuoteen koko maan vastaavan. Eikä tilanne ole tästä muuttunut vuoden 2011 aikana. Työttömyysaste oli Varsinais-Suomessa kesäkuun lopussa 9,3 %. Täten se oli edelleen vuodessa 3,0 prosenttiyksikköä suurempi kuin vastaava kesältä 2008. Koko maassa työttömyysaste oli vastaavasti 1,6 prosenttiyksikköä korkeampi kuin 2008 vuonna. Tässä muutoksessa Turun seutu on keskeinen tekijä ja sen kehitys poikkeaa selvästi muiden maakunta- ja korkeakoulu-keskusten kehityksestä.

Yhteistä Varsinais-Suomen seuduille on verrattain vaikean nuorten työttömyystilanteen asteittainen helpottuminen. Nuoria on kuitenkin edelleen työttömänä lähes kaksi kertaa enemmän kuin keväällä 2008. Ongelmana rinnalle on kuitenkin noussut pitkäaikaistyöttömyys ja sen myötä rakennetyöttömyys, jotka ovat olleet voimakkaassa kasvussa Varsinais-Suomessa pitempään kuin muualla. Jo ennestään vaikeata korkeasti koulutettujen työllisyystilannetta ei ainakaan helpota tilanteen mahdollinen heikkeneminen Salon seudulla.

Työllisten määrä saattaa kääntyä lievään kasvuun vuoden lopulla, mutta merkit eivät ole kovinkaan lupaavat. Tähän liittyy työttömien määrän supistuminen verkkaista tahtia. Nuorten tilanteen lisäksi pitkäaikaistyöttömyyden suuri määrä tuo omat haasteensa vuodelle 2012.

Turun seutukunta

Turku, Raisio, Lieto, Paimio, Nousiainen, Mynämäki, Sauvo, Masku, Naantali, Kaarina, Rusko

Turun seutukunnassa asui kesäkuun 2011 lopussa 309 712 asukasta. Vuonna 2009 seutukunnassa oli 19 951 toimipaikkaa. Kesäkuun 2011 lopussa työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli 10,6 %, ja työttömiä työnhakijoita oli 16 224.

Turun seutukunta	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	+	0	0
Työttömyyden määrä ja rakenne	+	0	0
Osaavan työvoiman saatavuus	0	0	0

++ Paljon parempi, + Parempi, 0 Ennallaan, - Heikompi, -- Paljon heikompi

Yleinen tunnelma alueella

Kansainvälisen talouden epävarmuus on merkittävästi kasvanut kesästä alkaen, mikä näkyy jo tuotannon ja viennin kasvun nopeana hidastumisena. Tästä johtuen seutujenkin arviot avainyritysten ja -alojen tulevaisuudennäkymistä ovat varovaisia, oletuksena että kasvumahdollisuudet tulevat heikkenemään kuluvan vuoden alkuun verrattuna.

Kulttuuripääkaupunkivuoden vaikutukset ovat olleet positiivinen piristysruiske erilaisten kulttuuripalveluiden ja yleisemminkin palveluiden kysynnälle. Telakan työllisyystilanne on kohentumassa erityislasi-aluksen ja matkustaja-aluksen rakentamisen käynnistyessä kuluvan syksyn ja ensi vuoden aikana.

Negatiivista on ollut teollisuuden ja rakentamisen hidas kasvu. Se on ollut keskimäärin hitaampaa alkuvuoden aikana kuin muualla maassa.

Elinkeinoelämän ja yritystoiminnan tilanne ja näkymät

Teollisuuden tilanne on kohentunut uusien tilausten ja viennin kasvun myötä. Teollisuuden liikevaihdon kasvu kuitenkin pysähtyi vuoden alussa ja yritysten odotukset ovat hieman varovaisemmat kuin koko maassa. Meriteollisuuden heikko tilauskanta edelleen varjostaa alueen teollisuuden kehitystä.

Turun telakalla on juuri alkamassa 300 henkeä työllistävän erikoislasi-aluksen rakentaminen. Aluksen on määrä valmistua keväällä 2012. Viking Linen tilaamaa risteilylauttaa aletaan rakentaa heti kun EU:n ympäristötukipäätös saadaan. Risteilijän arvioitu työllistävä vaikutus on 2 600 henkeä 2012 ja 2013 välillä. Näissä projekteissa telakan alueella tulee työskentelemään enimmilläänkin vain noin puolet korkeasuhdanteen aikaisesta työntekijämäärästä. Meriteollisuuden alihankkijoiden tilanne on edelleen kohtuullisen hyvä, mutta uudet tilaukset ovat aiempaa epävarmempalla pohjalla. Venäjän panostukset laivanrakennusteollisuuteen luovat uusia mahdollisuuksia Turun seudun meriteollisuudelle.

Raision mallastamossa on aloitettu yt-neuvottelut, jotka koskevat noin 20 henkeä. Mallastamon mahdollisen sulkemisen vaikutukset ulottuvat kuitenkin laajemmin myös rehunjälöstukseen ja ohranviljelyyn. Myös Raision yhtymä on aloittamassa 165 henkeä koskevat yt-neuvottelut b to b – ja viljakauppayksiköissä, joissa vähentämistarpeen arvioidaan olevan myös noin 20 henkeä. Pienten leipomoiden tilanne näyttää valoisalta lähi- ja luomuruokatrendien vahvistuessa, mutta suuret leipomot supistavat toimintaansa, esimerkiksi Vaasan leipomo lopetti toimintansa Turussa keväällä irtisanoen noin 40 työntekijää.

Muun teollisuuden tilanne ja näkymät ovat normaalilla tasolla. Markkinoilla lisääntyvä epävarmuus saattaa kuitenkin katkaista noin vuoden kestäneen kasvukehityksen nopeasti. Kasvusta huolimatta yritykset, mm. kuljetusalalla ovat huolissaan kannattavuuden heikkenemisestä kustannusten noustessa myyntihintoja nopeammin. Rakennusalalla asunto- ja korjausrakentamisessa on edelleen positiivinen vire, vaikka vuokra-asuntojen rakentaminen on jo hiljentynyt. Rakentamisen kokonaisvolyymit ovat laskeneet lähelle pitkän ajan keskimääräistä tasoa ja merkittävää kasvua ei ole odotettavissa.

Turun seudulla aloittaneiden yritysten määrä väheni ensimmäisellä neljänneksellä viime vuoteen verrattuna noin 5 % palvelualoille. Konkurssien lukumäärä on suhteellisesti kasvussa, mutta absoluuttisesti määrät eivät ole merkittäviä.

Työttömyyden määrä ja rakenne

Työllisyystilanne oli työttömyyden kehityksen valossa Turun seudulla Varsinais-Suomen keskimääräistä myönteisempi pitkälle vuotta 2009. Turun seudulla voimakas käänne tapahtui vasta kesällä 2009 ja huonompi kausi on jäämässä pitemmäksi kuin muualla.

Työttömyys kasvoi Turun seudulla vuoden 2010 lopulle eli pitempään kuin muualla maassa ja muissa maakunnallisissa keskuksissa. Työttömyyden kehitystrendit ovat pysyneet samantyyppisinä työttömyyden eri lohkojen kuten nuorten työttömyyden kohdalla eli aleneminen on hitaampaa kuin muualla maassa. Samoin lomautukset ovat supistuneet ja lähestyneet määrältään normaalitilannetta – kuitenkin hitaammin kuin muualla. Pitkäaikaistyöttömyys on ollut kasvussa Turun ja Salon seuduilla pisimpään koko maassa. Kasvuvauhti – ja pitkäaikaistyöttömien määräkin – näyttää mainituilla seuduilla saavuttaneen huippunsa.

Vuoden 2010 aikana työttömien määrä väheni Turun seudulla 2 % ja nuorten työttömien määrä supistui 15 prosentilla. Täten kehitys oli hitaampaa kuin muualla maakunnassa. Vuoden 2011 aikana muutostrendi on pysynyt vähenemissuuntaisena, mutta edelleen hitaampana kuin muualla. Mikäli suhdannetilanne ei merkittävästi parane Turun seudulla vähenevät työttömien ja nuorten työttömien määrät edelleen verikkaista tahtia. Pitkäaikaistyöttömienkin kasvun huippu on ohitettu, mutta käännettä laskuun joudutaan odottamaan vuoden loppupuolelle.

Työvoiman kysyntä ja osaavan työvoiman saatavuus

Avointen työpaikkojen määrän kasvu oli voimakkainta Turun seudulla vuosina 2004–2006. Kasvu tasaantui 2007 ja kääntyi supistumiseksi vuoden 2008 aikana. Vuonna 2009 Turun seudulla avointen paikkojen määrä vähentyi kolmanneksella ja muutenkin muutos seurasi läheisesti koko Varsinais-Suomen trendejä. Voimakkaasti aiemmin kasvaneet metalliteollisuus ja rakentaminen muuttuivat aloiksi joilla työvoiman kysynnän hiipuminen oli voimakkainta.

Uusien avointen työpaikkojen määrä Turun seudulla kääntyi kasvuun jo vuoden 2010 alkukuukausina. Työpaikkoja oli tarjolla vuonna 2010 18 % enemmän kuin vuonna 2009. Myönteinen kehitys on jatkunut 2011 aikana. Normaalitilanteeseen on edelleen matkaa, sillä työpaikkoja oli tarjolla joinakin kuukausina jopa enemmän kuin 2008. Teollisuuden avointen paikkojen – muihin alueisiin verrattuna – hitaahkossa kasvussa näkyy meriteollisuuden vähentynyt imu. Työvoiman kysynnän lisäys on ollut voimakkainta teollisuudessa, hoitoalalla ja toimistotyössä eli 60 %:n vuoden takaisesta. Teollisuuden kohentuneesta tilanteesta kielii myös teknisen alan työvoiman kysynnän elpyminen. Lisäksi palvelutehtävissä työvoiman kysynnän kasvusta on merkkejä erityisesti siivoustehtävissä mutta myös hotelli-ravintola-alalla. Vuokratyön käyttö on lisääntynyt merkittävästi monilla aloilla. Työvoiman kysynnän kasvu hidastunee vuoden 2011 syyskaudelta alkaen.

Rekrytointiongelmia koetaan ylivoimaisesti eniten terveys- ja sosiaalipalvelutehtävissä ja jonkin verran myös ravintola-, opetus- ja myyntialan tehtävissä. Rekrytointiongelmat ovat rakenteellisia ja tulevat jatkumaan myös seuraavien 6 kk aikana. Myös rakennusalan ammattilaisista odotetaan syntyvän pulaa lähikuukausien aikana.

Salon seutukunta

Somero, Salo

Salon seutukunnassa asui kesäkuun 2011 lopussa 64701 asukasta. Vuonna 2009 seutukunnassa oli 5 431 toimipaikkaa. Kesäkuun 2011 lopussa työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli 10,6 %, ja työttömiä työnhakijoita oli 3 206.

Salon seutukunta	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	0	0	0
Työttömyyden määrä ja rakenne	+	0	0
Osaavan työvoiman saatavuus	0	0	0

++ Paljon parempi, + Parempi, 0 Ennallaan, - Heikompi, -- Paljon heikompi

Yleinen tunnelma alueella

Kansainvälisen talouden epävarmuus on merkittävästi kasvanut kesästä alkaen, mikä näkyy jo tuotannon ja viennin kasvun nopeana hidastumisena. Tästä johtuen seutujenkin arviot avainyritysten ja -alojen tulevaisuudennäkymistä ovat varovaisia, oletuksena että kasvumahdollisuudet tulevat heikkenemään kuluvan vuoden alkuun verrattuna.

Salon seudulla positiivista on, että investointitukien kysyntä on ollut vilkasta ja yritysten kehittämishalukkuus on hyvällä tasolla. Vuokratyöntekijöiden kysyntä on kasvanut kuluvan vuoden aikana metalli- ja elektroniikkateollisuudessa sekä ravintola-alalla.

Negatiivista tunnelmaa luovat Nokian uudet henkilöstövähennykset kuluvan syksyn ja ensi vuoden aikana.

Elinkeinoelämän ja yritystoiminnan tilanne ja näkymät

Yritysten näkymät ovat säilyneet ennallaan edelliseen katsaukseen nähden seudulla toteutetun kyselyn perusteella. Nokian 1400 henkilöstövähennysten kohdentuminen eri tuotantoyksiköihin ja siis myös Salon seudulle varmistuneet lähiviikkoina. Vähennykset kohdistuvat korkeasti koulutettuun työvoimaan, mikä poikkeaa aiemmista supistuksista. Tilastojen mukaan tietoliikennevälineiden vienti ja uudet tilaukset ovat edelleen huomattavasti heikommassa tilanteessa kuin muussa teollisuudessa, jossa kasvu on jatkunut jo vuoden ajan. Seudun muun teollisuuden näkymät ovat hieman kohentuneet alkuvuonna yleisen talouskehityksen mukaisesti.

Viimeisten kolmen vuoden aikana seudun elektroniikkaklusterista on hävinnyt n. 2000 työpaikkaa, joita ei ole saatu takaisin. Korkeasuhdanteen aikana elektroniikkateollisuudesta irtisanotut henkilöt työllistyivät esim. alueen metalliteollisuuteen, mutta laman aikana ja sen jälkeen tilanne on vaikeutunut. Äkillisen rakennemuutoksen investointitukien kysyntä onkin ollut vilkasta ja vireillä on 60 erilaista investointi- ja kehittämishanketta (arvoltaan n. 20 milj. euroa). Positiivinen piirre on juuri yritysten halukkuus kehittää toimintaansa.

Yritysten perustamisneuvonnassa on käynyt asiakkaita viime vuoden tahtiin. Tilastokeskuksen mukaan aloittaneiden yritysten määrä kasvoi vuoden 2011 ensimmäisellä neljänneksellä (17 %) viime vuoteen verrattuna ainoana alueena Varsinais-Suomessa. Uuden yritystoiminnan käynnistämiseen on otettu käyttöön kaksi hanketta, ns. Protomo-hanke, jossa on luotu runsaasti uusia yritysideoita ja syksyllä käynnistyvä ns. Ideatehdas, joka tarjoaa innovatiivisen ympäristön uusien yritysideoiden löytymiseen ja kehittämiseen.

Työttömyyden määrä ja rakenne

Syksyn 2008 käänteen jälkeen oli työttömyyden kasvu Salossa selvästi voimakkaampaa kuin muualla Varsinais-Suomessa. Tämä liittyi lomautusten kohdentumiseen seudulle. Vaikein oli tilanne nuorten kohdalla vuoden 2009 lopulle saakka, sillä pahimmillaan nuorten työttömyys lähes kolminkertaistui vuotta aiempaan verrattuna. Tässä valossa onkin kiintoisaa että nuorten työttömyys kääntyi ensimmäisenä laskuun juuri Salon seudulla. Ilahduttavaa on myös se että yleisesti työttömyyden kasvu kääntyi yhä jatkuvaksi laskuksi kesällä 2010. Myös lomautukset supistuivat murto-osaan vuoden 2010 aikana ja trendi on jatkunut vuonna 2011. Pitkäaikaistyöttömyys on edelleen kasvussa, jonka kasvutahti on kuitenkin hidastunut jo kuukausia.

Vuoden 2010 aikana työttömien määrä väheni Salon seudulla 9 % ja nuorten työttömien määrä supistui 14 prosentilla. Täten kehitys oli hitaampaa kuin yleensä maakunnassa. Vuoden 2011 aikana lievä positiivinen vire on jatkunut ja työttömyys on alentunut Salossa 6 prosentilla eli hivenen ripeämmin kuin Turussa ja Vakka-Suomessa. Huolestuttava piirre on nuorten työttömyyden käänne kasvuun keväällä 2011. Mikäli suhdannetilanne ei heikkene Salon seudulla vähenevät työttömien – ja toivottavasti myös nuorten työttömien – määrät edelleen. Pitkäaikaistyöttömienkin kasvun huippu on ohitettu, mutta käännettä laskuun joudutaan odottamaan ainakin kuluvan vuoden lopulle. Korkeasti koulutettujen työttömyys uhkaa kääntyä alueella voimakkaaseen kasvuun, mikäli tulevat Nokian toimintojen muutokset realisoituvat merkittävästi myös Salon seudulla.

Työvoiman kysyntä ja osaavan työvoiman saatavuus

Toisin kuin muualla Varsinais-Suomessa avoimien työpaikkojen määrän kasvu jatkui Salon seudulla vuonna 2008. Syksyllä 2008 tapahtunut käänne kuitenkin heijastui aluksi voimakkaimmin Salossa, mutta syyskaudella syöky alkoi loiventua niin että vuonna 2009 avointen työpaikkojen määrä väheni alle puolella.

Avointen työpaikkojen määrä kääntyi 2010 alussa kasvuun niin että työtilaisuuksia oli vuoden aikana tarjolla neljännes enemmän kuin vuotta aiemmin. Työvoiman kysyntä on

kasvanut edelleen kolmanneksella vuoden 2011 kuluessa. Erityisesti teollisuudessa ja kuljetuksissa kasvu on jatkunut merkittävänä. Lisäksi toimistotyössä positiivinen vire on voimakasta. Kuitenkin mm. rakentamisessa kysyntä on laantunut vuodesta 2010. Työvoiman kysynnän kasvu hidastunee vuoden 2011 aikana jatkuen hitaana vuonna 2012.

Rekrytointiongelmia koetaan ylivoimaisesti eniten terveystyö- ja sosiaalipalvelutehtävissä ja jonkin verran myös opetus- ja myyntialan tehtävissä. Rekrytointiongelmat ovat rakenteellisia ja tulevat jatkumaan myös seuraavien 6 kk aikana.

Loimaan seutukunta

Oripää, Aura, Tarvasjoki, Koski TI, Marttila, Loimaa, Pöytyä

Loimaan seutukunnassa asui kesäkuun 2011 lopussa 37 158 asukasta. Vuonna 2009 seutukunnassa oli 4 046 toimipaikkaa. Kesäkuun 2011 lopussa työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli 7,7 %, ja työttömiä työnhakijoita oli 1 321.

Loimaan seutukunta	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	++	0	0
Työttömyyden määrä ja rakenne	+	0	0
Osaavan työvoiman saatavuus	0	0	0

++ Paljon parempi, + Parempi, 0 Ennallaan, - Heikompi, -- Paljon heikompi

Yleinen tunnelma alueella

Kansainvälisen talouden epävarmuus on merkittävästi kasvanut kesästä alkaen, mikä näkyy jo tuotannon ja viennin kasvun nopeana hidastumisena. Tästä johtuen seutujenkin arviot avainyritysten ja -alojen tulevaisuudennäkymistä ovat varovaisia, oletuksena että kasvumahdollisuudet tulevat heikkenemään kuluvan vuoden alkuun verrattuna.

Loimaan seutukunnassa positiivista kehitystä tapahtuu kaupan alalla, jonka investoinnit ovat kasvussa, lisäksi teollisuus on kasvattanut volyymiaan, ottanut lomautetut takaisin töihin sekä lisännyt muutenkin henkilöstöä alueen avainyrityksissä.

Elinkeinoelämän ja yritystoiminnan tilanne ja näkymät

Loimaan seudun koneteknologioteollisuudessa menee edelleen hyvin. Yritykset rekrytoivat lisää henkilöstöä, vuokratyövoiman käyttö on lisääntynyt laman jälkeisen varovaisuuden vuoksi. Myös laajennusinvestointeja on käynnissä. Koneteollisuuden asiakkaat ovat laajasti eri teollisuuden sektoreilla, rakennusteollisuudessa, kunnallistekniikassa ja maataloudessa. Puunjalostusteollisuudessa on yleisesti aistittavissa varovaisuutta, pienehköjä lomautuksia on käynnissä mm. sahateollisuudessa. Mutta alalla on myös positiivisessa kehityksessä olevia yrityksiä, mm. parkettien valmistuksessa. Venevalmistuksen kilpai-

lutilanne on kiristymässä Euroopan markkinoilla. Elintarviketeollisuuden tilanne, leipomo- ja lihanjalostusteollisuudessa on hyvä. Pienet erikoistuneet toimijat pärjäävät nykyisessä markkinatilanteessa. Alueen kivi- ja tiiliteollisuudessa näkymät ovat varovaisen positiiviset. Hoivapalveluissa työvoimapula on kärjistymässä ja uusia koulutuspaikkoja tarvitaan lisää. Maatalouden tilanne on normaali.

Aloittaneiden yritysten määrä laski vuoden ensimmäisellä neljänneksellä 24 % viime vuoteen verrattuna ja on tasoltaan kolmanneksen alempana kuin vuonna 2008. Starttien määrä on normaalilla tasolla.

Työttömyyden määrä ja rakenne

Työllisyystilanne työttömyyden näkökulmasta muuttui Loimaalla ratkaisevasti vuoden 2008 aikana. Kun vuoden alussa työttömyys väheni ripeimmin Varsinais-Suomessa, oli tilanne kääntynyt vuoden loppuun mennessä päinvastaiseksi: työttömyys kasvoi seudulla kiivainta tahtia. Työttömyyden kasvu oli Loimaalla Salon ohella syksyyn 2009 saakka selvästi voimakkaampaa kuin muualla Varsinais-Suomessa. Tämä liittyy lomautusten kohdentumiseen aluksi näille seuduille.

Työttömyyden kiihtyvä kasvu taittui syksyllä 2009 ja sen jälkeen työttömyyden kasvutahti on hidastunut niin että se kääntyi laskuun kesällä 2010. Samoihin aikoihin alkanut nuorten työttömyyden väheneminen on jatkunut 2011 Loimaan seudulla ja pitkäaikaistyöttömyydenkin kasvuvauhti on hidastunut jatkuvasti kesästä 2010 lähtien.

Vuoden 2010 aikana työttömien määrä väheni Loimaan seudulla 15 % ja nuorten työttömien määrä supistui 42 prosentilla. Täten kehitys oli Loimaalla maakunnan ripeintä. Vuoden 2011 aikana seutujen väliset kehityserot ovat kaventuneet Varsinais-Suomessa. Loimaan kohdalla se on merkinnyt alenemistahdin hidastumista, mutta positiivinen suuntaus on toki jatkunut työllisyystilanteessa. Mikäli vuoden 2011 aikana suhdannetilanne ei heikkene Loimaan seudulla vähenevät työttömien ja nuorten työttömien määrät edelleen. Pitkäaikaistyöttömien määrän kasvukin saattaa päättyä vuoden lopulla.

Työvoiman kysyntä ja osaavan työvoiman saatavuus

Avointen työpaikkojen määrän ripeä kasvu katkesi vuonna 2008. Työvoiman kysynnän heikentyminen on tasaantunut suhdannekäänteen alkushokista niin että avointen paikkojen määrä supistui seudulla vähiten Varsinais-Suomessa vuoden 2009 aikana. Vastaavasti kysynnän kasvu oli 2010 maakunnan verkkaisinta (1 %) mikä tarkoittaa sitä että uusia paikkoja oli tarjolla viidennes vähemmän kuin vuonna 2008.

Työvoiman kysynnän kasvu on seudulla kiihtynyt vuonna 2011 30 %:n tahtiin edellisvuodesta. Kasvu on kohdentunut erityisesti teollisuuteen, mutta hoitoalalla, maataloudessa ja rakentamisessakin kasvu on ollut merkittävää.

Hoitoalan moninaisissa tehtävissä, erityisesti sairaanhoitajista on koettu jatkuvaa pulaa suhdannetilanteesta riippumatta. Opettajat on toinen ammattiryhmä, jossa työvoimapula on luonteeltaan rakenteellista.

Vakka-Suomen seutukunta

Uusikaupunki, Laitila, Vehmaa, Pyhäranta, Taivassalo, Kustavi

Vakka-Suomen seutukunnassa asui kesäkuun 2011 lopussa 31 386 asukasta. Vuonna 2009 seutukunnassa oli 2967 toimipaikkaa. Kesäkuun 2011 lopussa työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli 7,5 %, ja työttömiä työnhakijoita oli 1 106.

Vakka-Suomen seutukunta	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	+	0	0
Työttömyyden määrä ja rakenne	+	0	0
Osaavan työvoiman saatavuus	0	0	0

++ Paljon parempi, + Parempi, 0 Ennallaan, - Heikompi, -- Paljon heikompi

Yleinen tunnelma alueella

Kansainvälisen talouden epävarmuus on merkittävästi kasvanut kesästä alkaen, mikä näkyy jo tuotannon ja viennin kasvun nopeana hidastumisena. Tästä johtuen seutujenkin arviot avainyritysten ja -alojen tulevaisuudennäkymistä ovat varovaisia, oletuksena että kasvumahdollisuudet tulevat heikkenemään kuluvan vuoden alkuun verrattuna.

Vakka-Suomen näkökulmasta on positiivista, että lomautukset ovat päättyneet alueella ja monet yritykset ovat rekrytoimassa uusia työntekijöitä, erityisesti metalliteollisuudessa. Yleinen ilmapiiri alueen yrityksissä on hyvä, vaikka taantuma koetteli monien yritysten kannattavuutta.

Elinkeinoelämän ja yritystoiminnan tilanne ja näkymät

Erikois-/sähköautojen kokoonpano ja kehittäminen –toimialalla lomautukset ovat loppuneet ja noin 100 alumiinihitsaajaa rekrytoidaan. Valmet Automotive osti viime vuoden lopulla saksalaisen Karmannin avoautojen kattoliiketoiminnan, millä on osaltaan positiivinen vaikutus Uudenkaupungin alueella. Ajoneuvojen tuulilasien valmistuksen ja palveluiden tilanne on normaali. Metalliteollisuuden ohutlevykomponenttien ja -ratkaisujen valmistaja Seger Technologies rekrytoi lisää työntekijöitä. Myös metallipalvelukeskuksen näkymät ovat valoisat. Kuljetusalan yritysten näkymät ovat heikentyneet kustannuskehityksen vuoksi ja pieniä yrityksiä on ajautunut konkurssiin. Myös sikatalouden harjoittajilla kustannuspaineet, lähinnä rehuviljan hintakehitys ja alhainen tuottajahinta ovat tuottaneet suuria ongelmia. Laivanrakennuksen alihankkijat ovat hitaasti löytäneet uusia tilauksia.

Alueella odotetaan edelleen soijatehtaan rakentamisen käynnistymistä, joka on mittaluokaltaan 200 milj. euron hanke. Bioetanoli/gluteenitehtaan perustamisen valmistelu jatkuu. Valmistelussa on myös kahden ison biopoltoainetta käyttävän voimalaitoksen kehittäminen, suljetun kierron kalanjalostuslaitoksen sekä siihen liittyvän biokaasulaitoksen rakentaminen sekä juomateollisuuden merkittävä laajennusinvestointi.

Vakka-Suomessa aloittaneiden yritysten määrä laski vuoden ensimmäisellä neljänneksellä 14 % viime vuoteen verrattuna ja on kolmanneksen alemmalla tasolla kuin vuonna 2008.

Työttömyyden määrä ja rakenne

Työttömyyden kehityksen näkökulmasta syksyn 2008 käänne heijastui Vakka-Suomessa selvemmin vasta kesän 2009 jälkeen. Työttömyyden kasvu oli Vakka-Suomessa alkuun puhtaasti lomautettujen määrän kasvusta johtuvaa, mutta kesästä 2009 alkaen työttömien työnhakijoiden määrä kasvoi yhtä lailla kuin lomautettujenkin määrä. Työttömyyden vuosikasvu saavutti huippunsa vuoden 2009 lopulla ja kesällä 2010 työttömyys kääntyi laskuun.

Työttömyyden kokonaismuutos on Vakka-Suomessa seurannut nuorten työttömyyden muutosta kääntyen laskusuuntaan kesäkuussa 2010. Pitkäaikaistyöttömyys kääntyi kasvuun poikkeuksellisen myöhään eli vasta kesällä 2010. Pitkäaikaistyöttömyyden kasvutahhti saavutti huippunsa vuoden 2010 lopulla ja on hidastunut sen jälkeen tasaisesti niin että se oli kesä–heinäkuussa 15 prosentin luokkaa vuotta aiempaan verrattuna. Lomautettujen määrä on puolestaan vähentynyt murto-osaan viime vuosien huonoimmista ajoista. Ryhmälomautettujen määrän loppumisesta huolimatta lomautettuina on merkittävästi suurempi joukko kuin esimerkiksi vuosina 2006-2007.

Vuoden 2010 aikana työttömien määrä väheni Vakka-Suomessa 11 % ja nuorten työttömien määrä supistui 32 prosentilla. Vain Loimaan seudulla kehitys oli tätä ripeämpää. Vuoden 2011 aikana muutosvauhti on hidastunut, mutta suunta on pysynyt. Ellei suhdanetilanne heikkene Vakka-Suomessa on todennäköistä, että nuorten osalta ja kokonaisuudessaan työttömyyden aleneminen jatkuu vuoden 2011 aikana. Myös yli 50-vuotiaiden työttömyys on alkanut supistua ja tämä kehitys vetänee lähikuukausina pitkäaikaistyöttömyydenkin laskusuuntaan.

Työvoiman kysyntä ja osaavan työvoiman saatavuus

Avointen työpaikkojen määrä pysyi Vakka-Suomessa samalla tasolla vuosina 2006–2008. Avoimia työpaikkoja oli vuonna 2009 seudulla tarjolla 40 % vähemmän kuin vuonna 2008. Muutos oli maakunnan yleistä trendiä voimakkaampi ja lisäksi Vakka-Suomessa kysyntä kohdentui selvästi eri tavalla kuin muualla. Työvoiman kysyntä väheni poikkeuksellisen tasaisesti eri alojen kesken ja teollisuudessa tilanne on suhteellisesti parempi kuin muualla Varsinais-Suomessa.

Työvoiman kysyntä kääntyi vuonna 2010 Vakka-Suomessa maakunnan ripeimpään kasvuun. Työtilaisuuksia oli vuoden aikana tarjolla 27 % enemmän kuin vuotta aiemmin. Kysynnän kasvu on jatkunut kuluvana vuonna maakunnan nopeimpana ja se on laajentunut teollisuudessa useimmille muille aloille – poikkeuksena rakentaminen, kauppa sekä maatalous. Työvoiman kysynnän kasvu hidastunee syyskaudelta 2011 alkaen.

Varsinais-Suomen ammattibarometrin II/2011 perusteella työvoiman saatavuudessa on ongelmia erityisesti sosiaali- ja terveys- sekä opetusalan tehtävissä. Työvoimapulaa arvioidaan esiintyvän jonkin verran myös konetekniikan ja yleisemmin metallitekniikan ammateissa.

Turunmaan seutukunta

Kemiönsaari, Länsi-Turunmaa

Turunmaan seutukunnassa asui kesäkuun 2011 lopussa 22 740 asukasta. Vuonna 2009 seutukunnassa oli 2021 toimipaikkaa. Kesäkuun 2011 lopussa työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli 5,2 %, ja työttömiä työnhakijoita oli 545.

Turunmaan seutukunta	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	+	0	0
Työttömyyden määrä ja rakenne	+	0	0
Osaavan työvoiman saatavuus	0	0	0

++ Paljon parempi, + Parempi, 0 Ennallaan, - Heikompi, -- Paljon heikompi

Yleinen tunnelma alueella

Kansainvälisen talouden epävarmuus on merkittävästi kasvanut kesästä alkaen, mikä näkyy jo tuotannon ja viennin kasvun nopeana hidastumisena. Tästä johtuen seutujenkin arviot avainyritysten ja -alojen tulevaisuudennäkymistä ovat varovaisia, oletuksena että kasvumahdollisuudet tulevat heikkenemään kuluvan vuoden alkuun verrattuna.

Seutukunnan yleistunnelma on varovaisen positiivinen, alueen keskeiset toimialat ovat elpyneet pahimmasta lamavaiheesta ja pahimmilta takaiskuilta vältyttiin alueen metallituoteteollisuudessa.

Elinkeinoelämän ja yritystoiminnan tilanne ja näkymät

Turunmaan vahvoja elinkeinoja ovat mm. rakennusaineiden ja metallituotteiden valmistus, saaristomatkailu ja turismi palveluineen. Paraisten alueella ei ole enää lomautuksia käynnissä ja esim. kesätyöpaikkoja oli haussa. Näkymät rakennustuoteteollisuudessa ovat koko maassa negatiiviset, mutta Paraisten alueella alan tilanne on edelleen normaali. Palvelualojen kysyntänäkymät ovat positiiviset, erityisesti matkailupalveluiden osalta. Kaupan ala investoi parhaillaan myös Turunmaalla. Kemiönsaarella on hitaampaa, mutta alueen metalliteollisuudessa näkymät ovat normaalilla tasolla. Rakennusala on jälleen kysyntää.

Aloittaneiden yritysten määrä laski Turunmaalla 20 % ensimmäisen neljänneksen aikana viime vuoteen verrattuna ja tason ollessa kolmanneksen alempi kuin vuonna 2008.

Työttömyyden määrä ja rakenne

Turunmaalla on jo pitkään ollut maakunnan parhain työllisyystilanne työttömyysasteella mitattuna ja niin on asiantila edelleen. Työttömien määrä kasvoi 2009 Turunmaalla voimakkaammin kuin lähiseuduilla ja 2010 supistumisvauhti oli samalla tasolla kuin Salossa. Eli ri-

peämpää kuin Turun seudulla ja verkkaisempaa kuin Vakka-Suomessa ja Loimaan seudulla. Vuonna 2011 Turunmaalla työttömyyden aleneminen on ollut ripeintä Varsinais-Suomessa.

Työttömyyden kehitys on Turunmaalla seurannut maakunnan yleistä trendiä. Vuoden 2009 loppuun mennessä nuorten työttömyys ja koko työttömyys saavuttivat kasvuvauhdin huippunsa. Vuoden 2010 aikana alkanut koko työttömyyden ja nuorten työttömyyden väheneminen on jatkunut vuoden 2011 aikana. Pitkäaikaistyöttömyyden kasvutrendi on pysynyt voimakkaampana kuin lähiseuduilla, mutta näyttää siltä, että kasvuhuippu ohitettiin vuoden 2011 alkukuukausina. Näillä näkymin on odotettavissa että työttömien määrän aleneminen hidastuu syyskaudella 2011.

Työvoiman kysyntä ja osaavan työvoiman saatavuus

Avointen työpaikkojen määrä on kasvanut Turunmaalla tällä vuosikymmenellä vuotta 2005 lukuun ottamatta. Vuosi 2008 toi toisen poikkeuksen tähän yleiseen trendiin, sillä tuolloin vallinnutta rakennusalan suhdannetilannetta korosti syksyinen suhdannekäännö, mikä heijastui supistumisena uusien avointen paikkojen määrässä. Myös vuonna 2009 avointen työpaikkojen määrä supistui Turunmaalla neljänneksellä edellisestä vuodesta.

Talven 2010 aikana työvoiman kysynnän väheneminen alkoi kääntyä kasvuksi. Vuonna 2010 uusia työtilaisuuksia olikin tarjolla yli 20 % enemmän kuin vuotta aiemmin. Kysynnän kasvu on hidastunut vuoden 2011 aikana. Positiivista kuitenkin on se että kasvu on kohdistunut vahvasti teollisuuteen ja kuljetuksiin – aloille joilla se oli vähäistä vuonna 2010. Nykyisellään kysyntätilanne on lähellä normaalia. Näillä näkymin kysyntä ei ole kasvamassa kuluvana vuonna eikä vuonna 2012.

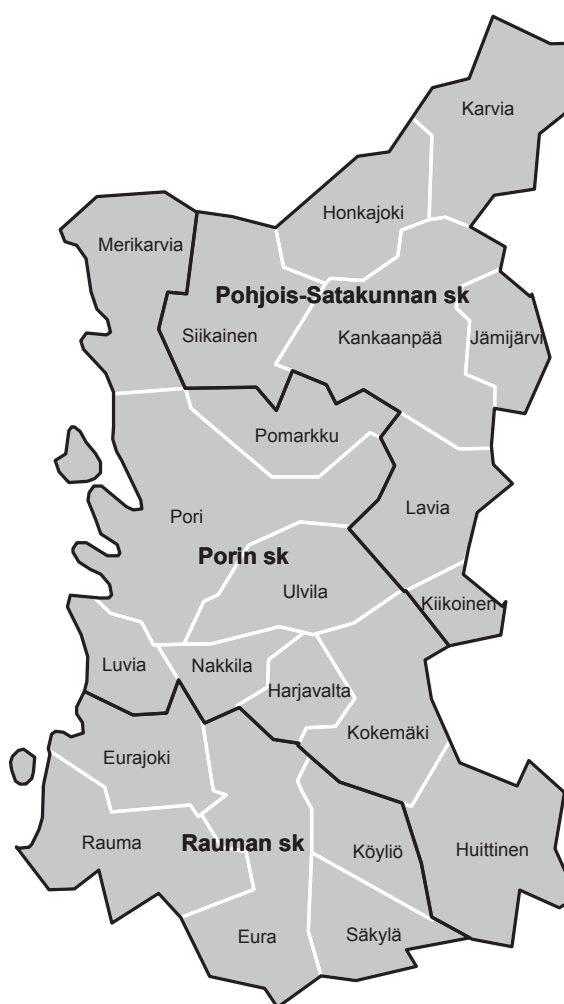
Rekrytointiongelmia koetaan ylivoimaisesti eniten terveyst- ja sosiaalipalvelutehtävissä ja jonkin verran myös ravintola-, opetus- ja myyntialan tehtävissä. Matkailupalveluihin tarvittavaa sesonkityövoimaa on ajoittain vaikea saada.

Satakunnan ELY-keskus

Pohjois-Satakunnan sk 6 kk
 Elinkeinoelämä ja yritystoiminta +
 Työttömyys +
 Työvoiman saatavuus 0

Porin sk 6 kk
 Elinkeinoelämä ja yritystoiminta 0
 Työttömyys 0
 Työvoiman saatavuus 0

Rauman sk 6 kk
 Elinkeinoelämä ja yritystoiminta 0
 Työttömyys 0
 Työvoiman saatavuus 0

Satakunnassa asui kesäkuun 2011 lopussa 226 829 henkilöä. Vuonna 2009 Satakunnassa oli 16 316 toimipaikkaa, joissa työskenteli 61 563 henkilöä. Kesäkuun 2011 lopussa työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli 9,9 % ja työttömiä työnhakijoita oli 11 080.

Satakunnan ELY-keskus	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	+	0	0
Työttömyyden määrä ja rakenne	+	0	0
Osaavan työvoiman saatavuus	0	0	0

++ Paljon parempi, + Parempi, 0 Ennallaan, - Heikompi, -- Paljon heikompi

Alueen vahvuudet ja heikkoudet

Satakunnan vahvuuksia ovat monipuolinen ja erikoistunut teollisuus kuten meriteollisuus, värimetallit, magneettiteknologia, hanat, prosessiteknologia, elintarviketeollisuus, kemiallinen metsäteollisuus sekä energiaosaaminen, logistiikka, hyvinvointiala ja tapahtumamatkailu. Toimialakohtaisten vahvuuksien ohella on syytä mainita alueen verkostoituneesta innovaatiotoiminnasta hiljattain saatu valtakunnallinen tunnustus (TEM/KOKO-ohjelma). Yhteistyö eri toimijoiden välillä maakunnassa on tiivistä ja toimivaa.

Satakunta on hyvin teollisuusvaltaista aluetta. Vientivaltaisella metalliteollisuudella on suuri merkitys alueelle. Uhkana on, että suhdanteiden heiketessä ulkomaan kauppa ehtyy ja vienti vähenee. Meriteollisuudella on tärkeä rooli Satakunnassa ja heikko tilauskanta luo epävarmuutta alueelle. Satakunnassa on paljon merkittäviä teollisuusyrityksiä ulkomaisessa omistuksessa. Viimeisimpänä merkittävänä yrityskauppana mainittakoon keväällä tapahtunut Luvata Oy:n valssattujen toimintojen myynti Euroopan suurimmalle kuparintuotajalle Aurubis AG:lle. Kauppa koskee kahta sataa työntekijää Luvata Porin noin 550 työntekijästä. Alueen merkittävistä työllistäjistä esim. telakat (STX Finland ja Technip Offshore) ovat ulkomaisessa omistuksessa kuten myös monet metallialan suuryrityksistä (esim. Norilsk Nickel Harjavalta). Globalisaatioon liittyviltä haittavaikutuksilta esim. suhdannetaantumissa on Satakunnassa yleisesti ottaen vältytty. Usein ulkomainen omistus on päinvastoin tuonut globaaleilla markkinoilla toimiville yrityksille etuja, kuten lisää kilpailukykyä ja liiketoimintamahdollisuuksia. Mikäli Suomi muun maailman mukana joutuisi syvään taantumaa, myös globalisaation haittavaikutuksia saattaa esiintyä.

Yleinen tunnelma alueella

Maailmantalouden epävarmuus on suurta tällä hetkellä. Mahdollisen taantumien vaikutukset näkyisivät vientiherkillä aloilla varsinkin konepajateollisuudessa ja teknologiateollisuudessa nopeasti Satakunnassa, joskin Satakunnan reaktiot ovat yleensä tulleet muuhun maahan nähden pienellä viiveellä johtuen todennäköisesti suhteellisen monipuolisesta tuotantorakenteesta. Kaupan ja palvelualan yritysten odotuksissa talouden epävarmuus ei vielä ole sanottavammin näkynyt, ja kaupan investointejakin on edelleen liikkeellä. Finnveran luototuksen suhteen kuluva vuosi on viimevuotista vilkkaampi, ja kysyntää on ollut mm. toimistusten aikaisesta rahoituksesta, mikä indikoi kaupan käyneen ainakin syksyyn asti hyvin. Myös yritysten omistusjärjestelyjä on rahoitettu ja myös suhdannerahoituksen kysyntä on ollut viimevuotista suurempaa.

EK:n heinäkuussa tekemän suhdannebarometrin mukaan suhdannenäkymät loppuvuodelle ovat aiempaa epävarmemmat. Nousuodotukset ovat vaimentuneet ja hajonta yritysten välillä on kasvanut. Suhdannetilanne teollisuudessa ja rakentamisessa oli kesällä tavanomaista heikompi. Lounais-Suomessa yritysten suhdanneodotukset ovat lähellä koko maan keskiarvoa. Tuotannon ja myynnin ennustetaan pysyvän kasvussa sekä teollisuudessa, rakentamisessa että palveluissa. Palvelupuolella myös henkilöstöodotukset ovat kohtalaisen hyvät. Euroopan rahoituskriisin pitkittyminen ja maailmantalouden epävarmuus aiheuttavat sen, että ensi vuoden kasvuodotukset ovat tämänvuotisia selvästi pessimistisem-

piä. Maailmanmarkkinoilla on ollut merkkejä mm. öljyn ja joidenkin tärkeiden raaka-aineiden hintojen alenemisesta ennakoiden markkinoiden varautumista investointien hiipumiseen. Tilanteeseen 12 kk:n kuluttua tulee suhtautua tässä aluetalousskatsauksessa tavallista varauksellisemmin, sillä tilanteen ennakointi vuoden päähän on lähes mahdotonta. Satakunnassa ei kuitenkaan ole perusteltua syytä lähteä tällä hetkellä ennustamaan merkittävästi heikentyvää tilannetta, ennen kuin nähdään siirtykö rahoituskriisi reaalityöelämään, ja jos siirtyy, niin missä laajuudessa.

Elinkeinoelämän ja yritystoiminnan tilanne ja näkymät

Satakunnalle keskeisten toimialojen, metsä-, metalli-, elintarvike- ja kemian teollisuuden tilanteessa ei ole tapahtunut suuria muutoksia edelliseen katsaukseen nähden. Meriteollisuuden tilanne on edelleen epävakaa ja uusia tilauksia odotetaan. Energiasektoriin liittyy positiivisia odotuksia lähivuosina. Olkiluodon 4. ydinvoimalayksiköstä on saatu periaatepäätös ja merkittäviä odotuksia liittyy myös tuulivoiman lisärakentamiseen. Tuulivoimarakentamisen osalta Satakunnassa on asetettu kunnianhimoiset tavoitteet vuoteen 2020 mennessä arvioidusta 6 terawatin kapasiteetti-investoinneista jopa 2,6 terawattituntia vastaavat investoinnit Satakuntaan. Tavoitteisiin liittyen Satakunnassa on toteutettu tuulivoimatuotantoon soveltuvia manneralueita koskeva selvitys, jossa löydettiin yhdeksätoista sellaista tuuliosuhteita suotuisaa aluetta, joita on syytä tarkemmin tutkia. Useita tuulipuistoja on jo nyt vireillä. Kaavoitukselliseen varautumiseen liittyy on käynnistetty I vaihemaakuntakaavatyö. Tuorein uutinen tuulivoimarakentamiseen liittyy on telakkayhtiö STX Finlandin lähteminen mukaan tuulivoimarakentamiseen, jolla on positiivisia vaikutuksia mm. Raumalle. Tuulivoimarakentaminen luo mahdollisuuksia ja työllisyyttä alan rakenteita tekeväälle teollisuudelle sekä asennus- ja huoltosektorille koko Satakunnassa. Tuulivoimaan liittyvien mahdollisuuksien toteuttaminen liiketoiminnaksi vaatii kuitenkin sekä poliittisia linjauksia (syöttötariffijärjestelmä, muut tukitoimet) että alueellisia ratkaisuja (kaavoitus). UPM:n suunnittelema biodiesel-tehdashanke on myös edelleen vireillä. Sijoittamisvaihtoehtona Suomessa on Rauma.

Meriteollisuuden tilanne on kaksijakoinen. Mäntyluodossa öljynporauslauttojen runkoja valmistava Technip Offshore Finland sai pitkään odotetun spar-lauttatilauksen. Kauppa julkistettiin 19.8. Tilaus työllistää kaikki Technipin noin 800 työntekijää sekä satoja henkilöitä alihankkijoiden kautta ainakin vuoteen 2013. Nyt saadun tilauksen uskotaan saavan jatkoa, joka turvaisi työllisyyden useaksi vuodeksi eteenpäin. STX Finlandin Rauman telakalla epävarmuus jatkuu. Telakalla on työn alla neljä alusta, joista kuitenkin merkittävimmät luovutetaan lähimmän puolen vuoden aikana. Vaikka pienempiä aluksia jää edelleen työn alle, suunnittelutyöt ovat jo vähentyneet. Tilauksen heikentyessä telakalla on jonkun verran lomautuksia. Uusia tilauksia kaivattaisiin, sillä muuten työt loppuvat vuoden vaihteessa. Meriteollisuuden alihankkijoiden tilanne elää veturiyritysten mukana ja erityisesti telakan alihankkijoiden tilanne on edelleen epävarma. Potkurilaiteteollisuuden tilanne on muuta meriteollisuutta parempi. Telakat ja potkurilaiteteollisuus työllistävät suoraan Satakunnassa runsaat 2200 henkilöä ja alihankintaverkoston kanssa moninkertaisesti enemmän.

Sekä Porin että Rauman satamien liikenteen kehitys on ollut alkuvuonna positiivista. Kummankin sataman tavaraliikenne on kasvanut alkuvuonna reippaasti edelliseen vuoteen

verrattuna, joskin kasvulukujen takana on toipuminen edellisen taantumun 2008–2009 vai-
kutuksista. Kummankin sataman kohdalla on joko meneillään tai suunnitteilla väylän syven-
tämisinvestointi. Porin sataman väylähanke valmistuu syksyllä. Lentoliikenteen jatkuvuus
on edelleen jonkinasteinen huolenaihe. Finnairin ja brittiläisen Flyben ostettua Finncomm
Airlines Oy:n kotimaan liikenteeseen erikoistuneen yhtiön Porin lennot jatkuvat uuden yh-
tiön toimesta. Finnairin mukaantulo maakunnan lentoliikenteeseen luo osaltaan uskoa len-
toliikenteen jatkumiselle mm. Finnairille tärkeän kansainvälisen syöttöliikenteen näkökul-
masta. Alueen elinkeinoelämän ja vetovoimaisuuden kannalta säännöllisillä lentoyhteyk-
sillä kansainvälisine jatkolentomahdollisuuksineen on äärimmäisen tärkeä merkitys koko
Satakunnalle. Myös maakunnan ykköstiehankeeksi nimetyn VT8:n parantaminen edistäi-
si mm. lentoliikenteen ja koko maakunnan logistiikan kehittymistä.

Kauppa keskittyy edelleen erityisesti Porin seudulla. Puuvillan alueelle on suunnitteilla
yli sadan miljoonan euron jätti-investoinnit uuteen kauppakeskukseen, mutta rakennustöi-
den alkaminen on viivästynyt mm. riittävän valovoimaisen veturiyhtiön puuttuessa. Uu-
den kauppakeskuksen myötä kilpailu tulee kiristymään entisestään. Ratkaisevaa investoin-
nin vaikutusten kannalta on se, löydetäänkö kauppakeskukseen uusia vetovoimaisia yri-
tyksiä, jotka eivät vielä toimi Satakunnassa. S-ryhmä vahvistaa Porin keskustan toiminto-
jaan uudistamalla City Sokoksen. Myös K-ryhmä toteuttaa parhaillaan rakennushanketta
valmistuu Porin keskustassa.

Sosiaali- ja terveydenhuoltoalalla on vallalla kehitys, että suuret kansainväliset ketjuyri-
tykset ostavat pieniä paikallisia yksityisiä yrityksiä ja ala keskittyy. Osittain kehitykseen vai-
kuttaa kuntien ostokäyttäytyminen ja sopimuskausien lyhyys suhteutettuna palvelutuotan-
non yrityksiltä vaatimiin investointeihin. Kehityksessä on nähtävissä myös haitallisia piirtei-
tä erityisesti palvelujen laadun ja sen saavutettavuuden suhteen ajatellen esim. maaseutu-
alueita. Palvelusetelien käyttöönottoon on positiivisia odotusarvoja tällä hetkellä.

Rakennusalan tilanne on suhteellisen hyvä. Kuluttajien luottamus omaan talouteensa
on kuitenkin kohtuullisella tasolla ja korjausrakentamista tapahtuu koko ajan. Myös joitakin
uudisrakennushankkeita on käynnissä. Kuntasektorin mittavat investoinnit ovat osaltaan
pitäneet yllä rakennusalan suhteellisen hyvää tilannetta. Olkiluodon vaikutus näkyy positiiv-
visena. Kotitalousvähennystä koskevat uudistukset vaikuttanevat niin, että loppuvuodesta
2011 rakennuspalveluiden kysyntä kasvaa, mutta vuodenvaihteen jälkeen kysyntä kään-
tynee laskuun vähennysmahdollisuuksien heikennyttä.

Viljan ostohinnat ovat syksyn alun kaupoissa olleet noin 20 euroa tonnilta korkeam-
mat kuin viime vuonna. Tästä seuraa edelleen kustannusten nousua kotieläintiloilla. Sa-
takunnassa tämä koskee erityisen paljon sikataloutta, jonka voidaan sanoa olevan tällä
hetkellä kriisissä. Tuottajahinnat eivät ole seuranneet kohonneita kustannuksia. Sikati-
lat ovat reagoineet eri tavoin tilanteeseen. Osa on jopa jättänyt sikalansa tyhjilleen. Tuo-
tantokustannusten nousu koskee kaikkia tiloja, ja erityisen huolestuneita ollaan suurel-
la velkarahalla investoineilla tiloilla. Vuoden 2011 satonäkymät näyttävät kohtuuhyviltä,
mutta korjuukauden säät voivat vaikuttaa lopputulokseen merkittävästi. Metsätaloudes-
sa tilanne jatkuu maailmantaloudesta johtuen lisääntyneenä epävarmuutena. Puukaup-
pa käy kuitenkin ainakin toistaiseksi, ja myös hinnat ovat tyydyttävät. Tilanne voi kuiten-
kin muuttua hyvinkin nopeasti.

Yrityksiä on perustettu enemmän kuin vuosi sitten. Samalla yritysten lopettamisvauhti näyttäisi hidastuneen. Starttirahalla aloittaneiden yritysten määrä on alkuvuonna vähentynyt hivenen Satakunnassa vuoden takaisesta. Konkurssit ovat hieman vähentyneet keväällä vuoden takaisesta ja konkurssiin ajautuneet yritykset ovat olleet hieman pienempiä kuin vuosi sitten. Sukupolven- ja omistajanvaihdospalveluiden kysyntä on ollut edelleen vilkasta

Pohjois-Satakunnassa tunnustellaan useamman kunnan kuntaliitosta, ja ilmassa on myös siihen liittyen maakunnan vaihtoajatuksia.

Työttömyyden määrä ja rakenne

Työllisyys on kehittynyt alkuvuonna myönteisesti. Työttömien määrä on alentunut vuoden takaisesta noin 6 %. Lomautukset ovat vähentyneet voimakkaasti, myös yt-neuvotte-luja on käyty vähemmän kuin vuosi sitten. Isoilta irtisanomisilta ja yritysten alasajoilta on vältytty. Nuorten työttömyys on laskenut selvästi muuta työttömyyttä nopeammin. Loppuvuonna nuoria työttömiä oli 16 % vähemmän kuin vuosi sitten. Pitkäaikaistyöttömien määrä on sen sijaan kasvanut. Heitä on lähes 15 % enemmän kuin vuosi sitten ja määrä näyttää kasvavan edelleen.

Työvoiman kysyntä ja osaavan työvoiman saatavuus

TE-toimistoihin ilmoitettujen avoimia työpaikkojen määrä on kasvanut alkuvuonna voimakkaasti, peräti 28 % viime vuodesta. Kesätyöpaikkoja on ollut tarjolla runsaasti. Työpaikkoja avautuu eniten kaupan alalla ja palveluissa sekä teollisuudessa. Tällä hetkellä työvoiman saatavuusongelmia on eniten terveydenhoitoalalla. Jonkun verran pulaa on myös eri alojen opettajista, sosiaalityöntekijöistä, erilaisista kuljettajista sekä puhelinmyyjistä. Työvoimapulan uskotaan lisääntyvän nykyisestään. Ulkomaisen työvoiman käytön ennakoidaan lisääntyvän erityisesti valmistavan teollisuuden piirissä.

Porin seutukunta

Harjavalta, Huittinen, Kokemäki, Luvia, Merikarvia, Nakkila, Pomarkku, Pori, Ulvila

Porin seutukunnassa asui kesäkuun 2011 lopussa 137 654 asukasta. Vuonna 2009 seutukunnassa oli 9 088 toimipaikkaa. Kesäkuun 2011 lopussa työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli 11,3 % ja työttömiä työnhakijoita oli 7 185.

Porin seutukunta	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	+	0	0
Työttömyyden määrä ja rakenne	+	0	0
Osaavan työvoiman saatavuus	0	0	0

++ Paljon parempi, + Parempi, 0 Ennallaan, - Heikompi, -- Paljon heikompi

Alueen vahvuudet ja heikkoudet

Alueen vahvuutena ovat mm. meriteollisuuden offshore -osaaminen, magneettiteknologia, robotti- ja automaatiojärjestelmät, aurinkoenergia-ala, värimetallien jalostus, elintarviketeollisuus, kaivosteollisuuden pro-sessiteknologia ja tapahtumamatkailu.

Yleinen tunnelma alueella

Yleinen tunnelma on odottava. Monilla aloilla on edelleen nähtävissä positiivisia signaaleja, mutta erityisesti teollisuusyritykset ovat luonnollisesti varuillaan. Elinkeinoelämän näky-miin vaikuttaa Porin seudulla merkittävästi merialan tilanne, koska ala on todella merkittävä työllistäjä. Offshore-teollisuuden saama suuri lauttatilaus nostaa luonnollisesti mielialaa, vaikka talouden kehitys kokonaisuutena näyttääkin epävarmalta.

Elinkeinoelämän ja yritystoiminnan tilanne ja näkymät

Vientiteollisuuden ja erityisesti metalliteollisuuden merkitys Porin seudulla on suuri. Tilanne vaihtelee paljon eri yritysten välillä. Elokuun loppupuolella varmistui, että Anadarko Petroleum tilaa Technipin Mäntyluodon telakalta öljyn- ja kaasuntuotantoon tarkoitettua spar-lautan. The Lucius Spar -lautta toimitetaan Meksikonlahdelle ja se on määrä olla porauskunnossa vuonna 2014. Telakalta lautta lähtee vuonna 2013. Sopimus mahdollistaa lautan suunnittelutöiden alkamisen välittömästi. Rakennustyöt alkavat loka-marraskuussa kuluvana vuonna. Lautan rakentamisen ollessa huipussaan sen arvioidaan työllistävän alihankkijat huomioiden n. 1200 henkilöä. Edellinen lauttatilaus saatiin vuonna 2008. Työllisyyttä on Mäntyluodossa pidetty pitkään yllä erilaisilla öljyntorjuntakaluston modernisointi- ja muilla konepajatoilla, mm. Olkiluodon ydinvoimalaan ja tuulivoimarakentajille. Tuotannollisen työn tekijöitä on lisääntyneiden töiden takia kutsuttu kevään ja kesän aikana töihin ja töitä riittää nyt useammaksi vuodeksi eteenpäin. Öljynporauksen investointien odotetaan lähtevän yleisemminkin liikkeelle, ja Porissa uskotaan tilanteen paranemiseen pidemmälläkin tähtäyksellä. Muutenkin näyttää siltä, että ainakaan vielä maailmantalouden synkkenevät näkymät eivät ole suuremmin vaikuttaneet satakuntalaisen teknologiateollisuuteen. Porin seudulla esim. aurinkoenergian alan yritysten keskitymän tilanne normaali.

Seudun elintarviketeollisuus on vakaalla pohjalla ja alan yritysten tilanne vaikuttaa myönteiseltä lähitulevaisuudessa. Elintarviketeollisuus on tärkeä työllistäjä erityisesti kaakkosessa osaa seutukuntaa.

Rakennusalan tilanne on kohtalaisen hyvä. Uusimpana hankkeena on Satakunnan Osuuskaupan keskustan projekti. Uudisrakentaminen ja peruskorjaus kerrostalopuolella jatkuvat. Myös Olkiluodon vaikutus alueella näkyy positiivisena.

Kauppan keskittyminen suuriin yksiköihin jatkuu. Puuvillan kauppakeskuksen rakentaminen aloitettaneen tänä vuonna. Uuden hankkeen myötä Puuvillassa toimivien yritysten määrän arvioidaan kasvavan noin 90:llä ja ne tulevat työllistämään arviolta 700-800 henkeä. Lisäksi jo rakennusaikana työssä on satoja työntekijöitä.

Myös seudun megatapahtumat (Pori-Jazz, Suomi-Areena, Farmari-näyttely) ja lukuisat pienemmät onnistuivat menneenä kesänä hyvin ja vahvistivat palvelusektorin kysyntää. Luovien alojen kehittämiseen ollaan kaiken kaikkiaan panostamassa ja kehitys näyttää myönteiseltä laajemminkin Satakunnassa, mm. Raumalla.

Uusia yrityksiä on perustettu hieman enemmän kuin vuosi sitten. Myöskään lopettaneita yrityksiä ei ole yhtä paljon kuin vuosi sitten. Starttirahalla aloittaneiden yritysten määrä on alkuvuonna hivenen lisääntynyt vuoden takaisesta. Konkursseja on kevään aikana ollut suunnilleen saman verran kuin vuosi sitten, mutta ne ovat koskeneet suurempia yrityksiä.

Työttömyyden määrä ja rakenne

Työttömyys on kääntynyt hitaasti laskuun ja työttömien määrä on alkuvuonna ollut vajaat 3 % alempi kuin vuosi sitten. Nuorten työttömien määrä on laskenut muuta työttömyyttä nopeammin. Heidän määränsä on alentunut noin 10 % vuoden takaisesta. Pitkäaikaistyöttömien määrä on lisääntynyt voimakkaasti ja suuntaus tulee jatkumaan samanlaisena. Heidän määränsä on lisääntynyt 23 % vuoden takaisesta. Isoilta irtisanomisilta ja lomautuksilta on toistaiseksi välttytty eikä niitä ole tiedossa. Yksittäisiä pienehköjä irtisanomisia on esiintynyt.

Työvoiman kysyntä ja osaavan työvoiman saatavuus

TE-toimistoihin ilmoitettujen avointen työpaikkojen määrä on kasvanut voimakkaasti alkuvuonna vuoden takaisesta, peräti 27 %. Kesätyöpaikkoja on ollut runsaasti tarjolla. Eniten paikkoja on auki kaupan alalla, palveluissa sekä teollisuudessa. Mitään merkittäviä uusia rekrytointeja ei ole tiedossa. Työvoiman saatavuus on hieman vaikeutunut. Rekrytointiongelmat kohdistuvat lähinnä terveydenhoito- ja palvelupuolelle, puhtaanapitoon sekä kausityöntekijöihin.

Rauman seutukunta

Eura, Eurajoki, Köyliö, Rauma, Säkyä

Rauman seutukunnassa asui kesäkuun 2011 lopussa 65 608 asukasta. Vuonna 2009 seutukunnassa oli 4737 yritystoimipaikkaa. Kesäkuun 2011 lopussa työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli 8,9 % ja työttömiä työnhakijoita oli 2 776.

Rauman seutukunta	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	+	0	0
Työttömyyden määrä ja rakenne	+	0	0
Osaavan työvoiman saatavuus	0	0	0

++ Paljon parempi, + Parempi, 0 Ennallaan, - Heikompi, -- Paljon heikompi

Alueen vahvuudet ja heikkoudet

Alueen vahvuuksia ovat mm. meriteollisuus, kemiallinen metsäteollisuus, ydinenergiaosaaminen, elintarviketeollisuus sekä satama ja muu logistiikka.

Meriteollisuuden tilanne on jatkunut pitkään epävarmana, koska uusia tilauksia ei ole saatu riittävästi. Valtiovallan toimenpiteet meriteollisuuden kilpailukyvyn ylläpitämiseksi ja kehittämiseksi nähdään tärkeinä (mm. valtion hankinnat).

Yleinen tunnelma alueella

Yleinen tunnelma on odottava. Suhdanneodotukset ovat jonkin verran tasaantuneet viime vuoden vastaavaan ajankohtaan verrattuna. Kovimmat liikevaihto-odotukset lienevät isomilla yrityksillä. Hallitusohjelman toimenpiteillä on vaikutusta yrittäjyyden kiinnostukseen ja kuluttajien ostovoimaan.

Elinkeinoelämän ja yritystoiminnan tilanne ja näkymät

Rauman telakalla töitä riittää vuodenvaihteeseen, mikäli uusia tilauksia ei saada. Työn alla olevista aluksista matkustajalautta Spirit of France luovutetaan tilaajalleen kuluvan vuoden syksyllä. Etelä-Afrikan ympäristö-ministeriön tilaama antarktinen tutkimus- ja huoltoalus luovutetaan tilaajalleen keväällä 2012. Näiden lisäksi työn alla on kaksi muuta erikois-alusta (kalastusalus Namibiaan ja maantielautta Finnferriersille), mutta uusia laivatilauksia tarvittaisiin työllisyyden ylläpitämiseksi. Suunnittelutyö on jo vähentynyt, ja henkilöstöä on lomautettu. Telakalla on suurelta osin samoja alihankkijoita kuin Turun telakalla, joten Turun telakan tilanne vaikuttaa välillisesti myös Rauman telakan toimintaan. STX Finlandin ilmoitus lähteä mukaan tuulivoimarakentamiseen yhdessä samaan konserniin kuuluvan, tuulivoima-alalla toimivan hollantilaisyhtiön kanssa on positiivinen uutinen. Laivanrakentaja STX pyrkii erityisesti merituulivoimaloiden toimittajaksi yhdistämällä hollantilaiset tuuliturbiinit suomalaiseen arktiseen laivanrakennusosaamiseen. Lehtitietojen mukaan Rauman telakka-alueelle on tarkoitus rakentaa ensi vuoden kuluessa kahden tuulimyllyn mallivoimala, joka voisi tuottaa sähköä viimeistään tammikuussa 2013. Samalla telakka pääsee mukaan voimalaitosten valmistuksen kehittämiseen.

Metallin alihankintateollisuudessa tilanne on edelleen kaksijakoinen: meriklusterin tilauskannat ovat heikkoja ja lomautusuhkia on päällä. Muusta meriteollisuudesta poiketen potkurilaitetoimittajien työllisyystilanne on kuitenkin edelleen pysynyt hyvänä. Ympäristöalalla ja kuljetinteollisuudessa toimivilla ym. kansainvälistä kauppaa tekevillä metalliyrityksillä tilanne on vielä positiivinen. Osalla yrityksistä tilanne on vakaa, jopa pientä kasvua on odotettavissa, vaikkakin arviot tuotantokustannusten noususta ovat kohonneet. Useat meriteollisuudelle alihankintaa perinteisesti tehneet yritykset ovat löytäneet korvaavaa työtä ja uusia asiakkaita Rauman talousalueen ulkopuolelta.

Olkiluodon kolmannen ydinvoimalayksikön työmaa jatkuu asennustyömaana. Tällä hetkellä työntekijöitä on vielä noin 4 000, mutta vahvuus laskee vuoden 2011 lopussa noin

2 500–3 000 työntekijään. Hankkeen vaikutus on näkynyt ja näkyy edelleen monilla toimialoilla, erityisesti palvelusektorilla.

Kemiallinen puunjalostusteollisuus elää parempaa vaihetta kuin vuonna 2010, mutta ennen taantumaa olleisiin talouslukuihin ei vielä ole päästy. Selluteollisuuden täystyöllisyys heijastuu edelleen mm. Rauman sataman toimintaan. Sahatavaran kysyntä on lisääntynyt rakentamisen vilkastumisen myötä. Puun hyödyntämistä mm. kerrostalorakentamisessa tutkitaan.

Säkylässä sijaitseva Porin Prikaati (noin 800 työpaikkaa) kuuluu edelleen kehitettävien ja laajenevien varuskuntien joukkoon ja on yksi Suomen kolmesta valmiusyhtymästä. Myös Suomen kansainvälisen valmiusjoukon koulutus ja kriisinhallintaoperaatioiden johtaminen tapahtuu Säkylässä.

Puolustusmäärärahoihin kohdistuu kuitenkin leikkauspaineita, joten varuskuntien toimintoja tultaneen järjestelmään uudelleen ja joidenkin varuskuntien sulkemisiltakaan tuskin vältytään.

Palvelualan yrityksillä kysyntätilanne on toistaiseksi vielä hyvä. Vähittäiskaupalla menee edelleen kohtuullisesti johtuen esim. Raumalla osittain OL 3:n mukanaan tuomasta ostovoimasta. Kaupan odotukset ovat korkealla, mutta pelkona on ostovoiman heikentyminen reaaliansioiden heiketessä ja elinkustannusten noustessa. Kotitalouksissa panostetaan perheen kanssa vietettävään aikaan, joka näkyy mm. matkustuksen lisääntymisenä ja ravintolapalveluiden käyttönä, sen sijaan esim. sisustusliikkeiden tyyppisillä erikoistavarakaupoilla myynti on laskenut.

Kaupan alalla ovat tavarantoimittajat kiristäneet maksuehtojaan ja maksuaikojaan, jolloin yrityksille saattaa tulla likviditeetti-ongelmia johtuen käyttöpääomien niukkuudesta. Tämän ohella palvelualan yrittäjien keski-ikä on osittain korkea eikä yritystoiminnalle välttämättä löydy jatkajia.

Matkailun osalta kuluvasta vuodesta odotetaan kysynnältään aktiivista. Matkailualan yritysten toimintaedellytykset ovat hyvät johtuen Rauman seudulla mm. tuotteistukseen ja markkinointiin liittyvästä kehittämistyöstä.

Elintarviketeollisuuden näkymät ovat edelleen hyvät, eikä vuoden 2011 loppupuolella ole odotettavissa olennaisia muutoksia. Elintarviketeollisuus on merkittävä työllistäjä erityisesti Pyhäjärvisseudulla. Säkylässä sijaitsee myös Suomen ainoa sokeritehdas. EU:n maatalouspolitiikan uudistuksessa sokerintuotannon maakiintiöt nousevat jälleen tarkasteluun. Mikäli maakiintiöt poistetaan seuraavassa maatalouspolitiikan uudistuksessa, jonka on määrä tulla voimaan vuoden 2014 alusta, juurikassokerin tuotanto voi siirtyä Suomesta luonnonoloiltaan suotuisampiin maihin.

Uusia yrityksiä on perustettu hieman enemmän kuin vuosi sitten. Starttirahalla aloitettuja yrityksiä on ollut alkuvuonna hieman vähemmän kuin vuosi sitten. Yrityksiä lopetettiin vähemmän kuin vuotta aiemmin. Lopettamiseen vaikuttaa jonkin verran yrittäjien ikääntyminen. Konkurssien määrä on hivenen lisääntynyt alkuvuonna vuoden takaisesta. Konkurssiin ajautuneet yritykset olivat kooltaan ja työllistämisaikutuksiltaan pienempiä kuin vuotta aiemmin.

Työttömyyden määrä ja rakenne

Työttömyys on alkuvuonna laskenut selvästi vuoden takaisesta, noin 10 %. Etenkin nuorten työttömien määrän lasku on ollut erittäin voimakasta, peräti 28 %. Sen sijaan pitkäaikaistyöttömien määrä on noussut hieman vuoden takaisesta ja määrä tulee lisääntymään. Isoilta irtisanomisilta ja lomautuksilta on toistaiseksi välttytty eikä niitä ole tiedossa.

Työvoiman kysyntä ja osaavan työvoiman saatavuus

TE-toimistoihin ilmoitettuja avoimia työpaikkoja on alkuvuonna ollut lähes 30 % enemmän kuin vuosi sitten. Eniten paikkoja on auki teollisuudessa, kaupan alalla sekä palveluissa. Rekrytoivien työnantajien toiveet monialaisista osaajista voimistuvat. Rekrytointiongelmia on lähinnä terveydenhoito- ja sosiaalialalla. Ulkomaisen työvoiman käytön arvioidaan joltain osin lisääntyvän suorittavassa työssä ja valmistavassa teollisuudessa.

Pohjois-Satakunta

Honkajoki, Jämijärvi, Kankaanpää, Karvia, Kiikoinen, Lavia, Siikainen

Pohjois-Satakunnan seutukunnassa asui kesäkuun 2011 lopussa 23 567 asukasta. Vuoden takaiseen verrattuna vähennystä oli 206 henkilöä. Vuonna 2009 seutukunnassa oli 2 491 toimipaikkaa. Kesäkuun 2011 lopussa työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli 9,8 % ja työttömiä työnhakijoita oli 1 063.

Pohjois-Satakunnan seutukunta	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	+	+	0
Työttömyyden määrä ja rakenne	++	+	0
Osaavan työvoiman saatavuus	0	0	0

++ Paljon parempi, + Parempi, 0 Ennallaan, - Heikompi, -- Paljon heikompi

Alueen vahvuudet ja heikkoudet

Alueen vahvuuksia ovat mm. teknologiateollisuus, elintarviketeollisuus, palvelu- ja energia- tehokas rakentaminen sekä Jämi matkailualueena.

Suhdanteiden heiketessä riskinä on alueen vientiteollisuus ja erityisesti metalliteollisuus, jolla on erittäin tärkeä merkitys seutukunnalle.

Yleinen tunnelma alueella

Yleinen tunnelma alueella on myönteinen. Positiivinen kehitys työmarkkinoilla on jatkunut edelleen, vaikka työmarkkinatilanteen palautuminen ennen edellistä taloustaantumaa

(2008–2009) olleeseen tasoon tapahtuukin hitaasti. Tällä hetkellä alueella on käynnissä merkittäviä investointeja esimerkiksi kaupan ja asuntotuotannon aloilla.

Elinkeinoelämän ja yritystoiminnan tilanne ja näkymät

Teollisuuden näkymät ovat palautuneet lähemmäs talouslammasta edeltänyttä tilannetta. Tilauskanta on osittain palautunut. Teollisuuden eri sektoreilla on käynnistymässä erittäin merkittäviä investointiohjelmiä. Investoinnit kohdistuvat pääosin rakennustuote- ja elintarvikesektorille sekä rakentamiseen. Rakennustuoteteollisuudessa on voimakkaasti kasvavia yrityksiä, joiden suunnitellut investoinnit ovat yritysten kokoon nähden erittäin suuria ja niiden vaikuttavuus Pohjois-Satakunnan alueelle on todella merkittävä. Honkajoella on suunnitelmassa syksyn mittaan käynnistää mittava lannoitteita, rehuja ja energiaa valmistavan yrityksen investointi, jonka tarkoituksena on kolminkertaistaa yrityksen tuotanto, mikä samalla tarkoittaisi kymmenien uusien työntekijöiden rekrytoimista.

Elintarvikealalla myönteinen kehitys alueella on jatkunut edelleen. Elintarviketeollisuudessa investoidaan tasaisesti ja kehitys on muutenkin varsin vakaata. Myönteinen kehitys on näkynyt myös rekrytoinneissa. Myös uuden teknologian kansainvälistämiseen tähtääviin toimiin on alueella panostettu mm. kasvihuoneteknologian osalta.

Metalliteollisuudessa tilanne on muuttunut jonkin verran myönteisemmäksi, vaikkakin tilauskannan palautuminen talouskriisiä edeltävälle tasolle erityisesti alueen isojen konepajojen osalta on erittäin hidasta. Mittavat investoinnit ovat metalliteollisuudessa edelleen kuitenkin jäissä, mikä johtuu edelleen epävarmoista näkymistä. Alihankintaan perustuvissa metallialan yrityksissä tilannetta leimaa talouden elpymisestä huolimatta pienoinen epävarmuus.

Rakennusosalalla kehitys on ollut viime aikoina hyvin myönteistä. S-ryhmän uuden marketin rakentamisen käynnistymisvaihe Kankaanpäässä on parhaillaan menossa. Asuntorakentaminen on vilkastunut, ja alueella ollaan parhaillaan käynnistämässä myös merkittävää valmistalorakentamiseen liittyvä rekrytointikoulutushanke, jonka avulla on tarkoitus kouluttaa useita kymmeniä uusia työntekijöitä. Samalla yrityksen toimitiloja laajennetaan. Myös muussa alueen rakennustuoteteollisuudessa tilanne on kehittynyt edelleen hyvin; useat alan yritykset suunnittelevat investointeja. Rakennuseristeteollisuuden osalta alueella on kilpailukykyinen asema myös varautumisessa enenevään matalaenergiatalorakentamiseen.

Palvelualoilla tilanne on yleisesti ottaen suhteellisen hyvä. Vähittäiskaupan alalla K- ja S-ryhmien market-hankkeet ovat osaltaan myönteisesti vaikuttamassa palvelujen tasoon ja työllisyyteen. S-ryhmän rakennushanke tuo Kankaanpäähen elintarvikemyymälän lisäksi myös muuta liiketoimintaa (ravintolamaailma, ABC-asema jne). Toisaalta keskittyminen ja kiristynyt kilpailu saattaa karsia pienempiä toimijoita alalta. Palvelusektori kehittyy edelleen tasaisesti. Uudet perustettavat yritykset ovat pitkälti palveluyrityksiä.

Maa- ja metsätaloudessa tilojen määrä laskee edelleen ja samalla keskimääräinen tilakoko kasvaa. Kohonneet tuotantokustannukset ja monien tuotteiden kohdalla laskeneet tuottajahinnat ovat kuitenkin heikentäneet kannattavuutta. Monien maatalousyrittäjien osalta ikääntyminen on omiaan vähentämään investointeja. Kasvihuonetuotanto on edelleen hyvässä kilpailuasemassa.

Uusia yrityksiä on perustettu tasaiseen tahtiin, enemmän kuin vuosi sitten. Lopettaneiden yritysten määrä on kääntynyt laskuun, joskin yrittäjien ikääntymisen vaikutukset tulevat todennäköisesti johtamaan yritysten määrään negatiivisesti. Starttirahalla aloittaneiden yritysten määrä on vähentynyt vuoden takaisesta. Yritysten nettolisäys näkyy toimitilatarpeen kasvuna alueella. Vapaita yritystiloja on esim. Kankaanpäässä ennätysvähän tarjolla. Konkurssien määrä on vähentynyt voimakkaasti alkuvuonna vuoden takaiseen verrattuna. Konkurssiin ajautuneet yritykset ovat myös olleet pienempiä.

Työttömyyden määrä ja rakenne

Työttömien määrä on laskenut alkuvuonna 18 % vuoden takaisesta. Työllisyystilanne on parantunut selvästi nopeammin kuin muissa alueen seutukunnissa. Myös nuorisotyöttömyys on laskenut voimakkaasti ja muuta työttömyyttä nopeammin. Työttömyyden laskun arvioidaan jatkuvan edelleen. Jopa pitkäaikaistyöttömyys on laskenut 10 % kun se alueen muissa seutukunnissa on lisääntynyt selkeästi. Tosin tilanteen odotetaan heikkenevän. Alueella ei ole ollut suuria lomautuksia tai irtisanomisia. Kun yritysten investointiohjelmat realisoituvat, työllisyystilanne paranee seuraavan vuoden aikana alueella.

Työvoiman kysyntä ja osaavan työvoiman saatavuus

TE-toimistoihin ilmoitetut avoimet työpaikat ovat lisääntyneet alkuvuonna voimakkaasti, peräti 38 % vuoden takaisesta. Lisäys on Satakunnan seutukunnista suhteellisesti suurinta. Työpaikkoja syntyy lähinnä hoiva-alalle sekä palveluihin ja kauppaan. Kaupan alalle merkittävä osa uusista työpaikoista on syntymässä market-rakentamisen myötä; suuri osa näistä työpaikoista ajoittuu vuodelle 2012. Työvoiman saatavuusongelmia on jonkun verran terveydenhoidon ammattien, metallin koneistajien, siivoojien ja kausityöntekijöiden osalta.

Ulkomaista työvoimaa Pohjois-Satakunnassa on jo pidempään ollut runsaasti esim. elintarvike- ja metalliteollisuudessa. Ulkomaista työvoimaa työskentelee myös paikallisessa peruspalvelujen liikelaitoksessa terveydenhuollon eri tehtävissä. Ulkomaisen työvoiman käytön ennakoidaan lisääntyvän jatkossa em. lisäksi myös maataloudessa ja valmistavan teollisuuden piirissä.

Pirkanmaan ELY-keskus

Luoteis-Pirkanmaan sk	6 kk
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	+
Työttömyys	+
Työvoiman saatavuus	0

Ylä-Pirkanmaan sk	6 kk
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	+
Työttömyys	0
Työvoiman saatavuus	-

Lounais-Pirkanmaan sk	6 kk
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	+
Työttömyys	0
Työvoiman saatavuus	-

Etelä-Pirkanmaan sk	6 kk
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	+
Työttömyys	+
Työvoiman saatavuus	-

Tampereen sk	6 kk
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	+
Työttömyys	+
Työvoiman saatavuus	0

Pirkanmaalla asui kesäkuun 2011 lopussa 489 137 asukasta. Vuonna 2009 Pirkanmaalla oli 30 686 toimipaikkaa, joissa työskenteli 129 396 henkilöä. Kesäkuun 2011 lopussa Pirkanmaalla työttömien osuus työvoimasta oli 10,2 % ja työttömiä työnhakijoita oli 25 906

Pirkanmaan ELY-keskus	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	+	+	0
Työttömyyden määrä ja rakenne	+	+	+
Osaavan työvoiman saatavuus	0	0	-

++ Paljon parempi, + Parempi, 0 Ennallaan/nykytasolla, - Heikompi, -- Paljon heikompi

Pirkanmaan elinkeinoelämän näkymät nähdään vuoden takaiseen tilanteeseen verrattuna varsin positiivisina ja myönteisen kehityksen odotetaan myös jatkuvan lähiaikoina. Samoin ELY-keskuksen kesäkuussa 2011 toteuttaman maakunnan kaupunginjohtajille suunnatun kyselyn valossa suhdanteet näyttävät suotuisilta. Pirkanmaan vientiteollisuuden nojautuva tuotanto on toipunut hyvin teollisuuden rakennemuutoksesta ja kansainvälisen finanssikriisin jälkeisen epävarmuuden jatkumisesta huolimatta. Yritysten tilauskannat ovat kasvaneet, mutta odotuksissa on myös varovaisuutta. Tällä hetkellä talouden kehityksessä on useita riskitekijöitä. Koska Pirkanmaa on Suomen vahvimpia vientiteollisuuskeskittyymiä, vientikysynnän muutokset tuntuvat keskimääräistä voimakkaammin ja heijastuvat odotuksiin alueella.

Maakunnan plus-merkeille elinkeinoelämän kehityksen osalta syynä on kysynnän kasvu erityisesti paperiteollisuudessa, teknologiateollisuudessa sekä muoviteollisuudessa. Tiilastokeskuksen suhdannelukujen mukaan vuoden 2009 syvän sukelluksen jälkeen kaikkien toimialojen liikevaihdon supistuminen taittui vuoden 2010 aikana ja kääntyi kohtuulliseen kasvuun, mikä on edelleen jatkunut kuluvan vuoden ensimmäisellä neljänneksellä. Viennin liikevaihdon jyrkkä lasku vuoden 2009 aikana taittui heti seuraavan vuoden ensimmäisellä neljänneksellä. Voimakkainta vientiteollisuudessa kasvu oli vuonna 2010 metsäteollisuudessa ja kuluvan vuoden aikana erityisen vahvaa kehitys on ollut kemikaalien ja kumituotteiden valmistuksessa.

Teollisuuden aloista ainoastaan elintarviketeollisuuden liikevaihto supistui vuonna 2010. Nopeimpaan kasvuun lähti kemikaalien ja kumituotteiden valmistus ja ala kasvatti myös nopeimmin liikevaihtoaan kuluvan vuoden ensimmäisellä neljänneksellä. Myös metalliteollisuus ja metsäteollisuus pääsivät reippaaseen kasvuvauhtiin vuoden 2010 aikana. Tammi–maaliskuussa 2011 alojen kasvu oli hitaampaa, ja erityisesti liikenteen toimiala ja tukku-kauppa lähtivät kasvuun. Myös rakentaminen on lähtenyt nollakasvusta selvään nousuun.

Työttömyyden määrän vähenemisen arvioidaan jatkuvan alueella edelleen seuraavan vuoden ajan. Työnvälitystilastojen mukaan Pirkanmaan TE-toimistoihin ilmoittautuneiden työttömien työnhakijoiden määrä on vuoden 2010 alusta lähtien selvästi laskenut. Tammi-kesäkuussa 2011 työttömiä työnhakijoita oli keskimäärin 25 792 kuukaudessa eli 12 prosenttia vähemmän kuin vuotta aiemmin vastaavana ajankohtana. Sekä nuorten että ikään-tyneiden työttömien työnhakijoiden määrät ovat olleet laskusuunnassa. Työttömyyslukua on alentanut tuntuvasti lomautusten väheneminen ja lomautettujen poistuminen työnhakijarekisteristä. Myös työnhakijoiden sijoittuminen työ- ja elinkeinohallinnon toimenpiteisiin on lisääntynyt. Toisaalta työvoiman kysynnän keskeinen indikaattori on TE-toimistoihin ilmoitettujen avointen työpaikkojen määrä, joka on ollut kasvussa. Kuluvan vuoden ensimmä-

mäisellä neljänneksellä maakunnan työllisyysaste oli 66 eli kasvua oli vuodentakaisesta tilanteesta 0,4 prosenttiyksikköä.

Työllisyystilannetta heikentää työttömyyden rakenteen vaikeutuminen, mikä ilmenee pidentyneinä työttömyysjaksoina. Työttömyysjaksojen venyessä pitkiksi mahdollisuudet avoimille työmarkkinoille työllistymisessä ovat vähäiset. Tammi–kesäkuussa 2011 työttömänä olleilla työttömyys oli kestänyt keskimäärin 49 viikkoa, kun vuotta aiemmin kesto oli 41 viikkoa. Työttömyyden vaikeutuminen näkyy myös rakennetyöttömyyden eli vaikeasti työllistyviksi määriteltyjen työttömien työnhakijoiden ryhmän (yli 12 kk yhtäjaksoisesti työttömänä olleet pitkäaikaistyöttömät, toistuvaistyöttömät, toimenpiteiltä työttömäksi jääneet ja niille toistuvasti sijoitetut henkilöt) kasvussa. Vaikeasti työllistyvien määrä on kasvanut lievästi vuodentakaisesta ja oli kuluvan vuoden alkupuolella keskimäärin 15 665 henkilöä kuukausittain. Työmarkkinoiden toimivuuden kannalta haaste on toisaalta osaavan työvoiman saatavuus. Tilastokeskuksen viimeisimmän haastattelututkimuksen mukaan hieman alle kolmannes työvoimaa hakeneista toimipaikoista koki rekrytointivaikeuksia ja joka kymmenes työvoimapolua Pirkanmaalla. Tätä tukee myös kohtaanto-ongelman mittarina käytetyn UV-käyrän (unemployment and vacancy) kääntyminen työvoimapolun suuntaan.

Etelä-Pirkanmaan seutukunta

Valkeakoski, Akaa, Urjala

Etelä-Pirkanmaan seutukunnassa asui kesäkuun 2011 lopussa 43 285 asukasta. Vuonna 2009 seutukunnassa oli 2471 toimipaikkaa. Kesäkuun 2011 lopussa työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli 11,7 %, ja työttömiä työnhakijoita oli 2 329.

Etelä-Pirkanmaan seutukunta	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	++	+	+
Työttömyyden määrä ja rakenne	+	+	+
Osaavan työvoiman saatavuus	0	-	-

++ Paljon parempi, + Parempi, 0 Ennallaan, - Heikompi, -- Paljon heikompi

Yleinen tunnelma alueella

Talous kasvaa, mutta silti on varauksellisuutta. Yksityisten kuluttajien kulutushalut ja ostovoima eivät kasvane. Työttömyys vähenee kuitenkin lähes kaikilla aloilla. Työvoimapolusta on merkkejä jo joillakin aloilla.

Positiivisia tekijöitä ovat rekrytointit, uudet yritykset (myös muuttaneet) ja tilauskanta. Työvoiman kohtaanto on ongelma. Tulevaisuus nähdään epävarmana hyvästä tilauskannasta huolimatta.

Elinkeinoelämän ja yritystoiminnan tilanne ja näkymät

Keskeisimpiä toimialoja ovat paperinvalmistus ja -jalostus, pakkausten valmistus sekä elintarvike-, muovi- ja metalliteollisuus. Tämä niin sanottu perinteinen teollisuus on toipunut lammasta hämmästyttävän nopeasti ja pienin vaurioin (monien vastakkaisista odotuksista huolimatta). On palattu pitkälti taantumaa edeltäneeseen vaiheeseen.

Suurimpien työllistäjien, UPM-Kymmene Oyj:n Tervasaari ja Saarioinen Oy:n, näkymät ovat vakaat. Kummassakin tehdään tuotannon tehostamisinvestointeja, mutta uusia työpaikkoja ei ole merkittävästi tulossa muuten kuin eläköitymisen kautta. Metso Paperilla on erittäin hyvä tilauskanta ja jatkuvasti ylitöitä, jatkossa käytetään myös tarvittaessa vuokratyövoimaa. SKS Toijala Works Oy:n romahtanut tilauskanta on palautumassa ja osittain jo palautunut entiselle tasolle. Kesäkuussa 2011 Avilon ilmoitti keskeyttävänsä tehtaan tuotannon toistaiseksi kansainvälisille viskoosikuitumarkkinoille syntyneen ylitarjonnan seurauksena.

Merkittäviä tuotannollisia kasvuyrityksiä on vaikea nimetä, ainakin, jos kasvua mitataan uusilla työpaikoilla. Kaupan alalla on käynnissä suuria hankkeita, kuten Valkeakosken keskustan kauppakeskus ja myöhemmin toistaiseksi epävarma Vanhankylän alue, joiden valmistuttua syntyy myös runsaasti uusia työpaikkoja. Rakentaminen on ollut yhtä vilkasta viimeksi 1970-luvulla, joten rakennusallalla pitäisi olla työpaikkoja?

Tilaukannat ovat tällä hetkellä hyvät, mutta tulevaisuus nähdään hyvin epävarmana. Vahvankin tilauskannan aikana uutta työvoimaa palkataan lähinnä vuokrafirmojen kautta, jotta sopeutus voidaan tehdä nopeasti, jos tilauskanta heikkenee.

Suuria uusinvestointeja ei ole näkyvissä. Investointeja tekevät pääasiassa pienet yritykset. Investoinnit ovat monesti yritysten kokoon nähden merkittäviä, mutta uusia työpaikkoja syntyy harvoin.

Uusien yritysten perustanta on ollut viime vuosina vilkasta. Tänä vuonna uusia yrityksiä tullaan perustamaan hieman vähemmän. Yhtenä syynä lienee se, että on vaikea löytää markkinarakoja ja edellytyksiä kannattavalle yritystoiminnalle. Uudet yritykset syntyvät pääasiassa palvelualoille. Starttirahalla uusia yrityksiä on aloitettu suunnilleen saman verran kuin edellisenä vuonna.

Yrityksiä ei ole lopetettu hälyttäviä määriä ja yritysten nettomäärä on kasvanut koko ajan viime vuosina. Konkursseja on tapahtunut melko vähän, ja pääasiassa hyvin pienissä yrityksissä. Sukupolvenvaihdoksia tapahtuu hitaanlaisesti ja määrät ovat vähäisiä.

Työttömyyden määrä ja rakenne

Työttömyys on vuositasolla kehittynyt edelleen suotuisasti koko seutukunnalla. Erityisesti miesten työttömyys on laskenut, mikä näkyy varsinkin teollisen työn työnhakijoiden muutosena. Yleisen laskevan kehityssuunnan voisi olettaa jatkuvan edelleen. Kuluvan vuoden alkupuoliskolla lomautettuja oli työnhakijana noin puolet vähemmän kuukausittain kuin vastaavana ajankohtana vuotta aiemmin. Merkittäviä irtisanomisia tai yt-neuvotteluita ei ole tällä hetkellä tiedossa.

Osalle irtisanotuista/lomautetuista työmarkkinoille palaaminen on huomattavan vaikeaa ja vaatii pitkäjänteistä työtä. Vaikeuttavina tekijöinä on usein vanhentunut koulutus, yksipuolinen työkokemus ja näköalattomuus uusien valintojen edessä.

Nuorisotyöttömyys on ollut laskussa koko alkuvuoden ja kehityssuunnan voisi olettaa pysyvänkin alenevana. Yli 50-vuotiaiden osuus on myös ja pysynee jatkossakin laskussa, vaikka ikääntyvien prosentuaalinen osuus työttömistä on nousussa.

Vuositasolla pitkäaikaistyöttömyys kasvoi hitaasti vielä koko kuluvan alkuvuoden. Vaikeasti työllistyvien osuus työttömistä työnhakijoista kääntyi vähäiseen laskuun maaliskuussa. Tammi–kesäkuussa 2011 pitkäaikaistyöttömiä oli kahdeksan prosenttia edellisvuotta enemmän, mutta vaikeasti työllistyvien määrä pysyi samana.

Osaavan työvoiman saatavuus

Nyt ja lähitulevaisuudessa työllistävät sosiaali- ja terveysala, rakentaminen ja metalliala. Kysyntää on erityisesti myös farmaseuteista. Isoja rekrytointeja ei ole tiedossa.

Tällä hetkellä työvoiman saatavuuden ongelmia on edelleen sosiaali- ja terveysalalla, yhtenä yksittäisenä ammattiryhmänä muun muassa henkilökohtaiset avustajat. Alan rekrytointivaikeudet myös jatkunevat pitkään. Alan työvoiman kysynnän kasvaessa rekrytointivaikeudet nousenevat esiin myös metalliteollisuudessa.

Tampereen seutukunta

Tampere, Nokia, Kangasala, Vesilahti, Lempäälä, Pirkkala, Hämeenkyrö, Orivesi, Ylöjärvi, Pälkäne

Tampereen seutukunnassa asui kesäkuun 2011 lopussa 375 622 asukasta. Vuonna 2009 seutukunnassa oli 22 228 toimipaikkaa. Kesäkuun 2011 lopussa työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli 11,4 % ja työttömiä työnhakijoita oli 21 264.

Tampereen seutukunta	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	+	+	0
Työttömyyden määrä ja rakenne	+	+	+
Osaavan työvoiman saatavuus	0	0	-

++ Paljon parempi, + Parempi, 0 Ennallaan/nykytasolla, - Heikompi, -- Paljon heikompi

Yleinen tunnelma alueella

Tampereen seutukunnassa yleistilanne on positiivinen ja parantunut viimeisen vuoden aikana huomattavasti. Positiivista on, että työttömyys on vähentynyt, nuoret ovat työllistyneet, Nokian Renkaat Oyj lisää henkilöstöään huomattavasti, Ylöjärvelle nousee ensi vuon-

na uusi ammattikoulutuskeskus ja yritysten tilauskannat ovat kasvaneet sekä toimitilainvestoinnit jonkin verran lisääntyneet.

Suunta myös jatkuu samana, ellei kansainvälisen taloustilanteen mahdollinen negatiivinen kehitys aiheuta muutosta suhdanteissa. Uhkakuvia on paljon; muun muassa Portugali, Kreikka, Espanja, USA, sekä Arabimaiden kapina ja siihen liittyvä öljyn maailmanmarkkinahinnan nousu. Seutukunnassa on paljon vientiyrityksiä tai vientiyrityksille alihankintaa tekeviä yrityksiä, ja globaalin talouden heilahtelut koskettavat melko nopeasti myös kotimarkkinayrityksiä. Suhdannevaihtelut näkyvät yleensä ensimmäisenä alihankintaketjuissa, ja erityisesti alihankintapainotteinen konepajateollisuus on haavoittuvainen. Laajemminkin epävarmuus talouden suunnasta on negatiivinen tekijä, mikä koskee kaikkia sektoreita. ICT-ala on uusiutumisen haasteiden edessä Nokia-tilanteen johdosta, mutta tilanteeseen sisältyy myös suuria mahdollisuuksia.

Elinkeinoelämän ja yritystoiminnan tilanne ja näkymät

Seutukunnan keskeisiä aloja ovat teknologiateollisuus ja ICT-sektori, joissa on käynnissä voimakas rakennemuutos. Konepaja- ja metalliteollisuuden muuttuminen tuotantokeskeisestä teknologia- ja osaamiskeskuspainotteiseksi etenee. Esimerkiksi Tampereella lastinkäsittelylaitteita valmistava Carcotec rakennuttaa uusia tiloja osaamis- ja teknologiakeskukselle, jossa keskitytään kehittämään uusia tuotteita ja palveluja. Tampereella myös Metsso keskittää sekä energia- ja ympäristöteknologian työntekijät että voimantuotannon osaamiskeskuksen työntekijät uusiin toimitiloihin. Metsolla ja Fortumilla on tällä hetkellä käynnissä merkittävä yhteinen t&k-hanke, jossa kehitetään voimalaitosten hiilidioksidipäästöjen vähentämiseen tähtäävää happipolttoteknologiaa.

ICT-sektorin murroksen keskiössä on Nokia Oyj:n strategian muutos ja yhteistyö ohjelmistoyhtiö Microsoftin kanssa. Uuden organisaation rakentamisen myötä on päätetty työpaikkavähennyksistä tuotekehityksessä, jossa Tampereen yksikön henkilöstöstä valtaosa toimii. Vähennysten jakautuminen paikkakunnittain ei ole vielä varmistunut. Myös ohjelmistoliiketoimintaa aiemmin Nokialle tehneet yhtiöt ovat ilmoittaneet yt-neuvotteluista. Murros tuo myös mahdollisuuksia, sillä se voi merkitä ICT-ympäristön monipuolistumista. Haasteeseen on vastattu muodostamalla tukirakennetta luova kehittäjäverkosto ja laaja yrityskehitysohjelma, jossa panostetaan erityisesti merkittävien kansainvälisten ja kotimaisten yhtiöiden hankkimiseen alueelle, uusien yritysten syntymiseen, osaajien muuntokoulutukseen ja yrityskehitysmalleihin.

Kehittämistoiminnan näkökulmasta alkuvuosi näyttää yhtä hyvältä kuin edellisvuosi. Erityisen positiivisesti etenee pelien, pelinomaisuuden ja simulaatioiden t&k-toiminta. Tutkimuksen kaupallistamisen näkökulmasta teema ”ihmisen varaosat” on lupaava. Ihmisen varaosat – hankkeen poikkitieteelliseen yhteistyöverkoston kuuluu Tampereen yliopiston ja Tampereen Teknillisen yliopiston lisäksi useita muita kansallisia ja kansainvälisiä tahoja. Tavoitteena on löytää entistä parempia ja kustannustehokkaampia tapoja rakentaa ihmiselle varaosia vaurioituneiden tai rappeutuneiden tilalle ihmisen omasta kudoksesta. Terveysteknologia on keskeinen toimiala, jolle on ladattu paljon odotuksia.

Lääketeollisuudella, jonka nousua varmistaa ikääntyminen, on myös huomattavia investointeja Tampereella. Lääketukkuuyhtiö Tamro on aloittanut mittavan logistiikkakeskuksen laajennuksen. Lääkeyhtiö Santen on ilmoittanut tekevänsä Tampereelle uuden silmä lääkkeiden tuotantolinjan, jonka on tarkoitus aloittaa toimintansa 2012. Tampereelle on myös kaavailtu silmä lääkkeiden osaamiskeskusta, jossa yhteistyössä olisivat yliopistot, Pirkanmaan sairaanhoitopiiri, rakenteilla oleva Finnmedin silmä sairaala sekä silmä lääketieteellisyys.

Tampereen ympäryskunnissa toimii kaikkien toimialojen yrityksiä runsaasti eikä varsinaisia toimialakeskittymiä löydy. Konepajateollisuus on ollut ja on edelleen yksi keskeisistä toimialoista. Tosin ongelmana alalla on tulevaisuudessa yhä enemmän valmistuksen siirtyminen ulkomaille halvemman työvoiman maihin. Kaupan ala on noussut vahvasti viimeisten vuosien aikana uusien kauppakeskusten rakentamisen myötä. Matkailu- ja palvelualat ovat kehittämässä uusia palveluja ja investointeja on tulossa.

Saarioinen Oy:n Kangasalla sijaitsevassa 800 työntekijän yrityksessä alkaa lähiaikoina toimitilalaajennus. Yritys on pärjännyt hyvin kilpailussa, eikä ole listautunut pörssiin, kuten suurin osa sen kilpailijoista. Myös alueen toisen huomattavan elintarvikealan yrityksen, Linkosuon Leipomo Oy:n, toiminta on pysynyt vakaana. Yritys työllistää Kangasalla Manakorven leipomossa 110 työntekijää. Puunjalostusteollisuuden yritys Eridomic Oy Pälkäneellä kaksinkertaistaa toimitilansa nykyisestäään. Uusi halli on noin 9 000 neliömetrin kokoinen ja työntekijöitä yritys työllistää noin 30 henkilöä. Pälkäneen Aitoossa on Flagmore Oy:n, Printscorpio Oy:n ja Paradox Period Oy:n muodostama pienehkö tekstiilialan yritys keskeistymä. Yhteensä vajaan 100 henkilöä työllistävillä yrityksillä on huomattava osuus Suomen mainostekstiilimarkkinoista, mutta rekrytointeja on ollut viime vuosien aikana vähän. Kangasalan kunta on saamassa lisää yrityksiä Lahdentien vieressä sijaitsevalle uudelle Kallion teollisuusalueelle, jonne on siirtynyt jo kaksi uutta yritystä.

Ylöjärven merkittävimmät yritykset ovat Pilkington Automotive, Avant Tecno, Riikonen, Huurre ja Plastiroll. Niiden näkymät ovat valoisia. Plastirollin ajanmukainen ympäristöystävällinen tuote menestyy, samoin kuin Avant Tecnon pienkuormaimiin perustuva tuoteperhe kansainvälisillä markkinoilla. Toimintaa tukee Pilkington Automotivella lasin valmistuksen aloittaminen Suomessa, Huurteella kylmäkalusteiden kysyntää kasvattava vilkas rakentaminen ja metallituotteiden valmistaja Riikosella kaivosteollisuuden vahva vaihe.

M-Real investoi Hämeenkyrössä biovoimalaan, jonka rakentaminen on alkamassa. Hämeenkyrön muu pk -teollisuus ja matkailu sekä palvelualat ovat normaalissa tilassa. Myös Lempäälässä sijaitsevien, rakentamiseen tuotteita valmistavien yritysten, Kiilto Oy:n ja Kaptel Oy:n näkymät ovat melko hyvät.

Nokialle Saviselän kauppa-alueelle valmistui uusi liikekeskus. Kauppoja on alueella nyt 20 ja liiketilaa 30 000 neliometriä. Neuvottelut Prisman rakentamisesta Nokian keskustaan on saatu päätökseen. Kolmenkulman alueelle valmistuu uutta asemakaavoitettua aluetta vielä kuluvan vuoden aikana. Kolmenkulman teollisuusalueen (Ylöjärvi, Tampere Nokia) uusi kaava-alue on Juhansuon kakkosvaihe valtatie 3:n ja Porintie valtatie 11 risteyksessä. Tonttimaata on näillä alueilla tarjolla yhteensä yli 50 hehtaaria. Kunnallistekniikan valmistamisesta riippuu, millä aikataululla alueelle rakennettavissa olevia tontteja saadaan myyntiin.

Orivedellä sijaitseva Orineule Oy on Suomen suurin trikooneulosten valmistaja. Vienti vetää hyvin, ja yritys on palkannut edellisen vuoden aikana useita uusia neulojia. Myös

vientiä harjoittava Mantereen kenkätehdas ei ota uusia työntekijöitä vuoden 2009 lomautusten jälkeen, mutta toiminta jatkuu. Aseiden huollon ja turvallisuusalan palvelujen alalla toimiva Oricopa Oy on vakiinnuttanut asemansa kotimaan markkinoilla, ja yritykseen avautuneet työpaikkoja eläköitymisen myötä.

Kauppa ja palvelualat kasvavat jatkossakin, sillä esimerkiksi erilaisia kaupan hankkeita on edelleen vireillä useita alueella. Tästä herää myös kysymys, milloin markkinat ovat täynnä ja riittääkö kaikille kauppakeskuksille asiakkaita? Omaa erityistuotantoa tuottavat teollisuusyritykset – etenkin Avant Tecno ja Dynaset Ylöjärveltä sekä Robit Rocktools Oy Lempäälästä – ovat tällä hetkellä vahvoilla ja kasvussa viennin myötä. Puualaa on vahvistamassa kehittämishanke Keski-Pirkanmaan TE-toimistossa, jonka alueella alan yrityksiä on 50–70.

Kevään 2011 aikana yrityksiä on perustettu enemmän kuin lopetettu. Starttiyrityksiä on viimeisen puolen vuoden aikana perustettu kaupalliseen työhön, palvelualoille ja rakennusosalalle. Vireille pantuja konkurssseja oli tammi-toukokuussa 2011 lähes yhtä paljon kuin vuotta aiemmin, mutta henkilöstöä konkurssiin ajautuneissa yrityksissä oli noin kolmannes enemmän eli 554 henkilöä. Esimerkiksi kenkäalan perinteistä tamperelaista sukuyhtiötä, Palmroth Oy:tä, on vaadittu konkurssiin, ja yritys on jättänyt yrityssaneeraushakemuksen. Myös toisella perinteisellä tamperelaisella yhtiöllä, lihanjalostusta ja -myyntiä harjoittavalla Yrjö Wigrenillä, on vireillä 30 työpaikkaa koskeva konkurssi. Nokialla Vuolas Electronics Oy Ltd:n konkurssissa alkuvuodesta 2011 työpaikan menetti 22 henkilöä.

Työttömyyden määrä ja rakenne

Työttömyys on vähentynyt ja aleneminen jatkuu edelleen yleisen taloudellisen tilanteen parantumisen sekä normalisoituvien työmarkkinoiden myötä.

Nokian yt-prosessit luovat epävarmuutta. Muita merkittäviä irtisanomisia tai yt-neuvotte-luita ei ole käynnissä tai tulossa. Nokian irtisanomisten tilanne on kuitenkin aiemmin pelättyä parempi. Nokian Tampereen toiminnot ovat olleet Symbian-ohjelmistokehityksen keski-össä, ja positiivinen yllätys oli Nokian ilmoitus ulkoistaa tämä toimintonsa Accenturelle. Lisäksi Intelin tutkimus- ja tuotekehityskeskusten perustaminen Tampereelle voi tuoda 150 työpaikkaa. Työntekijöiden alhainen keski-ikä ja korkea osaaminen helpottavat myös sijoittumista. Auki vielä on kuitenkin, paljonko Nokia työllistää yt-neuvottelujen jälkeen Tampereella. Sovittavat irtisanomiset toteutuvat vuoden 2012 loppuun mennessä. Nokian alihankkijat ovat ilmoittaneet myös Tampereen toimipisteitä koskevista vähennyksistä, mutta myöskään näistä lopullisia määriä ei ole tiedossa.

Koska työttömyys kasvoi vielä viime vuonna erittäin laaja-alaisesti, niin työttömissä henkilöissä oli ja on edelleen runsaasti eri-ikäisiä koulutettuja työnhakijoita. Etenkin ikääntyminen ja yksipuolisen työkokemus merkitsevät vaikeuksia sijoittua työmarkkinoille. Sijoittumista helpottaa muuttohalukkuus ja koulutusmotivaatio, ja osalla työttömistä onkin ilmeinen tarve kouluttautua.

Nuorisotyöttömyys on vähentynyt vuositasolla merkittävästi ja nuorten työllistyminen parantuneen edelleen. Parantunut taloustilanne voi johtaa tilanteeseen, jossa työnantajat alkavat palkata myös iäkkäämpiä työntekijöitä. Pitkäaikaistyöttömyys ja rakennetyöt-

tömyys kasvoivat kuitenkin tammi-kesäkuussa 2011 jonkin verran vuodentakaisesta tilanteesta. Vaikeasti työllistyviä oli seutukunnassa kuluvan vuoden alkupuoliskolla keskimäärin 12 649 työnhakijaa kuukaudessa.

Osaavan työvoiman saatavuus

Nyt työllistävät rakennusala, metalliala ja muut teollisuuden alat sekä sosiaali- ja terveysala. Kysyntää on myös tiettyjen spesiaalialojen erikoisosaajista. Lähitulevaisuudessa työllistää rakentaminen ja teollisuuden tilanteen kypsyttyä alkaa työllisyystilanne entistään parantua kaupan ja palveluiden aloilla. Hoiva-aloilla on työmahdollisuuksia hyvin pitkällä aikavälillä.

TE-toimistoissa ei ole tiedossa isoja rekrytointeja, vaan työntekijöiden palkkaukset ovat edelleen yksittäistapauksia. Nokia Renkaat on palkkaamassa tuotantoon määräaikaisiin vuokratyösuhteiseen noin 100 työntekijää henkilöstövuokrausyrityksen kautta. Yrityksessä on käynnissä tuotannon automatisointi ja siirtymäkauden ajan tarvitaan lisää henkilöstöä.

Pälkäneen seudulla on kesäaikana ongelmia saada työvoimaa vihannes- ja marjanviljelytiloille (mm. Niitty-Seppälä, Tanilan tila ja Suttisen marjatila), minkä vuoksi lähes kaikki noin 200 kausityöntekijää tulevat ulkomailta. Ongelmana töissä ovat raskaus, likaisuus ja huono palkkataso, ja syntyperäisiä suomalaisia tällaisiin töihin on vaikea saada enää palkattua.

Pulaa on myös sosiaali- ja terveysalan koulutetuista osaajista, joistakin aineopettajista, taloushallinnon erikoisosaajista ja matalapalkka-alojen osa-aikatyöntekijöistä (esimerkiksi siivoojat ja tietyt myyjän työt). Syinä pulaan ovat koulutuspaikkojen puute koulutetuilla osaajilla ja muilla työn osa-aikaisuus ja tuloloukut. Orivedellä on pulaa hitsaajista, ja tämän vuoksi metallialan yritykset ovat palkanneet työntekijöitä muun muassa Puolasta ja Virossa. Työvoiman saatavuuden ongelmia tulee olemaan näillä aloilla myös tulevaisuudessa.

Korkeasuhdanteessa on aina kohtaanto-ongelmia eri aloilla, mutta keskimäärin tilanne ei tule olemaan alueella vakava lähivuosina ellei taloudessa tapahdu erittäin voimakasta kasvupiikkiä. Kohtaantotilanne on tällä hetkellä valtaosin hyvä, mutta työllisyystilanteen edelleen parantuessa ongelmia alkaa tulla ammattiryhmissä, joissa työttömyys vähenee nopeasti. Hoiva-ala tuntuu kärsivän jatkuvasta kohtaanto-ongelmasta, ja koulutuksellisten ratkaisujen puuttuminen on sikäli hämmästyttävää, että vähiin koulutuspaikkoihin on paljon hakijoita ja alalla toimivien eläköityminen on ollut tiedossa jo vuosia.

Myös tietyt matalapalkka-alan työt ja osa-aikaiset työt ovat ongelmallisia. Ko. työt siirtynevät jatkossa enenevässä määrin maahanmuuttajien hoidettavaksi, kuten muissakin Pohjoismaissa on tapahtunut.

Rakennusalalla saattaa tulla pulaa osaavasta työvoimasta silloin, kun useampi iso hanke käynnistetään samanaikaisesti ja erityisesti, jos Tampereen uuden jäähallin rakentaminen alkaa vuonna 2012–2013. Alalla on jo nyt runsaasti ulkomaalaista työvoimaa.

Ylä-Pirkanmaan seutukunta

Mänttä-Vilppula, Ruovesi, Virrat, Juupajoki

Ylä-Pirkanmaan seutukunnassa asui kesäkuun 2011 lopussa 25 967 asukasta. Vuonna 2009 seutukunnassa oli 1931 toimipaikkaa. Kesäkuun 2011 lopussa työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli 10,0 % ja työttömiä työnhakijoita oli 1 127.

Ylä-Pirkanmaan seutukunta	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	+	+	+
Työttömyyden määrä ja rakenne	0	0	+
Osaavan työvoiman saatavuus	0	-	-

++ Paljon parempi, + Parempi, 0 Ennallaan, - Heikompi, -- Paljon heikompi

Yleinen tunnelma alueella

Yritysten tilanne on yleisilmeeltään positiivinen, vaikka tilannetta varjostaakin Visuvesi Oy:n konkurssi ja Metsä-Tissue Oy:n irtisanomiset. Valtioneuvosto nimesi toukokuussa 2011 Ylä-Pirkanmaan äkillisen rakennemuutoksen rahoitusalueeksi seuraavan vuoden loppuun saakka. Perusteena päätökselle oli käytyjen yt-neuvottelujen perusteella yhteensä 335 työpaikan vähennykset alueella. Vähennyksiin sisältyi Metsä-Tissuen 115 työntekijän irtisanomiset, noin 150 henkilöä koskeva Visuvesi Oy:n ja Visuveden sahan konkurssi sekä työpaikavähennykset Iki-formica Oy:ssä, Painotalo Mictor Oy:ssä sekä Visuvesi Oy:n muutamilla alihankkijoilla. Toisaalta negatiivinen tekijä on työvoiman saatavuuden ongelma, mikä koskee ammattitaitoista teollisuuden työvoimaa ja yritysten avaintoimihenkilöitä.

Positiivista on, että yritykset ovat elpymässä taantumasta ja vain pieni osa on ajautumassa konkurssiin. Mänttä-Vilppulassa suuri osa Metsä-Tissuen irtisanomisista on peruuntunut toistaiseksi, teollisuus hakee työvoimaa ja investointihalukkuutta löytyy yrityksistä. Äkillisen rakennemuutosalueen tukipäätös myös aktivoi yrityksiä lisää. Yrityksiä perustetaan alueella entiseen tahtiin. Uusissa yrittäjissä on aiempaa enemmän työstä yrittäjiksi ryhtyviä omien alojensa ammattilaisia. Vuonna 2010 suuntaus sen sijaan oli, että yrittäjäksi ryhdyttiin palkkatyömahdollisuuden puutteen vuoksi. Yritysten tilauskannat ovat nousseet ja tulevaisuuden näkymät ovat hyvät, mutta epävarmuus Metsä-Tissuen yt-neuvottelujen toteutumisesta on edelleen olemassa.

Elinkeinoelämän ja yritystoiminnan tilanne ja näkymät

Alueen keskeisiä toimialoja ovat muoviteollisuus, puutuoteteollisuus, metalliala, palvelualat sekä maatalous ja sen sivuelinkeinot. Puutuote- ja metallialaa taantuma vei alaspäin. Metalliala on nyt toipumassa ja näkymät ovat positiiviset. Virroilla sijaitsevan kontteja ja muovituotteita valmistavan Finncontin tilanne on parantunut taantumien jälkeen huomattavasti ja tilauskannat parantuneet. Puuala on kärsinyt tappioita, ja Visuveden Saha Oy:n konkurs-

si Ruovedellä tapahtui taantumun myötä. Rakennuspuusepän teollisuudessa kausivaihtelut ovat tyypillisiä. Viime aikoina Ruovedellä Pihlavan Ikkuna Oy:n tilauskanta on ollut erinomainen, ja yritys on lisännyt myös työvoimaa muun muassa rekrytointikoulutuksen avulla. Myös paperiteollisuuden näkymät ovat nyt myönteisemmät kuin aikaisemmin, mikä on vaikuttanut Metsä-Tissue Oy:n irtisanomisten siirtymiseen ensi syksyyn.

Alueen kasvualoja ovat muovituoteteollisuus ja palvelualat. Merkittävä alan yritys on Virroilla muoviputkia valmistava Jita Oy. Myös muovialalla kausivaihtelut ovat varsin suuret. Ala on nyt lisännyt työvoimaa jonkin verran, ja työllisyys näyttää hyvältä. Yleisesti yritysten tilauskannat ovat paranemassa taantumun jälkeen ja investointeja uskalletaan taas jossain määrin ajatella. T&k toimintaa harjoittavat lähinnä ne yritykset, jotka sitä ennen taantumaakin harjoittivat.

Yritysten perustamisissa vauhti on pysynyt tasaisena edellisen vuoden aikana. Lähinnä on perustettu mikroyrityksiä palvelualueille; kaupanalalle, kotiapuun, kiinteistönhuoltoon ja rakentamiseen. Konkurssreja on ilmoitettu muutamia ja sukupolvenvaihdoksia tapahtuu alueella myös muutamia vuosittain.

Työttömyyden määrä ja rakenne

Virrat-Ruovesi alueella työttömyys on noussut vuoden takaiseen verrattuna. Mänttä-Vilppulassa työttömyys on ollut korkein, mutta pysynyt vuoden ajan lähes ennallaan. Erityisesti työttömyys on kasvanut Ruovedellä. Ruovedellä on käynnissä merkittävät Visuvesi Oy:n irtisanomiset, ja yhtiön konkurssista saattaa seurata myös jonkin verran seurannaisvaikutteita. Mänttä-Vilppulassa sijaitsevan Metsä-Tissuen tilanteen jatkosta on epäselvyyttä.

Visuvesi Oy:n konkurssin vuoksi työttömäksi jäi noin 180 henkilöä. Yrityksestä irtisanotut ovat olleet työhön motivoituneita sekä halukkaita uudelleen kouluttautumaan, ja työllistyminen on ollut varsin ripeää. Ylä-Pirkanmaan alueen työttömät ovat kuitenkin pääosin ikääntyviä, koulutustaso on useimmiten peruskoulu ja työkokemus on lisäksi yleisesti kapea-alainen ja/tai katkonainen. Virrat-Ruovesi alueella on myös eniten maahanmuuttajia seutukunnalla. Nuoremmalla väestöllä on toisen asteen koulutusta, mutta korkeasti koulutettuja henkilöitä puuttuu alueelta. Koulutusmahdollisuuksia on yritetty luoda rakentamalla yksittäisiä/räätälöityjä koulutuspolkuja.

Äkillisen rakennemuutosalueen -rahoitusta ja myös muita työhallinnon tukirahoituksia, kuten koulutusta ja palkkatukityöllistämistä, on otettu aktiivisesti käyttöön sekä toimittu alueen muiden toimijoiden ja hankkeiden kanssa. Pitkäaikaistyöttömyyttä lievennetään aktiivisesti yhdessä alueen eri toimijoiden (kunnat, kolmas sektori) kanssa. Pitkäaikaistyöttömyys on myös saatu pysymään lähes samalla tasolla kuin vuosi sitten. Pääpaino on ollut nuorten työllistämässä. Nuorisotyöttömyys saadaan hallittua Virrat-Ruovesi alueella. Nuorten työttömien määrä on laskenut jonkin verran vuoden takaisesta tilanteesta. Mänttä-Vilppula alueella nuorten työttömyys on alueen korkein ja nuorten tilanne on varsin haasteellinen. Myös rakennetyöttömyys saattaa tulla haastavammaksi. Työhallinnolla löytyy rahoitusta, mutta pysyvien ratkaisujen löytäminen on vaikeaa. Myös maaseuturahoitusta on alueella käytetty muun muassa sataman ja kevyen väylän rakentamisen hankkeisiin.

Alueen työttömyyden taso pysynee syksyn ja talvikauden nykyisellä tasolla. Ammattitaitoinen työvoima työllistyy nykyistä paremmin, mutta toteutuvat irtisanomiset ja kausivaihtelut pitävät tason ennallaan. Työttömyyden rakenne muuttuu siten, että työstä työhön siirtyvät sijoittuvat nopeasti, mutta osaamisen kehittämisen ja kuntoutuksen kautta työmarkkinoille hakeutuvat lisääntyvät eli työttömyyden rakenne vaikeutuu. Pitkäaikaistyöttömyys kasvaa suhteellisesti ja kohdistuu myös osaan nuoria. Ongelmallisinta on kuitenkin työttömien ikärakenteen muutos entistä iäkkäämpään suuntaan.

Työvoiman lisääntyvä kysyntä ei alenna työllistymiskynnystä riittävästi, jotta rakenteellinen työttömyys purkautuisi avoimille työmarkkinoille. Alueella tarvitaan edelleen voimakkaita yksilöllisiä työllisyshoidon toimenpiteitä ja pysyviä välityömarkkinoita työttömyyden välillisten vaikutusten eliminoimiseksi. Muun muassa nuorisotyöttömyyden poistaminen edellyttää vanhempien ikäluokkien pitkäaikaistyöttömyyden hoitamista, jotta työttömyyden malli ei periydy.

Osaavan työvoiman saatavuus

Nyt ja lähitulevaisuudessa työllistävät muovi- ja metalliteollisuus sekä palvelut, ja palveluista erityisesti sosiaali- ja terveysala. Puuala on myös nousussa. Isoja rekrytointeja ei ole tiedossa, ja tällä hetkellä palkkaamisessa ollaan vielä varovaisia.

Tällä hetkellä on vaikeuksia saada työvoimaa hoitoalalla. Alueen ikääntyvä väestö kasvattaa sosiaali- ja terveysalan työvoiman kysyntää. Ala onkin lisännyt työvoimaansa merkittävästi ja työvoiman tarve on edelleen kasvussa. Erityisesti korkeakoulututkinnon suorittaneista alan ammattilaisista on pulaa. Metalliteollisuuden kohentuneen tilanteen seurauksena alalla on pulaa ammattitaitoisesta työvoimasta. Lähitulevaisuudessa pulaa on korkean tason osaajista niin teollisuudessa kuin palveluissakin.

Työvoiman tarve ja ehdokkaat eivät kohtaa. Yritykset ovat kuitenkin valmiita kouluttamaan esimerkiksi puutuotealalle työntekijöitä. Osalle aloista puuttuu koulutusta, mutta puutetta on myös koulutushalukkuudessa. Osaavan työvoiman saatavuus tullee olemaan monen yrityksen kasvun hidaste tai jopa este. Hyvä työnantajakuva – yrityksen imago työvoiman positiivisena käyttäjänä – on entistä merkittävämpi tekijä työvoiman saatavuuden turvaamisessa. Keskeistä on työssä olevan henkilöstön osaamisen ja ammattitaidon jatkuva ylläpitäminen.

Työvoiman tarjonnan muokkaaminen työvoiman kysyntää vastaavaksi on todellinen haaste. Tähän tarvitaan merkittävää työelämän kehittämistoimintaa, jossa tarjolla olevan työvoiman edellytykset otetaan tuotannontekijänä huomioon. Seutukunnassa tullaan tarvitsemaan alueen ulkopuolista osaavaa työvoimaa, mitä ilman yritykset eivät kykene kasvamaan. Osa yrityksistä ei kykene pitämään yllä nykyistäkään tuotantoa.

Lounais-Pirkanmaan seutukunta

Punkalaidun, Sastamala

Lounais-Pirkanmaan seutukunnassa asui kesäkuun 2011 lopussa 27 706 asukasta. Vuonna 2009 seutukunnassa oli 2514 toimipaikkaa. Kesäkuun 2011 lopussa työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli 5,9 % ja työttömiä työnhakijoita oli 711.

Lounais-Pirkanmaan seutukunta	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	++	+	+
Työttömyyden määrä ja rakenne	+	0	-
Osaavan työvoiman saatavuus	-	-	--

++ Paljon parempi, + Parempi, 0 Ennallaan/nykytasolla, - Heikompi, -- Paljon heikompi

Yleinen tunnelma alueella

Lounais-Pirkanmaalla on yleisesti positiivinen vire elinkeino- ja yritystoiminnassa. Seudulla on myös menossa useita erilaisia kehittämis- ja verkostoitumishankkeita, joilla tähdätään työelämän ja osaamisen kehittämiseen yhteistyössä eri hallinnonalojen viranomaisien, elinkeinoelämän, koulutusorganisaatioiden ja kuntien kesken. Kasvunäkymien suhteen ollaan palattu ennen taantumaa vallinneeseen tilanteeseen.

Seutukunnan työttömyysaste on ollut jo pitkään Pirkanmaan alhaisin. Työttömyys on vähentynyt huomattavasti, vaikka seudulla on ollut yksi iso konkurssi. Avointen työpaikkojen määrä on kasvanut edellisestä vuodesta noin kolmanneksella. Erityisen positiivista kehityksessä on ollut teollisuuden työpaikkojen määrän lisääntyminen.

Nuorten työttömyys on puolittunut vuoden aikana. Vaikeasti työllistyvien määrä on alentunut mutta pitkäaikaistyöttömien määrä on ollut lievässä kasvussa, mikä enteilee rakenteellisen työttömyyden kasvua tulevaisuudessa.

Elinkeinoelämän ja yritystoiminnan tilanne ja näkymät

Lounais-Pirkanmaan keskeiset toimialat yrityssektorilla ovat metalli- sekä kumi- ja muoviteollisuus. Näkymät ko. aloilla ovat hyvät. Useissa alueen yrityksissä on panostettu kansainvälisyyteen ja vientiin sekä kehittämistyöhön ja yritysten väliseen keskinäiseen yhteistyöhön. Yritysten tilauskannat yleisesti ovat kehittyneet positiivisen suuntaan ja yritykset ovat käynnistäneet rekrytointeja.

Kesäkuun alkuun 2011 mennessä starttirahalla on perustettu 27 uutta yritystä, mikä on kymmenen enemmän edellisvuoden vastaavaan ajankohtaan verrattuna. Uusia yrityksiä on perustettu pääasiassa palvelualoille. Vammalan Vaneri Oy haettiin konkurssiin keväällä 2011 ja tuotanto päättyi kokonaan huhtikuun alussa. Muita merkittäviä yritysten lopettamisia ei ole ollut.

Työttömyyden määrä ja rakenne

Lounais-Pirkanmaalla työllisyyden kehitys on ollut positiivista. Työttömyysprosentti on laskenut. Työllisyyden hyvä kehitys johtuu pääasiassa talouden hyvästä yleiskehityksestä ja teollisuuden alojen vahvasta noususta. TE-toimistossa on panostettu erityisesti nuorten työllistymistä edistäviin toimiin alkuvuodesta, mikä näkyy selkeästi tilastoissa. Lounais-Pirkanmaalla ei tällä hetkellä ole näkyvissä myöskään merkittäviä yt- neuvotteluita tai irtisanomisia.

Seutukunnan työikäisellä väestöllä on keskimääräistä alhaisempi koulutustaso muuhun maahan verrattuna. Taantuman aikana yrityksistä työttömäksi jääneillä henkilöillä on ollut melko alhainen koulutustaso ja kapea-alainen työkokemus. Edellä mainituilla seikoilla on merkitystä työmarkkinakilpailukykyyn ja työllistymismahdollisuuksiin etenkin, jos lopetetuille yrityksille ei löydy jatkajia. Lounais- Pirkanmaalla yli 50-vuotiaiden työttömien työnhakijoiden määrä on kuitenkin alentunut vuoden takaiseen verrattuna.

Pitkäaikaistyöttömien määrä on kuluvan vuoden alkupuolella lievästi noussut vuodentakaisesta (6 %). Lounais-Pirkanmaalla on jo vuosia ollut kuitenkin keskimääräistä vähemmän pitkäaikaistyöttömiä eli noin alle sata henkilöä, joten lukumääräisesti kasvu ei ole merkittävä. Toisaalta vaikeasti työllistyvien määrä on ollut laskussa (-16 %). Nuorisotyöttömyyden määrä on puolittunut edelliseen vuoteen verrattuna ja esimerkiksi toukokuussa 2011 alle 25-vuotiaita työnhakijoita oli 76.

Osaavan työvoiman saatavuus

Teollisuus, palveluala ja sosiaali- ja terveysala työllistävät eniten nyt ja lähitulevaisuudessa. Sosiaali- ja terveysalalla on ollut jo usean viime vuoden ajan rekrytointiongelmia eri toimijoiden panostuksista huolimatta. Henkilöstö eläköityy ja hoivantarpeet kasvavat. Teollisuudessa on vaikeuksia erityis- ja monialaosajien saatavuudessa. Myös palvelualoilla on erityisosajista pulaa.

Luoteis-Pirkanmaan seutukunta

Parkano, Ikaalinen, Kihniö

Luoteis-Pirkanmaan seutukunnassa asui kesäkuun 2011 lopussa 16 557 asukasta. Vuonna 2009 seutukunnassa oli 1 542 toimipaikkaa. Kesäkuun 2011 lopussa työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli 6,7 % ja työttömiä työnhakijoita oli 492.

Luoteis-Pirkanmaan seutukunta	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	++	+	0
Työttömyyden määrä ja rakenne	+	+	0
Osaavan työvoiman saatavuus	-	0	0

++ Paljon parempi, + Parempi, 0 Ennallaan/nykytasolla, - Heikompi, -- Paljon heikompi

Yleinen tunnelma alueella

Vuoden takaiseen tilanteeseen verrattuna suhdannetilanne on parantunut. Seutukunnan teollisuus on kyennyt säilyttämään lähes kaikki työpaikkansa ja palvelutarjonnassa on myös lievää kasvua. Yrittäjien keskuudessa on nähtävissä vireyttä ja uskoa tulevaisuuteen. Myös uusia kehittämishankkeita on käynnistetty tai suunnitelmassa.

Kaupan alalla erikoisliikkeissä koetaan kuitenkin uhkakuvia ja tulevaisuuden näkymät ovat hämäriä. Myös yleisesti hallitusratkaisujen (mm. energiaverotus, investointituet, kuntatalous, koulutuksen painopisteet, jätevesiasiat) vaikutuksista on alueella epävarmuutta.

Elinkeinoelämän ja yritystoiminnan tilanne ja näkymät

Seutukunnan keskeisiä toimialoja ovat metalliteollisuus (FennoSteel Oy, Takoma Gears Oy, Kopar Oy, Komas Oy, Riikonen Oy), puu- ja rakentaminen (UPM-Jalostetehtas; Parkanon Listatehtas Oy, Siparila Oy, Kankarin Kaluste Oy, Nerkoon Höyläämö Oy) ja muoviteollisuus (Parkanon Muovituote Oy)

Metalliteollisuuden tilanne on kohentunut. Vientiteollisuuden päämiehet ovat saaneet kauppaa, vaikkakin yritysten tilaukset ovat pysyneet lyhyinä. Mekaanisen puunjalostusteollisuuden yritysten tilanne on tyydyttävällä tasolla. Rakentaminen on elpynyt, mutta puukerrostaloja koskien puuttuvat edelleen normistopohjat. Muovialalla on kärsitty julkishallinnon vaihtelevista päätöksistä (jätevesilaki), mutta tällä hetkellä toiminnan taso on jo liki tyydyttävä. Uudet tuotealueet ja asiakkuudet vaativat alalla aikaa ja panoksia, joita toivottavasti riittää. Ikaalisissa on alkamassa noin 30–40 yritystä kattavan kauppakeskusten rakentaminen.

Tällä hetkellä alueen kasvualat ovat vielä epävarmoja. Yritysten työvoimakustannukset syövät kilpailukykyä verrattuna työn hintaan Baltiassa, Venäjällä, Puolassa jne.

Uusia yrityksiä on perustettu edellisvuoteen verrattuna aktiivisemmin ja liiketoiminnallisesti varmemmalle pohjalle. Samalla elinkeinorakenne on monipuolistumassa. Kuitenkin aloitetuissa yrityksissä korjaavat toimenpiteet nähdään joskus liian myöhään. Liiketoiminnan kannattavuuden arvioinnit ja laskelmat ovat liian optimistisia ja varasuunnitelmat puuttuvat. Sukupolvenvaihdokset menevät pääsääntöisesti hyvin, jos yrittäjillä on omaa tai läheisten yrittäjähenkistä jälkikasvua. Valmistelu ja suunnitelmallinen siirtymäaika helpottavat uuden yrittäjän alkutaivalta.

Työttömyyden määrä ja rakenne

Työttömyys on kehittynyt suotuisaan suuntaan alueella. Kuntien työttömyysasteet ovat laskeneet vuodentakaisesta. Kihniön kohdalla voidaan puhua nyt täystyöllisyydestä. Työmarkkinat ovat kääntyneet positiiviseen suuntaan elinkeinoelämän parantuneen tilanteen myötä. Merkittäviä irtisanomisia tai yt-neuvotteluita ei ole tiedossa.

Työttömät ovat pääosin yli 50-vuotiaita ikääntyviä työnhakijoita ja nuorten osuus on vähäinen. Työmarkkinakilpailukyky ei ole hyvä. Ikääntymisen ohella työnhakijat ovat usein myös vajaakuntoisia, ammatillinen koulutus on peruskoulu ja työurat ovat katkonaisia tai

kapea-alaisia. Nuorten tilanne ei ole määrällisesti ongelma, mutta asiakkaat ovat haasteellisia. Nuorten työttömien ongelmana on moniongelmaisuus.

Pitkäaikaistyöttömyys tulee lisääntymään, mikäli työhallinto ja muut yhteistyökumppanit eivät löydä ”yhteistä näkemystä”. Työelämän kuntoutus pitkäaikaistyöttömillä tulee olemaan haastavaa.

Osaavan työvoiman saatavuus

Nyt ja tulevaisuudessa työllistävät metalliteollisuus ja palvelut, ja palveluissa erityisesti sosiaali- ja terveysala. Isoja rekrytointeja ei ole tällä hetkellä tiedossa.

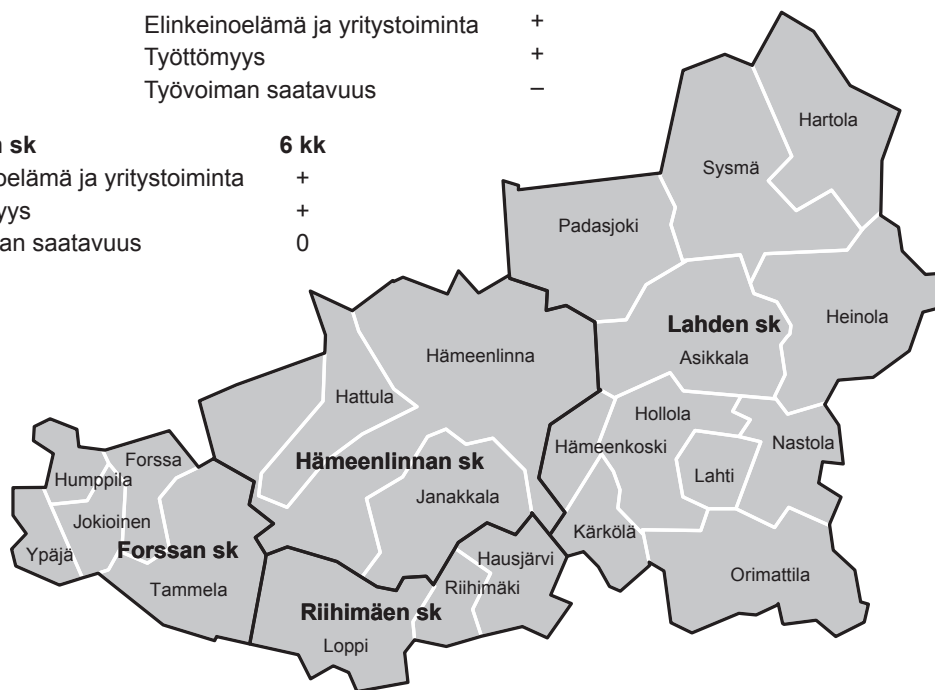
Metalli- sekä sosiaali- ja terveysalan tehtävissä on nyt ja lähitulevaisuudessa vaikeuksia saada työvoimaa. Työttömien ammatillinen osaaminen ei vastaa työnantajien toiveita. Alueella väestö ikääntyy, eläköityminen tulee olemaan kiihtyvää ja työvoimareservi puuttuu. Eri hankkeilla on vastattu yritysten tarpeisiin esimerkiksi kouluttamalla työssä olevia henkilöitä, joiden osaaminen vaatii päivittämistä. Länsi-Pirkanmaan koulutuskuntayhtymän hallinnoima Teknologia-akatemia on aktiivinen toimija teollisuusyritysten koulutus- ja kehittämistoiminnassa. Työvoiman kysynnän ja tarjonnan kohtaannon tilannetta heikentää se, että alueen kunnat ovat muuttotappioaluetta, josta nuori työvoima muuttaa muualle opiskelujen jälkeen.

Hämeen ELY-keskus

Heinolan seutu	6 kk
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	0
Työttömyys	-
Työvoiman saatavuus	0

Hämeenlinnan sk	6 kk
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	+
Työttömyys	+
Työvoiman saatavuus	-

Forssan sk	6 kk
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	+
Työttömyys	+
Työvoiman saatavuus	0

Riihimäen sk	6 kk
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	+
Työttömyys	+
Työvoiman saatavuus	0

Lahden sk	6 kk
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	0
Työttömyys	+
Työvoiman saatavuus	-

Hämeen ELY-keskuksen alueella asui kesäkuun 2011 lopussa 376 813 asukasta. Vuonna 2009 Hämeen ELY-keskuksen alueella oli 24 515 yritysten toimipaikkaa, joissa työskenteli 91 492 henkilöä. Kesäkuun 2011 lopussa työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli 10,1 % ja työttömiä työnhakijoita oli 18 781.

Hämeen ELY-keskus	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	+	+	0
Työttömyyden määrä ja rakenne	+	+	+
Osaavan työvoiman saatavuus	0	-	-

++ Paljon parempi, + Parempi, 0 Ennallaan/nykytasolla, - Heikompi, -- Paljon heikompi

Puolen vuoden tähtäyksellä elinkeinoelämän ja yritystoiminnan tilanteen uskotaan Hämeen ELY-keskuksen alueella nykytilanteeseen verrattuna paranevan. Maakunnittain tarkastellen arviot kuitenkin poikkeavat siten, että Kanta-Hämeen seutukunnissa arviot ovat jonkin verran Päijät-Hämettä optimistisempia. Työllisyystilanteen arvioidaan kuuden kuukauden kulluttua olevan nykytilannetta parempi Kanta-Hämeen ja Lahden seutukunnissa, mutta Heinolan seudulla työllisyyden arvioidaan heikkenevän. Osaavan työvoiman saatavuuden enustetaan puolen vuoden tähtäyksellä heikkenevän Lahden ja Hämeenlinnan seutukunnassa; muilla alueilla saatavuuden oletetaan pysyvän nykytasolla.

Mikäli kansainvälinen taloustilanne ei oleellisesti heikkene, nähdään Hämeen alueen elinkeinoelämän ja yritystoiminnan sekä työllisyyden näkymät myös vuoden tähtäyksellä pääosin myönteisinä. Koska etenkin Päijät-Hämeessä arviot ovat jonkin verran Kanta-Hämettä varovaisempia, arvioidaan elinkeinoelämän tilanteen kuitenkin koko Hämeen alueella pysyvän vuoden kulluttua jokseenkin nykytasolla. Osaavan työvoiman saatavuuden ennakoidaan vuoden tähtäyksellä heikkenevän Lahden, Hämeenlinnan ja Riihimäen seutukunnassa ja pysyvän nykytasolla Forssan seutukunnassa ja Heinolan seudulla.

Lahden seutukunnassa lomautukset ja irtisanomiset ovat vähentyneet huomattavasti vuoden takaiseen verrattuna. Uusia yrityksiä perustetaan tasaisesti. Yritykset rekrytoivat henkilöstöä ja ne ovat käynnistäneet merkittäviäkin investointeja. Myös suuria julkisia investointeja on suunnitteilla. Palveluiden ja kaupan osalta tilanne on kuitenkin kaksijakoinen: joillakin kaupan alan yksiköillä menee erittäin hyvin ja toiset sopeuttavat ja järjestelivät uudelleen toimintaansa. Kuten muillakin alueilla, maailmantalouden epävarmuustekijät vaikuttavat tällä hetkellä yritysten lähiajan päätöksiin.

Heinolan seudulla starttirahojen kysyntä vilkastui vuoden 2010 aikana ja näyttää pysyvän samalla tasolla myös vuonna 2011. Matkailualalla erityisesti Vierumäen uuden hotellin rakentamisen sekä hotelli Kumpelin laajennuksen myötä hotelli- ja ravintola-alan ammattilaisille on avautunut vakituisia työpaikkoja. Heinolassa ollaan toiveikkaita sen suhteen, että UPM:n vaneritehtaan ja sahan tiloihin sekä Reuman sairaalan tiloihin saadaan uusia työllistäviä yrityksiä. Työllisyystilanteen paraneminen ei kuitenkaan ole lähiaikoina kovin todennäköistä.

Hämeenlinnan seutukunnassa keskeisten toimialojen ja yritysten näkymät ovat kohtalaisen hyvät, myös rakennusalalla on lähikuukausina alkamassa useita merkittäviä kohteita. Keskeiset toimialat metalli, matkailu, rakentaminen, kauppa logistiikka ja luovat alat ovat selvinneet taantumasta ja päässeet takaisin kasvu-uralle. Saavutettavuus on seudun vahvuuksia, hyvät yhteydet näkyvät logististen yritysten lisääntymisenä ja kasvuna. Hämeenlinnan kaupunki luo kaavoituksella ja aktiivisella kehitystyöllä hyviä edellytyksiä merkittäville kaupan alan keskittymille mm. auto- ja rakennustarvikekaupan alueille.

Riihimäen seutukunnassa teollisuuden tilauskanta on parempi kuin vuosi sitten. Keskeisten toimialojen ja yritysten näkymät ovat kohtalaisen myönteiset. Merkittäviä tulevia investointeja ei ole tiedossa. Hyvä saavutettavuus ja hyvät logistiset yhteydet ovat Riihimäen seudun erityisvahvuuksia. Edellinen taantuma oli lievempi kuin maassa keskimäärin ja positiivinen väestökehitys on jatkunut, vaikkakin huippuvuosia hitaampana. Seudun suhdannevaihtelut noudattelevat paljolti pääkaupunkiseudun tilannetta.

Forssan seutukunnassa yleinen tunnelma on hieman odottava, mihin on syynä kansainvälisen taloustilanteen epävarmuus. Toistaiseksi tilauskannat ovat pääosin hyviä. Uudet investointi- ja kehittämishankkeet saanevat syksyllä vauhtia, mikäli Euroopan talous ei pahasti horju. Hiljattain valmistuneen suhdannebarometrin mukaan erityisesti 6 kk:n päähän ulottuvat kehittymisodotukset ovat Forssan seudun teollisuusyrityksissä varsin positiivisia. Vuoden päähän ulottuvat odotukset ovat sen sijaan jo varovaisempia. Teollisuuden ja kaupan investointiaikomukset ovat jonkin verran laskeneet viime syksystä.

Lahden seutukunta

Artjärvi, Asikkala, Hollola, Hämeenkoski, Kärkölä, Lahti, Nastola, Orimattila, Padasjoki, Hartola, Sysmä, Heinola

Lahden seutukunnassa asui kesäkuun 2011 lopussa 202 005 asukasta. Vuonna 2009 seutukunnassa oli 12 927 yritysten toimipaikkaa. Kesäkuun 2011 lopussa työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli 11,8 %, ja työttömiä työnhakijoita oli 11 242.

Lahden seutukunta	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	+	0	0
Työttömyyden määrä ja rakenne	+	+	+
Osaavan työvoiman saatavuus	+	-	-

++ Paljon parempi, + Parempi, 0 Ennallaan/nykytasolla, - Heikompi, -- Paljon heikompi

Ympäristöosaaminen ja alueen monialainen käytännönläheinen innovaatiotoiminta luetaan alueen globaaleiksi vahvuuksiksi. Alueella on myös monia kansainvälisiksi arvioituja vahvuuksia, kuten viljaa hyödyntävä elintarviketeollisuus, puuteollisuus, matkailu, teollinen muotoilu ja mekatroniikka. Kansallisen tason vahvuuksiksi arvioidaan mm. julkisen ja yksityisen sektorin välisen yhteistyön toimintamallit, asuminen ja puurakentaminen. Alueen heikkouksia ovat mm. valtion ja yliopistokoulutuksen työpaikkojen ja teollisten investointien vähäisyys. Alueen metalli- ja puuteollisuus ovat pääosin vientiteollisuutta, jolloin voin mahdollisesti tyrehtyessä työllisyystilanne heikkenee nopeasti.

Yleinen tunnelma alueella

Yritykset rekrytoivat henkilöstöä ja ovat käynnistäneet merkittäviäkin investointeja. Myös suuria julkisia investointeja on suunnitteilla. Maailmantalouden epävarmuustekijät vaikuttavat kuitenkin tällä hetkellä lähiajan päätöksiin. Tunnelma on kuitenkin positiivinen; lisävahvistusta myönteisille signaaleille odotetaan.

Elinkeinoelämän ja yritystoiminnan tilanne ja näkymät

Teollisuuden rakennemuutos jatkuu edelleen. Lomautukset ja irtisanomiset ovat vähentyneet huomattavasti vuoden takaiseen verrattuna ja uusia yrityksiä perustetaan tasaisesti. Konkurssien määrä on pysynyt jokseenkin ennallaan tai hieman laskenut. Metallialan yrityksillä on hyvä työllisyystilanne ja pulaa ammattitaitoisista työntekijöistä. Huonekaluteollisuudessa sopeuttamistoimia jatketaan toimihenkilötasolla.

Palveluiden ja kaupan osalta tilanne on kaksijakoinen: Joillakin kaupan alan yksiköillä, esim. suurilla päivittäistavarakaupoilla, menee erittäin hyvin ja toiset sopeuttavat ja järjestelevät uudelleen toimintaansa, mm. urheiluväline-, huonekalu- ja kodinkonemyymälät. Esimerkkejä suurista kaupan investoinneista ovat uusien markettien rakentaminen Lahdessa mm. Kariston ja Launeen alueilla sekä Orimattilassa. Lisäksi on suunnitteilla useita laajennuksia ja merkittäviä saneerauksia. Rakentaminen on elpynyt taloustaantumien jäljiltä hyvälle tasolle. Merkittäviä investointeja on käynnissä ja suunnitteilla, mm. Itellalla Penalan logistiikkakeskus ja Lahden kaupungilla matkakeskus ja toriparkki. Valmisteilla on myös lasitehtaan käynnistäminen, jota varten on parhaillaan meneillään noin 50 henkilön yhteishankintakoulutus. Lahti Energia Oy rakentaa vuonna 2012 valmistuvan 157 milj. euron uuden kierrätettyä jätettä polttoaineenaan käyttävän vastapainevoimalaitoksen. Kasvavia aloja ovat tulevaisuudessa mm. ympäristötekniikan ja nk. cleantech -alan yritykset.

Työttömyyden määrä ja rakenne

Työttömyys on vähentynyt vuoden aikana. Lomautettujen määrä on laskenut huomattavasti edelliseen vuoteen verrattuna. Merkittäviä uusia lomautuksia ei ole ollut. Pitkäaikaistyöttömien määrä on TE-toimiston aktiivisten toimien ja palvelumallimuutosten vuoksi saatu alenemaan. Vaikeasti työllistyvien ja nuorten alle 25-vuotiaiden työttömyys on myös saatu alenemaan merkittävästi vuoden aikana.

Työvoiman kysyntä ja osaavan työvoiman saatavuus

Työpaikkojen määrä on lisääntynyt vuoden takaisesta huomattavasti. Eniten työllistävät alat ovat sosiaali- ja terveydenhuolto, palvelut ja kauppa. Erityisosaajista on pulaa useilla aloilla. Ympäristöä säästävät tekniikat ja uusiutuvien energialähteiden hyödyntäminen tuovat jatkossa mukanaan työpaikkoja alueelle. Tiedossa olevat mahdolliset rekrytoinnit ovat enimmillään muutaman kymmenen työntekijän luokkaa.

Erityisen vaikea on täyttää hoitoalan, kiinteistöisännöinnin, automaatioasentajien, cnc-särmääjien, myyntiedustajien ja osa-aikaisia palvelualan työpaikkoja. Suurin osa erityisosaamista vaativista teollisuuden ja rakentamisen tehtävistä ovat haastavia rekrytointia. Yritysten ja TE-toimiston yhdessä rahoittamat yhteishankintakoulutukset ovat lisänneet suosiotaan.

Heinolan seutu (1.1.2010 alkaen osa Lahden seutukuntaa)

Heinola, Hartola, Sysmä

Heinolan seutu	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	+	0	0
Työttömyyden määrä ja rakenne	0	-	0
Osaavan työvoiman saatavuus	+	0	0

++ Paljon parempi, + Parempi, 0 Ennallaan/nykytasolla, - Heikompi, -- Paljon heikompi

Yleinen tunnelma alueella

Heinolan seudulla tilanne oli keväällä 2011 edellisvuotta parempi, koska ryhmälomautuksia ei ollut yhtä paljon kuin keväällä 2010. Osa yrityksistä lomautti henkilöstöä myös toistaiseksi tilauskannan vähäisyyden takia. Heinolassa odotetaan toiveikkaina, että UPM:n vaneritehtaan ja sahan tiloihin sekä Reuman sairaalan tiloihin tulisi uusia työllistäviä yrityksiä.

Elinkeinoelämän ja yritystoiminnan tilanne ja näkymät

Hartolan suksitehdas muuttaa laajempiin tuotantotiloihin Heinolaan. Työntekijöitä on nyt 55 henkilöä ja laajennuksen jälkeen on mahdollista työllistää yli 70 työntekijää. Kaikille työntekijöille on Hartolassa tarjottu mahdollisuutta työllistyä Heinolaan. Bus Star jatkaa Starbusin toimintaa Heinolassa työllistäen muutamia henkilöitä. Högfors Sahalan Heinolan tehtaan lomautusten muuttuminen irtisanomiseksi koetaan suurena menetyksenä. Irtisanomiset realisoituvat kuluvan vuoden loppupuolella.

Matkailualalla erityisesti Vierumäen uuden hotellin rakentamisen sekä hotelli Kumpelin laajennuksen myötä hotelli- ja ravintola-alan ammattilaisille on avautunut vakituisia työpaikkoja. Rakennusalan kausiluontoisuuden takia rakennusalan ammattilaisia on päässyt keväällä 2011 töihin, mutta syksyllä he palaavat taas työnhakijoiksi rakentamisen hiljennyttyä.

Starttirahojen kysyntä vilkastui vuoden 2010 aikana ja näyttää pysyvän samalla tasolla myös kuluvana vuonna. Merkittäviä julkisia investointeja ei Heinolassa ole tiedossa. Investointitukea saanut Suopellon satamahanke Sysmässä etenee suunnitelmien mukaisesti.

Työttömyyden määrä ja rakenne

Kesäkuun tilannekatsauksen mukaan Heinolan toimiston alueella työttömyys on vähentynyt vuositasolla noin 10 %. Nuorisotyöttömyys on alle 25-vuotiaiden osalta selvästi vähentynyt vuoden takaiseen tilanteeseen verrattuna, pitkäaikaistyöttömyys sen sijaan on hivenen kasvanut.

Työvoiman kysyntä ja osaavan työvoiman saatavuus

Avoimien työpaikkojen määrä on viimeisen vuoden aikana kasvanut selvästi. Lisäys perustuu pääasiassa hoito- ja palvelualojen työpaikkojen määrän kasvuun. Väestön vanhenemisen ja eläköitymisen myötä avautuu uusia työpaikkoja monille aloille, hoitoalan lisäksi mm. rakennus- ja palvelualalle.

Osaavaa työvoimaa tarvitaan tulevaisuudessa terveydenhuollon alalle, erityisesti lääkäreistä ja sairaanhoitajista tulee olemaan pulaa. Palvelualoilla hotelli- ja ravintola-alan ammattiosajille on jatkuvasti työpaikkoja tarjolla. Rakennusalan ammattiosajille erityisesti korjausrakentamisen puolella avautuu jatkossa työpaikkoja. Pk-yrittäjiä jää runsaasti eläkkeelle viiden vuoden sisällä, ja heille jatkajan löytäminen on erityisen tärkeää.

Hämeenlinnan seutukunta

Hattula, Hämeenlinna, Janakkala

Hämeenlinnan seutukunnassa asui kesäkuun 2011 lopussa 93 547 asukasta. Vuonna 2009 seutukunnassa oli 5 871 toimipaikkaa. Kesäkuun 2011 lopussa työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli 8,6 % ja työttömiä työnhakijoita oli 3 825.

Hämeenlinna seutukunta	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	+	+	+
Työttömyyden määrä ja rakenne	+	+	+
Osaavan työvoiman saatavuus	0	-	-

++ Paljon parempi, + Parempi, 0 Ennallaan/nykytasolla, - Heikompi, -- Paljon heikompi

Alueen vahvuudet ja heikkoudet

Hämeenlinnan seudun sijainti on edullinen osana pääkaupunkiseudun laajaa metropolialuetta ja Helsinki-Hämeenlinna-Tampere -kehitysvyöhykettä. Seudun globaalien tason vahvuuksiksi on arvioitu akselien valmistus, panssaritujen sotilasajoneuvojen valmistus sekä ohutlevyteollisuus. Kansainvälisen tason vahvuuksiksi luetaan alueella sijaitseva Ruukin rakentamiseen keskittyvä teknologiakeskus, alueen teräsrakentamiseen ja -suunnittelun liittyvä osaaminen sekä Vanajanlinna matkailun vetäjänä. Merkittäviä vahvuuksia ovat myös Huhtamäki-konsernin pakkaustoimintaan liittyvä osaaminen, kulttuurikeskus Verkatehdas, "Tiilaaksoksi" kutsuttu seitsemän golfkentän yhdistelmä sekä Virvelinrannan palvelukeskittymä. Heikkoutena nähdään kasvuyritysten puute ja alueen pienuus Etelä-Suomen suurten kaupunkien keskellä. Lisäksi alueella on vain muutama kansainvälinen suuryritys.

Yleinen tunnelma alueella

Keskeisten toimialojen ja yritysten näkymät ovat tällä hetkellä kohtalaisen hyvät. Rakennusalalla on käynnistymässä lähiaikoina useita merkittäviä hankkeita, mm. moottoritien kattaminen, logistiikkakeskus ja pakkausalaan liittyviä rakennusinvestointeja. Yleinen tunnelma on positiivinen ja tasapainoinen, mm. erilaisiin yritystapahtumiin ja -tapaamisiin osallistuminen on ollut aktiivista. Myönteinen väestökehitys on edelleen jatkunut, joskin kasvu on ollut selvästi huippuvuosia hitaampaa. Suurena menetyksenä koetaan opettajakoulutuksen siirtyminen pois Hämeenlinnasta Tampereelle.

Elinkeinoelämän ja yritystoiminnan tilanne ja näkymät

Keskeiset toimialat metalli, matkailu, rakentaminen, kauppa, logistiikka ja luovat alat ovat selvinneet taantumasta ja päässeet takaisin kasvu-uralle. Saavutettavuus on seudun vahvuuksia, hyvät yhteydet näkyvät logististen yritysten lisääntymisenä ja kasvuna.

Kaupunki luo kaavoituksella ja aktiivisella kehitystyöllä hyviä edellytyksiä merkittäville kaupan alan keskittymille mm. auto- ja rakennustarvikekauppaan liittyen. Rakenteilla olevan Can-Pack'in juomatölkkitehtaan toiminta käynnistyy tammikuussa 2012; tehdas työllistää valmistuessaan ensi vaiheessa noin 150 henkilöä. Moottoritien kattamisen rakennustyöt Hämeenlinnan kohdalla alkavat syyskuussa 2011. Hankekokonaisuus valmistuu vaiheittain kevään 2013 aikana. Autokaupan suuryksikön (Sunny Car Center) rakennustyöt Hämeenlinnan Kirstulassa ovat käynnistymässä vuoden 2012 alkupuolella.

Työttömyyden määrä ja rakenne

Työttömyys vähentynyt maan keskitasoa nopeammin, mutta sen rakenne on vaikeutunut. Positiivinen työllisyyskehitys jatkunee edelleen, mutta rakennetyöttömyys pysyy vaikeana ongelmana. Myös nuorisotyöttömyys on edelleen korkealla tasolla, joskin nuorten työllisyystilanne on viime aikoina selvästi parantunut.

Työvoiman kysyntä ja osaavan työvoiman saatavuus

Terveydenhuollossa on avoimia työpaikkoja jatkuvasti tarjolla. Myös teollisuudessa, logistiikka-alalla, rakennustuoteteollisuudessa ja rakennusalalla on työvoimasta kysyntää, ja näillä aloilla on myös käynnissä rekrytointikoulutusta. Lisäksi mm. majoitus- ja ravitsemuspalveluissa sekä tilitoimistotyössä on työvoimasta kysyntää tarjontaa enemmän.

Lähitulevaisuudessa terveydenhuollon ohella myös esim. sosiaalityössä tulee olemaan rekrytointiongelmia. Samaten rakennusalalla on työvoimakapeikkoja, vaikka rakentaminen ei toistaiseksi pyöri aivan täysillä. Pulaa on etenkin rakennusmestareista, raudoittajista ja muurareista. Yleisesti ottaen kauppa ja palvelut ovat selkeitä työllistäviä toimialoja myös tulevaisuudessa. Nähtäväksi jää, miten kolmivuorotyöhön tänä päivänä löytyy työntekijöitä, kun tulossa olevat teollisuuden rekrytoinnit alkavat.

Riihimäen seutukunta

Hausjärvi, Loppi, Riihimäki

Riihimäen seutukunnassa asui kesäkuun 2011 lopussa 46 062 asukasta. Vuonna 2009 seutukunnassa oli 2 904 yritysten toimipaikkaa. Kesäkuun 2011 lopussa työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli 8,4 %, ja työttömiä työnhakijoita oli 1 884.

Riihimäen seutukunta	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	+	+	+
Työttömyyden määrä ja rakenne	+	+	+
Osaavan työvoiman saatavuus	0	0	-

++ Paljon parempi, + Parempi, 0 Ennallaan/nykytasolla, - Heikompi, -- Paljon heikompi

Alueen vahvuudet ja heikkoudet

Alueen vahvuutena ovat kohtuullisen monipuolinen elinkeinorakenne ja hyvä sijainti radan ja 3-tien varrella sopivan etäisyyden päässä pääkaupunkiseudusta. Hyvinkää-Riihimäen talousalueen tärkein elinkeino on teknologiateollisuus ja siihen liittyvä osaaminen. Alueen globaaliksi vahvuudeksi arvioidaan erityisesti nosto- ja siirtoalaan liittyvä monipuolinen teknologiateollisuus ja kansainväliseksi vahvuudeksi logistiikan erityisosaaminen. Kansalliseksi tulevaisuuden nousevaksi vahvuudeksi luokitellaan ympäristöteknologia-veisialan osaamiskeskus. Heikkoutena nähdään alueen pienuus Etelä-Suomen suuriin kaupunkeihin verrattuna.

Yleinen tunnelma alueella

Yleinen tunnelma on varsin positiivinen. Taantuma oli lievempi kuin maassa keskimäärin, ja positiivinen väestökehitys on jatkunut, joskin huippuvuosia hitaampana. Riihimäen seudun suhdannevaihtelut noudattelevat paljolti pääkaupunkiseudun tilannetta.

Elinkeinoelämän ja yritystoiminnan tilanne ja näkymät

Yleisesti teollisuuden tilauskanta on parempi kuin vuosi sitten. Keskeisten toimialojen ja yritysten näkymät ovat kohtalaisen myönteiset. Merkittäviä tulevia investointeja ei ole tiedossa. Riihimäen seudulla on hyvät logistiset yhteydet ja hyvä saavutettavuus on seudun erityisvahvuus.

Työttömyyden määrä ja rakenne

Työttömien työnhakijoiden määrä on kääntynyt laskuun syksyllä 2010 ja määrän lasku on jatkunut tasaisena. Nuorten työttömien määrä on selkeästi vähentynyt edellisen vuoden

korkeasta tasosta. Myös keväällä 2011 valmistuneiden nuorten sijoittuminen työmarkkinoille vaikuttaa hyvältä. Pitkäaikaistyöttömien määrän kasvuvauhti on alkuvuonna tyrehtynyt ja määrä vastaa edellisen vuoden tasoa. Sukupuolittain tarkasteltuna työttömyyden pitkityminen on miehillä selvästi naisia yleisempää.

Työvoiman kysyntä ja osaavan työvoiman saatavuus

Työvoiman kysyntä on edellisen vuoden tasoon suhteutettuna kasvussa. Avoimia paikkoja on tällä hetkellä tarjolla varsin hyvin. Erityisesti paikkoja on sosiaali- ja terveysalalla sekä kaupan ja palvelujen aloilla. Teollisuudessa on avoimena insinööritason paikkoja mm. suunnittelu- ja työnjohtotehtävissä. Suorittavan työn paikkoja on avoinna lähinnä henkilöstöä vuokraavien yritysten kautta. Merkittäviä rekrytointeja ei ole tiedossa. Lähitulevaisuudessa osaavasta työvoimasta on pulaa sosiaali- ja terveysalalla, erityisesti korkeammin koulutetuista osaajista.

Forssan seutukunta

Forssa, Humppila, Jokioinen, Tammela, Ypäjä

Forssan seutukunnassa asui kesäkuun 2011 lopussa 35 199 asukasta. Vuoden takaiseen verrattuna väkiluku väheni viidellä henkilöllä. Vuonna 2009 seutukunnassa oli 2 813 toimipaikkaa. Kesäkuun 2011 lopussa työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli 11,0 % ja työttömiä työnhakijoita oli 1 824.

Forssan seutukunta	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	+	+	+
Työttömyyden määrä ja rakenne	+	+	+
Osaavan työvoiman saatavuus	-	0	0

++ Paljon parempi, + Parempi, 0 Ennallaan/nykytasolla, - Heikompi, -- Paljon heikompi

Forssan seudun globaalien tason vahvuuksiksi on arvioitu hevostutkimuksen ja -koulutuksen osaaminen sekä sulautettujen järjestelmien suunnittelu ja tuotanto. Kansallisina vahvuuksina alueella nähdään mm. teemamatkailu, alueen elintarvikkeiden suurproduktio ja ”Järkivihreä Forssan seutu” -ympäristöliiketoiminnan kokonaisuus, joka koostuu biotalouden liiketoiminnasta, kierrätysliiketoiminnasta ja muusta ekologisesta liiketoiminnasta. Heikkouksia ovat mm. alueen pienuus ja saavutettavuuteen liittyvät ongelmat.

Yleinen tunnelma alueella

Yleinen tunnelma Forssan seudulla on edelleen hieman odottava, mihin on syynä kansainvälisen taloustilanteen epävarmuus. Toistaiseksi tilauskannat ovat pääosin hyviä. Uudet investointi- ja kehittämishankkeet saanevat syksyllä vauhtia, mikäli Euroopan talous ei pahasti horju.

Elinkeinoelämän ja yritystoiminnan tilanne ja näkymät

Hiljattain valmistuneen suhdannebarometrin mukaan erityisesti 6 kk:n päähän ulottuvat kehittymisodotukset ovat Forssan seudun teollisuusyrityksissä varsin positiivisia. Vuoden päähän ulottuvat odotukset ovat sen sijaan jo varovaisempia. Teollisuuden ja kaupan investointiaikomukset ovat laskeneet viime syksystä. Suurimmat haasteet koetaan olevan kilpailussa, työvoiman saannissa ja energian hinnassa. Suuria irtisanomisia tai lomautuksia ei ole tiedossa.

Merkittävimpiä meneillään olevia investointeja ovat Ekoport Turku Oy:n dieselpolttoainetehtas, Fingridin varavoimalaitos, puupellettitehtas Tammelaan sekä useita useita asuin-kerrostalo-, oppilaitos- ja hotellikohteita. Suunnitteilla ovat lisäksi mm. Envor Biotechin bio-etanoli/rehu/lannoitetehtas sekä kolme tuulivoimapuistoa. HKScan on laajentamassa tuotantoaan Forssassa.

Työttömyyden määrä ja rakenne

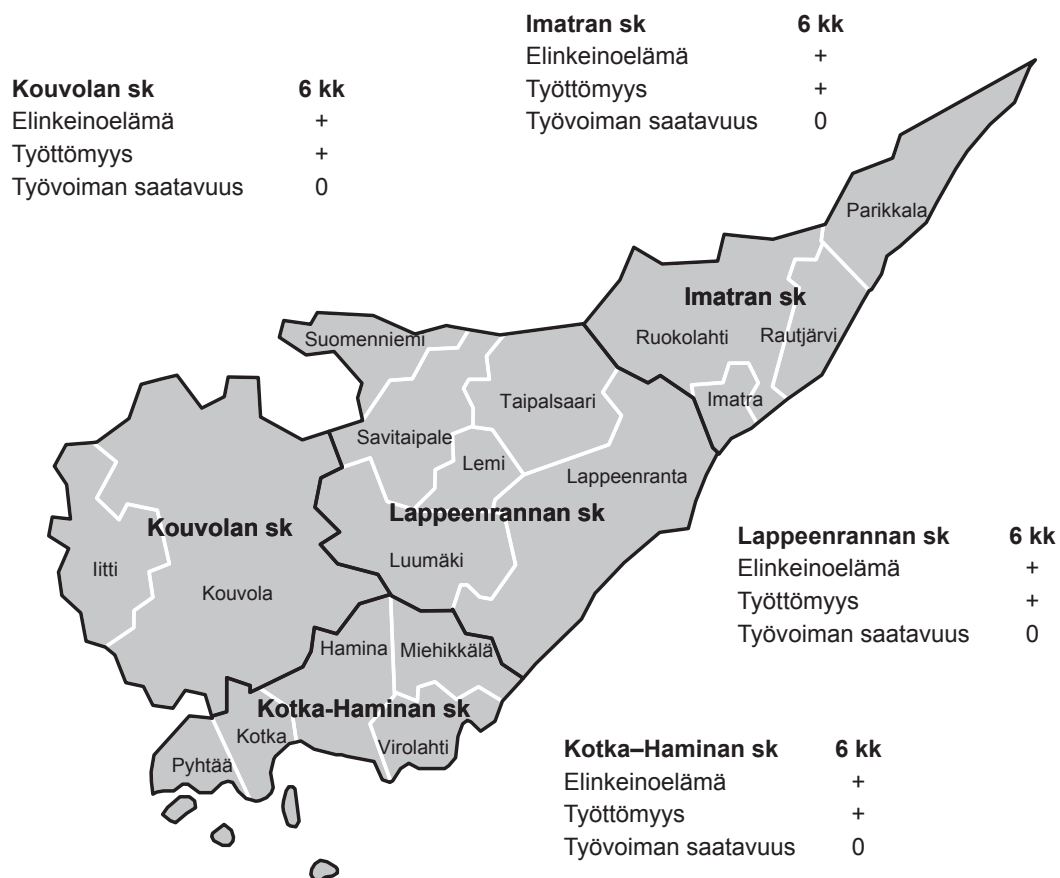
Työttömien määrä on vähentynyt 10 % vuoden takaisesta osin johtuen lomautusten vähenemisestä. Pitkäaikaistyöttömyyden kasvu on pysähtynyt ja nuorten työttömyys on vähentynyt työllistämistoimenpiteiden lisääntyttyä. Työttömyyden odotetaan laskevan edelleen; työttömyysaste on kuitenkin edelleen korkea etenkin Forssan kaupungissa.

Työvoiman kysyntä ja osaavan työvoiman saatavuus

Uusia avoimia työpaikkoja ilmoitettiin alkuvuonna 2011 selvästi enemmän kuin vastaavana aikana edellisenä vuonna. Kysyntää on terveydenhuolto- ja hoiva-alalla sekä teollisuudessa. Uusia työpaikkoja on syntynyt etupäässä teollisuuden toimialoille lasinjalostus-, ympäristö- ja elintarviketeollisuuteen.

Lasinjalostusteollisuuteen on rekrytoitu alkuvuoden aikana 30–40 työntekijää. HKScan keskittää tuotantoaan Forssaan ja parinkymmenen työntekijän rekrytointikoulutus on alkamassa elokuussa. Usealla muullakin alalla on koulutusta käynnissä. Terveystieteiden ja hoiva-alan ammattilaisista on pulaa, myös cc-palveluihin ja puhelinmyyntityöhön haetaan jatkuvasti työntekijöitä.

Kaakkois-Suomen ELY-keskus

Kaakkois-Suomen ELY-keskuksen alueella asui kesäkuun 2011 lopussa 315 650 asukasta. Vuonna 2009 Kaakkois-Suomessa oli 18 648 toimipaikkaa. Kesäkuun 2011 lopussa työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli 11,5 % ja työttömiä työnhakijoita oli 17 328.

Kaakkois-Suomen ELY-keskus	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	+	+	+
Työttömyyden määrä ja rakenne	+	+	+
Osaavan työvoiman saatavuus	-	0	-

++ Paljon parempi, + Parempi, 0 Ennallaan/nykytasolla, - Heikompi, -- Paljon heikompi

Elinkeinoelämän näkymät

Taloudessa on saavutettu uusi, taantumän jälkeinen vaihe. Koko maan bruttokansantuote kasvaa ja myös Kaakkois-Suomessa tuotannon liikevaihto on vakaassa noususuunnassa. Tilanne on kuitenkin monessa suhteessa epävarma. Maailmantaloutta varjostavat mm. energiansaannin vaikeudet ja mahdolliset hinnan nousut, raaka-aineiden saannin ja hintojen kehityksen epävarmuus sekä euromaiden ja Yhdysvaltojen talousvaikeudet. Kaakkois-Suomi on vientituotannon sekä satamatoiminnan ja muun kuljetuksen ja varastoinnin vuoksi varsin riippuvainen maailman yleisestä talouskehityksestä. Julkinen talous painii rahoituksen niukkuuden kanssa, mikä heikentää pitkäjänteisten kehittämistoimien suunnittelua ja toteuttamista. Kaakkois-Suomessakin useassa kunnassa rahoituksen epätasapaino heijastuu palveluihin, investointihankkeisiin ja myös kuntien henkilöstön määrään. Pk-teollisuuden investoinnit ovat alhaisella tasolla.

Vaikka metsäteollisuuden tulevaisuuden näkymät ovat edelleen epäselvät, ala on (erityisesti selluteollisuus) tehnyt voitollisia tuloksia. Toimiala työllistää jatkuvasta vähennyksestä huolimatta paperi- ja selluteollisuudessa edelleen n. 6 000 henkeä ja puutavateollisuudessa n. 1 300 henkeä sekä metsätaloudessa samoin 1 300. Joitakin uusia investointejakin on tiedossa. UPM on investoimassa n. 13 M€ Kouvolan tehtaansa hienopaperin arkkisalin laajennukseen ja Stora Enso perustaa Imatralla mikrokuitusellua tuottavan koelaitoksen. M-Realin Simpeleen tehtailla Rautjärvellä investoidaan 26 milj. taivekartonkituotantoon. Kaakkois-Suomen tuotantolaitosten uudelleenjärjestely on osaksi käynnissä edelleen. Myllykoski Paper Oy:n Kouvolan tuotantolaitos on jo vähentänyt työvoimaansa merkittävästi. Konsernin siirtyminen UPM:n omistukseen on EU:n kilpailuviranomaisen hyväksymä. Stora Enson sijoitusyhtiölle myymät Kotkan tuotantolaitokset ovat toiminnassa ja tehtailla on investoitu kierrätyspahvista tuotettavaan kartonkiin. Metalliteollisuus on metsäteollisuuden rinnalla Kaakkois-Suomen tärkeitä, perinteisiä teollisuuden toimialoja yli 6 000 hengen työvoimallaan. Alan tuotanto laski voimakkaasti taantumassa. Sen jälkeen näkymät ovat parantuneet, mutta täysin ei alalla ole välttytty lomautuksilta ja toiminnan supistamisilta.

Alueella haetaan uutta tuotantoa. Haminan Summan paperitehtaan muuttuminen Googlen palvelinkeskukseksi saattoi olla yksi henkinen käänne uuden tuotannon löytymisessä. Tuulivoimateollisuus ja energiatuotanto on toinen esimerkki uudesta tuotannosta. Alaan liittyy suuriakin kasvuodotuksia, mutta ala kohtaa myös laajaa kansainvälistä kilpailua. Erityisesti Etelä-Kymenlaaksossa on tehty suunnitelmia uusista tuulivoimala-alueista. Etelä-Karjalassa Tuulisaimaa Oy:n suunnitelmissa on rakentaa yksi tai useampi 60 megawatin tuulipuisto alueelle. Lappeenrannassa osaksi toimiva komponenttivalmistaja The Switch Oy myytiin keväällä amerikkalaiselle tuulivoimayhtiölle. Yritys odottaa kasvun jatkuvan myös Suomen yksiköissään.

Palvelualojen tuotanto laski taloustaantumassa vähemmän kuin teollisuuden. Kotimainen kysyntä ja osin ulkomaan matkailijat pitivät kysyntää yllä. Monilla aloilla on kuitenkin järjestely töitä uudelleen ja haettu sillä tavoin säästöjä. Suurehkoilta supistuksiltakaan ei ole kokonaan välttytty. Tietoliikennepalveluja mm. Nokialle tuottava Digia Oy mm. supistaa tuotantoaan Suomessa ja lopettaa koko Lappeenrannan noin 80 henkilön toimipisteen.

Vanhustenhuollossa syntyy tulevaisuudessa uusia työpaikkoja, kun mm. Lappeenrannan ja Kotkan seuduilla lisätään vanhusten hoitopaikkoja. Kehityksessä näkyy tuotannon keskittymistä alan suurtuottajille.

Voimakkaimmin kasvussa oleva elinkeinoelämän vauhdittaja on Venäjältä tuleva matkailijavirta ja sen käyttämä raha. Matkailijamäärät ovat olleet nopeassa kasvussa ja kasvun odotetaan jatkuvan. Ajoneuvoliikenne on ollut 30 % vilkkaampaa kuin viime vuonna ja 15 % suurempaa kuin edellisenä ennätysvuonna 2008. Kaakkois-Suomessa oli heinäkuussa ennätysmäärä rajanylityksiä, n.850 000 henkilöä. Matkailusta on hyötynyt erityisesti kauppa, mutta myös majoitustoiminta saa piristystä, jonka odotetaan vauhdittuvan kun Lappeenrannan Rauhaan valmistuu Holiday Club Oy:n uusi kylpylähotelli ja muuta majoitusta ja oheispalveluja jatkuvasti lisätään. Myös satama- ja muu kuljetus- sekä varastointitoiminta on hyötynyt Venäjän liikenteestä, liikennemäärät ovat yltäneet ennätysiin ja uusia satama-alueen investointejakin on tehty. Kauppa tekee kummassakin maakunnassa suurinvestointeja, joiden tärkeä kannustin ostosmatkailun arvioitu kasvu on. Yksi kiinnostava rajaliikenteen piirre on Lappeenrannan lentoasemalta lähtevä lentoliikenne, jonka käyttäjinä on runsaasti venäläisiä.

Matkailu on painottunut selvästi Etelä-Karjalaan. Nuijamaan raja-asema on liikenteessä noussut Vaalimaan rinnalle ja myös Imatran rajanylityspaikka on kasvattanut osuuttaan. Tax free -myynnissä Lappeenranta on Helsingin rinnalla, viime aikoina edelläkin ja Imatra kärkijoukossa. Vaikka Kymenlaakso ei ole saanut yhtä suurta osuutta matkailijoista kuin Etelä-Karjala, alueella uskotaan matkailijamäärien kasvavan.

Viime vuosina maa- vesirakentamista ovat vilkastuttaneet mm. valtatie 6:n työt Etelä-Karjalassa ja Lahti-Vainikkala radan parannustyöt. Valtatie 6:n työt jatkuvat edelleen ja tämän vuoden lopulla käynnistyvät Etelä-Kymenlaaksossa E18-tien työt, jotka työllistävät myös alan suunnittelutoimialaa. Rakentamista ovat piristäneet myös erilaiset kaupan ja matkailun investointihankkeet. Kouvolan seudulla ollaan suuren Tervaskankaan kauppakeskuksen maanrakennus- ja perustustyövaiheessa. Muitakin merkittäviä kauppakeskussuunnitelmia on eri puolilla Kaakkois-Suomea vireillä.

Työllisyys- ja työttömyysnäkökymät

Vaikka tuotannon liikevaihto on taantumien jälkeen kasvanut, henkilöstön määrät ovat edelleen selvästi pienemmät kuin ennen taantumien käynnistymistä. Tilastokeskuksen suhdan- netietojen mukaan tuotannon henkilöstömäärä oli vuoden 2010 loppupuolella 9–10 % pienempi kuin ennen taantumaa syksyllä 2008. Koko maan keskimääräinen vähennys jäi noin 6 prosenttiin. Kaakkois-Suomen työllisyyden maan keskimäärää heikompi kehitys näkyy myös Tilastokeskuksen työssäkäyntitilastosta sekä työvoimatutkimuksesta. Työssäkäyntitilaston mukaan Kaakkois-Suomessa asuvien työllisten henkilöiden määrä laski yli 5 %, lähes 8 000 henkeä vuoden 2007 lopusta vuoden 2009 loppuun. Tämä ajanjakso ei kata taantumien taittumisvaihetta ja käännoistä nousuun. Työvoimatutkimus, joka ulottuu hie- man pidemmälle, osoittaa, että alueen työllisten määrä laski myös vuonna 2010, yhteensä 5 000 henkeä.

Etlan keväällä 2011 laatiman ennusteen mukaan Kaakkois-Suomen työllisten määrän lasku on päättynyt ja tilanne on kääntynyt tämän vuoden aikana pieneen kasvuun. Työllisiä arvioidaan olevan tänä vuonna n. 500 henkeä enemmän kuin vuosi sitten. Työllisyyden lisäystä nähdään erityisesti rakentamisessa, kaupassa sekä liike-elämän ja muissa yksityisissä palveluissa. Teollisuuden työpaikat ovat vähentyneet 3–4 %:n verran vuoden aikana. Tämä vähennysvauhti on kuitenkin selvästi hitaampi kuin edeltävinä vuosina. Etlan mukaan Kaakkois-Suomen työllisten määrä kasvaa ensi vuonna 1 200 henkeä (0,9 %) tästä vuodesta. Kasvu on samansuuruinen kuin koko maan kasvu. Lisäys painottuu liike-elämän palveluihin, kauppaan, rakentamiseen ja kuljetuksiin ja varastointiin. Julkinen sektori pysyy tässä ennusteessa melko lailla ennallaan. Mm. koulutuksen ja terveydenhuollon yhdistettyyn toimialaan syntyy lisätyöllisyyttä selvästi vaimeammin kuin maassa keskimäärin: Kaakkois-Suomi 53 työllistä (+ 0,2 %), koko maa 3500 työllistä (+ 0,7 %).

Työnantajien haastattelututkimus, nk. yritysharava osoittaa, että haastatellut Kaakkois-Suomen yritystyönantajat ovat olleet ehkä yllättävänkin optimistisia tulevaisuuden näkymien suhteen. Vuodesta 2009 vuoden 2011 kevääseen mennessä on haastateltu kaikkiaan n. 11 500 kaakkoissuomalaista yritystä. Yrityksiltä kysyttiin mm. henkilöstön määrän kehitysnäkymiä. Yritykset olettivat kahden vuoden sisään syntyvän kaikkiaan 4 400 lisätyöpaikkaa, mikä merkitsisi lähes 7 %:n kasvua eli n. 3,5 %:n vuosikasvua. Tämä ylittää muut ennusteet. Ehkä yllättävää on se, että (yksityinen) terveys- ja sosiaaliala odottaa vain 160 hengen kasvua (6 %), ts. hitaampaa kuin toimialat keskimäärin. Tulos on samansuuntainen kuin Etlan ennuste. Yhtä ”pientä” kasvua odottaa myös kaupan ala. Kiinnostavaa on myös se, että majoitus- ja ravitsemisala näkee työpaikkamäärän pysyvän ennallaan, vaikka matkailuinvestointeja on menossa. Mahdollinen alan työllisten kasvu kohdistuisi siten uusiin yrityksiin. Eniten työpaikkoja oletetaan syntyvän mm. erilaisiin liike-elämän palveluihin.

Työttömyys on talven ja kevään mittaan laskenut Kaakkois-Suomessa, kuitenkin viime kuukausina hitaampaa vauhtia kuin maassa keskimäärin. Vähennyksestä huomattava osa on lomautusten vähennyistä. Vuoden 2010 toukokuussa lomautettuna olevia oli lähes 1 400 henkeä ja tämän vuoden toukokuussa 800. Työnantajien ilmoittamien ryhmälomautusten määrä on myös vähentynyt. Enimmillään näitä ryhmälomautettuja oli yli 3 000 (nämä eivät ole mukana työttömien työnhakijoiden luvuissa). Alkuvuonna 2011 määrä on ollut kuukausittain vain noin sadan hengen suuruinen.

Parantunut yritysten tilauskanta on myös merkinnyt sitä, että aiottuja lomautuksia on osassa yrityksiä kyetty perumaan. Toisaalta kesäaika on tuonut lomautuksia myös kuluvana kesänä jonkin verran. Lomautukset toimivat taantumän huippuvaiheessa hyvänä puskurina, joka antoi työnantajalle tiettyjä välittömiä säästöjä, mutta ei toisaalta katkaissut yhteyttä työntekijään ja toiminnan vilkastuttua tai määräaikaisen lomautuksen loputtua töihin palaaminen tapahtui joustavasti. Toisaalta tämä on merkinnyt sitä, että työnantajien parantunut tilanne ei näy merkittävästi uuden työvoiman rekrytointina. Tämä puolestaan heikentää ammattiin valmistuvien ja muiden työtä hakevien sijoittumista työelämään. Muu kuin lomautettuna olevien työttömyys on laskenut vuoden sisään 2–3 %, siis verraten hitaasti. Sama kehitys todennäköisesti jatkuu, koska työnantajat järjestelevät eläkkeelle poistuman ja tuotannon muiden muutosten yhteydessä töitä uudelleen ja etsivät tuottavuuden kasvun avulla parempaa kannattavuutta. Tämä vähentää uutta rekrytointia.

Taantumien jälkivaiheille on tyypillistä, että pitkittynyt työttömyys yleistyy. Vähintään vuoden yhtäjaksoisesti työttömänä olleiden määrä kasvaa edelleen, kun kokonaistyöttömyys jo hieman laskee. Pitkäaikaistyöttömiä on alkuvuonna 2011 ollut kymmenen prosenttia enemmän kuin vuotta aikaisemmin. Heidän osuutensa kaikista työttömistä lähentelee jo 25 %. Heidän mahdollisuuksiaan sijoittua uudelleen työmarkkinoille heikentää talouden nousun epävarmuus ja uuden työvoiman rekrytoinnin valikoivuus: työnantajat etsivät juuri tiettyyn työtehtävään parhaiten sopivaa henkilöä.

Nuorten työttömyys kasvoi taantumassa tuntuvasti, enimmillään n. 60 %, mutta tilanne on parantunut. Viime kuukausina nuorten työttömyys on laskenut nopeammin kuin kokonaistyöttömyys. Toinen positiivinen piirre on se, että nuorten pitkäaikaistyöttömien määrä on selvästi vähentynyt, kun koko pitkäaikaistyöttömien joukko edelleen kasvaa. Monen nuoren on kuitenkin edelleen vaikea löytää sijaa työmarkkinoilta ammattiin valmistumisen jälkeen. Kaakkois-Suomessa mm. ylemmän korkeakoulututkinnon suorittaneiden työttömien määrä oli talvella 2010 lähes kolmanneksen suurempi kuin vuotta aikaisemmin. Nuorten osuus työttömistä on edelleen suurempi kuin ennen taantumaa. Kiinnostavaa on esimerkiksi se, että sosiaali- ja terveydenhuollon ammattiryhmässä nuorten (tässä alle 30-vuotiaiden) työttömien määrä oli vuoden 2011 ensimmäisellä vuosineljänneksellä yli kaksi prosenttia suurempi kuin vuotta aikaisemmin.

Osaavan työvoiman saatavuus

Koska työttömyys on edelleen korkealla tasolla, työvoiman saatavuus on pysynyt hyvänä. Osa työnantajista kuitenkin kokee vaikeuksia sopivan työvoiman löytämisessä. Kyse voi olla erityisosajista tai toisaalta siitä, että töiden uudelleenjärjestely luo sellaisia työnkuvia, joihin työnantajan on vaikea välittömästi löytää toivomaansa henkilöä. Tilastokeskuksen työnantajakyselyn mukaan 31 % työnantajista ilmoitti tammi–maaliskuussa 2011 kokeneensa vaikeuksia rekrytoinnissaan. Luku on sama kuin maan keskiarvo. Verrattuna vuoden takaiseen tilanne on selvästi vaikeampi (1. nelj. 2010 oli 16%), mutta puolestaan vuoden 2008 eli tilanteeseen ennen taantumaa, tilanne on helpompi (1. nelj. 2008 40 %). Yritysharava-haastattelussa työnantajilta kysyttiin myös arvioita eläkkeelle siirtyvien määräsistä. Nämä poistumamäärät ovat yllättävän pieniä: viiden vuoden jaksolla eläkkeelle arvioitiin siirtyvän Kaakkois-Suomessa 4 500 henkeä eli vain 0,8 % vuodessa. Muut tutkimukset ja laskelmat ovat päättyneet vajaan 3 %:n vuosipoistumaan. Jos ollaan lähellä yritysharavan arviota, työvoiman saatavuus ei vaikeutuisi lähivuosina merkittävästi, vaikkakin samassa kyselyssä nettotyöllisyyden arvioitiin kasvavan melko ripeästi.

Kaakkois-Suomessa tehtiin toukokuussa ensimmäistä kertaa nk. ammattibarometri-arviointi. Siinä työ- ja elinkeinotoimistojen työnvälityksen asiantuntijavirkailijat arvioivat ammateittain, minkä ammatin osajista on pulaa, mitkä ammatit ovat tasapainossa ja missä työnhakijoiden määrä ylittää työvoiman kysynnän. Arvioinnin mukaan pulaa oli mm. lääkäreistä ja hammaslääkäreistä, hoito- ja sosiaalialan työvoimasta sekä rakennusalan erityisammattilaisista. Ylitarjonta-ammatteja on enemmän kuin pulaa kärsiviä. Mm. metsäteollisuuden työntekijöitä, varastotyöntekijöitä, toimistotyöntekijöitä ja puisto- ja puutarhailan työntekijöitä on työnhakijoina. Myös mm. metalliteollisuuden ammattilaisia on tarjot-

la ja myös talonrakennusalan työnhakijoita. Rakennusalahän käyttää runsaasti ulkomaista työvoimaa, mikä osaltaan selittää tilannetta, kun rakentaminen on kuitenkin melko vilkasta.

Kouvolan seutukunta

Kouvola, litti

Kouvolan seutukunnassa asui kesäkuun 2011 lopussa 94 945 asukasta. Vuonna 2009 seutukunnassa oli 5 861 yritysten toimipaikkaa. Kesäkuun 2011 lopussa työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli 10,8 % ja työttömiä työnhakijoita oli 4 723.

Kouvolan seutukunta	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	+	+	+
Työttömyyden määrä ja rakenne	+	+	+
Osaavan työvoiman saatavuus	-	0	-

++ Paljon parempi, + Parempi, 0 Ennallaan/nykytasolla, - Heikompi, -- Paljon heikompi

Kouvolan seutukunnassa haetaan tiiviisti uutta tuotantoa ja työllisyyttä korvaamaan metsäteollisuuden ja julkisen sektorin uudelleenjärjestelyissä väheneviä työpaikkoja. Alueen massa- ja paperiteollisuus on edelleen jonkin verran epävarmassa tilanteessa. Myllykoski Paper on vähentänyt Myllykosken tehtaiden henkilöstöään n. 150 hengellä. UPM on ostanut Myllykoski-konsernin. Yhtiö selvittää parhaillaan kaupan vaikutuksia toimintaansa. UPM:n Kuusankosken tehtaalla ollaan tekemässä arkkisalin laajennusta. Vaikka investointi on melko pieni, se vahvistaa tehdasyksikön asemaa.

Kouvolan seutu on paitsi paperiteollisuuden, myös hallinnon, kaupan ja liikenteen keskittymä, unohtamatta alueella edelleen merkittävää alkutuotantoa. Alueella uskotaan mm. kaupan alan kasvaviin mahdollisuuksiin. Uuden, suuren Tervaskankaan liikekeskuksen rakentaminen Kouvolan keskustan ja Kuusankosken välille on edennyt maatoista perustustasvaiheeseen. Maanrakennustöitä on urakoinut paikallinen yritys ja myös perustustöiden teko on valittu yrittäjä Kouvolan seudulta. Tähän uuteen keskukseen tulee kaikkiaan 90 liikettä ja 48 000 neliötä myyntitilaa. Investoinnin kokonaisarvo on n. sata miljoonaa euroa, rakennusaikainen työllisyysvaikutus tuhat henkilötyövuotta. Liikkeisiin arvioidaan tulevan jopa tuhat kaupan alan työpaikkaa. Liikekeskus ja juuri valmistuva Prisman suurmarketin laajennus lisäävät kaupan myymäläalaa tuntuvasti.

Kouvolan historiaa ja nykypäivää muokkaa vahvasti myös liikenteellinen sijainti ja erityisesti raideliikenne. Tätä perinnettä on vahvistanut paitsi Lahti–Luumäki -radan kunnostustyöt, myös VR:n uusi nopea junayhteys Helsingistä Pietariin. Kouvola sijoittuu hyvin tämän reitin varrelle. Matkustajamäärät ovat kevään mittaan kasvaneet ja VR on lisännyt juna- vuoroja. Vaikka keskustelu taajamien ulkopuolelle rakennettavien mittavien liikekeskusten tuomista haittavaikutuksista mm. olemassa oleviin kaupan yksiköihin on edelleen käynnissä, alueella uskotaan myös keskustan vetovoimaan. Suunnitelmissa on mm. uuden kaup-

pa- ja hotellikeskuksen rakentaminen välittömästi Kouvolan aseman viereen Kouvolan keskusta. Tämä investointi pyrki hyödyntämään uutta nopeutunutta junayhteyttä Venäjälle. Kouvola odottaa pääsevänsä sekä tällä ratayhteydellä että kaupan investoinneilla paremmin kilpailemaan Etelä-Karjalan ja muun Suomen kanssa Venäjältä tulevista ostos- ja muista matkailijoista. Erilaisia matkailua tukevia hankkeita on vireillä. Mm. Kouvolan Käyrälammen alueelle rakennettavasta vesipuistosta on tehty aiesopimus. Puiston rakentaminen tapahtuisi vuonna 2012 ja olisi valmis kesällä 2013. Iitin Tillolaan on suunnitteilla kansainvälinen moottorirata. Radan hankesuunnitelma valmistui loppuvuonna 2010.

Kouvola on perinteinen hallinnon keskus, jossa on edelleen runsaasti valtion työpaikkoja erityisesti varuskunnissa ja supistamissuuntauksesta huolimatta myös valtion aluehallinnossa. Kunnat ovat merkittävä palvelujen tarjoaja ja samalla työllistäjä. Kouvolan kaupunki on yhdistymisen jälkeen etsinyt tiiviisti vähennystä henkilöstökuluihin ja suunnitellut säästöjen saamiseksi mm. lomautuksia ja aikoo ainakin pidättyä eläkkeelle siirtyvän työvoiman korvaamisesta täysimääräisesti uudella työvoimalla. Naapurikunta Iitti ei ole ollut yhtä suurissa vaikeuksissa. Iitistä suuntaudutaan paitsi Kouvolaan päin myös Lahteen ja näiden molempien alueiden läheisyydestä voidaan etsiä etuja.

On muistettava maa- ja metsätalouden vahva asema alueen elinkeinorakenteessa. Tilastokeskuksen aluetilinpidon mukaan seutukunnan maa- ja riistataloudessa työskentelee 2200 henkeä, vain tuhat henkeä vähemmän kuin metsäteollisuudessa. Ainakin pitkällä tähtäyksellä laadukkailla elintarvikkeilla voidaan arvioida olevan huomattavaa maailmanlaajuista kysyntää, joten ala sisältää mahdollisuuksia, tosin tällä hetkellä melko piileviä. Kouvolan seudun ja koko Kaakkois-Suomen sijainti lähellä Pietarin miljoonakaupunkia voi olla lisäetu sekä alkutuotannon että jalostuksen kehittämisessä.

Kouvolan seudun työttömien työnhakijoiden määrä oli vuoden 2011 toukokuussa 6,7 prosenttia pienempi kuin vuotta aikaisemmin. Työttömyys laskee tällä hetkellä seutukunnassa hieman Kaakkois-Suomen keskimääräistä vauhtia nopeammin, mutta puolestaan jonkin verran hitaammin kuin maassa keskimäärin. Iitin kunta on menestynyt työttömyyden alenemisessa paremmin kuin Kouvola. Toukokuussa työttömiä oli Iitin kunnassa 16,2 % vähemmän kuin vuotta aikaisemmin, Kouvolaassa vähennys oli 6,0 %. Työttömien osuus työvoimasta (työttömyysaste) oli Kouvolaassa 10,0 % ja Iitissä 8,6 %, joten suhteellisessakin työttömyydessä Iitti menestyy Kouvolaan paremmin.

Alueella on työvoimaa melko hyvin saatavilla. Ammattibarometrin mukaan työvoiman ylitarjonta-ammatteja on enemmän kuin pula-ammatteja. Työvoimaa on vaikeinta saada hammas- ja muuhun lääkäriyöhön, joihinkin hoitoalan ammatteihin ja esim. puhelinmyyjiksi.

Kotkan–Haminan seutukunta

Hamina, Kotka, Miehikkälä, Pyhtää, Virolahti

Kotka-Haminan seutukunnassa asui vuoden 2010 lopussa 87 319 asukasta. Vuonna 2009 seutukunnassa oli 4 928 toimipaikkaa. Kesäkuun 2011 lopussa työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli 13,5 % ja työttömiä työnhakijoita oli 5 332.

Kotka-Haminan seutukunta	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	+	+	+
Työttömyyden määrä ja rakenne	+	+	+
Osaavan työvoiman saatavuus	-	0	-

++ Paljon parempi, + Parempi, 0 Ennallaan/nykytasolla, - Heikompi, -- Paljon heikompi

Kotkan–Haminan seutukunnan tuotantoelämässä perinteiset teollisuuden ja kuljetuksen toimialat kokivat taloustaantumana aikana tuntuja vaikeuksia. Palvelut ovat menestyneet jonkin verran paremmin, mutta mm. julkinen sektori on talousongelmien vuoksi etsinyt vähennyksiä työvoimaansa. Ehkä nopein käänne parempaan on koettu satamatoiminnoissa. Kotkan ja Haminan toukokuun alussa yhdistynyt HaminaKotka Satama Oy on maan suurin yleissatama. Satamassa on viime aikoina tehty liikenteen ennätyslukuja. Kotkan sataman liikenne kasvoi tämän vuoden tammi-huhtikuussa 19,6 %, vienti 15,6 % ja tuonti 32,7 % vuoden takaisesta. Haminan sataman liikenteen kasvu oli hieman pienempi: 5,8 %. Ulkomaan liikenne ja kauttakulkuliikenne kasvoivat, mutta kotimaan liikennemäärät pienivät. Yhdistyneen sataman tulevaisuudennäkymät ovat hyvät. Tammi-heinäkuussa yhdistyneen sataman tonnimäärät olivat n. 13 % korkeammat kuin edellisellä vuonna. Vaikka mm. kaasuputkikuljetuksiin liittyvä liikenne on loppunut, uusia näkymiä avautuu ja satamaan syntyy mm. uutta varastotoimintaa.

Seutukunnan teollisuus on päässyt pahimman taantumana yli. Lomautukset ovat vähentyneet, mutta eivät kokonaan väistyneet. Kaasuputkien päällystys ja siirto merelle on tuonut oman työllisyyden lisänsä alueelle, mutta projekti on päätynyt ja työt loppuneet. Teollisuuden työllisten määrä on laskemassa, kun tuotantoon haetaan yleisesti lisätuottavuutta ja joidenkin alojen kasvunäkymät ovat edelleen epävarmat.

Tuulivoimateollisuus on alueen uusia toimialoja. Alueen keskeinen yritys WinWinD Oy käynnisti lokakuussa 2009 tuulivoimalatehtaan Haminassa. Sen ympärille rakentuu kumppanuus- ja alihankintasuhteita sekä tutkimusta ja kehitystä. Ala on kansainvälisesti kilpailtu ja tilauksien saaminen on ollut ajoittain vaikeaa. Suomalainenkin tuotanto on joutunut tilauskilpailun vuoksi käymään yt -neuvotteluja. Vaikka yritys on juuri käynnistänyt uudet yt-neuvottelut, alan tuleviin mahdollisuuksiin kuitenkin uskotaan.

Kotkan-Haminan seudun rannikkoalueelle suunnitellaan merkittäviä tuulipuistoja. Pitkän tähtäyksen tavoitteena on pystyttää seudulle 100 tuulivoimalaa. Yhteistyöhankkeena on solmittu WinWindin, TuuliWatin ja Cursorin välinen kolmikantasopimus tuulipuistohank-

keen valmistelusta Virolahden kunnan alueella. Tavoitteena on pystyttää kuusi WinWindin tuulivoimalaa. Projekti on määrä toteuttaa vuoden 2012 aikana.

Tuulivoimalasuunnitelmilla on liittyviä uuteen, rakennettavaan ”E18:n Vihreä moottoritie” -hankkeeseen. E18-moottoritietä jatketaan itään päin. Suomi on sitoutunut toteuttamaan E18-tien moottoritieksi vuoteen 2015 mennessä. Koskenkylän ja Kotkan välinen osuus toteutetaan elinkaarimallilla pitkäkestoisena palvelusopimuksena. Kustannusarvio on runsaat 300 M€. Työt käynnistyvät syksyllä 2011. Tiehanke ja sen jatkaminen edelleen kohti rajaa on seudun infrastruktuurin rakentamisen merkittävimpiä kohteita. Sen merkitys korostuu Pietarin metropolialueen ja Suomen välisen yhteydenpidon jatkuvasti kasvaessa. Toisaalta tie parantaa myös pääkaupunkiseudun ja seutukunnan välistä yhteyttä. Vihreä moottoritie-hanke tuo myös näkökulmaa siitä, miten liikennehankkeessa on näkyvästi esillä pitkän tähtäyksen kestävä kehitys. Moottoritien edelleen jatkaminen Haminasta eteenpäin Vaalimalle on suunnitteilla.

Metsäteollisuuden tulevaisuudennäkymät ovat seutukunnassa osaksi epävarmat, mutta aivan lähiajalle ei ole tiedossa muutoksia. Alan suurin tuotantolaitos alueella on Stora Enson ulkomaiselle sijoitusyhtiölle myymä Kotkamills, joka jatkaa paperin ja sahatavaran tuotantoa Kotkassa. Yritys on tehnyt investointeja mm. kierrätyspahvin käyttämiseen raaka-aineena. Yhtiö työllistää Kotkassa vajaa 500 henkilöä. Stora Enson Sunilan sellutehdas on sellun hyvän hintakehityksen turvin jatkanut toimintaansa aikanaan tehdyn lopettamis päätöksen ja sen perumisen jälkeen. Yritys työllistää runsaat 200 henkeä.

Palvelusektori ei ole taantumassa joutunut kovin laajoihin toiminnan supistuksiin. Kuitenkin mm. kunnat ovat edelleen talousvaikeuksissa ja pyrkivät vähentämään työvoimaansa mm. eläkkeelle siirtymisen tuomin mahdollisuuksin. Kauppa ja monet yksityiset palvelut ovat menestyneet melko hyvin, kun väestön ostovoima ei ole merkittävästi laskenut. Kauppa arvioi hyötyvänsä mm. Venäjältä tulevan ostos- ja muun matkailun kasvusta ja investointisuunnitelmia on olemassa. Mm. Kotkan Jumalniemeen suunnitellaan suurta kaupan keskittymää.

Kotkan–Haminan seudun työttömyyden kehitys on osin kaksijakoinen. Mm. Miehikkälän ja Virolahden työttömyys laskee nopeammin kuin Kaakkois-Suomessa ja koko maassa keskimäärin. Myös näiden kuntien työttömyysaste on alle maan keskiarvon. Pyhtään kehitys ei ole kovin paljon huonompi. Haminakin tuntuu päässeensä Stora Enson Summan tehtaan lopettamisen aiheuttaman pahimman työttömyysvaiheen yli. Sitkeintä työttömyys on Kotkan kaupungissa. Vuoden aikana työttömien määrä on laskenut vain 1,7 % ja työttömyysaste oli toukokuun lopussa 13,9 %, koko Kaakkois-Suomen korkein.

Seutukunta kärsi taantumassa pahimmassa vaiheessa usean eri toimialan tuotannonlaskusta. Lomautuksia oli runsaasti. Kun ne ovat nyt vähentyneet, uuden työvoiman rekrytointi on kuitenkin varovaista ja mm. nuorten työttömyys on pysynyt melko paikallaan viime kuukausina. Iäkkäiden, 50 vuotta täyttäneiden työttömyys ei ole alueella noussut, toisin kuin Kaakkois-Suomen muissa seutukunnissa.

Työvoiman saatavuus on korkeahkon työttömyyden vuoksi pysynyt hyvänä. Työvoiman saannin vaikeudet keskittyvät toukokuussa tehdyn ammattibarometri-arvioinnin mukaan lähinnä erikoisammattilaisiin, mm. lääkäreihin ja hoitoalaan, joihinkin metalliteollisuuden ammatteihin, ravintola-alaan ja myyntiedustajiin.

Imatran seutukunta

Imatra, Parikkala, Rautjärvi, Ruokolahti

Imatran seutukunnassa asui kesäkuun 2011 lopussa 43 774 asukasta. Vuonna 2009 seutukunnassa oli 2 412 toimipaikkaa. Kesäkuun 2011 lopussa työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli 12,5 % ja työttömiä työnhakijoita oli 2 377.

Imatran seutukunta	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	+	+	+
Työttömyyden määrä ja rakenne	+	+	+
Osaavan työvoiman saatavuus	-	0	-

++ Paljon parempi, + Parempi, 0 Ennallaan/nykytasolla, - Heikompi, -- Paljon heikompi

Imatran seutukunta on Kaakkois-Suomen teollisuusvaltaisimpia alueita, mutta sisältää myös perinteistä alkutuotantoa maaseutukunnissaan ja kuuluu suosittuihin matkailualueisiin. Seutukunnassa on metsäteollisuuden tuotantolaitoksia sekä Imatralla että Rautjärvellä. Lisäksi alueella on runsaasti metallin perusteollisuutta ja muuta metalliteollisuutta. Kauppa ja matkailu kuuluvat myös alueen vahvoihin toimialoihin.

Alueen teollisuus on päässyt pahimman taantumän yli käyttämällä lähinnä lomautuksia. Tällä hetkellä lomautuksia on enää vähän. Toukokuun lopussa henkilökohtaisesti TE -toimistoon ilmoittautuneita lomautettuja henkilöitä oli 98. Uutta teollista tuotantoakin on syntymässä. Ensi vuoden alussa toiminnan aloittaa Tetra-Pakin nestekartonkipakkausten tuotantoyksikkö, johon palkataan 45 henkilöä. Metsäteollisuuden asemaa vankistaa Stora Enson Imatran tehtaille tuleva mikrokuitusellun koelaitos.

Kauppa, majoitus- ja ravitsemis- sekä muut palveluelinkeinot ovat selvinneet taantumassa teollisuutta paremmin ja välttyneet mm. suuremmilta lomautuksilta. Alat ovat hyötäneet voimakkaasti kasvaneesta venäläisten ostos- ja muusta matkailusta, joka Lappeenrannan ohella on suuntautunut selvästi myös Imatran seudulle. Lappeenrannan Rauhan alueelle rakennettava suuri matkailukeskittymä on maantieteellisesti lähellä Imatraa ja hyödyttää Imatran liike-elämää ja lisää työvoiman kysyntää.

Työttömien työnhakijoiden määrä on vuoden aikana vähentynyt seutukunnassa enemmän kuin Kaakkois-Suomessa keskimäärin. Toukokuun lopussa työttömiä oli 7,1 % vähemmän kuin vuotta aikaisemmin (koko Kaakkois-Suomen vähennys – 5,7 % ja koko maan – 10,1 %). Pitkäaikaistyöttömyys on kuitenkin noussut alueella ja naisten pitkittynyt työttömyys enemmän kuin miesten. Nuorten työttömien määrä on puolestaan vähentynyt yli 10 prosenttia, enemmän kuin Kaakkois-Suomessa keskimäärin.

Toukokuun ammattibarometrin mukaan työvoiman saannin vaikeudet keskittyvät koko Kaakkois-Suomen tapaan mm. lääkäreihin ja hoitoalalle. Työnhakijoita on puolestaan runsaasti tarjolla mm. toimistotyöhön ja autonkuljettajiksi. Myös metsätalouden ja -teollisuuden työvoimaa on tarjolla.

Lappeenrannan seutukunta

Lappeenranta, Lemi, Luumäki, Savitaipale, Suomenniemi, Taipalsaari

Lappeenrannan seutukunnassa asui kesäkuun 2011 lopussa 89 612 asukasta. Vuonna 2009 seutukunnassa oli 5 447 toimipaikkaa. Kesäkuun 2011 lopussa työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli 11,8 %, ja työttömiä työnhakijoita oli 4 926.

Lappeenrannan seutukunta	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	+	+	+
Työttömyyden määrä ja rakenne	+	+	+
Osaavan työvoiman saatavuus	-	0	-

++ Paljon parempi, + Parempi, 0 Ennallaan/nykytasolla, - Heikompi, -- Paljon heikompi

Lappeenrannan seudulla tuotannon lasku ja työllisyyden heikkeneminen käynnistyi talous- taantumassa hieman myöhemmin kuin Kymenlaakson seutukunnissa. Tuotannon vaikeudet näkyivät vielä viime talvena mm. metsäteollisuudessa irtisanomisina ja UPM Kymmene Wood -sahan lopetuksena, joissa menetettiin yhteensä 400 työpaikkaa.

Alueella on vahva pohja mm. energia- ja ympäristötekniikan tuotannon kehittämiseksi. Lappeenrannan teknillisen yliopiston LUT Energia on Suomen suurin energia-alan koulutaja- ja tutkijayksikkö. Vuosittain valmistuu satakaksikymmentä energia-alan diplomi-insinööriä ja kymmenkunta tekniikan tohtoria. Alueella on jo merkittävästi ympäristönäköt huomioitavaa energiatuotantoa ja alan laitteiden valmistusta. Yliopisto tukee myös mm. metsäteollisuuden uusien innovaatioiden kehitystyötä.

Kauppa on menestynyt seutukunnassa hyvin ja on säilyttänyt työllisyytensä taantuma edeltäneellä tasolla. Olennainen kaupan piristäjä on venäläisten ostosmatkailu. Tax free -myynnissä Lappeenranta on ollut viime aikoina maan ykköspaikkakunta, väliin edellä myös Helsinkiä. Myynnin kasvu on ollut merkittävää. Lähes kolmannes koko maan tax free -myynnistä keskittyy Lappeenrantaan. Ostosmatkailun odotetaan edelleen lisääntyvän. Pitempikestoisesta matkailusta odotetaan toista kasvavaa alaa. Joutsenon, entisen Rauhan sairaalan alueelle on kasvamassa suuri matkailukeskus. Matkailukeskuksen yli 300 hehtaarin alueelle tulee syksyllä valmistuvan hotellin ohella ajan myötä monitoimiareena, 18 –reikäinen golfkenttä, huvivenesatama ja yli tuhat lomahuoneistoa. Koko Rauhan matkailukeskuksen odotetaan työllistävän valmiina lähes 300 työntekijää, joista vuoden 2011 syksyllä työnsä aloittaa toistasataa henkilöä. Suunnitelmien mukaan alueelle tulee 8 000 vuodepaikkaa vuoteen 2020 mennessä. Siihen mennessä alueelle on investoitu noin 200 miljoonaa euroa. Myös Saimaan järvialue luo hyvää pohjaa alueen matkailun kehittämiseen. Alueen majoitustilojen ja muun palvelurakenteen rakennustyöt ovat merkittäviä työllistäjiä. Tosin alueelle kohdistuvaa työllisyysvaikutusta vähentää hieman se, että rakennusala käyttää nykyään paljon ulkomailta palkattua työvoimaa.

Matkailuinvestointien ohella rakennustoimintaa on piristänyt valtatie 6:n parannustyöt. Tie on tärkeimpiä itä-länsisuuntaisia päätieyhteyksiä ja erittäin merkittävä raskaan liikenne-

teen kuljetusreitti. Työt keskittyvät tällä hetkellä Lappeenrannan ja Imatran väliselle osuudelle. Nykyisen hankkeen ulkopuolelle jääneen Taavetti–Lappeenranta tieosuuden rakentamisesta on valmis suunnitelma.

Alkutuotanto on alueella merkittävässä asemassa. Vuonna 2008 maa-, metsä- ja kalatalouden toimiala työllisti yli 1 600 henkeä.

Työttömien määrä on yleiseen tapaan vähentynyt alueella viimeisen vuoden aikana. Vähennys on kuitenkin pienempi kuin koko Kaakkois-Suomessa keskimäärin. Seutukunnassa asuvien työttömien määrä oli toukokuussa 4,2 % pienempi kuin vuotta aikaisemmin. Lemillä ja Taipalsaarella työttömien määrä on jopa hieman kasvanut ja Suomenniemelläkin vähennys on melko vaatimaton, vain 2,3 %. Vaikka Lemmin ja Taipalsaaren työttömyys on viime aikoina kasvanut, kuntien työttömyysaste jää edelleen Kaakkois-Suomen ja myös koko maan keskiarvon alle.

Työvoiman saatavuus on alueella edelleen melko hyvä. Vaikeudet keskittyvät pääosin samoihin ammatteihin kuin koko Kaakkois-Suomessa. Toukokuun ammattibarometrin mukaan alueella on kysyntää mm. lääkäreistä ja sairaanhoitajista sekä joistakin rakennusalan ammattilaisista. Tarjolla on puolestaan runsaasti mm. puuteollisuuden ammattityövoimaa, toimistotyöntekijöitä sekä vaikkapa tietoliikenne- ja elektroniikka-asentajia.

Etelä-Savon ELY-keskus

Etelä-Savossa asui kesäkuun 2011 lopussa 154 379 henkilöä. Vuonna 2009 maakunnassa oli 10 670 toimipaikkaa. Kesäkuun 2011 lopussa työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli 10,4 % ja työttömiä työnhakijoita oli 7 298.

Etelä-Savon ELY-keskus	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	+	+	0
Työttömyyden määrä ja rakenne	+	+	+
Osaavan työvoiman saatavuus	0	0	0

++ Paljon parempi, + Parempi, 0 Ennallaan/nykytasolla, - Heikompi, -- Paljon heikompi

Alueen vahvuudet ja heikkoudet

Alueen upea järviluonto – kirkkaimpana Saimaan vesistö – puhtaat vedet ja hyvin kasvavat metsät ovat selkeästi Etelä-Savon vahvuuksia. Maakunta onkin suosittua matkailu- ja vapaa-ajanasutusalueetta. Matkailun suosio on kasvussa yöpymisten määrällä ja alan liikevaihdon kehityksellä mitattuna. On merkkejä siitä, että vuosien kuluessa matkailun ja sitä tukevan infrastruktuurin kehittämiseen laitettut panostukset näyttävät pikkuhiljaa tuottavan myös taloudellista tulosta. Työ- ja elinkeinoministeriön teettämän selvityksen mukaan Etelä-Savo hyötyy mökkeilystä toiseksi eniten koko maassa. Kokonaisuudessaan sekä matkailu että loma-asuminen ovat merkittävä lisä maakunnan talouteen. Harva asutus on maakunnalle sekä vahvuus että heikkous: toisaalta se tarjoaa luonnonläheisyyttä asumiseen, mutta toisaalta taas lisää kustannuksia.

Maatalousvaltaisen alueen vahvuudeksi voidaan lukea puhtaat elintarvikkeet ja lähiruoka. Lisäksi luomu on nostamassa vahvasti uudelleen päätään, ja alueelle ollaan perustamassa luomuinstituuttia. Luomuruoan kysyntä on jatkuvassa kasvussa ja Etelä-Savon mahdollisuudet luomuviljelyyn ovat hyvät. Lisäksi maakunnassa on panostettu luomutuotteiden jatkojalostukseen kansallisestikin tarkasteltuna varsin mittavin investoinnein. Lisääntynyt jalostustoiminta parantaa alueen luomutuotannon kysyntää ja kannattavuutta.

Maakunnan heikkoutena on vanheneva ikärakenne, minkä seurauksena työelämästä poistuu enemmän työntekijöitä kuin mitä on tulossa tilalle. Uhkana ovat työvoimansantivaikkeudet ja tätä kautta uusien investointien kaikkoaminen alueelta, jolloin myös työvoiman tarve pienenee.

Yleinen tunnelma alueella

Viime kevään arviot alueen tilasta eivät ole toteutuneet niin positiivisina kuin toivottiin. Elinkeinoelämän vire on hyvä, mutta nopeaa nousua ei ole nähty. Teollisuustuotannon taso on edelleen alhaisempi kuin ennen taantumaa, ja investointien käynnistämisessä on vielä ollut varovaisuutta. Vienti on ollut hitaassa kasvussa.

Positiivista on ollut muuttoliikkeen kääntyminen Etelä-Savon kannalta myönteisemmäksi. Muuttotappio on pienentynyt selkeästi, ja muuttovoittoa on saatu entistä nuoremmista, jo alle 30-vuotiaiden ikäluokissa. Myös syntyvyys on kasvussa.

Elinkeinoelämän ja yritystoiminnan tilanne ja näkymät

Kuluvan vuoden aikana monilla aloilla kasvu on lähtenyt käyntiin. Yritysten tilauskanta ja kapasiteetin käyttöaste ovat tällä hetkellä lähellä pitkän aikavälin keskiarvoa. Synkkenevät arviot maailmantalouden tilasta uhkaavat kuitenkin talouden tasapainoa myös Etelä-Savossa. Toteutuessaan ne vaikuttavat maakunnan elinkeinoelämään jo tulevan vuoden aikana.

Etelä-Savon ELY-keskuksessa haettujen yritystukien kappalemäärä on edelleen laskenut, mutta niiden kokonaissummat ovat olleet edellisvuotta korkeammat. Tähän mennessä yritystukia on haettu lähes 8 miljoonaa euroa kun vastaavaan aikaan vuonna 2010 summa oli noin 5 miljoonaa euroa. Kasvua selittävät muutamat yksittäiset isot hankkeet.

Finnvera on myöntänyt tänä vuonna rahoitusta 27,4 miljoonaa euroa, mikä vastaa vuoden 2010 tasoa. Myös hakemusten kappalemäärät ovat viimevuotisella tasolla. Edelliseen vuoteen verrattuna kuluvan vuoden rahoitus painottuu hieman enemmän pienrahoitukseen. Alueellisia korkotukilainoja on myönnetty edellisvuotta vähemmän, mikä johtuu investointien vähenemisestä. Viennin rahoitus on puolestaan ollut viime vuotta runsaampaa. Kokonaisuudessaan Finnvera arvioi olevan haasteellista päästä rahoituksen kysynnässä edellisen vuoden tasolle.

Uusien yritysten perustamisessa ei ole havaittavissa suuria eroja vuoteen 2010 verrattuna. Savonlinnassa yrityksiä on alkuvuodesta perustettu 107 kpl, ja loppuvuodesta tahdin ennakoidaan pysyvän samankaltaisena. Uusyrittyskeskuksen markkinaosuus kokonaisperustannasta on merkittävä. Pieksämäellä on perustettu alkuvuonna 37 yritystä, mikä vastaa aiempien vuosien tahtia. Myös loppuvuodesta odotetaan edellisvuosien kaltaista. Mikkelin seudulla yritysperustanta hiipui 10 % edelliseen vuoteen verrattuna. Vuonna 2010 perustettuja yrityksiä oli heinäkuun loppuun mennessä 203 kpl, kun tänä vuonna luku on 183 kpl. Syynä tähän lienee parantunut työllisyystilanne. Lisäksi rakennuspuolella ei ole ollut sellaista perustamisbuumia kuin viime vuonna. Mikkelin seudun asiakasmäärät ovat suunnilleen edellisvuoden tasolla, mutta perustamisinto on pienempää.

Starttirahalla alkuvuonna yritystoiminnan aloittaneita on ollut noin 170. Lähimpänä vuositavoitteen täyttymistä ollaan Mikkelin seudulla (82 %) ja kauimpana Pieksämäen seutukunnassa (53 %).

Palkkaturvahakemusten määrä on pysynyt aiempia vuosia pienempänä. Euromääräisesti tukea on kuitenkin myönnettyä edellisvuoden vastaavaan ajankohtaan verrattuna lähes 2 miljoonaa euroa enemmän; konkurssiin menneet yritykset ovat olleet edellisvuotta suurempia.

Keskeisten toimialojen ja yritysten näkymät

Maatalouden osalta maaliskuussa päättyneellä maatalousinvestointien päähakukierroksella oli n. 20 hakemusta, joista puolet kohdistui nautakarjatalouteen. Investointien määrä on pysynyt tänä vuonna edelleen melko alhaisella tasolla, ja tulevan syksyn osalta ei investointihalukkuudessa nähdä kehittymistä. Maitotalouden osalta maidon tuottajahintaan tulossa oleva n. 5 % korotus parantaa maitotilojen kannattavuutta, mutta toisaalta kohonneet rehujen ja energian hinnat ovat vieneet kannattavuutta alaspäin. Lihantuotannon osalta kannattavuuskehitys on tänä vuonna laskenut voimakkaasti. Erityisesti tämä koskee sianlihan tuotantoa, jossa tuotanto on ajautunut kannattavuuskriisiin. Puutarhatalouden kannattavuus on säilynyt kohtuullisena, mutta tilakohtaiset erot niin puutarha- kuin muissakin tuotantomuodoissa vaihtelevat suuresti. Kananmunatuotannon osalta vuoden 2012 alusta astuu voimaan perinteisten häkkikanaloiden kieltö. Etelä-Savon entisille kalkkunatiloille investoidut uudet kanalat täyttävät uudet tuotantovaatimukset. Korkeat lannoitekustannukset, luonnonmukaisesti tuotettujen raaka-aineiden korkeampi hinta ja luomun lisääntyneet kysyntä ovat kasvattaneet merkittävästi luomuviljelyalaa Etelä-Savossa. Luomutuotteiden ja lähiruoan kysynnän arvioidaan kasvavan myös jatkossa.

Etelä-Savon sahateollisuuden tuotteiden hinnat ja tuotanto kehittivät alkuvuonna suotuisasti. Tuotanto perustui pitkälti viime vuonna syntyneisiin puuvarantoihin. Metsäntutkimuslaitos ennakoiki toukokuussa sahatavaran vientihintojen nousevan 4 % ja tuotantomäärien noin 5 % viime vuoteen verrattuna. Kevään jälkeen sahatavaran kysyntä on kuitenkin ollut selvästi vaisumpaa ja hintakehitys pysähtynyt, osalla markkinoista ilmeisesti taittunutkin. Syynä ovat olleet mm. Euroopan velkakriisin ja arabimaiden levottomuuksien jatkuminen sekä dollarin heikkeneminen euroon nähden. Myös Japanin maanjäristyksen vaikutus puutavaran kysyntään on ollut negatiivinen järjestyksestä aiheutuneiden talousongelmien takia. Lisääntyneestä epävarmuudesta huolimatta alueen sahat ovat toistaiseksi menestyneet melko hyvin ja käyntiasteet ovat pysyneet normaaleina.

Etelä-Savossa vanerintuotannossa on kansallisessa mittakaavassa arvioituna vahvoja yksiköitä. Metsäntutkimuslaitos ennusti toukokuussa 7 % nousua sekä tuotannossa että keskihinnoissa viime vuoteen verrattuna. Etelä-Savossa Finnforestin tehdas kärsi kuitenkin alkukesällä raaka-aineen puutteesta ja UPM:n Savonlinnan vaneritehtaan tuotantoa ovat puolestaan rajoittaneet meneillään olevat investoinnit, joiden tavoitteena on parantaa yksikön kilpailukykyä tulevaisuudessa. Vanerin osalta ei ole tullut tuoreita tietoja vastaavista epävarmuustekijöiden korostumisesta kuin sahatavarapuolella vaan markkinatilannetta on luonnehdittu normaaliksi.

Raakapuumarkkinat piristyivät keväällä alkuvuoden hiljaiselon jälkeen ja Etelä-Savo komeili keväällä myyntitilastojen kärjessä. Myös raakapuun hinnat vahvistuivat selkeästi kevään ja alkukesän aikana. Huolimatta sahateollisuuden epävarmuustekijöistä puukauppausyksystä odotetaan vähintään normaalin vilkasta, sillä viime vuoden verohuojennusten ja myrskytuhojen vaikutuksesta syntyneet puuvarannot on suurelta osin käytetty. Kuitupuun osalta kysyntää ylläpitävät massa- ja kartonkiteollisuuden korkeat käyntiasteet.

Graafinen teollisuus on voimakkaan rakennemuutoksen kourissa, mikä näkyy myös Etelä-Savossa. Maakunnan painotuotteisiin keskittynyt teollisuus on laskusuhdanteessa eikä kohennusta tilanteeseen ole näkyvissä.

Teknolohiateollisuudessa on nähtävissä tilanteen piristymistä. Tammi-maaliskuussa 2011 teknolohiateollisuuden liikevaihto kasvoi Etelä-Savossa 18 % eli hieman koko maan (+17 %) keskiarvoa nopeammin. Toisaalta Etelä-Savo oli ainoa ELY-alue Pohjanmaan ohella, jossa teknolohiateollisuuden liikevaihto supistui yhä vuonna 2010 (-0,5 %). Vuoden ensimmäisellä neljänneksellä teknolohiateollisuuden liikevaihto Etelä-Savossa oli yhä 11 prosenttia alle vuoden 2008 ensimmäisen neljänneksen tason. Kone- ja metallituoteteollisuus on lähtenyt palautumaan taantumasta kohtuullisesti. Yritysten tilauskannat ovat keväästä lähtien parantuneet, ja odotukset seuraavalle puolelle vuodelle ovat hyvät. Yksittäiset suuret hankkeet vaikuttavat positiivisesti alihankkijoiden tilauskantaan. Etelä-Savon kannalta tämä on positiivista, koska toimiala kattaa teknolohiateollisuuden liikevaihdosta ja henkilöstöstä maakunnassa noin 70 %. Kokonaisuudessaan kärkiyritysten tilauskanta on hyvä, mutta pienyritysten tilanne ei ole kuitenkaan vielä merkittävästi kohentunut. Kasvuhaluiset yritykset ovat kehittämässä omia toimintojaan esimerkiksi halli-investoinnein. Yritysten kehitystyötä ja kansainvälistymistä tukevat TRIOplus- ja POOLplus-hankkeet ovat herättäneet kiinnostusta yrityksissä, ja hankkeita on hyödynnetty oman liiketoiminnan analysoinnissa ja systemaattisessa kehittämisessä.

Elintarviketeollisuuden suurin työllistäjä Järvi-Suomen Portti fuusioitui HK:n kanssa. Rakennemuutos alalla jatkuu edelleen, mutta yrityksen kehitys näyttää tällä hetkellä vakaalta. Maakunnan leipomoiden tuotteilla on ollut hyvä kysyntä.

Etelä-Savon rakennusalan yritysten suhdannenäkymät ovat hyvät, mutta tuleva talvikausi hiljentää vähän rakentamisvauhtia. Rakennusalan työllisyys on kehittynyt positiivisesti. Rakentamisen kokonaismäärä näyttäisi jäävän vuoden 2010 hyvälle tasolle tai korkeintaan kasvavan vähän. Vuoden 2011 rakentamisen painoshintojen erittäin voimakas nousuvauhti uhkaa virinnyttä rakentamisen kasvua, ja erityisesti pelkona ovat uuden hallituksen esitykset, joilla entisestään lisätään rakentamiseen kohdistuvia vero- ja muita kustannuksia.

Komposiitti- ja pinnoitealojen tilanne on kohtalaisen hyvä, joskin raaka-aineiden korkea hinta heikentää kannattavuutta. Alan suurista yrityksistä esimerkiksi Exel Oyj on parantanut tulostaan.

Palvelualoilla erityisesti kaupan tilanne on positiivinen. Palvelutarjonta on kasvussa samoin kuin alan työpaikat, ja kehitys on samankaltainen kaikkialla maakunnassa. Kesäsesonki on jälleen tuonut alueelle runsaasti mökkiläisiä ja turisteja, jotka ovat osaltaan lisänneet alueen ostovoimaa. Sosiaali- ja terveysala on merkittävä työllistäjä, jolla on vakautta ylläpitävä vaikutus työllisyyskehitykseen. Yksityisten hoivapalveluiden kysyntä on houkuttellut alueelle investointeja palvelutaloihin. Liike-elämän palvelut kasvattavat myös osuuttaan alueen palvelurakenteessa. Erityisesti call center -yritykset ovat laajentaneet toimintaansa maakunnassa.

Maakunnan matkailulle on ominaista pienten perheyriyten suuri määrä. Etelä-Savon ELY-keskuksen vuosittain tekemän matkailubarometrin mukaan yrittäjien odotukset tulevalle vuodelle ovat positiiviset. Investointiavustusta on myönnetty erityisesti vuokramökkien rakentamiseen. Venäjältä odotetaan alueelle entistä enemmän matkailijoita.

Logistiset yhteydet ja saavutettavuus

Luonnokset Mikkelin seudun aluerakennemalliksi ja liikennejärjestelmäsuunnitelmaksi olivat lausuntokierroksella keväällä 2011. Niiden on tarkoitus valmistua vuoden 2011 loppuun mennessä. Tavoitteena on muodostaa ylikunnallinen yhteinen näkemys asumisen ja työpaikkojen alueiden kehittämisestä sekä pohtia seudun liikennejärjestelmää kokonaisuutena. Vastaavat suunnitelmat käynnistyvät vuoden 2011 aikana Savonlinnan seudulla.

Mikkelin seudun liikennejärjestelmäsuunnitelman tavoitteisiin on kirjattu rekkaliikennettä palvelevan logistiikkakeskuksen kehittäminen Visulahteen tukeutuen tulevaan valtatie 5 liittymäjärjestelyyn. VR:n nykyiselle puunlastauspisteelle Mikkelin keskustassa ollaan etsimässä uutta sijoituspaikkaa, mikä liittyy Satamalahden maankäytön kehittämiseen. Ristiinan Pellosniemeen ollaan suunnittelemassa puuraaka-aineen logistiikkakeskusta, joka tukeutuisi tie-, rautatie- ja vesikuljetuksiin.

Merkittävät julkiset ja yksityiset investoinnit

Viime vuosien merkittäviä investointeja ovat olleet Mikkelin keskustaani liittyvät kehittämissuunnitelmat. Alueelle on parin vuoden sisään rakennettu kauppakeskus, toriparkki ja keskus-

tan viihtyisyyttä lisäävä kävelykatu. Myös tori on täysin uudistettu. Lisäksi vuoden loppuun mennessä avaa ovensa toinen kauppakeskus.

Savonlinnan seudulla valmistellaan syväsataman toteuttamista uuteen, logistisesti parempaan paikkaan. Parhaillaan on käynnissä YVA-prosessi. Käynnissä on myös Savonlinnan rinnakkaisväylän rakentaminen.

Valtatie 5 parantaminen Mikkelin eteläpuolisella osuudella Koirakivi-Hurus valmistuu lopullisesti tulevana syksynä. Mikkeli–Juva välin tiesuunnittelu käynnistyi viime talvena, ja tiesuunnitelma valmistuu vuonna 2012. Uusi hallitus ratkaisee hankkeen rahoituksen ja etenemismahdollisuudet elokuun budjettiriihessä.

Työttömyyden määrä ja rakenne

Viimeksi kuluneen vuoden ajan työttömien määrä on jo alittanut edellisvuoden vastaavan ajankohdan, pääosin vähentyneiden lomautusten ansiosta.

Työvoiman kysyntä ja osaavan työvoiman saatavuus

Tuotannollinen toiminta on alkuvuoden kuluessa elpynyt ja teollisuuden työpaikkoja on tammi–kesäkuussa ollut työnvälityksessä avoinna lähes kaksi kertaa enemmän kuin edellisvuoden tammi–kesäkuussa. Taloudellisen toimeliaisuuden kasvusta kertoo myös se, että kuljetusalan työpaikkojen määrä työnvälityksessä on kasvanut lähes kolmanneksella.

Terveystieteiden erityisammateissa (röntgenhoitajat, laboratoriohoitajat, lääkärit) on jatkuvasti rekrytointiongelmia. Parhaillaan onkin käynnissä hanke, jonka tavoitteena on parantaa hyvinvoinnin ja hyvinvointipalvelujen tuottamisen edellytyksiä Etelä-Savossa. Teknologiateollisuuden eräissä yrityksissä on raportoitu vaikeuksia työntekijöiden saannissa taloussuhdanteiden parantuessa. Myös tilipäätöstaitoisista kirjanpitäjistä on ajoittain pulaa.

Mikkelin seutukunta

Mikkeli, Hirvensalmi, Kangasniemi, Mäntyharju, Pertunmaa, Ristiina, Puumala

Mikkelin seutukunnassa asui kesäkuun 2011 lopussa 72 810 asukasta. Vuonna 2009 seutukunnassa oli 4 985 toimipaikkaa. Kesäkuun 2011 lopussa työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli 10,1 % ja työttömiä työnhakijoita oli 3 325.

Mikkelin seutukunta	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	+	+	0
Työttömyyden määrä ja rakenne	+	+	+
Osaavan työvoiman saatavuus	0	0	0

++ Paljon parempi, + Parempi, 0 Ennallaan/nykytasolla, – Heikompi, -- Paljon heikompi

Alueen vahvuudet ja heikkoudet

Mikkelin Seudun ainutlaatuinen järviluonto, kannustava osaamisympäristö ja suvaitseva ilmapiiri houkuttelevat alueelle ammattitaitoisia osaajia ja kansainvälisesti toimivia yrityksiä. Seutu on pääkaupunkiseutuun kiinteästi verkottunut, maan paras asuinseutu, jotka tunnetaan elinvoimaa antavista kulttuuri-, matkailu- ja vapaa-ajan palveluista.

Heikkoutena on ikärakenne: työelämästä poistuu enemmän työntekijöitä kuin mitä on tulossa tilalle. Tämä tosin alentaa työttömyyttä, mutta uhkana ovat työvoiman saatavuusongelmat, joka näkyvät jo nyt esim. sosiaali- ja terveystalalla.

Yleinen tunnelma alueella

Mikkelin seudulla ollaan melko hyvällä kehitysuralla; työttömyys vähenee tasaisesti. Elinkeinopolitiikan eri toimijatahojen yhteistyö sujuu hyvin. Mikkelin keskustassa torin ja sen ympäristön rakennustyöt alkavat olla valmiita, ja tehtyjen investointien arvioidaan lisäävän työpaikkoja erityisesti palvelusektorille. Myös tulevalle vuodelle on suunnitteilla lisäinvestointeja. Mikkelin Tikkanen alueelle kaavaillaan uutta teollisuuden ja asumisen aluetta.

Elinkeinoelämän ja yritystoiminnan tilanne ja näkymät

Tammi–kesäkuussa 2011 TE-toimistossa oli avoinna noin 3300 uutta työpaikkaa. Avoinna olleiden työpaikkojen määrä on edellisvuosien tasoa. Myöskään suuria yksittäisiä irtisanomisia ei ole talven ja kevään 2011 aikana ollut. Mikkelin seutu on valtakunnallisesti tyypillisessä hitaan kasvun vaiheessa. Huomioitavaa on, että seudulla on käynnissä merkittäviä uudisrakentamishankkeita, jotka pitävät yllä hyvää toimeliaisuutta.

Teollisuuden suuret lomautukset ovat päättyneet. Alan toiminta näyttää vakaalta: tiedossa ei ole suurempia henkilöstövähennyksiä joskaan ei suuria lisäyksiäkään.

Mikkelissä kaupan alan rakentaminen jatkuu vilkkaana: keväällä alkoi mm. Ristiinantie 1 liikekiinteistön laajennus. Lisäksi Mikkelin Pitkäjärvelle rakennetaan isokokoista liikennemyymälää.

Matkailun osalta kevät ja alkukesä ovat olleet vilkkaita. Kangasniemen asuntomessut ja Mäntyharjun loma-asuntomessut keräsivät runsaasti kävijöitä. Uutena kohteena Mikkelin Pursialaan kaavaillaan Saimaan alueen matkailijoita ja veneilijöitä palvelevaa veneilykeskusta.

Maakunnan ja Mikkelin seudun kannalta on tällä hallituskaudella tärkeää saada 5-tien perusparannuksia etenemään erityisesti Mikkelin ja Juvan välisellä osuudella.

Työttömyyden määrä ja rakenne

Kokonaistyöttömyys väheni tasaisesti kevään 2011 aikana. Kesäkuun lopussa Mikkelin seudulla oli 3300 työtöntä, joka on noin 200 työtöntä vähemmän kuin vuonna 2010 vastaavana ajankohtana. Kesäkuunlopun työttömyysaste oli 10,1 % kun se 2010 vastaavana ajankohtana oli 10,6 %. Työttömyyden lasku on johtunut pääosin lomautusten päättymisestä.

Lomautusten määrä, niin henkilökohtaisesti kuin ryhmälomautettujen osalta, on melko alhaisella tasolla. Kesäkuussa henkilökohtaisesti lomautettuna oli hieman yli 100 henkilöä ja ryhmälomautusten piirissä noin 90 henkilöä.

Myös nuorisotyöttömyys on laskussa, vaikka kehitys on ollut toivottua hitaampaa. Kesäkuun 2011 lopussa seudulla oli 500 alle 25-vuotiasta nuorta työttömänä, joka on vain 50 nuorta vähemmän kuin vuosi sitten.

Taantuman seurauksena kasvuun kääntynyt pitkäaikaistyöttömyys on jatkanut kasvuun. Kesäkuun lopussa Mikkelin seudulla oli 770 yli vuoden yhtäjaksoisesti työttömänä olutta. Lisäystä edellisvuoden vastaavana ajankohtaan on noin 30 henkilöä. Loppuvuoden osalta tilannetta saattaa helpottaa kesäkuussa tehty työllisyysneuvoston lisäbudjetti.

Työvoiman kysyntä ja osaavan työvoiman saatavuus

Palvelut ja erityisesti kaupan ala työllistävät hyvin. Sosiaali- ja terveysala työllistää hyvin nyt ja tulevaisuudessa, ja haasteena onkin alan osaajien saatavuuden turvaaminen. Jo nyt pulaa on eri alojen huippuosajista.

Arkistointi- ja digitointialan kehitysnäkymät näyttävät lupaavilta, ja alan työpaikkojen määrä tulee kasvamaan lähitulevaisuudessa. Toiveissa on myös, että ympäristö- ja energia-ala sekä turvallisuusala toisivat jatkossa yhä enemmän työpaikkoja seudulle. Mikkelissä on jo aloittanut aurinkokeräimiä valmistava tehdas, joka työllistää tällä hetkellä 16 työntekijää. Henkilöstömäärän arvioidaan kasvavan syksyn aikana. Lisäksi esimerkkinä ympäristö- ja energia-alan kehitystyöstä on Miktech Oy:n käynnistämä selvitystyö biohiilipellettilaitoksesta.

Pieksämäen seutukunta

Pieksämäki, Joroinen, Juva

Pieksämäen seutukunnassa asui kesäkuun 2011 lopussa 32 145 asukasta. Vuonna 2009 seutukunnassa oli 2 255 toimipaikkaa. Kesäkuun 2011 lopussa työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli 8,9 % ja työttömiä työnhakijoita oli 1 257

Pieksämäen seutukunta	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	+	+	0
Työttömyyden määrä ja rakenne	+	+	+
Osaavan työvoiman saatavuus	0	0	0

++ Paljon parempi, + Parempi, 0 Ennallaan/nykytasolla, - Heikompi, -- Paljon heikompi

Alueen vahvuudet ja heikkoudet

Pieksämäen elinkeinoelämän vahvuutena on osaamisessa alojensa kärkeen kuuluvat teollisuusyritykset, vahva yksityinen sosiaalipalvelujen osaaminen sekä monipuoliset valtakunnallisesti tarjottavat liike-elämän palvelut. Myös seutukunnan logistinen sijainti on hyvä. Rautatieliikenne suuntautuu Pieksämäältä neljään suuntaan, ja myös maanteitse tieverkosto on kohtuullisen hyväkuntoinen kaikkiin ilmansuuntiin. Elinkeinoelämän tueksi kehitetään jatkuvasti julkisia palveluja toimijoiden yhteistyöverkostossa. Juvalla elintarvikeala elää vahvaa aikaa, ja uusia investointeja on tulossa. Kaupan palveluilla on sosiaali- ja terveydenhuollon lisäksi vahva pohja alueella. Työvoiman saatavuus haastaa yritykset. Työttömyys on matalalla tasolla.

Yleinen tunnelma alueella

Vuonna 2008 nopeasti tulleen taantuman jälkeen elinkeinoelämä on vilkastunut tasaista tahtia, ja suuressa osassa yrityksiä eletään hyvää aikaa. Yrityksiä on kehitetty vastaamaan myös tuleviin haasteisiin. Tunnelma tulevaisuuden suhteen on luottavainen.

Elinkeinoelämän ja yritystoiminnan tilanne ja näkymät

Pieksämäellä metallialalla työtilanne on hyvä, kun taas rakentaminen on ensisijassa korjausrakentamista. Teollisuuden työpaikkoja on tullut lisää kalustevalmistukseen. Juvalla rakennuslupia on myönnetty paljon, mikä kertoo luottamuksesta tulevaisuuteen. Yksityisten hoivapalvelujen tarjonta on edelleen kasvusuunnassa, ja julkistenkin hoivapalvelujen tilanne on hyvä.

Merkittävät julkiset ja yksityiset investoinnit

Juvan osalta voi todeta, että maatiloilla on nyt tehty suurimmat investoinnit hieman aikaisemmin ja nyt pyritään saamaan tuotanto toimimaan tehokkaasti. Elintarvikeala elää kasvun aikaa, ja alalle on tulossa investointeja.

Työttömyyden määrä ja rakenne

Sekä Juvan että Pieksämäen TE-toimistoissa työttömyysaste on ollut koko alkuvuoden alle 10 prosenttia. Erityisesti Juvan tilanne on hyvä: alkuvuoden keskiarvo on 7,6 % eli selvästi koko Etelä-Savon pienin. Työttömien määrä Pieksämäellä on alentunut vuoden aikana ja työttömyysaste on seurannut samalla tasolla koko maan kanssa. Työttömyys on alentunut kaikissa ammattiryhmissä, nopeinta se on ollut metalliteollisuuden ammattilaisissa. Työttömyyttä alentaa myös kuntouttavan työtoiminnan aktivoituminen Pieksämäellä. Kahdella kolmasosalla työttömistä työttömyys päättyy kolmen kuukauden kuluessa työttömyysjakson alkamisesta. Nopeimmin työllistyvät sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaiset. Työttömistä työnhakijoista 18 prosenttia on pitkäaikaistyöttömiä, joista reilusti yli puolet on vä-

hintään 55-vuotiaita. Alle 25-vuotiaiden osuus työttömistä työnhakijoista on 15 %. Työttömistä nuorista suuri osa on vailla ammatillista koulutusta.

Juvalla työttömyys on ollut jo pitkään alhainen. Eniten työllistävät palveluala sekä sosiaali- ja terveydenhuoltoala. Molemmille aloille koulutetaan koko ajan työntekijöitä myös työvoimakoulutuksena. Tällä hetkellä on esim. kaksi lähihoitajakoulutusta meneillään.

Työvoiman kysyntä ja osaavan työvoiman saatavuus

Työvoiman saatavuus useimmilla aloilla on hyvä. Jos sopivaa osaamista ei ole valmiina tarjolla, erilaisten julkisten palvelujen tuella madalletaan rekrytointikynnystä.

Pieksämäellä avautuvista työpaikoista suurin osa on sosiaali- ja terveydenhuoltoalalla. Ammattitaitoisia hoitajia erityisesti sijaisuuksiin on ajoittain vaikea löytää. Työvoiman kysyntä on vahvaa myös teollisuudessa ja palvelualoilla. Metallialan perusosaajia löytyy vielä vapailta markkinoilta, mutta erityisosaamisessa tarvittaisiin usein lisää koulutusta. Puuteollisuuteen on järjestetty räätälöityjä koulutuksia työnantajan tarpeisiin. Siivoustehtäviin sopivien henkilöiden löytymistä vaikeuttaa alan työajat.

Savonlinnan seutukunta

Savonlinna, Sulkava, Rantasalmi, Enonkoski, Heinävesi, Kerimäki, Punkaharju

Savonlinnan seutukunnassa asui kesäkuun 2011 lopussa 49 424 asukasta. Vuonna 2009 seutukunnassa oli 3 430 toimipaikkaa. Kesäkuun 2011 lopussa työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli 12,8 % ja työttömiä työnhakijoita oli 2 768.

Savonlinnan seutukunta	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	+	+	0
Työttömyyden määrä ja rakenne	+	+	+
Osaavan työvoiman saatavuus	0	0	+

++ Paljon parempi, + Parempi, 0 Ennallaan/nykytasolla, - Heikompi, -- Paljon heikompi

Yleinen tunnelma alueella

Vaikka taantuma koetteli Savonlinnan seutua kovemmin kuin muita Etelä-Savon alueita, on tunnelma seudulla toiveikas. Suurin huolenaihe kevään aikana on ollut Itä-Suomen yliopiston opettajakoulutuksen mahdollinen lakkauttaminen Savonlinnassa. Opettajakoulutuksen lopettaminen olisi vienyt seudulta kymmeniä työpaikkoja ja välillisten vaikutusten kautta seuraukset olisivat olleet vielä kohtalokkaammat niin työpaikka- kuin veromenetystenkin myötä. Kesän alussa kuitenkin saatiin tieto, että opettajakoulutus Savonlinnassa jatkuu toistaiseksi. Seudun teknologia- ja metsäteollisuuden samoin kuin ICT-alan myönteiset uutiset ovat lisäksi vaikuttaneet siihen, että yleinen tunnelma seudulla on positiivinen. Viime

aikojen yleiseen talouskehitykseen kohdistuneet riskit ja epävarmuudet tekevät kuitenkin teollisuuden investointi- ja kehitysilmapiiiristä epävarman arvioitaessa tilannetta esim. vuodella tästä hetkestä eteenpäin.

Elinkeinoelämän ja yritystoiminnan tilanne ja näkymät

Metalli- ja konepajateollisuus, samoin kuin koko seudun teknologiateollisuus, on elpynyt viime keväästä lähtien ja tilauskanta seudun merkittävimmissä yrityksissä on hyvä. Koneiden ja laitteiden kysynnän ripeä elpyminen onnistuneiden tuotekehityspanosten ja päähankkijoiden saamien suurtilausten johdosta on vaikuttanut myönteisellä tavalla myös seudun metallin alihankkijoiden liiketoimintaan. Tämän tilanteen voidaan odottaa jatkuvan ainakin vuoden 2012 kesään saakka. Myös elektroniikkateollisuuden tilauskanta on parantunut ja toimiala jatkaa seudulla kasvua. Tuotantokapasiteettia lisääviä investointeja on käynnissä useassa teknologiateollisuuden yrityksessä. Tuotekehityspanokset tulevat seudulla todennäköisesti jonkin verran kasvamaan yritysten parantuvan kannattavuuden johdosta. Haasteena on edelleen alihankkijoiden kyky lisätä aineettomia investointeja tuottavuuden, myynnin ja tuotekehityksen vahvistamiseen. Puuteollisuuden keväällä ennakoitua lomautuksia on peruttu eikä uusia lomautuksia ole tiedossa. Rakentamisessa ei ole ylletty kuluvana kesäkautena normaaliin rakentamisen vauhtiin. Käynnissä olevalla Savonlinnan ohitustiehankkeella näyttäisi olevan myönteinen vaikutus rakentamisen kehittymiseen tulevaisuudessa Savonlinnan seutukunnassa.

Call center- ja palvelukeskusyritykset ovat laajentaneet ja laajentavat edelleen toimintaansa seudulla. Ohjelmistotekniikan alalla seudulle on sijoittunut viimeisen vuosineljänneksen aikana useita merkittäviä uusia yrityksiä ja seudulla odotetaan toimialan vahvistuvan tulevaisuudessa yritysten ja aktiivisten yhteisten kehittämistoimenpiteiden ansiosta.

Matkailualan investointeja on tehty etenkin Punkaharjulle, mutta ne eivät ole toteutuneet ennakoitussa laajuudessa. Matkailun osalta näkymät ovat edellisvuotta paremmat johtuen Venäjältä suuntautuvasta suuremmasta kysynnästä ja matkailun ympärivuotistumisesta. Signaalit eivät ole suuria, mutta kuitenkin positiivisluonteisia.

Savonlinnan talousalueelle perustettiin alkuvuoden 2011 aikana 107 uutta yritystä. Perustetuista yrityksistä on myönnetty starttiraha 56 yritykselle. Konkursseja ei ole juuri tämän vuoden puolella ollut, mutta muutama suurehko yritys alueella on joko aloittanut tai ilmoittanut aloittavansa yt-neuvottelut henkilöstön vähentämiseksi. Vähennykset tullevat kohdistumaan erityisesti Heinäveden teollisuuden työpaikkoihin. Merkittävästi ulkopuolista uutta työvoimaa ottavia yrityksiä on seudulle perustettu mm. ohjelmistoalalle ja contact center -toimintoihin.

Työttömyyden määrä ja rakenne

Työttömyysaste Savonlinnan TE-toimiston alueella on kevään aikana laskenut tammikuun 14,8 %:sta kesäkuun 12,8 %:iin. Koko Etelä-Savon työttömyysaste oli tammikuun 2011 lopussa 12,2 % ja kesäkuun lopussa 10,5 %. Laskevasta trendistä huolimatta työttömyysaste ei ole kuitenkaan vielä palautunut taantumaa edeltävälle tasolle, jolloin työttömyys-

aste oli 9,9 %. Myös pitkäaikaistyöttömien määrä on kevään aikana hieman laskenut. Pitkäaikaistyöttömiä ja vaikeasti työllistettäviä on kuitenkin enemmän kuin vuotta aikaisemmin. Parantuneen työllisyystilanteen lisäksi kausiluonteisten työpaikkojen avautuminen on vaikuttanut työttömyysasteeseen alentavasti. Kesäkuussa Etelä-Savon korkeimmat työttömyysasteet olivat Enonkosken kunnassa 14,0 % ja Savonlinnan kaupungissa 14,1 %.

Taloustaantuma heikensi eniten nuorten työllistymismahdollisuuksia. Vaikein tilanne Etelä-Savossa nuorten osalta oli Savonlinnan seudulla, jossa syvimmän taantuman aikaan nuorten työttömyysaste oli noin 25 prosenttia. Tilanteen parantumista tällä hetkellä osoittaa se, että nuorten työttömyysaste on nyt laskenut 18 prosenttiin, mutta on edelleen korkein koko Etelä-Savossa. Toukokuun lopussa alle 25-vuotiaita työttömiä nuoria oli Savonlinnan seudulla 262, mikä on 19 prosenttia vähemmän kuin viime vuoden toukokuun lopussa.

Ryhmälomautuksia ei seudulla tällä hetkellä ole. Seudun kunnista kaksi on ilmoittanut aloittavansa yt-neuvottelut mahdollisista lomautuksista syksyn aikana. Henkilökohtaisesti lomautettujen määrä on pudonnut tämän alkuvuoden ja kevään vajaan 300 lomautetusta kesäkuun vajaan sataan lomautettuun. Niin taantuman aikaan irtisanottuja kuin lomautettujakin on kutsuttu töihin erityisesti metallin toimialalla.

Työvoiman kysyntä ja osaavan työvoiman saatavuus

Savonlinnan TE-toimiston alueen avoimien työpaikkojen määrä on kevään aikana lähes kaksinkertaistunut viime vuoden vastaavaan ajankohtaan verrattuna. Eniten avoimia työpaikkoja oli helmikuun lopussa, 739 paikkaa, mikä johtui pääasiassa kausiluonteisten työpaikkojen määrän kasvusta. Valtaosa avoimista kausityöpaikoista on ollut kaupallisen alan ja palvelutyön ammateissa.

Metallin toimialan parantuneen tilanteen johdosta joissakin ammattiosaamista edellyttävissä tehtävissä on ollut rekrytointivaikeuksia. Esimerkiksi ammattitaitoisia levyseppä-hitsaajia ei seudulta enää löydy, ja yritykset ovat joutuneet turvautumaan muualta tuotuun vuokratyövoimaan. Metallialan yritykset ovat olleet rekrytoinnissaan melko varovaisia ja valtaosa avautuneista työpaikoista on täytetty määräaikaaisesti. UPM:n vaneriteollisuuden laajennusinvestointi Savonlinnassa on konkretisoitunut mm. kunnossapidon ammattilaisien rekrytointeina.

Toukokuussa tehdyn ammattibarometrin mukaan Savonlinnan seudulla on rekrytointivaikeuksia erityisesti terveydenhuollon ammattilaisista (lääkärit, psykologit, sairaanhoitajat, lähihoitajat, hammaslääkärit). Vaikein tilanne on lähihoitajien rekrytoinnissa. Seudun matkailu- ja palvelupainotteisuudesta johtuen palvelualojen työpaikat ovat olleet pääosin kausiluonteisia tehtäviä ja ne ovat täyttyneet kohtalaisen hyvin. Taloushallinnon työtehtäviin, tietyiltä osin contact center -tyyppiseen asiakaspalvelutyöhön ja ohjelmistotekniikan tehtäviin on seudulla vaikeuksia saada riittävästi osaavaa työvoimaa. Näillä toimialoilla toimii seudun kokoon ja koulutusrakenteeseen nähden merkittävä määrä kehittyviä yrityksiä. Suurin tarve kohdistuu ammattikorkeakoulutason tai ylemmän koulutuksen saaneisiin ja tilanteen parantamiseen yritetään vaikuttaa myönteisesti rekrytoivien yritysten, ELY-keskusten ja työvoimahallinnon, seudun sekä oppilaitosten yhteistyötä tehostamalla.

Pohjois-Savon ELY-keskus

Ylä-Savon sk	6 kk
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	+
Työttömyys	+
Työvoiman saatavuus	-

Koillis-Savon sk	6 kk
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	+
Työttömyys	0
Työvoiman saatavuus	0

Sisä-Savon sk	6 kk
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	0
Työttömyys	0
Työvoiman saatavuus	0

Kuopion sk	6 kk
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	+
Työttömyys	+
Työvoiman saatavuus	0

Varkauden sk	6 kk
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	+
Työttömyys	0
Työvoiman saatavuus	0

Pohjois-Savossa asui kesäkuun 2011 lopussa 247 735 asukasta. Vuonna 2009 Pohjois-Savossa oli 15 523 yritysten toimipaikkaa. Kesäkuun 2011 lopussa työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli 10,5 % ja työttömiä työnhakijoita oli 12 375.

Pohjois-Savon ELY-keskus	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	+	+	0
Työttömyyden määrä ja rakenne	+	+	0
Osaavan työvoiman saatavuus	-	-	0

++ Paljon parempi, + Parempi, 0 Ennallaan/nykytasolla, - Heikompi, -- Paljon heikompi

Vuoden 2011 aikana Pohjois-Savon alueella on eletty maltillisen kasvun aikaa ja siirrytty selvästi taantumun jälkeiseen aikaan. Aivan lähiaikojen kehitysnäkymät näyttävät maltillisen, joskin hidastuvan kasvun jatkuvan. Suurena uhkakuvana ovat kansainvälisen markkinatilanteen aiheuttamat mahdolliset muutokset, joiden vaikutukset ovat vielä mahdollisia arvioida. Vientimäärät nousivat yhtäjaksoisesti aina 2009 loppupuolelta saakka alkukesään asti ja tilauskirjat yrityksissä yltävät selvästi pisimmälle pitkään aikaan. Näköpiirissä olevat riskit eivät ole tarkastelujaksolla alueellisia, vaan liittyvät kokonaisuudessaan maailmantalouden epävakauteen. Alueella positiivista kehitystä on nähtävissä läpi eri toimialojen, joka näkyy vihdoin myös investointisuunnitelmien käynnistymisenä, erityisesti alkukevään ja -kesän aikana. Muutaman vuoden tauon jälkeen suunnitteilla on myös isomman mittaluokan investointeja.

Rakentamisen vaikutus on ollut erittäin positiivinen ja kaupparakentamisen osalta poikkeuksellisen runsas erityisesti Kuopion seudulla. IKEAn ja kauppakeskuksen rakentamisen käynnistyminen on luonut positiivisen vaikutuksen kaupan vetovoimalle koko Itä-Suomen alueella. Jo käynnistettyjen investointien toteuttaminen jatkuu seuraavan vuoden ajan.

Työttömyyden kokonaiskehitys oli jo vuoden 2010 aikana selvästi ennakoitua positiivisempaa. Kehitys on jatkunut hyvin myönteisenä ja työttömyys on alentunut valtakunnan keskitasoa aavistuksen nopeammin. Myönteistä kehitystä on siivittänyt ikärakenteen vaikutus työttömyyden purkautuessa työllisyyden ohella eläköitymiseen. Lomautukset ovat purkautuneet lähes normaalille, taantumaa edeltävälle tasolle, yksittäisiä poikkeuksia lukuun ottamatta. Positiivisen työllisyyskehityksen uskotaan jatkuvan kuluvan vuoden ajan, mutta ensi vuoden osalta näkymät ovat hyvin epävarmat. Kasvun hidastumisen uskotaan vaikuttavan myös positiivisen työllisyyskehityksen hidastumiseen.

Tilaukannat teollisissa yrityksissä ovat edelleen nousseet ja tulokset kuluvalta vuodelta ovat olleet hyviä viimeistä neljänneistä lukuun ottamatta. Hyvistä tilaukannoista ja pienistä valmistuotekannoista johtuen näkymät seuraavalle puolelle vuodelle ovat edelleen positiiviset, mutta uusien tilausten määrien supistumisesta johtuen pidemmän tähtäimen näkymät heikkenevät. Rakentamisen osalta Pohjois-Savossa isojen investointien vaikutukset jatkuvat vielä koko tarkastelujakson ajan ja tulevaisuus näyttää tasaiselta. Kuljetusalalla volyymitaso ei ole palautunut taantumaa edeltävälle tasolle osin johtuen teollisen tuotannon tason alenemisesta johtuen. Vientivetoisuudesta on siirrytty tuontipainotteisuuteen. Palveluja myyntisektorilla kova kilpailutilanne pitää suhdannekuvan hiukan heikkona. Mainittava seikka on toki se, että jäljelle on jäänyt myös yksittäisiä yrityksiä, joilla on edelleen vaikeuksia nousta normaalitasolla taantumun jälkeen. Matkailualalla tilanne parani vuoden 2010

aikana. Tahkon matkailukeskuksen osalta kulunut vuosi tuottanee edelleen kasvua. Hyvinvointi- ja sosiaalipalvelut ovat hyvässä suhdannetilanteessa.

Maataloudessa maitoalan vahva investointivauhti alkaa tasoittua. Meneillään olevat suuret investoinnit valmistuvat ja mahdollistavat täysmääräisen tuotannon pääsääntöisesti ensi vuoden aikana. Vastoin valtakunnallista trendiä Pohjois-Savon maidontuotanto jatkaa selvällä kasvu-uralla.

Viimeisen puolen vuoden aikana maakunnan kehitys on ollut talouden ja työllisyyden kehityksen osalta positiivista, myös rakennemuutosalueilla. Työvoiman ikääntyminen erityisesti Kuopion seudun ulkopuolella on vaikuttanut työttömyyden laskuun valtakunnallista tasoa nopeampana. Kokonaisnäkyä seuraavalle puolelle vuodelle on niukan ja varovaisen myönteinen. Hitaahkona lähtenyt kasvu uhkaa taittua mitä pidempää ajanjaksoa tarkastellaan.

Julkisen sektorin osalta tilanne näyttää edelleen hyvin haastavalta, työllisyys ja palvelumahdollisuudet uhkaavat heiketä vielä pitkään sektorin vaikean taloustilanteen vuoksi. Julkisen sektorin vaikutukset työllisyyteen ja aluetalouteen ovat Pohjois-Savossa merkittävät sen suuren suhteellisen osuuden vuoksi.

Uusia yrityksiä on perustettu alkuvuoden aikana hyvin runsaasti. Yritysten kokonaismäärä on kasvanut täten edelleen runsaasta eläköitymisestä huolimatta. Jatkajia luopuville yrittäjille löytyy parhaiten suurimmilla paikkakunnilla. Valtaosa perustetuista yrityksistä on hyvin pieniä, toimien pääsääntöisesti myynti- ja palvelualoilla.

Vuoden 2011 työttömyyskehitys jäänee kokonaisuudessaan positiiviseksi. Voimakkaasti aiemmin noussut nuorten työttömyys on kääntynyt selvästi positiiviseksi. Työttömyyden nousua on ollut ainoastaan yli 60-vuotiailla sekä pitkäaikaistyöttömyydessä. Myös pitkäaikaistyöttömyyden uskotaan kääntyvän laskuun lähikuukausina. Työttömyyden suurimmat haasteet liittyvät kouluttamattomuuteen ja rakenteellisiin muutoksiin. Aiemmin muodostuneen rakenteellisen työttömyyden haasteet ovat edelleen hyvin suuret mm. ammattirakenteen muuttumisen ja suurten alueellisten erojen vuoksi. Työttömyyden alenema on ollut alkuvuonna selvästi voimakkainta teollisuuden alalla. Hitain alenema on ollut kuljetuksen sekä kaupan aloilla.

Työvoiman saatavuusongelmat ovat lisääntyneet huomattavasti vuoden 2011 aikana. Se ei ole vielä kuitenkaan tuotantoa rajoittava tekijä muutamaa harvaa ammattialaa lukuun ottamatta. Suurin kasvun este on riittämätön kysyntä. Työvoimareservit ovat vielä normaalia työttömyyttä suuremmat taantuman aikana tapahtuneen voimakkaan työvoiman ulkopuolelle siirtymisen vuoksi. Avointen työpaikkojen määrät ovat pysyneet alkuvuonna edellisvuoden hyvällä tasolla. Nousuvauhti on selvästi tasoittunut, mutta painopiste on siirtynyt enemmän teollisuuden ja kaupan alan työpaikkoihin. Avointen paikkojen tarjonta jatkossa näyttää varsin tasaiselta.

Väestökehitys on jatkunut alueella edellisvuosien kaltaisena. Väestö kasvaa lähinnä Kuopion lähiympäristössä ja vähenee eniten Ylä-Savon ja Varkauden seuduilla. Korkean ikärakenteen aiheuttama kuolleisuuden lisääntyminen vähentää alueen väestöä muuttotappiota voimakkaammin.

Maakunnan viidestä seutukunnasta Varkauden seutu on edelleen äkillisen rakennemuutoksen alueena. Koillis-Savossa kartonkitehtaan uudelleenkäynnistämällä on ollut merkittäviä vaikutuksia sekä työllisyyden että väestön kehitykseen. Ylä-Savon alueella näkymät ovat positiiviset vahvan vientiteollisuuden ja hyvien tilauskantojen ansiosta. Kuopion alueella suurten infrahankkeiden rakentaminen jatkuu ja monipuolisen elinkeinoelämän rakenteen johdosta lähivuosien suhteen näkymät ovat valoisat. Kaupan alan voimakkaat panostukset ovat jo näkyneet avautuvina työpaikkoina. Vaikutukset korostuvat edelleen seuraavan 1–2 vuoden aikana. Myös Sisä-Savon seudulla näkymät ovat tasaisia.

Suhdanneilanteessa on voimakkaita riskejä tämänhetkisiä arvioita heikommalle kehitykselle. Mahdolliset muutokset Euroopan- ja maailmantaloudessa heijastuisivat hyvin nopeasti alueen vientiyrityksiin ja sitä kautta muuhun talouteen. Mikäli maailmantalouden heilahtelujen kerrannaisvaikutukset alkavat näkyä työllisyydessä, näkyvät ne hyvin nopeasti myös Pohjois-Savossa ja erityisesti Ylä-Savon alueella.

Kuopion seutukunta

Kuopio, Maaninka, Siilinjärvi

Kuopion seutukunnassa asui kesäkuun 2011 lopussa 121 547 asukasta. Vuonna 2009 seutukunnassa oli 6 429 yritysten toimipaikkaa. Kesäkuun 2011 lopussa työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli 10,7 %, ja työttömiä työnhakijoita oli 6 212.

Kuopion seutukunta	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	+	+	0
Työttömyyden määrä ja rakenne	+	+	0
Osaavan työvoiman saatavuus	-	0	0

++ Paljon parempi, + Parempi, 0 Ennallaan/nykytasolla, - Heikompi, -- Paljon heikompi

Kuopion seudulla monipuolinen elinkeinorakenne ja runsaat investoinnit erityisesti kaupan alalla ovat pitäneet kasvuvauhdin hyvänä ja ilmapiirin positiivisena. Muuhun maakuntaan verrattuna seudulla on hyvin positiivinen väestökehitys. Rakentamisen panostukset osuivat suhdanteiden kannalta erittäin hyvään ajankohtaan ja niiden vaikutukset jatkuvat edelleen läpi tarkastelukauden. Kaupan hankkeet seudulla ovat erittäin suuria ja hankkeiden vaikutukset työllisyyteen ovat alkaneet jo näkyä. Seudulta on noussut paljon myönteisiä uutisia, jotka kertovat Kuopion suhteellisen aseman vahvistumisesta niin maakunnan veturina kuin valtakunnallisessakin vertailussa. Uusyrityksperustanta on tasaisen vauhdikasta. Vapaista toimitiloista ja tonteista on hyvää kysyntää. Vientiteollisuudessa on edelleen yrityksiä, jotka eivät ole täysin toipuneet taantumasta. Kokonaisuutena työmarkkinat toimivat hyvin ja teollisuus ja palvelut ovat tasapainossa. Ammattitaitoisen työvoiman saatavuudesta ei seudulla ole pahaa pulaa muutamaa ammattialaa ja kausivaihteluita lukuun ottamatta. Haasteita työvoiman saatavuudessa on lähinnä hoito- ja metallialalla.

Elinkeinoelämän ja yritystoiminnan tilanne ja näkymät

Lomautukset Kuopion alueella ovat edelleen vähentyneet, mutta aivan normaaliin kausivaihteluun ei ole päästy. Kuopiossa ei ole tapahtunut merkittäviä yksittäisiä irtisanomisia, mutta 2012 loppuun ajoitetun Atrian teurastamon lopettamisesta on päätetty. Teurastamo työllistää n. 180 henkilöä. Lisäksi yksi 20–40 henkeä työllistänyt teknisiä kangastuotteita valmistanut tehdas on mennyt konkurssiin.

Rakentaminen jatkuu vilkkaana niin asuntotuotannossa kuin yritys- ja liikerakentamisesakin. Kuopion asema Itä-Suomen selkeänä kaupallisena keskuksena vahvistuu useiden mittavien investointien seurauksena. Uusien kauppakeskusten lisäksi useita uusia ketjuja on aloittanut toimintansa alueella. Myös keskustan palveluyritykset varautuvat kasvuun. Kasvua tukevat sekä kaupungin että yksityisten investoinnit (Kävelykeskusta, alatori, hotelli- ja kauppakeskusinvestoinnit).

Teollisuuden investoinnit ovat lähdössä uudelleen liikkeelle, useallakin eri taholla. Teknolוגiateollisuuden tilauskannat ovat pääsääntöisesti hyvällä tasolla. Myös sosiaali- ja terveyssektorilla on uusia palvelualan yrityksiä, jotka laajentavat toimintaansa. Vuoden 2012 alkupuolella avataan Kuopiossa tehostetun palveluasumisen yksikkö, joka työllistää noin 40 hoitoalan henkilöä. Myös Siilinjärvellä aloittaa alkuvuonna vastaava yksikkö, joka työllistää samoin noin 40 työntekijää.

Myös julkiset investoinnit, mukaan lukien tiehankkeet (mm. Kallansillat), vaikuttavat positiivisesti vielä tarkastelujakson yli. Uusia merkittäviä julkisia investointeja on käynnistetty/käynnistymässä mm. yliopistosairaalan yhteydessä, teatterissa sekä kävelykeskustassa.

Työttömyyden määrä ja rakenne

Työttömien määrä laskenut viime vuoteen verrattuna vain niukasti ja oli alkuvuonna keskimäärin 4 945. Työttömyysaste on nyt 10,7 %.

Nuorisotyöttömyys on alentunut 12 % ja alle 25-vuotiaita työttömiä on alkuvuonna ollut keskimäärin reilut 700. Määrä alenee edelleen elokuussa oppilaitosten avautuessa. Pitkäaikaistyöttömyys on jatkanut vielä lievää kasvuaan edelliseen vuoteen verrattuna ja yhdenjaksoisesti yli vuoden työttömänä on ollut keskimäärin 1 183 hlöä. Kasvu on kuitenkin jo taittunut ja loppuvuoden aikana pitkäaikaistyöttömyys kääntyy laskuun. Akateeminen työttömyys on pysynyt siedettävällä tasolla ja tulee myös alenemaan hieman loppuvuoden kuluessa.

Työttömyys alenee edelleen hieman tarkastelukauden aikana. Nuorisotyöttömyydessä ammattikouluttamattomat ja heidän syrjäytymisensä ovat työllisyyden kannalta suurimpana haasteena.

Työvoiman kysyntä ja osaavan työvoiman saatavuus

Kaupalan alan mittavat uusinvestoinnit ovat käynnistämässä seudulla laajat rekrytoinnit. Vähittäiskaupan alalla on syntymässä syksyllä 2012 pulaa myyjistä, kun aloittaviin yrityksiin rekrytoidaan satoja työntekijöitä. Työpaikan vaihtajia tulee oletettavasti olemaan runsaasti,

mutta alalle voidaan rekrytoida myös uutta työvoimaa reippaasti. Tähän tilanteeseen vastataan mm. työvoimakoulutuksen avulla

Rakentamisen tason säilyminen hyvin korkealla näkyy alan työpaikkatilanteessa positiivisena ja hyvänä työpaikkatarjontana. Tilanne saattaa kausiluontoisesti aiheuttaa työvoiman saatavuusongelmia (mm. LVI, rakennusinsinöörit). Terveystieteiden sektori vetää tasaisesti osaajia ja ammattitaitoisesta hoitoalan työvoimasta ainakin ajoittaista pulaa, erityisosaajista laajemminkin. Metallialalla yritysten työvoimatarpeet ovat hiljaisessa kasvussa. Muilla aloilla vaikeuksia työvoiman saatavuudessa on ajoittain mm. siivoojista, kirjanpitäjistä, lastentarhanopettajista sekä yhdistelmäajoneuvonkuljettajista.

Kuntasektorilla eläköityminen kiihtyy. Kuntatalouden kehittyminen vaikuttaa kuntapuolen työpaikkojen avautumiseen.

Varkauden seutukunta

Varkaus, Leppävirta

Varkauden seutukunnassa asui kesäkuun 2011 lopussa 33 231 asukasta. Vuonna 2009 seutukunnassa oli 1 869 yritysten toimipaikkaa. Kesäkuun 2011 lopussa työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli 14 % ja työttömiä työnhakijoita oli 2 054.

Varkauden seutukunta	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	+	+	0
Työttömyyden määrä ja rakenne	+	0	0
Osaavan työvoiman saatavuus	+	0	0

++ Paljon parempi, + Parempi, 0 Ennallaan/nykytasolla, - Heikompi, -- Paljon heikompi

Seutu on ollut voimakkaan rakennemuutoksen kohteena jo useita vuosia pääasiassa metsä-, mutta myös teknologiateollisuuden uudelleenjärjestelyjen johdosta. Suuret irtisanomiset ovat jo kokonaisuudessaan realisoituneet ja työttömyyden nousussakin pahin on jo selvästi ohitettu.

Monilla alueen suurilla yrityksillä lomautukset purkautuivat nopeasti ja tilauskannat ovat hyvällä tasolla. Teollisuuden ja osittain rakentamisenkin elpyminen on ollut näkyvää. Alueella on muutamia vientivetoisia energiateknologian suuryrityksiä, jotka ovat viime aikoina saaneet suuria tilauksia ja joilla sitä kautta on lähiajan rekrytointitarpeita. Tämä on luonut uskoa Varkauden seudun tulevalle kehitykselle. Muut investoinnit kalanjalostusteollisuuteen, mahdolliseen veneiden valmistukseen tai puunjalostusteollisuuteen ovat kehittymässä, mutta ovat vielä alkuvaiheessa. Mitään varsinaisia uusia, korvaavia työpaikkoja ei kuitenkaan suuremassa mittakaavassa alueelle ole onnistuttu houkuttelemaan.

Korkea työttömyys näkyy varovaisuutena etenkin kaupan ja palveluiden aloilla. Tämä näkyy myös tyhjinä, tarjolla olevina liiketiloina.

Elinkeinoelämän ja yritystoiminnan tilanne ja näkymät

Vientivetoiset, energiateknologian suuryritykset ovat saaneet suuria tilauksia, mitä kautta on odotettavissa töitä myös alihankintapuolelle.

Alkuvuonna seudulla aloitettiin selvästi edellisvuotta enemmän uusia yrityksiä. Yritysten perustaminen on edelleen kiinnostava vaihtoehto erityisesti itsensä työllistämisen kannalta. Yritysten perustamismäärät ovat korkealla tasolla.

Työttömyyden määrä ja rakenne

Työttömyys on kehittynyt lähtötilanteeseen ja heikoimpiin oletuksiin nähden huomattavan myönteisesti. Viimeisten suurten irtisanomisten realisoitumisesta huolimatta työttömien määrä alueella on vähentynyt 14 % vuoden takaisesta tilanteesta (5/2011). Toisin kuin monilla muilla alueilla, työttömyyden laskuvauhti on kiihtynyt vuoden 2011 aikana. Tosin samaan aikaan pitkäaikaistyöttömien määrä on lisääntynyt lähes 23 %, mikä on maakunnan keskitasoa huomattavasti enemmän. Työttömistä yli 44 % on yli 50-vuotiaita. Nuorten osalta työttömyystilanne on parempi kuin vuosi sitten. Alle 25-vuotiaiden nuorten määrä on 104 henkilöä vähemmän (5/2011). Nuorten työllistymistä on helpottanut hanketoiminta sekä aktivointitoimenpiteiden lisääminen nuorten kohdalla.

Työvoiman kysyntä ja osaavan työvoiman saatavuus

Seudulla on maakunnan runsain työvoiman tarjonta. Yksittäisissä tapauksissa rekrytointiongelmia on ollut lähinnä teknisten alojen korkeammin koulutetuista erikoisosaajista samoin metalliteollisuudessa. Sosiaali- ja terveysalalla saatavuusongelmia saattaa esiintyä pääasiassa muutamilla erikoisaloilla, kuten hammaslääkärit ja lääkärit. Mistään suurista rekrytointiongelmista ei kuitenkaan voida puhua.

Ylä-Savon seutukunta

Iisalmi, Keitele, Kiuruvesi, Lapinlahti, Pielavesi, Sonkajärvi, Varpaisjärvi, Vieremä

Ylä-Savon seutukunnassa asui kesäkuun 2011 lopussa 57 910 asukasta. Vuonna 2009 seutukunnassa oli 4459 yritysten toimipaikkaa. Kesäkuun 2011 lopussa työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli 10,9 % ja työttömiä työnhakijoita oli 2 786.

Ylä-Savon seutukunta	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	++	+	0
Työttömyyden määrä ja rakenne	+	+	0
Osaavan työvoiman saatavuus	-	-	0

++ Paljon parempi, + Parempi, 0 Ennallaan/nykytasolla, - Heikompi, -- Paljon heikompi

Alueen vahvuudet ja heikkoudet

Ylä-Savon vahvuutena on väestöpohjaan nähden erittäin voimakas vientiteollisuus – ennen kaikkea metalli – ja erittäin voimakas alkutuotanto. Työpaikat jakaantuvat alkutuotantoon 15,8 %, jalostukseen 25,8 % ja palveluihin 32 % vaihteluvälin ollessa eri kunnissa alkutuotannossa 6 % (Iisalmi) - 27,8 % (Varpaisjärvi), jalostus 12 % (Pielavesi) - 42,1 % (Vieremä) ja palvelut 32 % (Vieremä) – 67,9 % (Iisalmi).

Heikkoutena on alhainen työllisyysaste (keskim. 60 %) ja sen myötä myös heikko huoltosuhte, keskimäärin 1,6 (vaihteluväli kunnittain 1,4–2,1). Työllisyysasteen heikkous johtuu ennen muuta eläkkeensaajien määrästä, koko Ylä-Savon asukkaista 33,6 % on eläkeläisiä, yksittäisissä kunnissa jopa yli 41 %. Tämä ei voi heijastumatta myös pienten kuntien verotulokertymiin, jotka ovat pienemmät kuin valtionosuudet. Kiristyvien valtionosuuksien myötä ongelmia tulee olemaan ennen kaikkea sosiaali- ja terveystalouden palveluiden tuottamisessa, kun siihen vielä yhdistetään palveluiden kysynnän kasvu väestön ikääntymisen myötä.

Yleinen tunnelma alueella

Tunnelma elinkeinoelämän puolella on edelleen positiivinen, joskin erityisesti vientiteollisuuden suhdannenäkymät ovat epävarmat, minkä pelätään näkyvän jatkossa myös yritysten tilauskannassa. Tilauskannat ovat vielä hyviä, investointeja suunnitteilla ja rekrytointikoulutuksille on kovaa kysyntää.

Elinkeinoelämän ja yritystoiminnan tilanne ja näkymät

Alueen suuremmissa yrityksissä tilauskannat ovat erittäin hyvällä mallilla ja hyvää tuloa syntyy.

Puutuoteteollisuudella menee aiempaa paremmin. Lämpöpuukomposiittialan käynnistyminen on lähtenyt erinomaisesti liikkeelle. Toiminta laajentuu nykyisestä merkittävästi lähivuosina. Aiemmin pysäytetty saha käynnistyi vuosi sitten ja työllistää nyt lähes 70 työntekijää. Mekaanisen puutuoteteollisuuden toimijat Keiteleellä ovat rekrytoineet tasaisesti lisää tuotantotyöntekijöitä. Myös Varpaisjärven puutuoteteollisuuden tilanne on aiempaa parempi.

Vientivetoisella teknologiateollisuudella on vahvaa kasvua ja kokonaisuudessaan korkeat tilauskannat. Kaivosteollisuuden työkonien valmistukseen on rekrytoitu vuodessa noin 60 henkilöä. Myös muussa erikoisajoneuveteollisuudessa on suuria tilauksia ja ne tulevat työllistämään ainakin välillisesti yli 20 henkilöä. Metsäkoneteollisuus Vieremällä alihankkijoihin on rekrytoinut lisää työntekijöitä.

Myös muut alueen suuret toimijat mm. elintarviketeollisuudessa ja metalliteollisuudessa ovat kertoneet vahvoista tuloksista. Elintarviketeollisuudessa tilanne on tällä hetkellä normaali ja tilauskanta hyvä. Valio investoi uuteen tehdasrakennukseen ja sen valmistusajankatapult on vuoden 2013 kesällä. Tuotantoon uusi tehdas pääsee lokakuun 2013 vaiheilla.

Lomautuksia on jäljellä varsin niukasti, ainoastaan yksittäisissä yrityksissä. Terästuotteita (mm. porrassilloja ja ritilöitä) valmistava yritys harkitsee ritilätuotannon lopettamista

Vieremällä. Vieremän toimipiste työllistää noin 30 henkilöä. Porras- ja huoltosiltatuotanto on jatkumassa lisäalassa. Yritys työllistää kaikkiaan noin 80 henkeä.

Kaupan alalla on ollut vahvaa kasvua, pääasiassa lisäalassa. Uudet kauppaliikkeet, niiden järjestelyt ja valtakunnallisten ketjujen jalkautuminen Ylä-Savoon on tuonut erittäin merkittävän määrän uusia työpaikkoja. Sosiaali- ja terveysalalla toimivat yritykset laajentavat toimintaansa. Merkittäviä julkisia investointeja ei ole käynnissä. Junakuljetusten loppuminen lisäalassa vaikeuttaa mm. konekuljetusten toimittamista vientiin jatkossa.

Työttömyyden määrä ja rakenne

Ylä-Savon alueella työttömyys vaihtelee erittäin paljon. Kausityöttömyyttä on runsaasti ja työttömyyden vaihteluvälit ovat olleet poikkeuksellisen suuria voimakkaista suhdanneheilahteluista johtuen. Seudun työttömyysaste on vaihdellut joulukuun 2009 16,2 %:sta toukokuun 2011 10,0 %:iin. Myös rakennetyöttömyyttä ja kohtaanto-ongelmia esiintyy varsin laajasti, mm. pitkistä välimatkoista johtuen. Työttömyyden kesto on suhteellisesti lyhentynyt ja työttömyys on alentunut maakunnan keskimääräistä vauhtia. Nuorten työttömyys on alentunut 2009 kesän huipusta selvästi, vaihdellen nyt 300 henkilön molemmin puolin.

Koillis-Savon seutukunta

Juankoski, Kaavi, Nilsia, Rautavaara, Tuusniemi

Koillis-Savon seutukunnassa asui kesäkuun 2011 lopussa 19 839 asukasta. Vuonna 2009 seutukunnassa oli 1 562 yritysten toimipaikkaa. Kesäkuun 2011 lopussa työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli 9,3 % ja työttömiä työnhakijoita oli 754.

Koillis-Savon seutukunta	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	+	+	0
Työttömyyden määrä ja rakenne	+	0	0
Osaavan työvoiman saatavuus	0	0	0

++ Paljon parempi, + Parempi, 0 Ennallaan/nykytasolla, - Heikompi, -- Paljon heikompi

Alueen vahvuudet ja heikkoudet

Alueen vahvuutena on monipuolinen yritys- ja elinkeinorakenne. Tahkon matkailukeskus ja Juankosken teollisuus ovat merkittäviä työllistäjiä. Heikkoutena on pienyritysvaltaisuus joka on varsin hitaasti kasvavaa.

Yleinen tunnelma alueella

Yleinen ilmapiiri on positiivinen. Kartonkitehtaan käynnistyminen luo uskoa Juankosken teollisuuden jatkumiseen. Tahkon matkailukeskuksessa ei ole meneillään merkittäviä investointeja, mutta talvikauden odotetaan olevan normaali.

Elinkeinoelämän ja yritystoiminnan tilanne ja näkymät

Suurimpana yksittäisenä muutosvoimana on ollut Juankosken kartonkitehtaan käynnistyminen. Tehtaan tuotanto ei ole vielä täysimittaista ja koulutukset henkilöstön osalta ovat kesken. Tehdas työllistää noin 100 henkeä.

Kaivannaisteollisuuden puolella toiminta on käynnistymässä. Rikastamon osalta on ollut käynnissä merkittäviä investointeja. Puunjalostuksessa ja matkailussa näkymät ovat vielä varovaisen positiiviset. Metalliteollisuudessa tilauskanta on hyvä ja ammattitaitoisen työvoiman tarve on kasvanut. Maatalouden asema on vakaa ja tasainen. Palvelusektorin osalta on havaittavissa pientä virkistymistä.

Julkisella sektorilla on käynnissä pieniä tie- ja infrahankkeita.

Työttömyyden määrä ja rakenne

Työttömyys seudulla on alentunut alkuvuoden aikana yli 8 prosentin vuosivauhtia. Alenemisvauhti on maakunnan voimakkainta.

Työvoiman kysyntä ja osaavan työvoiman saatavuus

Työvoiman kysyntä on ollut voimakkainta hoiva-alalla sekä metalli- ja kaivannaisteollisuudessa. Kartonkitehtaan käynnistyminen isona yksittäisenä työpaikkojen tarjoajana on ollut merkittävä piristysruiske koko seudulle. Myös kaupan ja palvelualojen työpaikat ovat lisääntymässä. Merkittäviä rekrytointiongelmia ei ole hoiva-alaa ja Tahkon matkailukeskuksen kausiluontoista kysyntää lukuun ottamatta. Myös metallialan erikoisosaajista on ajoittaista pulaa.

Sisä-Savon seutukunta

Rautalampi, Suonenjoki, Tervo, Vesanto

Sisä-Savon seutukunnassa asui kesäkuun 2011 lopussa 15 208 asukasta. Vuonna 2009 seutukunnassa oli 1 204 yritysten toimipaikkaa. Kesäkuun 2011 lopussa työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli 9,1 % ja työttömiä työnhakijoita oli 561.

Sisä-Savon seutukunta	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	+	0	0
Työttömyyden määrä ja rakenne	+	0	0
Osaavan työvoiman saatavuus	0	0	0

++ Paljon parempi, + Parempi, 0 Ennallaan/nykytasolla, - Heikompi, -- Paljon heikompi

Alueen vahvuudet ja heikkoudet

Vahva elintarviketeollisuus pärjää seudulla hyvin. Alueella on vahvoja perheyriytyksiä, jotka selviytyivät taantumasta keskimääräistä paremmin. Näkymät ovat peruspositiiviset. Taantuma on hellittämässä, vaikka muutos ei vielä näy selvästi työttömyyden volyymissä.

Elinkeinoelämän ja yritystoiminnan tilanne ja näkymät

Tilaukonepajojen tilanne on edelleen parantunut ja tilauskanta vahvistunut. Alueella on ollut paljon julkista rakentamista. Se näyttäisi nyt vähenevän ja saattaa aiheuttaa muutoksia rakennusosalalle.

Yritysten kehittämis- ja investointihankkeiden kokoluokka on suurentunut ja näin myös niiden vaikuttavuuden voidaan olettaa kasvavan

Yrityksissä tehdään jälleen investointisuunnitelmia, joten odotettavissa on investointien selkeää lisääntymistä ensi vuoden aikana.

Työttömyyden määrä ja rakenne

Työttömyys on alentunut alkuvuonna hyvin lievästi. Työttömiä lomautetut mukaan lukien on seudulla n. 650 henkilöä.

Nuorisotyöttömyys on vähentynyt viidenneksellä. Sen sijaan pitkäaikaistyöttömyys on kasvanut noin 10 %:lla ja keskimäärin heitä on ollut 87 hlöä. Yli 50-vuotiaita työttömistä on 47 % ja odotettavissa on osuuden kasvu edelleen.

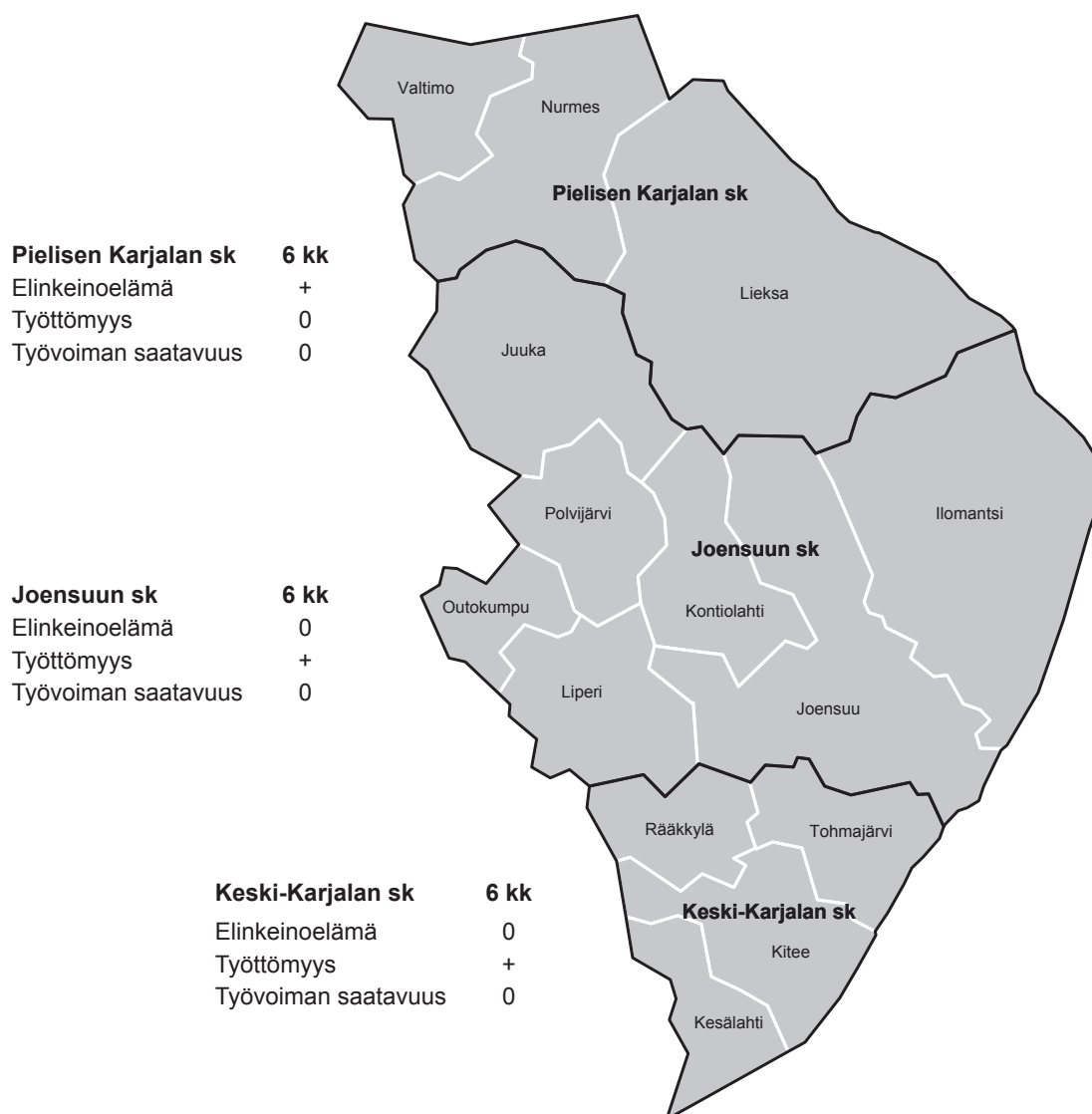
Työvoiman kysyntä ja osaavan työvoiman saatavuus

Metalliteollisuudessa on joitakin investointisuunnitelmia, jotka toteutuessaan lisäävät alan työpaikkoja.

Sairaanhoitajista ja lähihoitajista on ollut puutetta. Syyskuussa valmistuu työvoimakoulutuksesta ensimmäinen ryhmä lähihoitajia ja joulukuussa toinen ryhmä, mikä helpottaa tilannetta.

Marjanpöimijöiden rekrytointi tapahtuu nykyään pääosin turistiviisumilla maahan tulleista henkilöistä ja suomalaisten pöimijöiden osuus on painunut yhä alemmas.

Pohjois-Karjalan ELY-keskus

Pohjois-Karjalassa asui kesäkuun 2011 lopussa 165 726 asukasta. Vuonna 2009 Pohjois-Karjalassa oli 9906 toimipaikkaa, joissa työskenteli 32 755 henkilöä. Kesäkuun 2011 lopussa työttömyysaste oli 13,3 % ja työttömiä työnhakijoita oli 10 389.

Pohjois-Karjalan alue- ja seututason toimijat ovat kiteyttäneet arvionsa Pohjois-Karjalan ja sen seutukuntien tämän hetkisestä tilanteesta ja tulevasta kehityksestä elinkeinoelämän ja yritystoiminnan suhdanteiden, työttömyyden määrän ja rakenteen sekä osaavan työvoiman saatavuuden osalta seuraavanlaiseksi.

Pohjois-Karjalan ELY-keskus	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	+	0	0
Työttömyyden määrä ja rakenne	+	+	+
Osaavan työvoiman saatavuus	0	0	0

++ Paljon parempi, + Parempi, 0 Ennallaan/nykytasolla, - Heikompi, -- Paljon heikompi

Alueen vahvuudet ja heikkoudet

TEM:n kesäkuussa 2011 julkaisemassa ”Alueiden vahvuuksien määrittely 2011” -raportissa (22/2011) Pohjois-Karjalan vahvuuksiksi on kirjattu elintarviketeollisuus, hyvinvointiosaaminen, kaivannais- ja kiviteollisuus, koulutus ja tutkimus, luonnonvarat ja ympäristö, matkailu ja kulttuuritapahtumat, metalli- ja muoviliiketoiminta, metsäteollisuus, metsätutkimus ja metsäosaaminen, tulevaisuuden materiaalit ja teknologia sekä Venäjä-osaaminen.

Pohjois-Karjalan väestön ikärakenne, korkea työttömyys, maakunnan sijainti ja saavutettavuus ovat keskeisiä heikkouksia tai ainakin haasteita. Toisaalta Pohjois-Karjalan teollisuusyritykset ovat olleet pääsääntöisesti varsin hyvässä vedossa, ja myös kaivostoiminta on lunastamassa sille asetettuja odotuksia. Julkisen talouden haasteet, valtion menojen leikkaukset ja mm. hallitusohjelmaan kirjatut kuntatalouteen vaikuttavat supistamispaheet kiristävät puolestaan kuntien taloustilannetta ja heikentävät tulevaisuudennäkymiä. Julkisen talouden menoleikkaukset ovat uhka mm. maakunnan vahvalle koulutusjärjestelmälle peruskouluista ja lukioista korkea-asteelle. Suurimmat lähitulevaisuuden haasteet tulevat kuitenkin maan rajojen ulkopuolelta.

Yleinen tunnelma alueella

Maailman rahamarkkinoiden ja euroalueen kriisin keskellä myös Pohjois-Karjalan ja sen seutukuntien tulevaisuus on nyt hyvin vaikeasti ennustettavissa elinkeinoelämän, työllisyyden ja osaavan työvoiman saatavuuden suhteen. Muutokset voivat olla niin nopeita ja arvaamattomia, että ennustettavuus heikkenee merkittävästi jo viikkojen, saati sitten kuukausien tai vuoden päähän kehitystä arvioitaessa.

Myös Pohjois-Karjalan talous on tällä hetkellä kytkeytynyt globaalin talouden kehitykseen hyvin tiiviisti. Tästä osoituksena on esimerkiksi se raju vähennys, joka koettiin syksyllä 2008 muutamien viikkojen sisällä erityisesti vientiyriyten tilauskirjoissa edellisen maailmanlaajuisen taantuman iskettyä voimalla myös Suomeen ja Pohjois-Karjalaan. Keskeisin ero tällä hetkellä syksyn 2008 tilanteeseen nähden on se, että nyt muutokset – jos ovat tullakseen – eivät liene niin yllätyksellisiä sinänsä kuin kolme vuotta sitten. Muutosten kohdentuminen ja vaikutukset voivat sen sijaan olla hyvin arvaamattomia, samoin kuin niiden kesto.

Edellä olevaan perustuen seuraavassa ei ole pääsääntöisesti tehty arvioita tulevasta kehityksestä erilaisten kriisiskenarioiden pohjalta elinkeinoelämän, työllisyyden ja osaavan työvoiman saatavuuden suhteen, koska se on hyvin vaikeaa, ellei jopa mahdotonta. Arvi-

oiden pohjana ovat ennustettavissa olevat tulevaisuuden näkymät maakunnan ja sen seutukuntien taloudessa ja työllisyydessä.

Pohjois-Karjalan aluetalouden kehitystä keväällä 2011 sävyttivät hyvin myönteiset näkymät aiempaan kehitykseen nähden. Arviot tulevasta aluetaloudenkehityksestä olivat jopa koko maan mitassa poikkeuksellisen hyvät. Myönteisen kehityksen taustalla oli erityisesti vientiteollisuuden vahva veto, mutta myös työllisyystilanteen selkeä paraneminen. Työllisyystilanteen parantuminen on ainakin osaksi johtunut siitä suuresta muutoksesta, joka on jo tapahtunut ja parhaillaan tapahtuu maakunnan väestön ja erityisesti työvoiman ikärakenteessa ns. suurten ikäluokkien siirtyessä eläkkeelle. Tämä kehitys on korostunut maakuntakeskuksen ulkopuolella ja erityisesti Pielisen Karjalassa.

Toukokuussa 2011 julkistetusta Pohjois-Karjalan talouskatsauksesta (1/2011) kävi ilmi, että Pohjois-Karjalassa teollisuustuotanto nousi vuonna 2010 taantumasta reilusti nopeammin kuin koko maassa keskimäärin. Liikevaihdon kehitys oli myönteisintä metsäsektorilla ja metalliteollisuudessa.

Kuluvan vuoden ensimmäisen Alueelliset talousnäkymät -julkaisun positiivisuus ei ollut katteetonta Pohjois-Karjalan osalta. Tilastokeskuksen nopeiden suhdannetietojen mukaan liikevaihdon kokonaiskasvu suhteessa vuotta aiempaan oli vuoden ensimmäisen neljänneksen aikana Pohjois-Karjalassa (+17,3 %) koko maata (+13,1 %) nopeampaa. Samoin henkilöstön kokonaismäärä kasvoi (+6,7 %) nopeammin kuin koko maassa keskimäärin (+4,5 %). Teollisuuden vienti oli erityisen vahvassa kasvussa (+55,2 %), joskin kasvun taustalla on myös se, että vienti oli notkahtanut taantumassa pahasti. Pohjois-Karjala näyttäisi viime vuoden ja tämän vuoden alun aikana ottaneen kiinni paitsi koko maan talouslukuja, myös naapureita Pohjois-Savo ja Etelä-Savo. Naapureista varsinkin Pohjois-Savo oli ehtinyt tehdä Pohjois-Karjalaan pesäeroa ennen taantumaa, mutta talouskasvu taantumajälkeen on ollut hitaampaa kuin Pohjois-Karjalassa.

Pohjois-Karjalan kauppakamarin toukokuussa 2011 julkistetussa kevätbarometrissa todetaan, että suhdanneodotukset ovat kaikilla toimialoilla hyvin positiiviset ja paremmat kuin edellisenä syksynä. Teollisuudessa 63 %, rakentamisessa 57 % ja palveluissa 50 % vastaajista odottaa suhdanteiden paranevan seuraavan puolen vuoden aikana. Yli puolella yrityksistä tilauskanta oli keväällä joko hyvä tai erinomainen.

Elokuussa 2011 julkistetun EK:n Itä-Suomen suhdannebarometrin mukaan suhdannetilanne parani Itä-Suomessa kesän alussa teollisuudessa ja rakentamisessa, kun taas palveluiden suhdannetilanne oli normaalilukemissa. Palveluissa myynti lisääntyi kuitenkin yleisesti kesän alussa. Tuotannon ennakoituaan lisääntyvän hieman syksyä lähestyttäessä, mutta suhdanneodotukset ovat hieman miinuksella. Sen sijaan palveluissa suhdanneodotukset ovat lähes muuttumattomat.

Monet maakunnan merkittävät yritykset ovat suhteellisen hyvässä iskussa eikä huoli talouden kehityksestä näyttäisi vielä levinneen laajalti kuluttajiin ja heidän käyttäytymiseensä. Yritysten strategiat ovat entistä vahvempia ja suunta alihankinnassa on kohti omiin tuotteisiin. Yrityskaupat ovat myös vahvistaneet yrityksiä, ja palveluliiketoiminnan ja kansainvälistymisen merkitys on entistä paremmin oivallettu yrityksissä. Yritysten investoinnit ovat edelleen varsin alhaisella tasolla.

Käynnissä olevat suuret rakennushankkeet (mm. kehätie, tiedepuiston 4. vaihe) työllistävät vielä useita kuukausia ja esimerkiksi Penttilänrannan osalta ovat lähitulevaisuudessa käynnistymässä myös talonrakennustyöt. Näistä ja muista myönteisistä asioista huolimatta vallitsevin tulevaisuutta koskeva tunnelma on epävarmuus, jopa suorainen huoli.

Vaikka työttömyys Pohjois-Karjalassa edelleen korkealla, työttömyysluvutkin tulevat alas nopeammin kuin valtakunnallisesti. Kehityskulku poikkeaa oleellisesti 1990-luvun suuren laman jälkeisistä vuosista, jolloin maakunnan toipuminen käynnistyi hyvin pitkällä viiveellä suhteessa koko maahan. Toteutunut myönteinen talous- ja työllisyyskehitys on heijastunut osaltaan myös ihmisten muuttoliikettä käyttäytymiseen. Pohjois-Karjala oli vuonna 2010 selkeästi muuttovoittomaakunta, ja vaikka tämän vuoden alkupuoliskon luvut ovat hivenen viime vuotta heikompia, muuttovoitto saanee jatkoa myös tänä vuonna.

Elinkeinoelämän ja yritystoiminnan tilanne ja näkymät

Pohjois-Karjalan yritykset ovat tehneet tänä vuonna tähän saakka suhteellisen hyvää tuloa, joskin eroja eri alojen ja eri yritysten välillä on luonnollisesti runsaasti. Vaikka tilaukset toistaiseksi ovat olleet hyviä, esimerkiksi maakunnalle tärkeä teknologiateollisuus on suhdanneherkkä ala, jolla kasvu on viime aikoina ollut vahvaa, mutta joka voi myös sumentaa nopeasti globaaleissa talousongelmissa.

Maakunnan yhteydet ulospäin ovat olleet kohtuullisen hyvät, mutta esimerkiksi lentovuorojen lakkautus tuntuu olevan jatkuva uhka. Myös rautatieliikenteen viime vuosien valtakunnalliset ongelmat kertovat kroonisesta rahapulasta, mikä voi johtaa heikoimmin kannattavien vuorojen karsimiseen ja vähäliikenteisten rataosuuksien sulkemiseen.

Suuria rakennushankkeita on edelleen käynnissä (mm. kehätie, tiedepuiston 4. vaihe, Penttilänranta) ja uusia on käynnistymässä joko lähitulevaisuudessa (Penttilänrannan asuntorakentaminen) tai hieman myöhemmin (Joensuun poliisi- ja oikeustalo).

Jos ei ota huomioon alussa mainittuja globaaleja uhkia, maakunnan keskeisten klustereiden tilanne näyttää vakaammalta kuin edellisenä vuonna. Metalliteollisuudessa on edelleen yrityskohtaisia eroja, mutta yleislinja on kuitenkin se, että tilanne on parantunut huomattavasti ja uutta työvoimaa on rekrytoitu. Kaivostoimintaan liittyy paljon odotuksia varsinkin, kun maailmanmarkkinahinnat ovat kasvussa. Ilomantsin Pampalossa kultakaivostoiminta on jo käynnistynyt, Polvijärven Kylälahteen suunniteltu kaivoshanke etenee ja Talvivaaran kaivostoiminnan vaikutus säteilee Kainuusta Pielisen Karjalaan. Raaka-aineiden korkeat hinnat parantavat kaivosteollisuuden näkymiä. Vuolukiviteollisuuden kehitystilanne on edelleen epäselvämpi.

Elintarvikealalla suuria vaihteluita ei ole tapahtunut eikä niitä ole näköpiirissä. Lisääntynyt maidon ja maitojalosteiden kysyntä sekä uudet tuotteet ovat parantaneet meijereiden tilityskykyä. Meijerit ovatkin pystyneet kohottamaan elokuun alusta tuottajille maksettavaa tilityshintaa. Meijerit ovat myös investoimassa tuotantoprosesseihinsa Itä-Suomessa. Maatilataloudessa investoinneissa ei vielä ole havaittavissa suurta kasvua, joskin yksittäisiä isojakin investointeja on vireillä. Suuremmissa maatilainvestoinneissa vakuudet ovat muodostumassa ongelmallisiksi.

Toukokuussa 2011 pohjoiskarjalaisille maitotiloille tehdyn kyselyn perusteella maidon vuosituotanto Pohjois-Karjalassa kasvasi 10 milj. litraa nykytasosta vuoteen 2016 mennessä. Muutos on merkittävä verrattuna vuonna 2008 tehtyyn kyselyyn, jossa maitomäärän ennustettiin laskevan. Parantunutta kotieläintilojen tulevaisuudenuskoa varjostavat kohoavat energian ja tuotantotarvikkeiden hinnat. Korkotason kohoaminen merkitsisi kasvavia vaikeuksia erityisesti niille maataloille, jotka ovat investoineet. Myös kaavailut muutokset EU:n maatalouspolitiikassa ja epävarmuus niistä vaikeuttavat pitkäjänteistä tilojen kehittämistä. Kotieläintuotannosta sikatalous on tällä hetkellä pahimmissa vaikeuksissa. Sikatalouden merkitys on kuitenkin Pohjois-Karjalassa vähäinen.

Syksy ja kohoavat puunhinnat vauhdittavat vilkastuvaa puukauppaa. Kasvava puun energiakäyttö myös osaltaan lisää puun kysyntää. Maailman politiikan ja talouden epävarkaat näkymät luovat kuitenkin epävarmuutta puuteollisuuden tuotteiden jatkokysynnälle tulevan talven aikana. Epävarmassa taloustilanteessa varastoja ei haluta kasvattaa raaka-aine- eikä tuotepuolellakaan.

Maakunnassa rakentaminen on ollut myötätulessa ja vuodelle 2011 ennakoidaan kasvua. Talonrakennusalalla uudisrakennustuotanto on lähtenyt kasvuun vuoden 2010 hitaamman jakson jälkeen, ja myös korjausrakentaminen jatkuu vilkkaana lähinnä julkisen tuen siivittämänä. Yksi merkittävä uudisrakennushanke eli Joensuun Tiedepuiston 4. rakennusvaihe (kustannusarvio 17,5 milj. euroa) on jo käynnissä, ja tiedossa on myös toinen merkittävä uusinvestointi, eli uuden poliisi- ja oikeustalon rakentaminen. Maanrakennusalalla on käynnissä ainakin kaksi mittavaa hanketta: Joensuun kehätien laajentaminen (kustannusarvio 35 milj. euroa) ja tasoristeyksien poistaminen Joensuun ja Puhoksen välillä (14 milj. euroa).

Matkailun ja kaupan alan odotetaan kehittyvän suotuisasti, ja maakunnassa on vireillä useita merkittäviä matkailuhankkeita. Matkailun kannalta positiivisia näkymiä ylläpitää venäläisten lisääntynyt matkailu maakuntaan. Suuret kaupan alan yksiköt pärjäävät ja pienemmät yrittävät sinnitellä eteenpäin. Investointitoiminta kaupan ja matkailualoilla on edelleen käynnissä. Maakunnassa on aloittanut juuri uusia kaupan yksiköitä. Alan kehitys on tärkeä erityisesti nuorten työllistämisen kannalta. Liike-elämän palvelut ovat edelleen kasvussa, ja markkinointi- ja mainonta-alat menestyvät.

Työttömyys, työvoiman kysyntä ja osaavan työvoiman saatavuus

Pohjois-Karjalassa oli kesäkuun 2011 lopussa lähes 10 400 työtöntä työnhakijaa, eli lähes 1 100 henkilöä ja 9,4 % vähemmän kuin vastaavasti vuonna 2010. Työttömien osuus työvoimasta oli Pohjois-Karjalassa 13,3 % eli kaikista maakunnista suurin (lähinnä Kainuu ja Lappi 12,7 %).

Maakunnan TE-toimistoissa oli kesäkuun aikana avoinna yhteensä lähes 1 500 työpaikkaa, joka on lähes 70 työpaikkaa enemmän kuin vastaavasti edellisenä vuonna. Eniten uusia työpaikkoja tuli hakuun terveydenhuolto- ja sosiaalialalle sekä erilaisiin teollisuuden tehtäviin.

Kesäkuun lopussa työttöminä työnhakijoina olleista oli henkilökohtaisesti lomautettu- ja runsaat 320 henkilöä eli yli sata vähemmän kuin vuotta aiemmin. Vuoden laskussa ollut ryhmälomautettujen määrä (noin 300 henkilöä) kasvoi hieman (noin 50 henkilöllä).

Työllisyysaste oli Tilastokeskuksen työvoimatutkimuksen mukaan Pohjois-Karjalassa ensimmäisellä vuosipuoliskolla 61,9 % eli yli 2 prosenttiyksikköä korkeampi kuin vuotta aiemmin. Lukema oli korkein viiteen vuoteen.

Pohjois-Karjalan työllisyyden positiivisesta kehityksestä huolimatta maakunnan työttömyysluvut ovat edelleen koko maan heikoimmat. Työttömyyden lasku tulee kuitenkin jatkumaan jo pelkästään väestön ikääntymisen seurauksena, vaikka kaikkia eläkkeelle siirtyviä ei uusilla työntekijöillä korvatakaan. Yksittäinen merkittävä lähitulevaisuuden uhkatekijä on puolustusvoimien hallinnonalojen menojen kovat leikkauspaineet, jotka voivat vaikuttaa Pohjois-Karjalan Prikaatin tulevaisuuteen.

Tilastot, selvitykset, TE-toimistojen laatimat ammattibarometrit yms. kertovat, että jo nyt on pulaa monien alojen osajista. Erityisesti tietyt sosiaali- ja terveydenhuollon ammatit vetävät hyvin, ja tämä kehitys näyttää olevan vain vahvistumaan päin myös tulevaisuudessa. Myös metalliteollisuudessa on kysyntää osajille ja jo nyt osin pulaakin. Kaivoshankkeiden merkitys näkyy myös mm. ammattibarometrissa, jonka mukaan kaivosalan työntekijöistä on pulaa. Rakentaminenkin näyttää vilkastuvan tilanteessa, jossa eri selvitysten mukaan eläköityminen näyttäisi kohdistuvan keskimääräistä voimakkaammin juuri rakennusalaan.

Työikäisen väestön määrä putoaa niin kovaa vauhtia, että ainakin joillakin erityisosaisaloilla tulee väistämättä pulaa osaavasta työvoimasta. Vaikeuksia työvoiman saannissa tulee olemaan myös aloilla, jotka eivät ole vetovoimaisia (mm. puhtaanapitoala). Toisaalta myös työvoimareserviä vielä on olemassa.

Jo toteutunut teollisuuden vahva liikevaihto- ja vientilukujen kasvu voi jatkossakin näkyä teollisten työpaikkojen määrän kasvuna, jos suurilta talousongelmilta vältytään. Sosiaali- ja terveydenhuollossa tarvitaan uusia käsipareja, tulipa maailmantalouden uusi taantuma tai ei.

Osaavan työvoiman saatavuuden kannalta ongelmalliset ammatit ja tehtävät näkyvät työnvälitystilastoista ja ammattibarometreista. Yksittäisiä rekrytointeja, ammatteja ja ammattiryhmiä koskevista vaikeuksista huolimatta vielä ei voida yleisesti puhua varsinaisesta työvoimapulasta tai työvoiman saannin heikentymisestä. Työvoiman ikääntymisen ja (mahdollisen) talouskasvun myötä ollaan kuitenkin ajautumassa tilanteeseen, jossa työvoiman saatavuuden heikkeneminen olisi jo laaja-alainen ilmiö.

Joensuun seutukunta

Ilomantsi, Joensuu, Juuka (1.1.2010 alkaen), Kontiolahti, Liperi, Outokumpu, Polvijärvi

Joensuun seutukunnassa asui kesäkuun 2011 lopussa 122 948 asukasta. Vuonna 2009 seutukunnassa oli 6894 toimipaikkaa, joissa työskenteli 24 594 henkilöä. Kesäkuun 2011 lopussa työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli 14,1 % ja työttömiä työnhakijoita oli 7 927.

Joensuun seutukunta	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	+	0	0
Työttömyyden määrä ja rakenne	+	+	+
Osaavan työvoiman saatavuus	0	0	0

++ Paljon parempi, + Parempi, 0 Ennallaan/nykytasolla, - Heikompi, -- Paljon heikompi

Seudun vahvuudet ja heikkoudet

TEM:n kesäkuussa 2011 julkaisemassa ”Alueiden vahvuuksien määrittely 2011” -raportissa (22/2011) Joensuun seudun globaalin tason vahvuuksiksi on tunnistettu muovi- ja metallituotejärjestelmät, metsä- ja luonnonvaraosaaminen sekä tulevaisuuden materiaalit ja teknologia. Kansainvälisen tason vahvuuksiksi luetaan kaivannais- ja kiviteollisuus sekä kansallisiksi vahvuuksiksi mm. elintarviketeollisuus ja Venäjä-osaaminen.

Seudulla korostetaan vahvuutena myös puuraaka-aineen ja bioenergian korjuu-, logistiikka- ja käsittelyteknologioita, tarkkojen ja vaativien osien sekä laitteiden valmistusta, valmistusteknologian keskittymää ja monipuolista tuotantorakennetta eri tarpeisiin sekä fotoniikan ja tarkkuusteknologian osaamista. Lisäksi vahvuutena voidaan pitää globaalisti operoivia veturiyrityksiä ja myös yritysten vahvoja taseita.

Seudun heikkouksiksi on tunnistettu se, että seudulla on vähän globaalisti kilpailukykyisiä yrityksiä ja omia tuotteita. Seudulla alihankintaperinne on kapea ja samoin pienet tuotekehityspanostukset ja alhainen jalostusarvo. Myös tuottavuuskehityksessä ja uudistumiskyvyssä sekä verkostoitumisessa ja liiketoimintaosaamisessa on tekemistä. Seudulla toimiva yritystoiminta on usein liian pientä ja tuotanto-orientoitunutta. Heikkoutena voi mainita myös sen, että kansainväliseen myyntiin on käytettävissä liian vähän resursseja ja että matkailupalvelut ovat varsin kehittymättömät.

Yleinen tunnelma seudulla

Yleinen tunnelma kesään 2011 saakka oli optimistinen, mutta kesän aikana tapahtuneet globaalit myllerrykset ovat aiheuttaneet suurta epävarmuutta ja hämmennystä.

Elinkeinoelämän ja yritystoiminnan tilanne ja näkymät

Puunkorjuusektori koko Itä-Suomessa vetää edelleen hyvin. Veturiyritysten johdolla ovat myös toimittajaverkostojen kapasiteetit lähes täydessä käytössä. Kehitysinvestointeja tehtiin vuosina 2005–2008, joten teknologisesti verkostot ovat varsin hyvässä terässä. Näkyvissä ei ole merkittäviä uhkia, jota näkemystä tukee myös veturiyritysten pörssikurssien nousu useita kymmeniä prosentteja vuoden 2009 tasolta.

Venäjäns merkitys on vuoden 2009 notkahduksen jälkeen kasvamassa. Etelä-Amerikka on nopean kasvun puuviljelmien ja puunjalostusteollisuuden investointien myötä osaltaan luomassa uutta potentiaalia koneenrakennusverkostoille. Luonnon katastrofit (erityi-

sesti Japani) tarkoittavat merkittävää jälleenrakennusprojektia tuhoutuneilla alueilla. Puun (mm. sahatavara) kysyntä kasvaa mm. Suomesta ja Venäjältä. Uusiutuvan energian vaatimukset kasvattavat energiapuun korjaamista Euroopassa.

Metsäteollisuuden tehdasinvestoinnit kotimaassa ovat normalisoituneet, mutta jäävät pysyvästi alemmalle tasolle kuin takavuosina totuttiin. Sahateollisuuden kysynnän vaihtelut ovat voimakkaita, ja sopeutuksia joudutaan myös jatkossa tekemään.

Rakentaminen on myötätuulella ja vuosille 2011–2013 ennustetaan kasvua. Oletus on, että uudisrakentamisessa ja erityisesti korjausrakentamisessa on edessä hyviä vuosia jopa vuosikymmenen loppuun saakka. Toisaalta uhkana on julkisen sektorin talouden heikentyminen (kunnat ja valtio), mikä voi hidastaa investointien käynnistymistä. Rakentaminen säteilee rakennustuotteiden valmistamiseen (ovet, ikkunat, keittiöt, ilmastointilaitteet, rautarakenteet, katot jne.), jonka piirissä maakunnassa on satoja työpaikkoja. Uusia taloteollisuuden investointeja on tehty ja on meneillään (mm. Talo-Team, Ylämylly, Aatelitalo, Kontiolahti, Ykköspuu, Kontiolahti).

Laivateollisuuden tilaukset ovat Suomessa nyt alhaalla, mutta elpyminen on odotettavissa jo vuoden 2012 aikana. Venäläisten mukaantulo omistajaksi Helsingin telakkaan ja Viking Linen tilauksien varmistuminen Turkuun ovat konkreettisia piristysruiskeita. Venäjällä kysyntä kasvaa. Kotimaisille toimittajaverkostoille on uhkana alan kiristyvä kansainvälinen kilpailu.

Junan vaunujen rakentamisessa (ml. raitiovaunut) kysyntä on elpymässä. Se säteilee maakunnan yrityksiin positiivisesti. Venäjällä kysyntä kasvaa voimakkaasti, mutta kauppoihin pääsy edellyttää aktiivista panostusta etabloitumiseen ja yhteistyökumppaneiden hakemiseen (myös muualta Euroopasta).

IT-ratkaisuihin erikoistuva yritystoiminta on selvästi piristymässä. Henkilöstöä on palkattu ja palkataan lisää. Yritykset perustavat sivupisteitä Helsinkiin ja muualle Suomeen ja jatkossa myös ulkomaille. Peliteollisuudessa on useita ”oraita”, joista voi tulla uusia menestystarinoita.

Kaivosteollisuudessa Ilomantsin Pampalossa kultakaivostoiminta on jo käynnistynyt ja Polvijärven Kylylahteen suunniteltu kaivoshanke etenee (kaivosmieskoulutus käynnistyi 8.8.2011). Kaivosteollisuuden ennuste pitkälle tulevaisuuteen on hyvä ja siitä tulee vetoapua useille valmistajille ja erityisesti kaivospaikkakunnille. Kaivosteollisuuden nousu säteilee palvelupuolelle, kuljetuksiin ja myös koulutustarpeeseen. Kun ala on kansainvälistä, se on tuonut uusia kv-toimijoita ja yhteyksiä Suomeen ja maakuntaan. Materiaalien hinnat ovat olleet pidemmän aikaa nousussa ja suunniteltuja investointeja todennäköisesti pyritään nopeuttamaan. Myös kaivosteollisuuden toimittajille Venäjä tarjoaa merkittävän mahdollisuuden.

Maakunnan matkailussa on vireillä useita hankkeita ja muita matkailuun liittyviä aktiiviteetteja (elämysteollisuus). Matkailulle on ennuste positiivinen, ja venäläisten lisäksi on odotettavissa, että aasialaiset tarjoavat uutta turistipotentialia vuosikymmenen edetessä. Matkailuun liittyvän liiketoiminnan kasvuvauhti ei ole kuitenkaan teollisuuden luokkaa, vaan jäänee muutama prosenttiin vuodessa.

Luovilla aloilla on uusia aktiiviteetteja. Iloaaresta on hyvää vauhtia kehittymässä valtakunnallisestikin merkittävä elävän musiikin keskus. Valtakunnallisesti musiikin vienti on

voimakkaassa kasvussa, ja siihen imuun on Pohjois-Karjalastakin hyvät mahdollisuudet päästä mukaan entisten näyttöjen lisäksi. Uusille tapahtumille on maakunnassa edelleen tilaa, joskin edellyttää aktiivista yhteistyökykyä eri toimijoiden välillä ja tiivistä yhteydenpitoa kaupan ja teollisuuden yrityksiin.

Kaupan alan riippuvuus teollisuuden tilasta todettiin 2008 - 2009 taantuman aikana. Ostokyvyn heikkenemisen myötä kuluttajat tulevat varovaiseksi. Muutamia merkittäviä investointeja on meneillään ja suunnitteilla, mutta takavuosien tapaista "buumia" ei ole näköpiirissä. Matkailun (erityisesti venäläiset) merkitys kaupalle on suuri. Kokonaisennuste on positiivinen.

Useat hoiva-alan pienet yritykset (< 10 paikkaa) ovat yhden kunnan varassa. Tilanne on kilpailun ja hinnoittelun suhteen vaikea hallita. Paikkojen ja henkilöstön määrä pitäisi pystyä optimoimaan kuitenkin palvelutaso säilyttäen. Asiakkaiden päätäntävalta on kasvamassa maksukyvyn myötä ja se antaa mahdollisuuksia keskikokoisille (16–50 paikkaa) yrityksille, jotka pystyvät tuottamaan ja kehittämään yksilöllistä palvelua. Trendi näyttää kuitenkin olevan se että suuret valtakunnalliset/kansainväliset yritykset kahmivat isot volyymit tarjoamalla yhdelle kunnalle laajan palvelupaketin. Hoiva-ala on kuitenkin pitkän aikavälin kasvuala (5–25 vuotta) ja tuo yksityiselle sektorille runsaasti työpaikkoja. Se tarjoaa myös keskikokoisille alan yrityksille kansainvälistymisen mahdollisuuden mm. osana terveystaikkaa.

Monet yritykset valtakunnassa ovat uudistaneet koko hankintalogistiikkastrategiansa. Hankintalogistiikan merkitys jatkossa korostuu. Ostajien pitää olla oikeassa paikassa oikeaan aikaan. Jakelujärjestelmät ovat jopa hankintalogistiikkaa tärkeämpiä. Kaikessa kehitystyössä – koskee se sitten tuotteita tai prosesseja – on kaupallistaminen otettava mukaan alkumetreiltä lähtien. Näkökulman on oltava kansainvälinen.

Venäjällä kysyntä useilla toimialoilla on edelleen vahvistunut, ja odotettavissa on nousua useita vuosia. Öljyn hinnannousu edistää kasvua muilla toimialoilla. Venäjän kasvun break even -kohtana on pidetty noin 70 \$:n barrel-hintaa. Valtion vararahastoon alkaa kertyä tuloja, kun barrel-hinta ylittää 90 dollaria. Nyt on menty tasolla 120 \$/barrel, joskin viimeaikaisten myllerrykset ovat laskeneet hintaa tasolle 100 \$/barrel. Kaikki kontaktipinnat kannattaisi ottaa nyt käyttöön. Myös rahapolitiikka on paranemassa ja rupla on varsin helppo suojata. Nopea Helsinki–Pietari -rata tarjoaa koko Suomelle merkittävän lisäpotentiaalini ja se on hyödynnettävissä myös Pohjois-Karjalassa.

Globaalin talouden vetovastuu on siirtynyt kymmeniksi vuosiksi eteenpäin BRIC-maihin (Brazil, Russia, India, China). Kansantaloudet kasvavat ja vaurastuvat vauhdilla. On syntynyt uusinveitoijien kasvava potentiaali, jota ei voi sivuuttaa ja joka suuntaa panostuksia enenevässä määrin mm. Eurooppaan. Itä-Suomen yliopisto ja useat merkittävät yritykset omaavat jo nykyisellään toimivat yhteydet ko. alueisiin. Afrikka on nouseva investointikohte myös suomalaisille (mm. kaivosteollisuus, ympäristöteknologia).

Joensuun seudulla kehittämistoimenpiteitä kohdistetaan erityisesti puunkorjuusektorin edelleen kehittämiseen, kaivosteollisuuden laajentamiseen sekä metsäteollisuuden ja kuljetusväliteollisuuden vahvistamiseen. Keskeisellä sijalla ovat myös matkailuun ja kauppaan sekä hoiva-alaan liittyvät kehittämistoimenpiteet. Lisäksi erityishuomion kohteena on Venäjän kaupan kasvattaminen sekä hankintalogistiikan ja jakelun kehittäminen.

Työttömyys, työvoiman kysyntä ja osaavan työvoiman saatavuus

Joensuun seudulla työttömyys on laskenut vuosien 1990–1991 tasolle ja myös vuoden takaiseen verrattuna. Joensuun seutukunnassa oli kesäkuun 2011 lopussa runsaat 7 900 työtöntä työnhakijaa, joka on lähes 9 % vähemmän kuin edellisellä vuonna vastaavasti. Eniten työttömyys väheni Juuassa ja Polvijärvellä, joissa työttömiä oli yli 20 % edellisvuotta vähemmän.

Myös nuorisotyöttömyys on ollut reippaassa laskussa ja laskun voidaan ennakoida jatkuvan edelleenkin, joskaan ei ehkä enää yhtä nopeana. Sen sijaan pitkäaikaistyöttömien määrä on kääntynyt kasvuun. Työllisyystilanteen parantumisen taustalla on ryhmälomautusten ja henkilökohtaisesti lomautettujen määrän radikaali vähentyminen. Myös uusien työntekijöiden rekrytointi on lähtenyt hyvin liikkeelle. Taantumana aikana työttömyyden kasvu kohdistui Joensuun seudulla pääasiassa miehiin, ja erityisesti nuorten miesten työttömyys on pysytellyt taantumaa edeltävää tasoa korkeampana.

Ennakointitietojen perusteella palvelualat tulevat kasvattamaan henkilöstömääräänsä. Perinteisesti terveydenhoitoala (lääkärit, hammaslääkärit, psykologit ja puheterapeutit) tarvitsee tekijöitä ja tulevaisuudessa vielä entistäkin enemmän. Etenkin Joensuun ulkopuolella on pula terveyskeskuslääkäreistä ja hammaslääkäreistä. Myös sosiaalityöntekijöistä sekä vanhustenhoidossa ja julkisen sektorin osalta myös siivousalalla on pulaa työntekijöistä. Sosiaali- ja terveysalalle on myös syntymässä uutta liiketoimintaa vastaamaan lisääntyvään palvelutarpeeseen. Osaavasta työvoimasta tulee jatkossa pula em. toimialoilla, ja jo nyt on ollut vaikeuksia löytää päteviä työntekijöitä kauempana sijaitseviin yksiköihin. Metallialalla on pula varsinkin särmääjistä.

Keski-Karjalan seutukunta

Kesälahti, Kitee, Rääkkylä, Tohmajärvi

Keski-Karjalan seutukunnassa asui kesäkuun 2011 lopussa 19 203 asukasta. Vuonna 2009 seutukunnassa oli 1 519 toimipaikkaa, joissa työskenteli 3 821 henkilöä. Kesäkuun 2011 lopussa työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli 13,0 % ja työttömiä työnhakijoita oli 1 074.

Keski-Karjalan seutukunta	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	+	0	-
Työttömyyden määrä ja rakenne	++	+	0
Osaavan työvoiman saatavuus	-	0	0

++ Paljon parempi, + Parempi, 0 Ennallaan/nykytasolla, - Heikompi, -- Paljon heikompi

Seudun vahvuudet ja heikkoudet

Seudun vahvuutena on puu- ja metalliteollisuus. Seudulla on yhdeksän teollista yritys- ja työpaikkakeskittymää, joista Puhoksen teollisuusalue on työpaikkamäärissä suurin. Lisäksi seudulla on runsaasti vahvoja maa- ja metsätalousyrityksiä sekä palvelualan mikroyrityksiä. Seudulla on myös monipuolinen toisen asteen ammatillinen koulutustarjonta. Seudulla on hyvät logistiset liikenneyhteydet ja myös Suomen ja Venäjän neljänneksi vilkkain kansainvälisen rajanylityspaikka Tohmajärven Niiralassa. Uusien yritysten perustaminen on ollut jo useamman vuoden ajan erittäin vilkasta.

Seudun heikkoutena on teollisuuden alihankintapainotteisuus ja omien tuotteiden puuttuminen, suhteellisen pienet alueelliset markkinat ja mikroyritysvaltaisuuden johdosta alhaiset taloudelliset resurssit suuriin investointeihin. Myös voimakkaaseen kasvuun ja kansainvälistymiseen panostavien yritysten määrä on pienehkö. Seudulla ei ole tarjolla enää korkeakoulutasoista koulutusta. Uudet perustetut yritykset ovat valtaosin palvelualan yhden hengen mikroyrityksiä, joiden markkinat ovat lähialueilla.

Yleinen tunnelma seudulla

Keski-Karjalassa edellinen taantuma alkoi rakennemuutoksen myötä aikaisemmin kuin muissa seutukunnissa Pohjois-Karjalassa. Vuosien 2008–2009 aikana seudun teolliset yritykset menettivät keskimäärin 50 % liikevaihdostaan huippuvuoteen 2007 nähden. Vaikka vuonna 2010 alueen kaikkien toimialojen yritysten liikevaihdon kasvuluvut olivat maakunnan korkeimmat (lähes 17 %) verrattuna edelliseen vuoteen, niin yritykset jäivät vuoden 2007 luvuista vielä yhteensä 65 milj. euroa. Kuntien heikentynyt taloudellinen tilanne ja erityisesti sosiaali- ja terveyspalvelujen menojen voimakas kasvu, seudun väestön väheneminen, maailmalla vellova finanssikriisi, taloudellisen laman pelko ja valtion tiukentuva rahoituspolitiikka kuntia kohtaan ovat heikentäneet alueen yleistä ilmapiiriä ja tulevaisuuden näkymiä.

Neljänneksi vilkkain kansainvälinen rajanylityspaikka Suomen ja Venäjän välillä sijaitsee Tohmajärven Niiralassa. Seudun halki kulkevat Valttatie 6 ja Karjalan rata. Seudulla on syväsatama Puhoksessa ja pienlentokenttä Tolosenmäessä. Keski-Karjalasta on lyhyempi matka Pietariin kuin Helsinkiin. Seudun logistiset yhteydet ja saavutettavuus ovat Itä-Suomen tasolla hyvät.

Elinkeinoelämän ja yritystoiminnan tilanne ja näkymät

Teollisuuden kasvuvauhti on ollut kaikkein voimakkainta. Alueen vahvojen teollisten alojen eli puu- ja metalliteollisuusyritysten liikevaihto kasvoi lähes 30 % viime vuonna verrattuna edelliseen vuoteen. Palvelualoista ainoastaan kuljetus- ja varastointipalvelujen kasvuvauhti (18 %) on ollut voimakasta. Kaupan, majoitus- ja ravitsemustoiminnan sekä sosiaali- ja terveyspalvelujen ja rakentamisen kasvu on ollut maltillista (alle 10 %).

Eri toimialojen yritysten vienti- ja kysyntänäkymät ovat alkaneet hyvin nopeasti heikentyä maailman finanssikriisissä ja uuden taloudellisen laman pelossa. Yritysten investointi- ja kehittämishankkeet on otettu uudelleen tarkasteluun ja niiden toteutusaikaa on ryhdyt-

ty pohtimaan. Keski-Karjalassa on suunnitteilla erittäin merkittäviä investointeja bioenergi-
aan, asunto- ja liiketilarakentamiseen, matkailuun sekä sosiaali- ja terveyspalveluihin. Näi-
den merkittävien investointihankkeiden toteutuminen edellyttää sitä, että finanssikriisi lau-
keaa, taloudellisen laman pelko väistyy ja markkinoille palaa positiivinen vire.

Suurimpia tiedossa olevia rakennushankkeita ovat Ekokem Oy:n Puhoksen ekovoima-
laitos (70 milj. euroa), Kiteen kaupungin terveyskeskuksen tilojen uudisrakentaminen (7–8
milj. euroa), yksityisten asuin- ja liikekerrostalojen rakentamiset (10–20 milj. euroa) sekä
yksityisten hyvinvointi- ja matkailukohteiden rakentamishankkeet (5–10 milj. euroa).

Työttömyys, työvoiman kysyntä ja osaavan työvoiman saatavuus

Työttömien määrä on Keski-Karjalassa vähentynyt edelliseen vuoteen verrattuna eniten
Pohjois-Karjalan seutukunnista. Saman kehityksen arvioidaan jatkuvan myös seuraavan
vuoden aikana. Kesäkuun lopussa työttömiä työnhakijoita oli lähes 1 100 henkilöä, joka
on yli 21 % vähemmän kuin vuotta aikaisemmin. Seutukunnan kunnista työttömyys vähe-
ni suhteellisesti eniten Rääkkylässä. Työttömien määrä alkaa jälleen lisääntyä, jos kysyn-
tä- ja rahoitusmarkkinat eivät palaudu nopeasti normaalitasolle.

Nuorten työttömyys on myös vähentynyt voimakkaasti ja sen arvioidaan laskevan edel-
leenkin. Myös pitkäaikaistyöttömien määrä on alentunut Keski-Karjalassa ainoana seutu-
kuntana Pohjois-Karjalassa, tosin lievästi. Työttömien keski-ikä on ollut nousussa jo usei-
ta vuosia, samoin kuin koko väestökin.

Uusia työpaikka-avauksia odotetaan erityisesti sosiaali- ja terveysalalle, metalliteolli-
suuteen ja matkailualalle. Myös bioenergia-alalle uskotaan muodostuvan uusia työpaikko-
ja. Avoimien työpaikkojen määrä on vähentynyt. Maailman ja Suomen taloudellisen tilan-
teen kehityksestä sekä investoijien ja rahoittajien riskinottohalusta riippuu, avautuuko uu-
sia työpaikkoja teollisuuteen, rakentamiseen ja palveluihin myös Keski-Karjalassa.

Jos finanssikriisi kärjistyy, taloudellinen taantuma syvenee ja investoinnit pistetään jäi-
hin, niin työvoiman saatavuudessa ei ole ongelmia. Jos valtioiden velkaantuminen saadaan
järjestykseen, rahoitusmarkkinat rauhoittuvat, markkinoilta tulee positiivisia uutisia sekä ky-
syntä ja investoinnit palautuvat normaalitasolle tai kasvu-uralle, niin tilanne voi olla lyhyel-
lä ja pitkällä aikavälillä aivan toinen.

Pielisen Karjalan seutukunta

Lieksa, Nurmes, Valtimo

Pielisen-Karjalan seutukunnassa asui kesäkuun 2011 lopussa 23 575 asukasta. Vuonna 2009 seutukun-
nassa oli 1 493 toimipaikkaa, joissa työskenteli 4 340 henkilöä. Kesäkuun 2011 lopussa työttömien työn-
hakijoiden osuus työvoimasta oli 14,3 % ja työttömiä työnhakijoita oli 1 381.

Pielisen Karjalan seutukunta	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	+	+	0
Työttömyyden määrä ja rakenne	0	0	+
Osaavan työvoiman saatavuus	0	0	-

++ Paljon parempi, + Parempi, 0 Ennallaan/nykytasolla, - Heikompi, -- Paljon heikompi

Seudun vahvuudet ja heikkoudet

TEM:n kesäkuussa 2011 julkaisemassa ”Alueiden vahvuuksien määrittely 2011” -raportissa (22/2011) Pielisen Karjalan globaalien tason vahvuudeksi on tunnistettu luontomatkailu, minkä lisäksi Koli on arvioitu kansainvälisen tason vahvuudeksi. Vahvuudeksi on tunnistettu myös seudulla toimiva metsäteollisuus. Kansallisen tason vahvuudeksi on todettu monialainen teollisuus (kestää hyvin suhdannevaihteluja), pärjäävät pienet yritykset, vahva kuntatalous, puhdas ruoan tuotanto ja joka kunnassa annettava ammatillinen koulutus.

Heikkoudeksi on nähtävissä työvoiman saatavuus muutamiin tehtäviin, ja toisaalta taas myös pitkäaikaistyöttömyyden lisääntyminen.

Yleinen tunnelma seudulla

Pielisen Karjalassa on suhteellisen virkeä yritysilmapiiri. Yleistunnelma on hyvä. Talvelle 2011–2012 on tiedossa paljon rakentamista, mikä laskee mm. kausityöttömyyttä. Sotkamon hopeakaivoksen rakentaminen tuo työtä erityisesti Valtimolle. Matkailussa kesä 2011 on ollut hyvä. Kaupan alalla on sijaan koettu epävarmuutta.

Elinkeinoelämän ja yritystoiminnan tilanne ja näkymät

Keskeisillä toimialoilla näkymät näyttävät hyviltä seuraavat puoli vuotta, mutta sen jälkeen lienee epävarmempaa. Puuala vetää nyt pitkästä ajasta hyvin. Elintarvikeala jatkaa vakautta noin 5 %:n vuosikasvuun. JOYTEK Oy:n tilauskanta on ennätyskellisen suuri. Myös metalliala kasvaa nopeasti. Bioenergia-ala on päässyt kasvuun.

Sotkamon Silver Ab:n kaivoksen rakentaminen alkaa kokonaisinvestointien ollessa noin 20 miljoonaa euroa. Se vaikuttaa Pielisen Karjalassa erityisesti Valtimolle (etäisyys 45 km) ja Nurmekseen (60 km).

Junaliikenteessä tavarakuljetukset ovat lisääntyneet. Lieksa-Kuhmo -tien kunnostushanke (3 milj. euroa) käynnistyy syksyllä. Laajakaistaa rakennetaan parhaillaan kattavasti koko Pielisen Karjalan alueella. Asuntorakentaminen on vilkastunut Lieksassa ja Nurmeksessa.

Ajankohtaisia investointihankkeita ovat myös Hyvärilän liikuntahalli (4 milj. euroa/Nurmes), Lieksan jäähallin peruskorjaus (3 milj. euroa), Valtimon Lamminpään palvelutalon hanke (6–8 milj. euroa), Valtimon bioterminaalien 1. vaihe (0,7 milj. euroa), PK-Levy Oy:n laajennus (0,5 milj. euroa) sekä JOYTEK Oy:n laajennusinvestoinnit Lieksan Teollisuuskylä Oy:n kanssa.

Yritysneuvonnassa vuosi 2011 on ollut tähän mennessä ennätysvilkas. Uusia asiakkaita on tullut paljon, eli yrittäjyys kiinnostaa tällä hetkellä.

Työttömyys, työvoiman kysyntä ja osaavan työvoiman saatavuus

Pielisen Karjalan seutukunnassa työttömiä oli aikaisempien kuukausien tapaan hieman edellisvuotta enemmän. Kesäkuun lopussa työttömiä työnhakijoita oli yli 1 380 henkilöä, eli hieman (10 henkilöä) enemmän kuin vuotta aiemmin. Sen sijaan rakenteellinen työttömyys vaikeutuu. TE-toimiston mahdollisuudet vaikuttaa rakennetyöttömyyteen vaikeutuvat edelleen. Nuorisotyöttömyys on vähenemässä.

Teollisuus ja palvelualat (hoivapalvelut) työllistävät eniten. Rakennusalan töitä on tiedossa erittäin paljon talvella 2011–2012, mikä tietänee miesten työttömyyden laskua. Myös kuljetusalalla on paremmat kehitysnäkymät.

Osaavasta työvoimasta on pulaa keskijohdon osalta ja asiantuntijatehtävissä. Hoiva-ala työllistää paljon (mm. Dementiakodin laajennus tuo 30 työpaikkaa). Työvoiman saatavuus on aiemmin ennakoitua parempi tulomuuton voimistumisen ansiosta.

Keski-Suomen ELY-keskus

Saarijärven-Viitasaaren sk 6 kk

Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	+
Työttömyys	+
Työvoiman saatavuus	0

Äänekosken sk 6 kk

Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	+
Työttömyys	+
Työvoiman saatavuus	+

Keuruun sk 6 kk

Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	+
Työttömyys	+
Työvoiman saatavuus	-

Jämsän sk 6 kk

Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	+
Työttömyys	+
Työvoiman saatavuus	-

Jyväskylän sk 6 kk

Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	0
Työttömyys	0
Työvoiman saatavuus	+

Joutsan sk 6 kk

Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	0
Työttömyys	0
Työvoiman saatavuus	+

Keski-Suomessa asui kesäkuun 2011 lopussa 273 570 asukasta. Vuonna 2009 Keski-Suomessa oli 16 332 toimipaikkaa. Kesäkuun 2011 lopussa työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli 12,4 % ja työttömiä työnhakijoita oli 16 049.

Keski-Suomen ELY-keskus	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	+	+	0
Työttömyyden määrä ja rakenne	+	+	0
Osaavan työvoiman saatavuus	+	0	-

++ Paljon parempi, + Parempi, 0 Ennallaan/nykytasolla, - Heikompi, -- Paljon heikompi

Keski-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen alue ja samalla Keski-Suomen maakunta muodostuu kuudesta seutukunnasta: Joutsan, Jyväskylän, Jämsän, Keuruun, Saarijärvi-Viitasaaren sekä Äänekosken seutukunnasta. Jyväskylän seutukunnassa asuu yli 60 prosenttia maakunnan väestöstä. Vuonna 2011 Keski-Suomessa ei tapahtunut yhtään kuntaliitosta.

Keski-Suomessa aluetaloukskatso laaditaan jo kolmatta kertaa uudella menettelytavalla. Seudulliset osaamis- ja työllisyystyöryhmät laativat ensin seutukatsaukset ja viimeisenä laaditaan aluekatsaus yhdessä maakunnan liiton ja ELY-keskuksen asiantuntijoiden kanssa. Aluetaloukskatso on osa alueellista Keski-Suomi ennako -prosessia. Oleellista on, että seuduilla tarkastellaan tulevaisuutta säännöllisesti ja tämän pohdinnan yhtenä tuloksena syntyy seuduittainen materiaali ministeriölle toimitettavaan aluetaloukskatsoon. Tulokset ovat käytävissä myös mm. kuntien budjettivalmisteluissa, maakuntaliiton kanssa käytävissä neuvotteluissa ja eri organisaatioiden toiminnan suunnittelussa. Keski-Suomen ELY-keskus hyödyntää raporttia osana toimintaympäristökatsausta, joka on osa nelivuotista strategista tulossuunnitelmaa.

Päätoimialat; rakennus, teollisuus (paperi, metsä), kauppa, palvelut ovat selviytyneet taantumasta ja kasvun kausi näyttäisi olevan edessä. Toteutuuko näkymä, se riippuu yleismaailmallisesta tilanteesta. Alueen asiantuntijat ovat hyvin varovaisia tai pidättäytyvät kannanotoista. Joka tapauksessa alueella on varauduttava vaikeisiin aikoihin.

Maatalouden satonäkymät näyttävät melko hyviltä, mikäli sato saadaan korjattua täysimääräisesti. Sääoloissa on ollut kesän aikana jonkin verran paikallisia vaihteluita, mikä saattaa vaikuttaa myös sadon laatuun. Karjataloudessa tapahtuu edelleen myös luopumista, jatkavien tilojen koon kasvu on edelleen hitaampaa kuin valtakunnassa keskimäärin. Sikatiloilla on huonosta kannattavuudesta johtuvia tuotantotaukoja. Viljan hinnat pysyvät kohtuullisen korkeina ensi talvena. Kiinnostus luomutuotantoon on lisääntymässä samoin kuin lähiruuan kysyntä. Metsätaloudessa puun kysyntätilanne on ollut suhteellisen hyvä, mutta yleisen taloustilanteen vaikutukset näkyvät nopeasti, kuten ne näkyvät myös maataloustuotteiden markkinoilla.

Vuoden takaiseen ja myös helmikuuhun 2011 verrattuna elinkeinoelämän tilanne on kehittynyt odotettua positiivisemmin koko Keski-Suomessa. Keski-Suomen yritysten liikevaihdon kasvu oli koko edellisvuoden koko maan tasoa nopeampaa ja kehitys jatkui posi-

tiivisena myös alkuvuotena. Voimakkaasti taantumasta kärsinyt vienti on lisääntynyt erityisen paljon ja saavutti edellisvuoden lopussa vuoden 2006 tason. Myös liikenteessä on ollut selvää kasvua. Erityisesti raskaan liikenteen kasvaneet määrät kertovat talouden aktiiviteetin kasvusta.

Myös Keski-Suomen yritysten henkilöstömäärä kääntyi kasvuun pitkään jatkuneen laskun jälkeen. Erityisesti kone- ja laitteollisuuden sekä osaamisintensiivisten liike-elämän palveluiden aloilla kehitys oli suotuisaa. Kaikkiaan henkilöstömäärä kuitenkin näyttää jäävän taantumaa edeltäneestä tasosta. Keski-Suomessa reagoitiin taantumaa muuta maata voimakkaammin henkilöstömäärää sopeuttamalla, eikä liikevaihdon nyt lähdettyä kasvuun henkilöstömäärä kasva samassa suhteessa. Toisaalta tämä tarkoittaa tehokkuuden kasvua, mutta samalla ongelmaksi muodostuu työpaikkojen vähäinen määrä ja työttömyys.

Helmikuussa julkaistun Suomen Yrittäjien Pk-yritysbarometrin mukaan suhdannetilanne on parantunut merkittävästi vuoden takaiseen verrattuna. Erityisen suuri muutos parempaan oli teollisuuden ja kuljetuksen ja varastoinnin sekä muiden toimialojen aloilla. Hieman huonommaksi suhdannetilanne ja näkymät koetaan vain terveys- ja sosiaalipalveluiden ja kiinteistöalan toiminnan piirissä. Suhdannetilanteen positiivinen muutos oli kaikkiaan huomattavasti suurempi kuin muualla maassa. Saldoluku tulevaisuuden näkymistä on kuitenkin hieman alentunut viime vuoden lukemasta, ts. talouskasvun ei uskota enää kiihtyvän.

Yritysten odotukset liikevaihdon kasvusta ovat hyvin positiiviset. Erityisesti teollisuuden, kuljetuksen ja varastoinnin sekä muiden toimialojen ja kiinteistöalan yritykset näkevät liikevaihtonsa kasvavan seuraavan vuoden aikana. Kiinteistöalalla arvioidaan siis liikevaihdon kasvavan vaikka suhdannetilanteen arvioidaan heikkenevän alalla. Liikevaihdon kasvun odotukset ovat valtakunnallisella tasolla.

Yrityksiä on perustettu erittäin vilkkaasti. Perustettujen yritysten määrät Keski-Suomessa kääntyivät taantumasta jäljiltä kasvuun viime vuoden lopulla, ja tämän vuoden puolella voimakas kasvu on jatkunut. Yritysrahoituksen kysyntä on jatkunut tasaisena ja kasvua vuoden takaiseen on noin miljoona euroa. Hankkeita on määrällisesti ollut hieman vähemmän kuin vuosi sitten, mutta hankkeiden koko on kasvanut. Erityisesti energiatukia on haettu ahkerasti.

Yritysten liiketoiminta on kääntynyt kasvuun kaikissa Keski-Suomen seutukunnissa. Joutsan seutukunnassa tunnelmat ovat positiiviset. Merkittävää kasvua ei ole näkyvissä, mutta taantumasta on alettu toipua. Jyväskylän tilanne näyttää hyvälle. Myös Jämsän ja Keuruun seuduilla näkymät ovat hyvät, mutta työvoiman saatavuudessa alkaa olla tietyillä aloilla jo ongelmia. Saarijärven-Viitasaaren seutukunnassa ollaan varovaisen toiveikkaita, mutta pientä epävarmuuttakin on aistittavissa. Äänekosken seudulla tärkeän teollisuuden elpyminen näkyy positiivisina odotuksina.

Keski-Suomen maakuntakaavassa on varauduttu elinkeinoelämän tarpeisiin monin tavoin. Mukana on 11 vähittäiskaupan suuryksikön mahdollistamaa aluetta eri puolilla maakuntaa. Laajat yhtenäiset työpaikka- ja teollisuusalueet tulevat maankäytöllisesti turvatuiksi aluevarauksilla. Maakunnan kehityksen kannalta tärkeä 4-tie on kaavassa kokonaisuudessaan merkittävästi parannettavana tienä,

Maakuntakaavassa ovat mukana mm. osa pohjavesialueista, maa-aineshuoltoon liittyviä aluevarauksia sekä puolustusvoimien aluetarpeet. Vahvistuksen saivat myös valtakun-

nallisesti ja maakunnallisesti merkittävät kulttuuriympäristön, suojelun ja virkistykseen kehittämisperiaatteet ja kohteet.

1. vaihemaakuntakaavalla varataan Jyväskylän seudun uudelle jätteenkäsittelykeskukselle tarpeellinen maa-alue. Kaavassa jätteenkäsittelykeskuksen alueeksi osoitetaan Laukaan Lievestuoreen Mörkökorpi.

2. vaihemaakuntakaavan tavoitteena on turvata Keski-Suomen maakunnassa laadukaiden kiviainesten saanti yhdyskunta- ym. rakentamiseen sekä turvata suojellisesti arvokkaiden harju-, kallio- ja moreenialueiden suojelliset arvot. Tavoitteena on myös hyvän ja turvallisen pohjaveden saanti yhdyskuntien vesihuoltoon. Kaavassa esitetään myös raaka-ainehuollon kannalta potentiaaliset malmivyohykkeet. Ympäristöministeriö vahvisti kaavan 11.5.2011.

Valmisteilla olevan 3. vaihemaakuntakaavan tavoitteena on turvata Keski-Suomen maakunnassa turvetuotannon tarpeet ja turvata samalla suojellisesti arvokkaita suoluonnon kohteita. Kaavassa osoitetaan myös tuulivoimapuistojen alueita.

Elinkeinoelämän positiivinen kehitys ei vielä ole näkynyt voimakkaasti työttömyyden alenemisena, mutta on todennäköistä, että työttömyyden aleneminen kiihtyy lähikuukausina. Työttömyyden lasku vuodentakaisesta tilanteesta jatkui Keski-Suomessa koko maata hitaampana. Kun koko maan työttömien työnhakijoiden määrä laski viime vuoden toukokuusta -10,1 %, oli vastaava muutosprosentti Keski-Suomessa -6,2 %. Samaan tahtiin Keski-Suomen kanssa taivalsi Satakunta ja näitä hitaammin ainoastaan Kaakkois-Suomen ELY-keskus. Keski-Suomessa nuorisotyöttömyys on pienentynyt, mutta pitkäaikaistyöttömyys samaan aikaan kasvanut.

Keski-Suomessa osaavan työvoiman saatavuus ei ole suuri ongelma. Suurempana työllistämisen esteenä pidetään kysynnän riittämättömyyttä ja epävarmuutta sekä palkanmaksun sivukuluja. Rekrytointivaikeuksia on kuitenkin ollut muun maan tapaan erityisesti sosiaali- ja terveysalalla. Myös esimerkiksi metalli- ja rakennusaloilla on ollut paikallisesti rekrytointivaikeuksia, vaikka samanaikaisesti alan hakijoita on ollut myös työttöminä.

Joutsan seutukunta

Joutsa, Luhanka

Joutsan seutukunnassa asui kesäkuun 2011 lopussa 5 819 asukasta. Vuonna 2009 seutukunnassa oli 551 toimipaikkaa. Kesäkuun 2011 lopussa työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli 10,0 % ja työttömiä työnhakijoita oli 239.

Joutsan seutukunta	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	+	0	+
Työttömyyden määrä ja rakenne	+	0	+
Osaavan työvoiman saatavuus	0	+	0

++ Paljon parempi, + Parempi, 0 Ennallaan/nykytasolla, - Heikompi, -- Paljon heikompi

Yleinen tunnelma alueella

Joutsan seutukunnassa tilanne näyttää kesäkuun 2011 alussa varsin hyvälle. Yritysten tilanteet ovat parantuneet taantuman jälkeen ja talous kääntynyt kasvuun. Seudulla on viireillä investointeja, jotka vaikuttavat kehitykseen myönteisesti. Merkittäviä laajemman kasvun merkkejä ei ole näkyvissä, mutta Joutsan seutu selvisi suhteellisen hyvin läpi taantuman. Seudun talous- ja elinkeinoelämän tilannetta voisi kuvata muuttuneen varovaisen positiivisesta positiiviseksi, joskin investointien taso ja määrä laskenut edelliseen vuoteen verrattuna.

Elinkeinoelämän ja yritystoiminnan tilanne ja näkymät

Elinkeinoelämän tilanne Joutsan seutukunnassa on suhteellisen vakaa ja merkittäviä muutoksia ei ole tarkastelujaksolla ole odotettavissa. Elinkeinorakenteen osalta voi todeta teollisuuden osuuden laskeneen ja vastaavasti palvelujen kasvaneen.

Teollisuudessa ei ole odotettavissa merkittäviä investointeja, mutta vastaavasti ei myöskään ole tiedossa lopettamisuhkia. Metallin osalta on nähtävissä, että tilanne on kääntymässä hitaasti parempaan. Konepajateollisuuden isojen toimijoiden parantunut tilanne alkaa näkyä tilauskantojen lisääntymisenä myös Joutsan seudun yrityksissä.

Rakennusalan tilanne seudulla on hyvä. Vuoden 2009 aikana käynnistynyt 4-tien rakennusvaihe Hartola-Vaajakoski välillä jatkuu yhä vaikuttaen seutukunnan elinkeinoelämään positiivisesti tarkastelujaksolla. Puolustusvoimien Nokan varikon investointi jatkuu myöskin edelleen ja tarjoaa työtilaisuuksia seudun urakoitsijoille. Lisäksi on käynnissä asuntotuotantoon liittyviä rakennushankkeita. Luhangan kunnan Hepoluhdan alueen tonttien myynti on edennyt hyvin ja rakentaminen alueella on käynnistynyt ja laajenee edelleen. Useiden mm. seniori-/vanhusasuntoihin kohdistuvien hankkeiden odotetaan käynnistyvän seuraavan jakson aikana.

Kaupan ja palvelualojen osalla tilanne on säilynyt ennallaan ja palvelujen osalta jopa odotuksia parempana. Tähän on vaikuttanut mm. loma-asuntojen kasvava määrä ja se, että loma-asuntoja käytetään läpi vuoden, jolloin kysyntää riittää koko vuodelle.

Alkutuotannossa toimivien maatilojen määrä edelleen laskee, mutta vastaavasti toimivien tilojen toimintojen kasvattaminen on säilyttänyt maatalouden aseman ennallaan. Metsätaloudessa tilanne on ollut hyvä ja vastannut arvioitua kehitystä ja tilanne tulee säilymään vastaavanlaisena tarkastelujaksolla. Korjuutoiminta tulee työllistämään täysimääräisesti urakoitsijat. Myös metsäpalveluyritysten työtilanne on ollut hyvä, joskin alkuvuoden toimintaa hankaloittivat talvikauden vaikeat olosuhteet, jotka johtivat lomautuksiin työntekijöiden osalta. Nyt alan työllisyys erittäin hyvä ja ennusteen mukaan myös tulee jatkumaan hyvänä. Seutukunnassa toimivien metsäpalveluyritysten henkilöstömäärä ja työllistävä vaikutus on poikkeuksellisen merkittävä.

Yritysten perustaminen on ollut vilkasta. Yritysten lopettamisien tai konkurssien osalta ei ole näkyvissä lisäyksiä. Seutukunnan yritysten omistajanvaihdostilannetta ja yrittäjien eläköitymistä on kartoitettu säännöllisesti, eikä määrissä odoteta merkittävää muutosta.

Investoinnit

Joutsan kunnan kehittämistoimi selvittää alan toimijoiden kiinnostusta bioterminaalien toteutuksen osalta. Liiketoimintaselvitys valmistui maaliskuussa, ja sijoituspaikaksi esitettiin Leivonmäkeä. Seutukunnassa valmisteltu hanke biokaasulaitoksen rakentamiseksi on edennyt investointivaiheeseen. Joutsan Ekokaasu Oy on jättänyt hanketta koskevan rahoitushakemuksen. Hankkeen kustannusarvio on 1,5 miljoonaa euroa ja sijoituspaikka Joutsa. Puolustusvoimien Nokan varikon investointi, noin 40 miljoonaa euroa, jatkuu edelleen ja tarjoaa työtilaisuuksia seudun rakentajille.

Luhangan kunta on toteuttamassa lämpökeskuksen ja keskustan lämpöverkon investoinnin vuoden 2011 lopulla. Investoinnin suuruus 400 000. Luhangan investointiohjelmassa on myös 800 000 euron investointi erityisryhmien palvelutalon rakentamiseen. Hanke käynnistyy vuoden 2011 aikana ja toteutuu pääosin vuonna 2012. Joutsassa julkisena investointina on suunniteltu käynnistettäväksi vuoden 2011 aikana Joutsan kunnan yhtenäiskoulun rakentaminen.

Työttömyyden määrä ja rakenne

Työttömien määrä laski vuoden 2010 aikana tasaisesti ja kaikkiaan työttömien määrä on laskenut noin 13 % vuodentakaiseen. Kevätkauden 2011 työllisyystilannetta heikensivät metsätoimialan korjuuolosuhteista johtuneet varsin laajat lomautukset. Seudun väestörakenteen kehitys näkyy työvoimaluvuissa selvästi, sillä yli 50 -vuotiaiden työttömien osuus työttömistä on 50,0 % mutta nuorten alle 25 v osuus on 8,2 %. Rakenteellisen työttömyyden taso seutukunnassa on korkea. Työttömyys tulee edelleen laskemaan tarkastelujaksolla, joskin selvää on, että kausityöttömyys vaikuttaa työttömyyden tasoon.

Työvoiman kysyntä ja osaavan työvoiman saatavuus

Uusia työpaikkoja ei ole juuri syntynyt, ja laajamittaisia rekrytointeja ei ole ennustettavissa. Työpaikkoja on ollut tarjolla lähinnä sosiaali- ja terveysalalla, palvelualoilla sekä luonnonvara-aloilla. Erityisiä rekrytointiongelmia ei seutukunnassa ole nähtävissä. Työvoiman kysyntä kohdistuu arviointiajankohtana terveys- ja sosiaalialan sekä rakentamisen työtehtäviin sekä luonnonvara-aloille. Seutukunnan ikärakenne näkyy työnhakijoiden ikääntymisenä ja tämä kehityskulku asettaa haastetta osaavan työvoiman saannin turvaamiselle Joutsan seutukunnassa.

Jyväskylän seutukunta

Hankasalmi, Jyväskylä, Laukaa, Muurame, Petäjävesi, Toivakka, Uurainen

Jyväskylän seutukunnassa asui kesäkuun 2011 lopussa 173 917 asukasta. Vuonna 2009 seutukunnassa oli 9 251 toimipaikkaa. Kesäkuun 2011 lopussa työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli 12,9 % ja työttömiä työnhakijoita oli 10 800.

Jyväskylän seutukunta	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	+	0	-
Työttömyyden määrä ja rakenne	+	0	0
Osaavan työvoiman saatavuus	0	+	+

++ Paljon parempi, + Parempi, 0 Ennallaan/nykytasolla, - Heikompi, -- Paljon heikompi

Yleinen tunnelma alueella

Jyväskylän seutukunnassa näyttää myönteisen kasvun kehittyminen hidastuvan. Seutua kuvaa kuitenkin positiivinen vire, maine kuva ja väestökehitys sekä kasvuhakuisuus. Seudun menestyminen perustuu jatkossakin myönteiseen ja monipuoliseen työpaikkakehitykseen. Seudun on panostettava vielä enemmän tähän kehityskulkuun, sillä yrityksillä on keskeinen rooli työpaikkakehityksessä.

Uusi hallitus tulee hallitusohjelmansa mukaisesti leikkaamaan kuntien valtionosuuksia. Kun tavoitteena on kuntarakenteen saneeraus työssäkäyntialuepohjaiseksi, Jyväskylän seudulla leikkaus kohdentunee erityisesti ns. kehyskuntiin. 220 000 asukkaan Jyväskylän kaupunkiseutu toimii aloitteellisesti suurten kaupunkiseutujen verkostossa hallitusohjelman tavoitteiden puolesta mm. pilotoimalla innovaatiokeskittymää.

Elinkeinoelämän ja yritystoiminnan tilanne ja näkymät

Tilaukset ovat runsaammat kuin edellisvuonna, mutta näkymät seuraavalle puolelle vuodelle ovat jo varovaisia. Teknologiateollisuutta keväällä Nokia- uutisten myötä uhannut epä-tietoisuus ei ole toistaiseksi näkynyt voimakkaana Jyväskylän seudulla esim. työpaikkojen vähenemisenä. Tilanne näyttää kokonaisuudessaan vielä varovaisen positiiviselta ja kotimarkkinat jo vetävät. Monet yritykset ovat jo mittareillaan saavuttaneet taantumaa edeltävän tason, osa tehostamalla toimintojaan. Tilaukset on kuitenkin vielä ohut, ja esim. 500 henkilöä työllistävän Moventas Wind Oy:n tilanne on nyt epävarma. Teollisten työpaikkojen kehitysnäkymät ovat epävarmat.

Rakennusala tilanne on varsin kohtuullinen ja näyttää pysyvän lähiajan sellaisena. Uusia isoja rakennuskohteita ei ole julkistettu. Palvelualoilla yritysten odotukset ovat pääosin myönteisiä. Erityisesti matkailun ja kaupan alojen lähitulevaisuus näyttää hyvältä, mikäli kuluttajien ostovoima pysyy nykyisellään. Bioenergiayritysten toiminnan osalta Keljonlahteen valmistuneella voimalaitoksella on positiivinen vaikutus. Hyvinvointialalla on fasilitteettajia, mutta yritykset ovat pieniä.

Jyväskylän seutukuntaa kuvaa pienyritysvaltaisuus ja ongelmana on keskisuurten yritysten vähäisyys. Kasvuyrityksiä toivotaan seudulle enemmän ja sitä kautta vientiin uusia tuotteita ja palveluita. T&K hankkeisiin on myönnetty hieman edellisvuotta enemmän rahaa, mutta vauhti saisi olla voimakkaampikin. Hankkeiden kokoluokka on kasvanut. Mahdollisuutena alueella nähdään Sappilta vapautuvat tilat aivan kaupungin keskustassa.

Uusia yrityksiä on perustettu aikaisempaa enemmän. Starttirahan kysyntä kasvoi alkuvuoden ajan. Uusyrityskeskukseen asiakasmäärät ovat kasvaneet jopa 50 prosenttia viime vuoden vastaavasta ajankohdasta samoin starttirahan kysyntä. Korkeasti koulutettujen ja palvelualoille yrityksen perustavien osuus asiakkaista on kasvanut. Ideat ja hankkeet ovat vaativampia ja monimuotoisempia ja vaativat pitkäkestoista tukea ja rahoitusta. Aloittavat, pienet yritykset tuovat positiivisia kerrannaisvaikutuksia seudulle.

Investoinnit

Seudulle on investoitu selkeästi edellisvuotta enemmän. Suuria kohteita ovat mm. Paviljonki, Keskimaan hotelli, Innova 2, ja Palokan K-ryhmän yksiköt. Myös Peurungan aluetta kehitetään investoimalla. Investointitahdin arvioidaan heikentyvän lähitulevaisuudessa, ja pk-yritysten investointiodotukset ovat hieman valtakunnallista tasoa varovaisemmat. Mahdollinen uusi taantuma heikentää elinkeinoelämän toimintaedellytyksiä ja voi siten heikentää hyvän kehityksen jatkumista.

Työttömyyden määrä ja rakenne

Jyväskylän seutukunnan työttömyys laskee edelleen, mutta laskuvauhti on hidasta ja on hidastumaan päin. Erityistoimia työttömyyden tason laskemiseen tarvitaan edelleen, erityisesti miesten ja pitkäaikaistyöttömien osalta. Pitkäaikaistyöttömien työllistämässä kolmannella sektorilla on merkittävä rooli. Väli työmarkkinoilta avoimille markkinoille siirtymiseen on erityisesti panostettava. Nuorten ja korkeakoulututkinnon suorittaneiden työttömyys on erityinen ongelma, joka johtuu nuorten voimakkaasta tulomuutosta seudulle. Lomautettujen määrä on taantumien jälkeen laskenut voimakkaasti, mutta lomautettujen määrä on vielä korkea verrattuna taantumaa edeltäneeseen tilanteeseen. Ulkomaalaisten työttömyys on kasvusuunnassa.

Muutosturvan toimintamallin toteuttaminen on seurannut valtakunnallista trendiä eli painopiste on siirtynyt pienempiin yrityksiin. On siirrytty aikaan, jossa tapahtuu normaalia yritysten sisäisiin rakennemuutoksiin liittyviä henkilöstön vähentämistilanteita. Isoja yritysten lopettamis- tai muutostilanteita ei ole vuoden aikana ollut.

Työvoiman kysyntä ja osaavan työvoiman saatavuus

Alueella työvoiman saatavuus on hyvä määrällisesti ottaen: työvoiman ikärakenne on tasainen ja koulutustaso maan korkeimpia. Avoimien työpaikkojen määrä on hieman kasvanut vuoden takaisesta. Työvoiman kysyntä kohdistuu palveluihin ja myyntiin sekä terveydenhuolto- ja sosiaalialaan. Hoitoalan henkilöstön kysyntää vastaamaan on käynnistetty toimenpiteitä alan työntekijöiden etsimiseksi muualta ja työvoiman ulkopuolelta. Hyvinvointisektorin korkeakoulukoulutuksen aloittajamääriä alueella on päätetty lisätä. Alueellinen liikkuvuus on lisääntynyt ja työssä käydään pitkienkin matkojen päässä. Ulkomaisen työvoiman tarve on vähäistä. Koulutuksen kehittämisessä lähivuosina korostuu erityisesti aikuiskoulutus. Jyväskylän vetovoimaisuus opiskelukaupunkina tulee jatku-

maan vahvana mikä tulee olemaan tulevaisuudessa vahvuus osaavan työvoiman saatavuuden näkökulmasta. Jyväskylän seutukunnan yritykset ovat tyytyväisiä alueen koulutustarjontaan. Työpaikkakehitys tulisi alueella ole ripeämpää. Työ- ja elinkeinotoimiston kehittämisen myötä Keski-Suomessa aloittaa yksi TE-toimisto vuoden 2012 alusta, jolloin työvoiman kysyntää ja saatavuutta on mahdollista tarkastella yhtenäisesti koko maakunnan alueella.

Jämsän seutukunta

Jämsä, Kuhmoinen

Jämsän seutukunnassa asui kesäkuun 2011 lopussa 25 146 asukasta. Vuonna 2009 seutukunnassa oli 1 652 toimipaikkaa. Kesäkuun 2011 lopussa työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli 12,6 % ja työttömiä työnhakijoita oli 1 406.

Jämsän seutukunta	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	+	+	0
Työttömyyden määrä ja rakenne	+	+	+
Osaavan työvoiman saatavuus	-	-	-

++ Paljon parempi, + Parempi, 0 Ennallaan/nykytasolla, - Heikompi, -- Paljon heikompi

Yleinen tunnelma alueella

Jämsän seutukunnassa asui 30.4.2011 25 201 asukasta. Muutos vuoden takaiseen on -290 asukasta. Negatiivinen väestönmuutos selittyy sekä luonnollisella väestönmuutoksella että muuttoliikkeellä. Jämsän seudun näkökulmasta muuttoliikkeen osuus väestön vähenemisestä on merkittävä ja seudun kehittymisen kannalta huolestuttava piirre. Vuoden 2009 lopussa Jämsän seudulla oli 1 652 yritysten toimipaikkaa. Työttömyysaste Jämsän seutukunnassa oli huhtikuun 2011 lopussa 12,9 %, kun se vuotta aikaisemmin oli 14,3 %.

Pääsääntöisesti aiempi ennuste on toteutunut ja investoinnit lähteneet liikkeelle. Toimi-
alakohtaiset erot kasvavat.

Elinkeinoelämän ja yritystoiminnan tilanne ja näkymät

Paperiteollisuuden tilanne on jatkunut vakiintuneena. Tilauskanta on tyydyttävä ja osaavaa työvoimaa on ollut tarjolla riittävästi. Tilauskonepajateollisuus on elpynyt vuoden 2009 tasosta. Tilauskantaa riittää koneistustöissä, mutta kilpailutilanne on haastava. Päämiehet hakevat katetta toimintaansa suuntaamalla ostoja Suomen rajojen ulkopuolelle halvan kustannustason maihin. Toimiala on vahvistumassa alalla toimivan kansainvälisen yrityksen Jämsään sijoittumisen myötä.

Jämsässä toimii vahva ilmailualan keskittymä. Puolustusteollisuudelle palveluita ja tuotteita tarjoava osa ilmailukeskittymää voi hyvin ja kehittyä. Siviili-ilmailun puolella kansainvälisen kilpailun kiristyminen on johtanut tarkastelujaksolla vähäisiin lomautuksiin.

Jämsän seudulla toimii n. 250 kuluttajatuotteiden valmistajaa, joista suurimmat toimivat elintarviketeollisuuden tai tekstiiliteollisuuden aloilla. Elintarvikealan ennakoitaan keskittyvän. Jämsän seudulla alan merkittävimmät toimijat ovat reagoineet toimialan kehitykseen panostamalla tuotekehitykseen, investoimalla ja suuntaamalla liiketoimintaa uudelleen. Tekstiiliteollisuuden alalla tuotekehitykseen panostaneet yritykset menestyvät ja kasvavat maltillisesti, kun taas alihankintaan keskittyneillä on tunnistettavia haasteita.

Rakennusalalla tilanne on säilynyt vahvana ja vakaana talouden heilahteluista huolimatta. Jämsän yläkoulun rakennushanke on käynnissä ja Himoksen mökkirakentaminen jatkuu aktiivisena. Lisäksi käynnissä on useita korjaus- tai laajennusrakentamiseen, asuinrakentamiseen ja liikenneväyliin liittyviä pienempiä hankkeita.

Vähittäiskaupan alalla tilanne on vakiintunut markettien ja tiettyjen erikoisliikkeiden osalta, sillä matkailijoiden tuoma lisäostovoima hyödyttää niitä. Sähköisen kaupan lisääntyminen ja laman vaikutukset ovat tarttuneet viiveellä pieniin erikoisliikkeisiin ja niiden lopettamisista sisältyy ajanjaksoon useita. Suurta kasvua ei odoteta alalle, vaikka yksi alalla toimivista ketjuista etsii edelleen liikepaikkaa Jämsästä ja valmiutta investointiin on.

Palvelualalla siivous- ja kiinteistöalan yrityksiltä kysytään hyvin palveluita ja ala rekrytoi jatkuvasti. Matkailussa Jämsän seudun rekisteröidyt yöpymiset olivat alkuvuonna 2011 miinuksella verrattuna edelliseen vuoteen. Edellisen vuoden vahvaa kasvua selittää talouden taantuma, mikä lisäsi matkailua Jämsän seudulle kaukaisempien kohteiden sijaan.

Sosiaali- ja terveydenhuoltoalalla ei ole päästy odotettuun kasvuun julkisen ja yksityisen sektorin yhteistyössä. Jokilaakson Terveys Oy:n toiminnan käynnistyminen on vaikuttanut myönteisesti terveysalan palvelutarjontaan. Alalle tuo kasvua laajeneva kuluttajakysyntä.

Maataloudessa ja alkutuotannossa ei ole tapahtunut merkittäviä muutoksia. Toimialan rakenne on pysynyt suhteellisen samanlaisena jo pitkään. Toimialalla tapahtui joitakin toiminnan lopettamisista, mutta saman verran käynnistettiin uutta toimintaa. Sukupolvenvaihdoksia on vireillä. Bioenergiatuotanto lisääntyy maatalouden sivuelinkeinona.

Yritysten perustamisluvuissa ei ole alkuvuoden aikana tapahtunut oleellista muutosta viime vuoteen verrattuna. Uusien yritysten perustamistahdin odotetaan pysyvän nykytasolla seuraavan puolen vuoden jaksolla. Markkinoiden elpyminen ennakoitiin, että konkurssien määrä ei lisääntynyt enää normaalitasosta. Yritystukien tai T&K - toiminnan suhteen ei ole tapahtunut merkittävää muutosta. Joitain suurehkoja rakennusinvestointeja on toteutumassa.

Investoinnit

Paperiteollisuudessa paperin alhainen maailmanmarkkinahinta heikentää kannattavuutta ja pienentää investointivalmiutta. Jämsänjokilaaksossa tilanne on vakaa ja alalla investoidaan pieniin parannuksiin. Ilmailukeskittymässä tilauskanta on vankka vuoteen 2016 asti ja investointeja on käynnissä. Matkailun investoinnit ovat käynnissä ja vahvaa kasvua odotetaan golfkentän rakennustöiden ja mökkirakentamisen myötä.

Työttömyyden määrä ja rakenne

Vuonna 2011 Jämsän seudun työttömyys on vähentynyt samaa tahtia maan keskiarvon kanssa. Toukokuun lopussa seudulla oli työttömiä 10,6 % vähemmän vuoden takaiseen verrattuna. Myönteisestä kehityksestä huolimatta, työttömyys on edelleen korkealla tasolla. Työttömyys-aste oli toukokuun lopussa 12,0 %. Miehet ovat työllistyneet naisia paremmin ja nyt naisten ja miesten osuus työttömistä on lähes yhtä suuri.

Nuorten työttömyys on vähentynyt vuoden aikana 15 %. Nuorten osuus työttömistä on maan keskimääräistä tasoa. Työvoiman kysynnän kasvu ei ole parantanut ikääntyvien työttömyyttä, sillä yli 50-vuotiaiden työttömien määrä on vuoden takaisella tasolla.

Pitkäaikaistyöttömien määrä ei ole kasvanut vuoden aikana toisin kuin maassa keskimäärin.

Työvoiman kysyntä ja osaavan työvoiman saatavuus

Paperiteollisuudessa osaavan työvoiman saatavuus on ollut hyvällä tasolla, mutta joidenkin vuosien kuluessa työvoimatarve erityisesti käytön ja kunnossapidon osajien osalta tulee kasvamaan. Siihen on varauduttu ja valmistaudutaan. Tuotannonvaihteluista johtuen konepajateollisuudessa on ajoittain työvoimapulaa. Erityisesti levyseppähitsaajista, CNC koneistajista ja ammattitaitoisista asentajista alkaa olla pulaa. Hoiva-alan osaajapula on konkretisoitumassa kiihtyvää tahtia. Sekä yksityinen, että julkinen puoli on rekrytoimassa uutta väkeä. Erityisesti pulaa on lääkäreistä, hammaslääkäreistä, hammashygienikoista ja sairaanhoitajista.

Keuruun seutukunta

Keuruu, Multia

Keuruun seutukunnassa asui kesäkuun 2011 lopussa 12 474 asukasta. Vuonna 2009 seutukunnassa oli 832 toimipaikkaa. Kesäkuun 2011 lopussa työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli 12,0 % ja työttömiä työnhakijoita oli 641.

Keuruun seutukunta	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	+	+	+
Työttömyyden määrä ja rakenne	+	+	+
Osaavan työvoiman saatavuus	-	-	-

++ Paljon parempi, + Parempi, 0 Ennallaan/nykytasolla, - Heikompi, -- Paljon heikompi

Yleinen tunnelma alueella

Keuruun seutukunnan talouskehitysodotukset ovat positiiviset uusien yritysten, palvelutarjonnan sekä yritysten investointien osalta. Yrityksiä on perustettu enemmän kuin vuosi sitten ja yritysten luottamus tulevaisuuden positiiviseen talouskehitykseen tuntuu vakiintuneen. Seutukunnalla on tahtotilaa alueen kehittämiseen, investointeihin sekä uusien kehittämistoimenpiteiden virittämiseen sekä julkisella että yksityisellä puolella.

Elinkeinoelämän ja yritystoiminnan tilanne ja näkymät

Metalli- ja elintarviketeollisuus ovat olleet vahvassa nousussa ja metalliteollisuuden tulevaisuudennäkymät vaikuttavat hyvin valoisilta. Kasvun odotetaan näkyvän sekä liikevaihdossa että henkilöstön määrässä. Alueen metalliteollisuuden voidaankin sanoa päässeen taantumasta yli.

Seutukunnan palvelusektorin tulevaisuus nähdään hyvin positiivisena. Kaupanalan voimakas kehitys elvyttää seutukuntaa monella tavalla ja kasvattaa alueen ulkopuolelta tulevan rahavirran kertymistä. Keuruun Megamarket Oy:n rakennushanke valmistuu kesällä ja sen myönteistä vaikutusta seutukunnan kaupalle odotetaan jo tänä vuonna. Palvelusektorin myönteinen kehitys peilautuu Keurusseudun matkailuun, joka tosin on hyvin riippuvainen Hotelli Keuruselän toiminnan kehityksestä. Kuluvana kesänä Ison Kirjan alueelle saapui jälleen kymmeniä tuhansia kävijöitä, joka näkyy luonnollisesti myös alueen palvelusynnäissä ja matkailutuloissa.

Bioenergian työpaikkalisäys vuoteen 2015 mennessä tulee Keuruun seutukunnassa olemaan muutamia työpaikkoja. Maatilojen väheneminen Keuruun seutukunnassa on tasaista. Tuotanto ei laske samassa suhteessa, koska pellot ja muut tuotantoresurssit siirtyvät jatkavien käyttöön. Maatiloilla harjoitetaan entistä monipuolisempaa tuotantoa. Perinteisen kasvituotannon rinnalle tulee uusia viljelykasveja lähinnä energiapuolen tarpeisiin. Maatiloilla olevaa metsää hyödynnetään entistä enemmän yhtenä tuotantosuuntana, jolloin tilojen taloutta ylläpidetään ja edistetään raakapuun myynnin lisäksi sekä puun jatkojalostamisella että energiakäytöllä. Maidontuottajien määrä tulee vähenemään jatkossakin viiden seuraavan vuoden aikana, mutta maidon tuotantomäärä pysyttelee entisellä tasolla. Maataloudessa työskentelevien määrä vähenee.

Uusia yrityksiä on perustettu seutukunnassa viime vuotta enemmän. Starttirahamäärärahojen lisääminen nähdään seutukunnassa välttämättömänä uusien alkavien yritysten saamiseksi alueelle. Haasteita tulevaisuuteen tuo eläköityvien yrittäjien suuri määrä. Omistajanvaihdokset ja yrityskaupat ovat edelleen vilkastumassa ja eri toimijat ovat tiivistäneet yhteistyötä jatkajayrittäjien löytämiseksi sukupolvenvaihdostilanteessa oleville yrityksille. Vapaat yritystilat ovat lähes kaikki käytössä ja useat alueen yritykset etsivät lisätilaa jatkossakin. Myös monet pienet yritykset ilmoittavat laajentamishalukkuutta ja tarvitsevat enemmän tuotantotilaa.

Keuruun ja Jämsän seutukunnat ovat aloittaneet T & K toimintaan liittyvän yhteistyön Keuruun ja Jämsän kehittämisverkostohankkeen avulla. Hankkeen tavoitteena on uusien tuotteiden ja palvelukonseptien synnyttäminen pk-yrityksille.

Investoinnit

Erityisesti kaupan investoinnit ovat olleet merkittävässä kasvussa. Hyvinvointialalla ikään-tyvän väestön hoivatarpeen kasvu on huomioitu mittavillakin investoinneilla ja alalle inno-voidaan uusia julkisia kehityshankkeita.

Työttömyyden määrä ja rakenne

Keuruun kaupungin työllisyysyksikkö on vakiinnuttanut asemansa seutukunnan vaikeasti työllistettävien aktivoijana. Vaikka työllistämässä tehdäänkin alueellisesti hyvin monenlai-sia aktiivisia toimia, ongelmana on edelleen korkea pitkäaikaistyöttömien määrä. Vaikeas-ti työllistettävien määrä on laskenut erityisesti kuntouttavan työtoiminnan avulla, mutta sa-manaikaisesti pitkäaikaistyöttömyys kasvaa alueella. Vaikkakin sekä metalli- että raken-nusalalla on runsaasti työnhakijoita, samaan aikaan kyseiset alat sekä myös elintarvikete-ollisuus ja erityisesti hoiva-ala ovat jatkuvassa työvoimapulassa. Jämsän TE-toimiston te-kemän Ammattibarometrin mukaan niin tammikuussa 2011 kuin myös toukokuussa 2011 näillä aloilla on jatkuvaa pulaa työntekijöistä.

Alueen yritysten laman aikaiset lomautukset ovat pääsääntöisesti saatu purettua. Kui-tenkin jotkut yritykset ovat joutuneet lomauttamaan tilauskannan kapenemisen vuoksi myös kuluvana keväänä. Yleisesti ottaen voidaan kuitenkin todeta, että työllisyys on ratkaise-vasti parantunut taantuma-ajasta ja yritysten työllistämismahdollisuudet ovat parantuneet.

Työvoiman kysyntä ja osaavan työvoiman saatavuus

Seutukunnan hoiva-alan yksiköt ovat pohtimassa mahdollisuutta yhteisten rekrytointitoimen-piteiden käynnistämiseen hoiva-alan työvoimatarpeen täyttämiseksi. Seutukunnan metalli-toimiala tarvitsee tulevaisuudessa paljon uusia työntekijöitä sekä uusiin työpaikkoihin että eläköityvien työntekijöidenkin tilalle. TE-toimisto suoritti ammattitaito- ja osaamiskartoituk-sen keväällä 2011 sekä metalli- että rakennusalan työnhakijoiden osalta. Lopputulos ja vai-kuttavuus oli rohkaiseva työnhakijoiden osaamisen ja työmarkkinoille sijoittumisen osalta.

Seutukunnan työvoimatarpeen täyttämiseksi sekä työllisyyden ja yrittäjyyden edistämi-seksi alueen ydintoimijat ovat järjestäneet jo 9 isoa rekrytointitilaisuutta ja tätä hyväksi ha-vaittua toimintamallia tullaan alueella jatkamaan.

Saarijärven-Viitasaaren seutukunta

Kannonkoski, Karstula, Kinnula, Kivijärvi, Kyyjärvi, Pihtipudas, Saarijärvi, Viitasaari

Saarijärven-Viitasaaren seutukunnassa asui kesäkuun 2011 lopussa 32 950 asukasta. Vuonna 2009 seu-tukunnassa oli 2 818 toimipaikkaa. Kesäkuun 2011 lopussa työttömien työnhakijoiden osuus työvoimas-ta oli 11,4 % ja työttömiä työnhakijoita oli 1 568.

Saarijärven-Viitasaaren seutukunta	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	+	+	+
Työttömyyden määrä ja rakenne	+	+	+
Osaavan työvoiman saatavuus	+	0	0

++ Paljon parempi, + Parempi, 0 Ennallaan/nykytasolla, - Heikompi, -- Paljon heikompi

Yleinen tunnelma alueella

Työllisyys on kohentunut ja tilanne rauhoittunut ja normalisoitunut taantumän jälkeen. Lomautettujen määrä on vähentynyt, mutta YT-neuvottelujakin on tulossa. Tunnelma kehittynee varovaisen positiivisesti tulevan vuoden tähtämellä. Epävarmuutta on kuitenkin aistittavissa ja sitä myötä rohkeus merkittävämpiin kehittämiskohtiin puuttuu. Kehittämishankkeissa haasteita aiheuttaa de minimis -säätö sekä kuntarahan niukkuus. Toimialoittein maltillinen työllisyyden elpyminen näkyy seutukunnan eri kunnissa eri tavoin, koska työmarkkinat poikkeavat toisistaan. Kolmannen sektorin rooli työllisyyttä ylläpitävänä ja syrjäytymistä ehkäisevänä tahona on erityisen suuri.

Elinkeinoelämän ja yritystoiminnan tilanne ja näkymät

Yleisesti tilanne on huomattavasti parantunut, keskeisten yritysten näkymät ovat positiiviset ja tilauskannat ovat vahvistuneet. Taantumän myötä tapahtui rakennemuutosta, sillä yrityksiä lopetti ja jäljelle jääneet kasvoivat/kasvavat.

Teknologiaeteollisuuden yritysten tilanne on kohtuullisen hyvä niiden yritysten kohdalla, jotka ovat pystyneet pysymään globaalien päämiesten toimitusketjuissa mukana. Investointien osalta varovaisuutta tuo talouden maailmanlaajuinen epävarmuus.

Bioenergian raaka-aineiden kysynnän kasvu on valopilkku kasvumahdollisuuksien osalta. Tällä sektorilla tarvitaan yritysten fuusioitumista ja sitä kautta merkittävämpää roolia markkinoilla. Tuoterakenteiden ja valmistusverkostojen edelleen kehittämisellä on saavutettavissa tuloksia, jos ollaan kyllin nopeita ja asia koetaan seutukunnassa työllisyyden ja teollisen kasvun kannalta tarpeelliseksi. Toimimalla yhdessä on vientikaupan kokonaistoimituksilla saavutettavissa merkittäviä tuloksia.

Maataloudessa pienten karjatilojen määrä on vähentynyt, mutta toisaalta isommat tilat ovat kasvattaneet tuotantoa ja peltoalaa. Pellot ovat pysyneet hyvin viljeltyinä. Puolen vuoden ja vuoden tähtämellä ei ole näköpiirissä olennaisia muutoksia. Jonkin verran odotukset investointien ja sukupolvenvaihdosten osalta ovat parantuneet. Maa- ja metsätalouden kehittämisen rinnalla tulee huomioida myös maaseudun liitännäiselinkeinojen kehittäminen ja monipuolistaminen.

Uusia yrityksiä on perustettu edellisvuotta selvästi vähemmän. Yritysten määrän nettomuutos on kuitenkin positiivinen. Väliyömarkkinoiden laajentunut palvelutoiminta ja hinnoittelupolitiikka voi vähentää jo palvelualojen yrittäjyyttä. Mikroyrityskentällä tulee tapahtumaan tasaista yritysten lopettamista ikääntymisen ja toiminnan kannattamattomuuden

seurauksena. Kasvuyritysten laajentumiselle ja uusille pienyrityksille tarvitaan tiloja, koska niistä on pula.

T&K-hankkeiden rahoituksessa tarvittaisiin uudenlaisia avustusinstrumentteja. Saarijärven – Viitasaaren seutukunnassa tarvetta on erityisesti perusteollisuuden tuotekehityksen tehostamiseen pienissä yrityksissä.

Investoinnit

Tulossa on paljon investointeja laajennuksien ja uusien koneiden myötä. Investointeja tehdään etenkin rakennusalaan niin julkisella kuin yksityisellä sektorilla. Myös teollisuus investoi. Julkisella puolella kunnissa on tehty mittavia investointeja viime vuoden aikana. Julkisen puolen investoinnit ovat pääosin korvausinvestointeja. Jonkin verran investointeja lie-nee tulossa asumiseen ja mahdollisesta kaupan alaan liittyen. Maatalouden tulevat investoinnit ovat aikaisempia suurempia ja kalliimpia ja liittyvät laajemmin yrityskehitykseen.

Työttömyyden määrä ja rakenne

Työttömyys on lievässä laskussa kaikissa muissa ikäryhmissä paitsi paitsi yli 50-vuotiaissa. Keväällä seutukunnan työttömien määrä on lisääntynyt terveydenhuoltoalalla, kaupan alalla, rakentamisessa, teollisuudessa ja palveluissa. Työttömyys em. aloilla rajoittuu tiettyihin kuntiin.

Työttömistä työnhakijoista suoraan työmarkkinoille soveltuvia on hieman yli kolmasosa. Osaamisen kehittämistä tarvitsevista suuri osa on määräaikaissa työsuhteissa ja pätkeissä. Vakitukseltaan työn saanti edellyttää ammatillisen osaamisen tai pätevyyden hankkimista. Työnantajakohtaisesti tähän voidaan vastata esim. yhteishankinta- ja oppisopimus-koulutuksella. Ulkomaisen työvoiman käyttö rakennusalaan on aiheuttanut jo jossain määrin paikallisen työvoiman työttömyyttä.

Pitkäaikais- ja rakenteellinen työttömyys ovat vain lievästi laskeneet talvesta. Kolmannen sektorin työllistäminen johtaa harvoin pysyvään sijoittumiseen avoimille työmarkkinoille. Syynä ovat välityömarkkinoiden ja avointen työmarkkinoiden työkunto- ja osaamisvaatimusten merkittävä ero ja toisaalta avointen työmarkkinoiden rajalliset työmahdollisuudet.

Työvoiman kysyntä ja osaavan työvoiman saatavuus

Yritysten työvoimatarpeisiin on pystytty vastaamaan yleisesti ottaen vielä hyvin. Yritykset hakevat työvoimaa jonkin verran myös seutukunnan ulkopuolelta yksityisten vuokrafirmojen kautta. Rekrytointivaikeutta on ollut paikkakunta- ja työnantajakohtaisesti lähinnä terveydenhuollossa, maa- ja metsätaloudessa, rakennusteollisuudessa ja taloushallinnon tehtävissä.

Työvoiman saanti ei ole ollut teollisuudelle vielä kovin suuri ongelma, mutta mikäli seudun muuttotappiotrendi jatkuu, pitkällä aikavälillä voi tulla ongelmia. Lisäksi teollisuuden uudet työpaikat edellyttävät entistä useammin vaativaa osaamista ja koulutusta. Yritykset haluavat yhä valmiimpia työntekijöitä. Tarvitaan lisää täsmä- ja rekrykoulutusta. Työllisyystilanne paranee tasaisesti. Suurimpien työnantajien tilauskanta on hyvä, joten lomautuk-

sia ei ole merkittävässä määrin tällä hetkellä näköpiirissä. Syntyneitä työvoimatarpeita on pystytty korvaamaan lomautetuista. Nopean tarpeen ja erityisosaamisen resurssit on jouduttu korvaamaan ulkomaisella työvoimalla.

Äänekosken seutukunta

Konnevesi, Äänekoski

Äänekosken seutukunnassa asui kesäkuun 2011 lopussa 23 264 asukasta. Vuonna 2009 seutukunnassa oli 1 228 toimipaikkaa. Kesäkuun 2011 lopussa työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli 13,8 % ja työttömiä työnhakijoita oli 1 418.

Äänekosken seutukunta	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	++	+	+
Työttömyyden määrä ja rakenne	+	+	+
Osaavan työvoiman saatavuus	+	+	+

++ Paljon parempi, + Parempi, 0 Ennallaan/nykytasolla, - Heikompi, -- Paljon heikompi

Yleinen tunnelma alueella

Työllisyys on kohentunut hiljalleen talouden elpyessä ja YT-neuvotteluiden ja lomautusten vähentyessä. Työpaikat eivät ole lisääntyneet merkittävästi millään toimialalla. Kiinnostus yrittäjyyteen jatkuu tasaisena ja yritysten jatkajia etsitään aiempaa enemmän. Toimialoitain maltillinen työllisyyden elpyminen näkyy teollisuudessa ja rakentamisessa, mutta selkein työvoiman kysyntä on edelleen sosiaali- ja terveydenhuollossa, opetustyössä ja palvelualoilla. Taantumun seurauksena yritysten osuus työllistäjänä vähentyi ja painopiste siirtyi enemmän kolmannelle sektorille. Sen rooli rakenteellisen työttömyyden alentajana ja syrjäytymisen ehkäisijänä on edelleen merkittävä. Väli työmarkkinoilla on suuri rooli työttömyyden säätelyssä.

Elinkeinoelämän ja yritystoiminnan tilanne ja näkymät

Teollisuuden näkymät ovat hyvät, mikä heijastuu positiivisena kehityksenä myös kaupan ja palvelujen aloille. Yleinen oletus on että kapasiteetit ovat pääosin täyskäytössä ja tilauskannat ovat edelleen vahvistumassa. Maa- ja metsätalouden tilanne on seudulla vakaana. Puun käyttöaste seudulla on korkea. Merkittäviä uusinvestointeja ei ole vireillä.

Yritysten perustaminen on jatkunut melko aktiivisena. Yritysten omistajanvaihdokset ovat lisääntymään päin ja jatkajia etsitään seudullisten yrityspalvelujen ja TE-toimiston yhteistyöllä.

Yritystilojen käyttöaste on hyvä. Pienyritysten avauksille tai laajentumisille on jonkin verran mahdollisuuksia. Julkisosmisteisten tilojen osuus on selvästi vähenemässä koska uudishankkeiden rahoituskäytännöt eivät ole yritysmuotoisia.

Äänekosken seudun osuus alueellisista yritysmaista on ollut jatkuvasti maakunnan keskiarvoa korkeampi. T&K-panostus on Äänekosken seutukunnassa valtakunnallisestikin erittäin korkeaa.

Investoinnit

Teollisuuden kapasiteettia kasvatetaan. K-Citymarket valmistuu ja Hirvaskankaalla käynnistyy kaupan uusinvestointeja. Äänekosken uuden terveyskeskuksen suunnittelu on käynnistynyt ja rakentamista valmistellaan. Nelostien tason parantaminen ja Äänekoski-Haapajärvi -radan perusparannus jatkuvat.

Työttömyyden määrä ja rakenne

Työllisyystilanne on kohentunut vähitellen kevään mittaan. Työttömyys on lievässä laskussa kaikissa ikä- ja ammattiryhmissä. Rakenteellinen työttömyys alenee hitaasti. Määräaikaisissa työsuhteissa ja työvoimapolitiittisissa toimenpiteissä on vuodesta toiseen satoja henkilöitä. Palkkatukityöllistäminen työttömyyden hoidon välineenä korostuu Pohjoisessa Keski-Suomessa.

Pitkäaikaistyöttömyys ja nuorten työttömyys ovat kääntyneet lievään laskuun. Koulutautuneiden työllistyminen on parantunut ja koulutukseen ohjaamiseen on panostettu niiden kohdalla, joilta ammatillinen tutkinto puuttuu. Työttömistä suurimmalla osalla on keskiasteen tutkinto. Suurimmalla osalla työttömistä nuorista on ammatillinen koulutus. Osalla nuorista on vaikeita terveydellisiä ongelmia, joihin haetaan apua moniammatillisen verkostotyön keinoin.

Osaamisen kehittämistä tarvitsevista suuri osa työllistyy määräaikaisiin työsuhteisiin avoimille työmarkkinoille ja välityömarkkinoille. Pysyvä työllistyminen edellyttäisi ammatillisen osaamisen kehittämistä/tutkintoa ja toisaalta voimakkaasti elpyvää työvoiman kysyntää. Yhteishankintakoulutuksella pystyttäisiin korjaamaan osaamisen vajeita yrityskohtaisesti.

Ääneseudulla on runsaasti maahanmuuttajia. He ovat sijoittuneet melko hyvin työllistämistoimenpitein eri työnantajasektoreille, mutta pysyvämpi työllistyminen on vaikeaa. Yrittäjyys on tyypillinen työllistymisen tapa. Äänekoskella on valmisteltu laajalla yhteistyöllä maahanmuuttajien uutta kotouttamisohjelmaa.

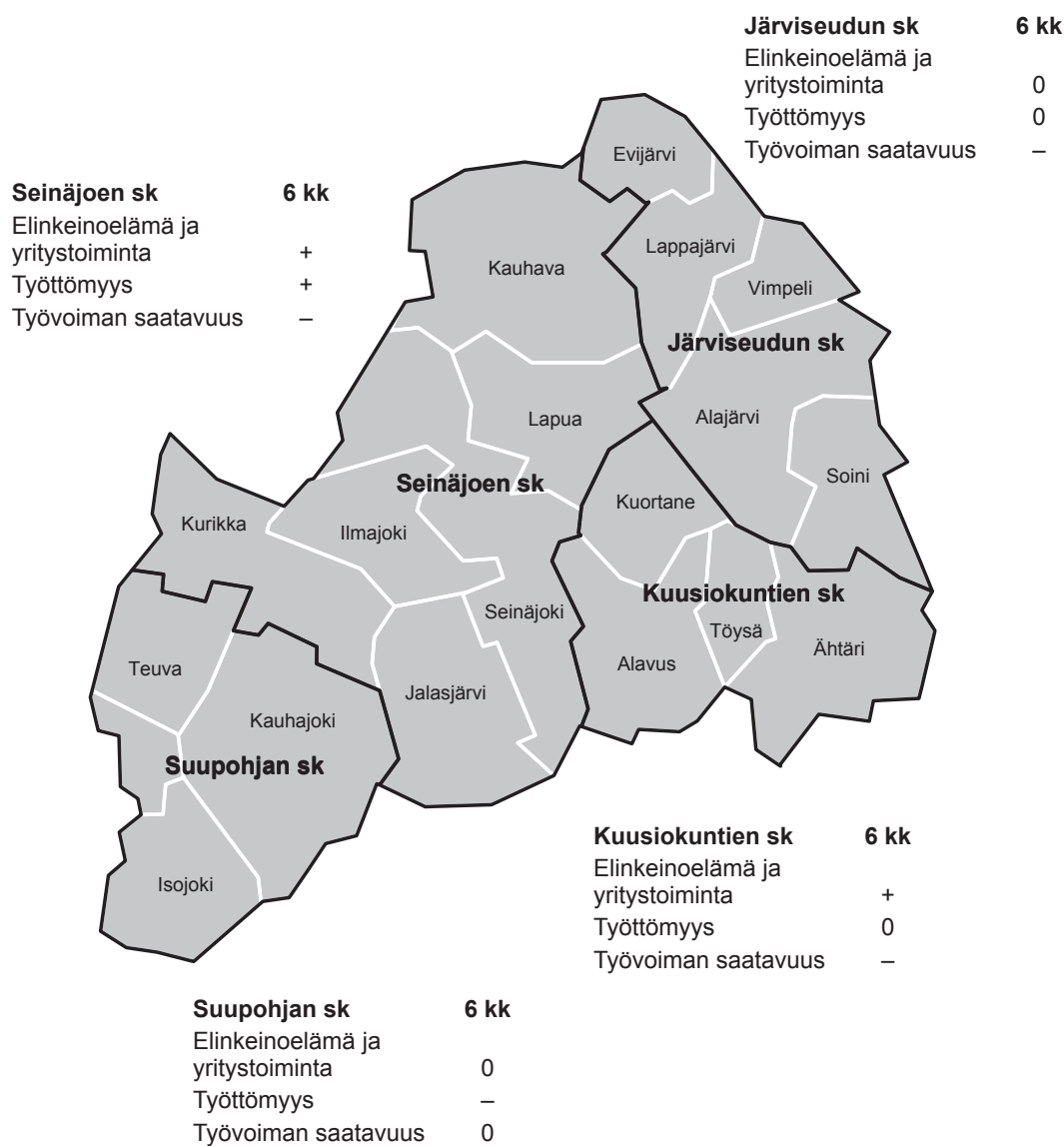
Työvoiman kysyntä ja osaavan työvoiman saatavuus

Avointen työpaikkojen määrä lisääntyy vähitellen, mutta on vielä kaukana nousukauden tasosta. Yritykset ovat kiinnostuneet kotimaisesta ja ammattitaitoisesta työvoimasta, jota yritykset ovat varsin hyvin saaneet Keski-Suomen alueelta joitakin poikkeuksia lukuun ottamatta. Teollisuus saa työvoimansa yhä useammin seutukunnan ulkopuolelta. Ääneseudun työvoima ei pysty kilpailemaan riittävän hyvin vaativista työpaikoista omalla alueellaan.

Työvoiman soveltuvuutta eri yritysten tarpeisiin on tuettu yhteishankintakoulutuksella. Suurin osa on ollut täsmäkoulutusta. Omaehtoinen opiskelu työttömyysturvalla on kiinnostanut monia. Se on merkittävästi korvannut perinteistä ryhmämuotoista työvoimakoulutusta. Ulkomaisen työvoiman tarvetta seutukunnassa ei ole.

Rekrytointivaikeuksia on lähinnä terveydenhuollossa ja sosiaalityössä ja provisiopalkkaisessa puhelinmyyntityössä. Terveydenhuolto- ja sosiaalialalla on vuodesta toiseen vaikeutta saada koulutettua työvoimaa. Provisiopalkkainen myyntityö kiinnostaa vain harvoja ja siivoustyössä vaihtuvuus on melko suurta.

Etelä-Pohjanmaan ELY-keskus

Etelä-Pohjanmaalla asui kesäkuun 2011 lopussa 193 913 asukasta. Vuonna 2009 Etelä-Pohjanmaalla oli 17 197 toimipaikkaa, joissa työskenteli 47 198 henkilöä. Kesäkuun 2011 lopussa työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli 6,9 %, ja työttömiä työnhakijoita oli 6 517.

Etelä-Pohjanmaan ELY-keskus	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	+	+	+
Työttömyyden määrä ja rakenne	++	0	+
Osaavan työvoiman saatavuus	-	-	-

++ Paljon parempi, + Parempi, 0 Ennallaan/nykytasolla, - Heikompi, -- Paljon heikompi

Etelä-Pohjanmaan talous ja työllisyys ovat toipuneet finanssikriisin aiheuttamasta shokista suhteellisen nopeasti. Eri toimialoilla toimivien yritysten tulevaisuuden näkymät ovat kohutuullisen positiiviset. Yritysten tulevaisuushorisontti on kuitenkin loppukesän myötä sumenunut. Maailmantalouden epävarmuustekijät aiheuttavat varovaisuutta, joka heijastunee sekä tuotanto-odotuksiin että investointi- ja rekrytointihalukkuuteen.

Metalli- ja puutuoteteollisuudessa tilauskannat ovat lähteneet kasvuun, mutta yritysten väliset erot ovat edelleen merkittäviä. Voimakasta kysynnän kasvua ei ole näköpiirissä. Taantumaa edeltäviin liikevaihtolukuihin on vielä matkaa.

Rakentamisen osalta elvytyksellä on ollut positiivisia vaikutuksia. Isoja julkisia rakennushankkeita, jotka ovat joko valmistuneet tai urakat ovat loppusuoralla, on muutoinkin ajoittunut sopivaan ajankohtaan. Asuin- ja korjausrakentamisen lisääntyminen, Seinäjoen itäisen ohikulkutien rakentaminen ja uudet kauppakeskushankkeet vaikuttavat positiivisesti rakennusalan näkymiin.

Kaupan ja palveluiden näkymät ovat varovaisen myönteiset. Kannattavuuskehityksessä on suurta vaihtelua yritysten välillä. Isojen vähittäiskaupan toimijoiden uudet investoinnit monipuolistavat maakunnan kaupallista tarjontaa ja lisäävät työvoiman kysyntää.

Elintarviketeollisuuden tuotannon arvioidaan palautuvan hiljalleen tavanomaiselle tasolle. Suuryritysten tekemien alueellisten investointipäätösten odotetaan saavan jatkoa lähiaikoina. Kiristynyt kansainvälinen kilpailu asettaa kuitenkin haasteita, joihin myös maakunnan kärkiyritysten on reagoitava. Elintarviketeollisuuden raaka-aineen (vilja, liha ja maito) saannin turvaaminen on eräs suurista lähitulevaisuuden kysymyksistä maakunnassa, koska koko ”pellolta pöytään” – tuotantoketju on kerrannaisvaikutuksineen hyvin merkittävä osa aluetaloutta.

Alkutuotannossa trendinä jatkuu tilakoon kasvu ja aktiivitulojen lukumäärän väheneminen. Pellervon taloudellisen tutkimuslaitoksen mukaan maatalouden kannattavuusnäkymät ovat vakiintuneet heikoiksi, mikä saattaa heikentää myös investointihalukkuutta. Myös tuotantokustannukset ovat kääntyneet selvään kasvuun. Suuria haasteita on esiintynyt erityisesti naudan- ja sianlihaa tuottavilla maatiloilla, joiden kannattavuustilanne on heikko.

Maakuntakeskuksen logistinen asema on edelleen paranemassa. Oulu – Seinäjoki rataisuus on työn alla ja Vaasa – Seinäjoki radan sähköistämisen työt ovat käynnissä. Molemmat hankkeet parantavat saavutettavuutta ja vähentävät matkustukseen kuluvaa aikaa. Seinäjoen pohjoinen ohikulkutie on avattu liikenteelle ja itäisen ohikulkutien rakennustyöt ovat alkamassa. Maankäytön ja liikenteen voimakas kasvu vyöhykkeellä Kauhajoki-Seinäjoki-Kauhava luo tarvetta kehittää akselin tieverkkoa. Valtatien 19 ja kantatien 67 merkittävä parantaminen on kiireellisin tiehanke Etelä-Pohjanmaalla Seinäjoen itäisen ohikulku-

tien jälkeen. Lähitulevaisuudessa tärkeässä asemassa on myös Seinäjoen Roveksen valtakunnallisen logistiikkakeskuksen suunnittelu- ja markkinointityö. Tieverkkoa koskevissa kysymyksissä tulisi kiinnittää huomiota myös alemmanasteisten teiden kuntoon. Elinkeinoelämää (yritykset, maatilat, puu- ja turvehuolto) palvelevien tieyhteyksien ylläpito- ja kehittämistarpeet pitäisi ottaa paremmin huomioon. Myös Rengonharjun lentoaseman kehittämispotentiaali on hyvä, johon myötävaikuttavat viime vuosien aikana tehdyt investoinnit. Uusia mahdollisuuksia avaa myös se, että lentoyhtiö Finnair osti englantilaisen Flybe-lentoyhtiön kanssa Finncommin lentoliikennetoimintaa harjoittavan tytäryhtiön Finnish Comuter Airlinesin.

Yritysten nettoperustanta on ollut Etelä-Pohjanmaalla laskusuunnassa. Tilastokeskuksen yritysrekisterin mukaan alkuvuonna aloittaneiden yritysten määrä oli alkuvuonna selvästi normaalia alhaisempi. Myös starttirahojen kokonaiskysyntä on vielä hieman alavireistä. Konkurssiin haettujen yritysten lukumäärän osalta alkuvuoden tilanne on jonkin verran normaalivuosia heikompi.

Kasvuhakuisten yritysten löytäminen on tärkeä tavoite, jotta uusia työpaikkoja kyetään luomaan. Rohkeita päänavauksia tarvitaan myös uusille toimialoille, jotta alueen yrityskenttä uusiutuu ja monipuolistuu. Omistajanvaihdosten sujuvuuden merkitys korostuu vuosi vuodelta. Eteläpohjalaisilta yrityksiltä kaivattaisiin myös perinpohjaisempia panostuksia tutkimus- ja kehitystoimintaan. Etelä-Pohjanmaalla Tekesin rahoituksen kysyntä on pysynyt viime vuodet melko vakiona, vaikka muualla maassa kysyntä on tuntuvasti kasvanut.

Työllisyysnäköymien osalta käänne parempaan on ollut kohtuullisen nopea. Työttömien työnhakijoiden kokonaismäärä oli kesäkuun lopussa noin 5800 henkeä, mikä on noin 14 % vähemmän kuin vuotta aikaisemmin. Työttömien työnhakijoiden kokonaismäärä on vuosien 2006–2007 tason välimaastossa. Henkilökohtaisesti lomautettuja oli kesäkuussa 400 ja ryhmälistoilla lomautettuja noin 300 henkilöä. Lomautettujen yhteismäärä on vähentynyt vuoden takaisesta tilanteesta noin 1700 henkilöllä. Voimassa olevat ryhmälomautukset ovat olleet pääosin kuntasektorilla tehtyjä kausilomautuksia.

Erityisen haasteellista tilanteessa on rakenne-/pitkäaikaistyöttömyyden tason alentaminen, johon panostetaan vahvasti. Tässä yhteydessä on myös todettava, että taantuman johdosta työttömyysjaksojen pitkittyminen on yleistynyt. Pitkään työttömänä olleiden ryhmästä löytyy monen eri ammattialan edustajia, joilla on hyvät työelämävalmiudet.

Uusien avointen työpaikkojen määrä on kasvanut noin 12 % viime vuoden tasosta. Positiivisena signaalina voidaan pitää erityisesti sitä, että työvoiman kysyntä on ollut kuljetusalalla sekä kone- ja metalliteollisuudessa viime vuotta vilkkaampaa.

Toukokuussa 2011 toteutetussa ammattibarometrissa TE-toimistot arvioivat, että kroonisia rekrytointiongelmia esiintyy lähitulevaisuudessa opetuslalla, sekä useissa sosiaali- ja terveydenhuollon ammateissa. Myös metalliteollisuudessa ja kuljetusalalla osaavan työvoiman saatavuus on selvästi heikentynyt. Taantuma on aiheuttanut imago tappion erityisesti metalliteollisuudelle, mikä näkyy opiskelijamäärien laskuna sekä nuorisoasteen koulutuksessa että työvoimakoulutuksessa. Kohtaantotilanteen arvioidaan heikkenevän myös muilla toimialoilla, mikäli taloustilanne jatkuu suotuisana. Ikääntyvä väestöpohja sekä kasvukeskuksiin suuntautuva lähtömuutto, erityisesti nuorten osalta, vaikuttaa tilanteen heikkenemiseen.

Suupohjan seutukunta

Isojoki, Karijoki, Kauhajoki, Teuva

Suupohjan seutukunnassa asui kesäkuun 2011 lopussa 24 078 asukasta. Vuonna 2009 seutukunnassa oli 2 414 toimipaikkaa, joissa työskenteli 5 647 henkilöä. Kesäkuun 2011 lopussa työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli 7,8 %, ja työttömiä työnhakijoita oli 848.

Suupohjan seutukunta	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	+	0	+
Työttömyyden määrä ja rakenne	+	-	+
Osaavan työvoiman saatavuus	-	0	-

++ Paljon parempi, + Parempi, 0 Ennallaan/nykytasolla, - Heikompi, -- Paljon heikompi

Elinkeinoelämän ja yritystoiminnan tilanne ja näkymät

Maataloustuotanto ja elintarvikkeiden jatkojalostus, metalli- ja koneteollisuus (erityisesti teollisuuden ja kaupan logistiset järjestelmät), sekä huonekalu- ja puusepänteollisuus ovat merkittävimpiä vahvuuksia alueella. Kaupan ja palvelujen merkitys työllistäjänä on kasvussa.

Suupohja ja Suupohjan rannikkoseutu suunnittelevat yhteistyönä biokaasutuotannon käynnistämistä. Karijoelle suunnitellun biokaasulaitoksen rakentaminen odottaa eduskunnan syöttötariffipäätöstä. Kolmen miljoonan euron investointi toisi muutamia pysyväisluonteisia työpaikkoja. Alkutuotannossa sikatiloilla on esiintynyt merkittäviä kannattavuusongelmia.

Atria Suomi Oy keskittää nautateurastustaan Kauhajoelle, jonne ollaan rakentamassa uutta teurastus- ja leikkuukapasiteettia. Uusia työpaikkoja syntyy jonkin verran, mutta määrä ei ole vielä tiedossa. Investoinnin kustannusarvio on noin 26 miljoonaa euroa ja sen on suunniteltu valmistuvan vuoden 2012 loppuun mennessä.

Huonekalu- ja puusepänteollisuudessa näkymät ovat hyvin kaksijakoiset. Suurimmalla osalla yrityksistä tilauskanta on normalisoitunut, mutta on yrityksiä, jotka ovat todellisissa vaikeuksissa vähäisen tilauskannan ja kilpailun takia. Odotukset ovat kuitenkin parempaan päin. Sahateollisuudessa Isojoen Saha Oy rakentaa uutta kuorimo- ja syöttölinjastoa, joka tehostaa sahan tuotantoa merkittävästi. Puutaloteollisuudessa tilauskanta on vahva, minkä johdosta talopakettien toimitusajat ovat pidentyneet.

Seudulla on merkittävä materiaalinkäsittelyn ja kuljetinjärjestelmien yrityskeskittymä, joka on nostanut profiiliaan myös kansainvälisillä markkinoilla. Logistiikka-ala ja metalliteollisuus on päässyt jaloilleen ja tuotantokapasiteetti on jo hyvin käytössä paria poikkeusta lukuun ottamatta. Tilauskanta ei ulotu kuitenkaan kovin pitkälle, joten varovaisuutta on sekä investoinneissa että uuden työvoiman palkkaamisessa.

Kauhajoelle on kehittynyt lähiseutuja palveleva kaupan keskittymä, joka on Seinäjoen jälkeen monipuolisin Etelä-Pohjanmaalla. Kesko Oyj on aloittanut uuden kauppakeskuksen rakentamisen kevään aikana. Kauppakeskukseen on tulossa K-Citymarket sekä toimitiloja

muille yrittäjille. Investointien arvo on noin 15 miljoonaa euroa. Kauppakeskuksen aikaansaaman työpaikkojen nettolisäyksen arvioidaan olevan noin 30 työpaikkaa.

Aloittavien yritysten määrä on melko alhainen, mutta starttirahojen kysyntä on jonkin verran kasvanut. Seutukunnan konkurssitilanne on on hieman normaalivuosia synkempi.

Työvoiman kysyntä ja työttömyys

Työllisyystilanne ja työpaikkojen tarjonta on edelleen paranemassa maltillisesti. Isoja rekrytointeja ei ole tiedossa, lukuun ottamatta Keskon ja Atrian investointien mukanaan tuomia henkilöstölisäyksiä. Lähiaikoina selkeitä lisätyövoimatarpeita arvioidaan olevan lähinnä hoitoalalla. Myös kaupan alalla ja palvelupuolella pienimuotoiset rekrytoinnit jatkuvat. Teollisuudessa lisätyövoimaa palkataan lähinnä työvoiman välitysfirmojen kautta.

Osaavan työvoiman saatavuus on heikentynyt. Pulaa on muun muassa terveydenhoito- ja sosiaalialan ammattihenkilöstöstä, opettajista, metallialan huippuosaajista, vientiasentajista, verhoilijoista ja maatalouslomittajista. Tilanne voi vaikeutua eri toimialoilla kohtuullisen lyhyelläkin aikavälillä, erityisesti erikoisosaamista vaativien ammattien osalta. Lisäksi vinoutunut ikärakenne asettaa haasteita esimerkiksi huonekalu- ja puusepänteollisuudessa.

Työttömiä työnhakijoita oli kesäkuussa noin 15 prosenttia vähemmän kuin viime vuonna. Vaikeasti työllistettävien osuus kaikista työttömistä on suhteellisen korkealla tasolla. Myös nuorten osuus hakijoista on pysynyt korkeana, mutta heidän työttömyysjaksonsa ovat pysyneet kohtalaisen lyhyinä.

Seinäjoen seutukunta

Ilmajoki, Jalasjärvi, Kauhava, Kurikka, Lapua, Seinäjoki

Seinäjoen seutukunnassa asui kesäkuun 2011 lopussa 124 779 asukasta. Vuonna 2009 seutukunnassa oli 10 584 toimipaikkaa, joissa työskenteli 31 783 henkilöä. Kesäkuun 2011 lopussa työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli 7,4 %, ja työttömiä työnhakijoita oli 4 334.

Seinäjoen seutukunta	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	++	+	+
Työttömyyden määrä ja rakenne	++	+	+
Osaavan työvoiman saatavuus	-	-	-

++ Paljon parempi, + Parempi, 0 Ennallaan/nykytasolla, - Heikompi, -- Paljon heikompi

Elinkeinoelämän ja yritystoiminnan tilanne ja näkymät

Seinäjoen seutukunnan avaintoimialoja ovat elintarvikkeiden jalostus, agroteknologia, kone- ja metalliteollisuus, rakennusteollisuus, puusepänteollisuus, sekä tukku- ja vähittäiskauppa. Erityyppisillä kulttuuritapahtumilla on myös merkittävä rooli. Tulevaisuudessa liike-elä-

män palveluiden ja energia-alaan liittyvän yritystoiminnan merkityksen arvioidaan kasvavan. Myös maataloudella on vahva asema alueella.

Seudulla sijaitsevat merkittävät elintarvikkeita jalostavat yritykset, kuten Atria Oyj, Altia Oyj, Valio Oyj, Juustoportti Oy, Vaasan&Vaasan Oy, sekä Suomen Rehu Oy. Viime vuosina erityisesti Atria ja Valio ovat investoineet seutukunnassa aktiivisesti. Atria Oyj käynnisti keväällä tuotannon tehostamisohjelman, jonka avulla pyritään takaamaan yrityksen hintakilpailukyky kiristyvillä markkinoilla.

Tärkkelyksenjalostaja Chemigate Oy rakentaa Lapualla uuden tuotantolaitoksen. Investoinnin kokonaishinta on 10 miljoonaa euroa. Rakentaminen on alkanut ja käyttökunnossa laitos on tämän vuoden lopussa. Uusilla tuotantolinjoilla tullaan tuottamaan uudentyyppisiä tärkkelyssideaineita paperiteollisuudelle ja tulevaisuudessa myös muille teollisuuden aloille.

Metalliteollisuudella on suuri painoarvo seutukunnassa. Seinäjoen Seudun TE-toimiston alueella (Ilmajoki, Jalasjärvi, Kurikka, Seinäjoki) metalliteollisuuden tilanne on parantunut ja yritykset ovat palkanneet jonkin verran uutta määräaikaista työvoimaa. Eräs metallialan kärkiyritys on Rautaruukki Oyj, jolla on toimintaa myös muissa seutukunnissa. Rautaruukki on allekirjoittanut Keskon kanssa merkittävät sopimukset Kouvolan Tervaskankaan kaupakeskuksen teräsrungon ja julkisivurakenteiden suunnittelusta, valmistuksesta ja asennuksesta. Sopimusten yhteisarvo on noin 6 miljoonaa euroa. Rungon teräsrakenteet valmistetaan pääasiassa Ruukin Peräseinäjoen tehtaalla.

Härmänmaan TE-toimiston alueella (Kauhava, Lapua) merkittävimpiä yrityksiä ovat Finn-Power Oy, MSK Group Oy ja Metso Power Oy. Alueen teollisuudessa tilanne on parantunut selvästi ja kehityksen arvioidaan jatkuvan suotuisana. Tiettyjen raaka-aineiden osalta on pulaa, joka jarruttaa tuotannon kasvua. KJH-Comp Oy:n toimitilalaajennus valmistuu syksyyn mennessä. Työvoiman rekrytoinnit ovat laajennuksen ja koneinvestointien myötä käynnissä. Ravaltsu Oy:n laajennusurakka Lapualla valmistuu talven aikana. Investointeja on tehty myös tuotannon automaatioasteen nostoon ja rekrytointeja on tulossa talven aikana.

Junkkari Muovi Oy on aloittanut yhteistyön Volvo Construction Equipmentin kanssa. Volvo CE valmistaa maansiirtotöissä käytettäviä järeitä työkoneita. Junkkari Muovin tehtaalta toimitetaan Volvon Arvikan tehtaille pyöräkuormaajiin tulevia konepeittojen muovikomponentteja.

Seutukuntaan on syntynyt merkittävä metallin alihankinnan kokonaistoimittaja, Copax Oy, kun Kauhavan Konepaja Oy ja seinäjokelaisen Ferrum Worksin hitsausliiketoiminta sulautuvat lapualaiseen Yrityskehään. Yritys tulee alussa toimimaan Lapualla, Kauhavalla ja Seinäjoella. Tavoitteena on kuitenkin keskittää konepajan toiminta yhdelle paikkakunnalle.

Syksyllä 2009 avatun Vaasa–Jyväskylä-ohitustien varrelle on rakenteilla uusi kauppakeskuskokonaisuus, Avenas Shopping Garden. K-Citymarket valmistui keväällä ja koko kaupallinen alue vuoteen 2015 mennessä. Myös Hyllykallion Prisman laajennus on valmistunut. Jouppiin kaavaillun ostospuisto Lakeuden Ankkurin maanrakennustöiden ennakoidaan käynnistyvän vuoden 2012 aikana, kunhan meneillään oleva kaavoitusprosessi saadaan päätökseen. Uusista toimijoista Seinäjoelle on sijoittunut Motonet Oy. Biltema Oy:n toimitilojen rakennusurakka ovat alkaneet. Lapualla sijoittuvan kauppakeskushanke Nova-Parkin/IdeaParkin suunnitelmat ovat edenneet. Kauppakeskus tuo alueelle erityisesti palvelualan naistyöpaikkoja, joita on kaivattu jo pitkään.

Matkailualalla näymät ovat toiveikkaat ja uusia panostuksia on tiedossa. Kauhavalla sijaitsevasta Powerparkista on muodostunut merkittävä matkailukohde, joka tarjoaa monipuolisia palveluita. Kalajärven matkailukeskukseen Seinäjoelle suunnitellaan mittavia laajennuksia. Yleissuunnitelma pitää sisällään yhteensä 21 miljoonan euron investoinnit. Seutukunnassa järjestetään myös useita aluetaloudellisesti merkittäviä massatapahtumia (mm. Provinssirock, Tangomarkkinat, Vauhtiajot).

Julkinen rakentaminen on volyymiltaan mittavaa. Etelä-Pohjanmaan sairaanhoitopiirin kuntayhtymän ja Seinäjoen kaupungin yhteishankkeena toteutettavan uuden sairaalarakennuksen rakennustyöt ovat käynnissä. Yhteensä 58 miljoonan euron rakennushanke alkoi lokakuun 2009 alussa ja valmistuu vuoden 2012 heinäkuuhun mennessä. Seinäjoen kaupunginkirjaston-maakuntakirjaston laajennustyö on meneillään. Uudisrakennuksen budjetti on noin kymmenen miljoonaa euroa. Myös suunnitteluvaiheessa olevia rakennusprojekteja on tiedossa kohtuullisen paljon.

Aloittavien yritysten starttirahojen kysyntä on virkistynyt viime vuodesta koko seutukunnassa. Härmänmaan TE-toimiston alueella starttirahojen kysyntä on ollut erityisen vilkasta ja yrityksiä on syntynyt eri toimialoille, joista osa on kyennyt rekrytoimaan myös uutta työvoimaa. Kuluneen vuoden konkurssitilanne on kuitenkin viime kevättä synkempi. Konkurssiin haettuja yrityksiä on ollut normaalia enemmän alkutuotannossa, kuljetuksessa ja varastoinnissa, sekä kaupan alalla.

Työvoiman kysyntä ja työttömyys

Uusien avoimien työpaikkojen määrä on edelleen kasvusuunnassa. Sosiaali- ja terveysaloille tullut viime vuosina paljon yksityistä yritystoimintaa ja työvoiman kysyntä jatkuu voimakkaana näillä toimialoilla. Isot valtakunnalliset toimijat ovat ostaneet pienempiä yksiköitä. Teollisuuden rekrytoinnit ovat painottuneet tähän saakka suorittavan työvoiman hankkimiseen, mutta jatkossa toimihenkilörekrytointien määrä tulee kasvamaan. Työvoiman kysynnän arvioidaan jatkuvan hyvänä myös kaupallisella alalla.

Terveystenhoito- ja sosiaalialalla on rekrytointiongelmia useiden eri ammattien osalta. Erityisesti hammaslääkäreistä ja -hoitajista on krooninen pula. Lähi- ja sairaanhoitajien kysyntä on kasvamassa, mutta saatavuus on edelleen heikkenemässä. Kysyntää kasvattavat enenevässä määrin myös yksityisten SOTE-alan toimijoiden työvoimatarpeet. Saatavuusongelmia on esiintynyt myös useissa opetusalan ammateissa, metalliteollisuudessa ja kuljetusalalla.

Työttömien työnhakijoiden määrä laski viime vuoden kesäkuusta noin 15 prosenttia. Työmarkkinoiden virkistymisestä huolimatta pitkäaikaistyöttömien ja muiden vaikeasti työllistettävien määrä aiheuttaa merkittävän haasteen. Nuorten osalta haasteen muodostaa kouluttamattomien ja opintonsa keskeyttäneiden tilanteen parantaminen.

Sekä henkilökohtaisten että ryhmälomautusten määrät ovat pudonneet roimasti koko alueella. Myös lomautusjaksot ovat olleet viime vuotta lyhyempiä.

Järviseudun seutukunta

Alajärvi, Evijärvi, Lappajärvi, Soini, Vimpeli

Järviseudun seutukunnassa asui kesäkuun 2011 lopussa 22 248 asukasta. Vuonna 2009 seutukunnassa oli 2 220 toimipaikkaa, joissa työskenteli 4 811 henkilöä. Kesäkuun 2011 lopussa työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli 7,0 %, ja työttömiä työnhakijoita oli 663.

Järviseudun seutukunta	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	+	0	+
Työttömyyden määrä ja rakenne	+	0	+
Osaavan työvoiman saatavuus	-	-	-

++ Paljon parempi, + Parempi, 0 Ennallaan/nykytasolla, - Heikompi, -- Paljon heikompi

Elinkeinoelämän ja yritystoiminnan tilanne ja näkymät

Hirsitaloteollisuudella, metalli- ja rakennustuoteteollisuudella sekä alumiinin jatkojalostuksella on suuri merkitys seutukunnalle. Myös alkutuotanto ja turkistalous ovat merkittäviä elinkeinoja. Elinkeinoelämän palveluita ja kehittämistä koordinoi Järvi-Pohjanmaan Yrityspalvelu Oy, johon kuuluvat Alajärvi, Soini ja Vimpeli, sekä alueen merkittävimmät yritykset.

Hirsitaloteollisuutta harjoittavat yritykset Honkarakenne Oyj ja Finnlamelli Oy sijaitsevat Alajärven kaupungissa. Toimiala on alueellisesti tärkeä, mutta sen näkymät ovat edelleen osittain epävarmat. Sahateollisuudessa rakentamisaktiviteetin vilkastuminen näkyy selvästi, sillä lomautukset ovat purkautuneet ja uutta työvoimaa on rekrytoitu. Puutuoteteollisuudessa Järvi-Z Oy laajensi toimitilojaan ja uudisti konekantansa. Yhtiö on rekrytoinut myös uusia työntekijöitä yhteishankinta-koulutuksen avulla.

Alajärven ja Vimpelin rajalla on yksi Suomen kolmesta alumiiniteollisuuden keskittymistä, jonka arvioidaan kasvavan merkittävästi lähitulevaisuudessa. Keskittymässä toimivien yritysten tilauskanta on kehittynyt positiivisesti. Alumiinikeskittymä Alucenter Oy:n perustama myyntiyhtiö on aloittanut toimintansa. Keskittymän vetovoima on synnyttänyt myös uutta yritystoimintaa alueelle. Alumiiniosaamisen ydinosaamista kehitetään kolmivuotisella Alulnno-hankkeella, jonka toteuttajana toimii Järvipohjanmaan Yrityspalvelu Oy.

Muun metalliteollisuuden osalta näkymät ovat kohtuulliset ja kasvuodotukset maltillisia. Uutta työvoimaa on rekrytoitu lähinnä määräaikaisiin työsuhteisiin.

Muovieristeiden valmistaja ThermiSol Oy on ostanut Vimpelissä toimivan Suomen XPS Oy:n liiketoiminnan. Kaupan myötä ThermiSol siirtää Pietarsaaren toimintojaan Vimpeliin. ThermiSolin mukaan maantieteellinen keskittäminen tuo logistisia etuja.

Alkutuotannossa tilakoon suureneminen edellyttää toimivia lomitusjärjestelmiä, joihin tarvitaan koulutettuja maatalouslomitajia. Turkistarhauksessa edellytetään merkittävien ympäristö- ja rakennusinvestointien toteuttamista lähivuosina, joihin tarvitaan rahoitusta. Tur-

kisten hintataso on kuitenkin suosinut tarhaajia, minkä vuoksi tulevaisuudennäkymät ovat tällä hetkellä melko myönteiset.

Lama vei Järvisseudulta useita pieniä palvelualan yrityksiä. Alajärven keskustassa uusi hotelliravintola Alvariini Oy aloittaa toimintansa kokonaan uusituissa toimitiloissa. Hotelliravintolaan tulee 200-paikkainen ravintola ja noin 20 hotellihuonetta majoituskäyttöön. Hotellin yhteyteen rakennetaan myös keilailuhalli. Uusia työpaikkoja yritykseen tulee noin kymmenen.

Attendo MedOne Hoiva Oy rakentaa Alajärvelle 31-paikkaisen vanhusten palvelukodin vuoden 2011 loppuun mennessä. Lappajärven kunta rakennuttaa terveyskeskuksen läheisyyteen 59 palveluasuntoa. Tilojen valmistuttua Kuntayhtymä Kaksineuvoinen vastaa niissä tuotettavista palveluista. Palveluasuntojen rakennuttaminen Lappajärvelle on parhailaan suunnitteluvaiheessa. Varsinainen rakentaminen ajoittuu vuodelle 2012. Hanke tulee olemaan Lappajärven kunnan kaikkien aikojen suurin, sillä kustannusarvio on noin 8 miljoonaa euroa.

Starttirahojen kysyntä on ollut keskimääräisellä tasolla. Viime aikoina kyselyt ovat yleistyneet tilanteissa, joissa yritykselle etsitään jatkajaa. Konkurssiin haettujen yritysten määrä on ollut alkuvuonna tavanomaisella tasolla.

Työvoiman kysyntä ja työttömyys

Uusien avoimien työpaikkojen määrä on ollut maltillisessa kasvussa. Työvoiman kysynnän arvioidaan lisääntyvän metalliteollisuudessa, jossa tarvitaan teknisen pohjakoulutuksen lisäksi myös erikoistumista alumiinin käsittelyyn.

Työvoimapulaa on perhepäivähoitajista, lähihoitajista, sairaanhoitajista, lääkäreistä, sosiaalityöntekijöistä ja opettajista. Saatavuusongelmia on alkanut esiintyä myös teollisuudessa, kuljetusalalla sekä majoitus- ja ravitsemustoiminnassa. Alueella on käynnissä lähihoitajakoulutusta ja maaliskuussa alkanut laitoshuoltajakoulutus, jotka aikanaan tulevat helpottamaan työvoiman saatavuutta.

Työttömien työnhakijoiden määrä oli kesäkuussa noin 15 prosenttia alhaisempi kuin viime vuonna vastaavaan aikaan. Työttömyysprosentti alkaa olla jo lähellä vuoden 2008 tasoa. Nuorisotyöttömien määrä on laskenut koko kuluneen vuoden. Pitkäaikaistyöttömyys ja muu rakenteellinen työttömyys on edelleen kohtuullisen korkealla tasolla. Haasteita asettaa erityisesti seutukunnan ikärakenne. Työttömistä työnhakijoista lähes puolet on yli 50-vuotiaita.

Kuusiokuntien seutukunta

Alavus, Kuortane, Töysä, Ähtäri

Kuusiokuntien seutukunnassa asui kesäkuun 2011 lopussa 22 808 asukasta. Vuonna 2009 seutukunnassa oli 1 979 toimipaikkaa, joissa työskenteli 4 957 henkilöä. Kesäkuun 2011 lopussa työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli 7,4 %, ja työttömiä työnhakijoita oli 735.

Kuusiokuntien seutukunta	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	+	+	+
Työttömyyden määrä ja rakenne	+	0	+
Osaavan työvoiman saatavuus	-	-	-

++ Paljon parempi, + Parempi, 0 Ennallaan/nykytasolla, - Heikompi, -- Paljon heikompi

Elinkeinoelämän ja yritystoiminnan tilanne ja näkymät

Seutukunnan merkittävimpiä teollisuustoimialoja ovat puutuoteteollisuus, metalliteollisuus ja alumiinin jatkojalostus (alumiiniveneet ja -profiilit). Vähittäiskaupalla, matkailulla, sekä liikunta- ja hyvinvointialalla on myös merkittävä rooli.

Teollisuuden näkymät ovat kohtuullisen positiiviset ja tilauskannat ovat kasvaneet. Alumiini- ja metalliteollisuuden kehittämistä tuetaan kolmivuotisella AluInno-projektilla Järvi-seudun toimijoiden kanssa. Ähtärissä toimiva alumiiniveneiteollisuus muodostaa ympärillään alueelle tärkeän yrityskeskittymän, jonka tulevaisuuden näkymät ovat suhteellisen valoisat. Keskitymässä on aloittanut myös uusi alumiiniveneiden valmistaja. Fiskarsin veneliiketoiminta on tehnyt toimitussopimuksen Buster-veneistä Saksan poliisille. Vapaa-ajan käytön lisäksi Buster-veneitä on viranomaiskäytössä laajasti eri maissa.

Metallialan yritys Remu Oy rakentaa uutta tuotantotilaa Inhantien varteen. Seulakauhoja, seulonta-asemia sekä kelluvia kaivinkoneita rakentava yritys on kasvanut nopeasti alihankintaa harjoittavasta metallipajasta globaalisti toimivaksi ympäristöteknologian yritykseksi. Kesän aikana valmistuvan, noin 5 miljoonan euron, investoinnin myötä syntyy myös uusia työpaikkoja.

Matkailu ja siihen liittyvät palvelualat ovat merkittävä toimiala seutukunnassa. Ähtärissä toimiva eläinpuisto oheispalveluineen tarjoaa elämyksiä lapsiperheille ja erilaisille ryhmille. Ähtärin kaupunki ja alueen matkailuyrittäjät avasivat kesällä 2011 venäjänkieliset matkailusivustot. Vuoden vaihteessa seutukunnassa lomaili ennätysmäärä venäläisturisteja.

Myös vähittäis- ja tukkukaupan tarjonta on runsasta. Töysässä Kyläkauppa Veljekset Keskinen Oy vetää asiakkaita ympäri vuoden. Töysään suunnitellun uuden kauppakeskittymä Tuurinportin kunnallistekniset rakennustyöt ovat loppusuoralla. Kauppakeskuksen rakentaminen on tarkoitus saada alkuun loppukesän aikana.

Kuortaneen liikunta- ja yrityspuiston aluesuunnitelmat valmistuivat elokuussa. Mikäli kaikki suunnitelmat toteutuvat, Kuortaneen urheiluopiston alue samoin kuin alueella oleva toiminta laajenevat ja kehittyvät lähivuosina reippaasti. Motiivi Oy:n toteuttamassa suunnitelmassa opiston alueelle on hahmoteltu uutta tilaa useaan eri rakennukseen yhteensä 14 700 neliön edestä, ja kustannusarvio on noin 27 miljoonaa euroa.

Starttirahojen kysyntä ja yritysten perustamisaktiiviteetti on ollut normaalivuosia vähäisempää. Kuluneen vuoden konkurssitilanne ei poikkea normaalista.

Työvoiman kysyntä ja työttömyys

Kuusiokuntien työllisyyskehityksen näkymät ovat edelleen suhteellisen positiiviset. Uusia avoimia työpaikkoja on ollut alkuvuonna avoinna kahta edellisvuotta enemmän.

Työvoiman saatavuus on heikkenemässä. Saatavuusongelmat ovat pääosin kohdistuneet sosiaali- ja terveydenhoitoalojen erityisosaajiin ja opetustehtävissä toimiviin. Myös metallialan osaajista on ajoittain pulaa. Alumiinin ja ruostumattoman teräksen käsittelytaidot korostuvat osaamisvaatimuksissa. Saatavuusongelmien arvioidaan yleistyvän myös muilla toimialoilla.

Työttömien työnhakijoiden määrä on laskenut noin 5 % viime vuoden kesäkuusta. Kuusiokunnissa työllisyystilanne parani muita seutukuntia aikaisemmin ja työttömien työnhakijoiden kokonaismäärä on lähes huippuvuosien tasolla. Alueen työllisyyskehityksessä on kuitenkin voimakkaita eroja kuntien välillä. Nuorisotyöttömien määrä on laskenut viime vuoden tasosta, mutta taso on vielä jonkin verran korkeampi kuin taantumaa edeltäneinä vuosina. Pitkäaikaistyöttömien määrä kääntyi laskuun jo viime vuoden aikana, mutta rakenteellinen työttömyys on edelleen kohtalaisen korkealla tasolla.

Pohjanmaan ELY-keskus

Pohjanmaan ELY-keskuksen alueella asui vuoden 2010 lopussa 246 267 asukasta. Vuoden 2011 ensimmäisen puolen vuoden aikana kasvua oli 374 henkilöä. Työvoiman määrä oli 127 000 henkilöä. Maakunnittain vuoden 2010 lopussa Pohjanmaalla väkeä oli 177 946 henkilöä ja Keski-Pohjanmaalla 68 321 henkilöä. Vuoden 2011 aikana väkiluku on molemmissa maakunnissa lisääntynyt: Pohjanmaalla 284 henkilöä ja Keski-Pohjanmaalla 90 henkilöä. Maassamuutto oli ELY-keskuksen alueella tämän vuoden tammi-kesäkuussa lähes viisisataa tappiollinen johtuen siitä, että suuri osa valmistuneista opiskelijoista muut-

taa muualle. Maahanmuuton enemmisyys kuitenkin korvasi sen. Kun syntyvyys oli yli kolmesataa kuolevuutta suurempi, nousi ELY-keskuksen alueen väkiluku lähes neljällä sadalla henkilöllä. Väestön kasvu keskittyy työssäkäyntikeskuksiin, Vaasan ja Kokkolan-Pietarsaaren seuduille.

Vuonna 2009 Pohjanmaan ELY-keskuksen alueella oli 18 639 toimipaikkaa, joissa työskenteli 64 991 henkilöä. Kesäkuun 2011 lopussa työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli 7,2 %, ja työttömiä työnhakijoita oli 8 502.

Pohjanmaan ELY-keskus	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	+	+	+
Työttömyyden määrä ja rakenne	+	+	+
Osaavan työvoiman saatavuus	0	-	--

++ Paljon parempi, + Parempi, 0 Ennallaan/nykytasolla, - Heikompi, -- Paljon heikompi

Yleinen tunnelma alueella

Pohjanmaan kauppakamarin huhtikuisen kyselyn mukaan yritysten tunnelmat kaikilla päätoimialoilla olivat positiiviset. Vain alle kymmenen prosenttia yrityksistä näki tulevaisuuden pessimistisenä. Kaikkein optimistisimpia olivat kaupan alan yritykset. Vaasan seutu erottui valoisimpien odotusten alueena. Energiaklusteri on Vaasan seudun menestyksen avainkijöitä. Vaasanseudun kehitysyhtiö VASEK neuvottelee parhaillaan parinkymmenen energia-alan yrityksen sijoittumisesta seudulle.

Pohjanmaan ELY-keskuksen alue selvisi ETLA:n mukaan globaalista talouskriisistä hyvin verrattuna koko kansantalouteen; alueen bkt ei laskenut vuonna 2009, kun koko maassa koettiin kahdeksan prosentin pudotus. Pohjanmaan maakunnan energiaklusterin tärkeimpien toimialojen, koneiden ja laitteiden sekä sähkölaitteiden valmistuksen liikevaihdot kääntyivät jälleen nousuun viime vuoden loppupuolella ja tilauskannat ovat edelleen vahvistuneet. Keski-Pohjanmaalla teollisuuden liikevaihto suorastaan romahti huiman kasvukauden jälkeen jo vuoden 2008 puolella mutta on sen jälkeen toipunut. Maakunnan aluetalouteen vaikuttavatkin voimakkaasti sinkin maailmanmarkkinahintojen vaihtelut.

Viennin arvo ELY-keskuksen alueelta oli tammi-kesäkuun aikana 5 090 miljoonaa euroa. Vastaava lukema vuosi sitten oli 4 123 miljoonaa euroa. Kasvua edelliseen vuoteen verrattuna oli 23,5 %, kun se koko maassa oli 17,6 %. Pohjanmaan alue oli kolmantena koko maan vientiluvuissa. Vain Uudenmaan ja Kaakkois-Suomen viennin arvo oli suurempi.

ETLA:n huhtikuun ennusteen mukaan Pohjanmaan ELY-keskuksen alueen bkt kasvaa tänä vuonna 4,8 % ja koko maassa 4,1 %. Työllisyys kasvaisi ELY-keskuksen alueella 0,5 % ja koko maassa 0,3 %. Lisäys olisi ELY-keskuksen alueella yli 500 työllistä.

Elinkeinoelämän ja yritystoiminnan tilanne ja näkymät

Pohjanmaan yritysharavassa on 8.3.2010 – 17.5.2011 haastateltu noin 7500 yrityksen edustajaa. Yritysten kehitysnäkymien saldoluku vuoden päähän oli positiivinen kaikilla toimialoilla ja alueilla. Suotuisimmat näkymät olivat Pietarsaaren seudun yrityksillä. Koko maahan verrattuna Pohjanmaan TE-toimistoalueet sijoittuivat kaikki kärkipäähän. Yritysten tilauskannat ja työtilanne olivat tämän vuoden puolella maan parhaat Kokkolan TE-toimiston alueella, seuraavina Pietarsaaren ja Kaustisen TE-toimistojen alueet. Vaasan TE-toimisto oli viidennellä ja Suupohjan rannikkoseudun TE-toimisto kahdeksannella sijalla koko maan TE-toimistojen joukossa. Yritysten henkilöstön arvioitiin kasvavan peräti kymmenellä prosentilla kahden vuoden kuluessa, eniten suurten TE-toimistojen alueilla. Yli kymmenen prosentin henkilöstökasvua odotettiin kaupan, yrityspalvelujen ja rakentamisen toimialoille. Teollisuudessakin kasvutarve oli kuusi prosenttia.

Mikäli nämä tarpeet toteutuvat, Pohjanmaan ELY-keskusalueen osaavan työvoiman kysyntä kasvaa voimakkaasti ja sen saatavuus nousee kasvun esteeksi, ellei muualta maasta tai ulkomailta saada lisätyövoimaa.

Alueen liikennejärjestelmä paranee, kun Seinäjoki-Vaasa radan sähköistys valmistuu. Vaasan Vaskiluodon sillan perusparannus mahdollistaa sen, että alueen suurteollisuus voi hyödyntää tehokkaammin Vaasan satamaa tavaraviennissään. Pietarsaaren satamaväylää on syvennetty. Kokkola – Ylivieska kaksoisraiteen rakentamisen aloitus viivästyy muutamasta kuukaudesta yhteen vuoteen. Lentoyhteydet Vaasan ja Kruunupyyn kentiltä ovat hyvät, mutta valtatie kaipaavat pikaista kohentamista.

Kokonaisuudessaan Pohjanmaan ELY-keskusalueen lähiajan talousnäkymät ovat siis erittäin valoisat. Niitä varjostavat kuitenkin kesän aikana kasvaneet pelot globaalin talouden uudesta kasvun hidastumisesta. Talouden vakauden ja näkymien kannalta oleellista onkin huomata, että valtioiden ylivelkaantuminen sekä globaali rakennemuutos merkitsevät länsimaille ennennäkemättömiä haasteita. Kuluttajabarometrin mukaan luottamus Suomen talouteen olikin heinäkuussa laskussa. Sama epävarmuus koskee tietysti myös Pohjanmaan ELY-keskusalueen talousnäkymiä.

Työttömyyden määrä ja rakenne

Koko ELY-keskusalueen keskimääräinen työttömyysaste oli tammi–kesäkuussa 6,3 %. Keskimäärin työttömiä oli 7 640. Työttömien määrä laski edellisvuoden lukemasta 16,8 %. Vastaava muutos koko maassa oli 9,3 %. ELY-keskuksen alueella työttömien osuus työvoimasta olikin koko maassa pienin eli 6,3 % samalla puolivuotiskaudella. Vastaava lukema maakunnittain oli paras Pohjanmaalla 6,0 %. Seuraavina tulivat Uusimaa 7,0 %, Keski-Pohjanmaa ja Etelä-Pohjanmaa 7,9 %. Nopeimmin laski teollisuuden työttömyys.

Kaikkien Pohjanmaan ELY-keskusalueen seutukuntien keskimääräiset työttömyysasteet olivat tammi–kesäkuussa lopussa pienemmät kuin koko maan 9,3 %. Työttömyyden odotetaan edelleen laskevan. Erityisesti nuorisotyöttömyys on vähentynyt nopeasti, mutta pitkäaikaistyöttömyys on kasvussa.

Vaasan seutukunta

Korsnäs, Maalahti, Mustasaari, Vaasa, Vöyri

Vaasan seutukunnan alueella asui vuoden 2010 lopussa 92 778 asukasta. Vuoden 2011 ensimmäisen puolen vuoden aikana kasvua oli 38 henkilöä. Väestön kasvua lisäsi syntyneiden enemmisyys ja nettomaahanmuutto. Nettomaassamuutto sen sijaan on negatiivinen. Työvoiman määrä oli 45 278 henkilöä. Vuonna 2009 seutukunnassa oli 6 114 toimipaikkaa, joissa työskenteli 27 582 henkilöä. Kesäkuun 2011 lopussa työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli 6,7 %, ja työttömiä työnhakijoita oli 3 015.

Vaasan seutukunta	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	+	+	+
Työttömyyden määrä ja rakenne	+	+	+
Osaavan työvoiman saatavuus	0	0	-

++ Paljon parempi, + Parempi, 0 Ennallaan/nykytasolla, - Heikompi, -- Paljon heikompi

Yleinen tunnelma alueella

Yritysten tilauskanta on parantunut, joskin alakohtaisia eroja on. Rekrytoinnit ovat piristyneet selvästi, sekä avoimia työpaikkoja että kesätyöpaikkoja on ollut edellisvuotta enemmän. Alueella ei ole menossa/tiedossa merkittäviä irtisanomisia tai yt-neuvotteluja vielä tällä hetkellä. Epävarmuus on kuitenkin lisääntynyt.

Elinkeinoelämän ja yritystoiminnan tilanne ja näkymät

Energiaklusterin (n 10 000 työpaikkaa ja 120 yritystä) tilauskanta on parantunut. Suurin käynnissä oleva investointi ja rakennuskohde on West Energy Oy:n tilat Mustasaarella. Wärtsilän tilauskanta on edelleen hyvässä kasvussa. ABB on viime aikoina rekrytoinut merkittävästi toimihenkilöitä. Vaconin ja The Switchin tilanne on edelleen hyvä. Vaasa Engineering-konsernin tilanne on parantunut viime talveen verrattuna

Alihankkijoiden ja palveluntuottajien tilanne on parantunut. Mm. Citec Engineering palkkaa lisää insinöörejä asiantuntijatehtäviin. Tuulivoimaloihin ja muun uuden energian tuotantoon ja energiansäästöön liittyvässä suunnitteluliiketoiminnassa on syntynyt työpaikkoja ja uusia yrityksiä. Vaskiluodon kaavoitus tuotantolaitoksen käynnistämistä varten etenee. Merventon tuulivoimalan prototyyppi on nousemassa Sundomissa. Vaasa Parks in toimitilat Runsorissa on täynnä ja uusien tilojen rakentamispäätös on tehty.

Talotehtaiden tilanne on hyvä ja mm. Oravais Hus on palkannut lisää väkeä. Rakentamisessa isoja kohteita ovat radan sähköistystyöt, Sepänkylän ohitustie ja Vaskiluodon sillan vahvistustyöt. Kuntasektorilla on useita peruskorjaus- ja laajennushankkeita. Asuntorakentaminen ja peruskorjaukset työllistävät tällä hetkellä hyvin. Mustasaaren tulevan hevosurheilukeskuksen rakentaminen alkaa tänä syksynä.

Vähittäiskauppa rekrytoi lisää väkeä. Isoilla kauppaketjuilla on tontteja/tonttivarauksia investointipäätöksiä varten odottamassa. Risön ja Liisanlehdon alueiden kaavoitus etenee hitaasti.

ContactCenter-toimiala työllistää n. 600 työntekijää ja tilanne on tällä hetkellä vakaa. Muutamien uusien yritysten toiminta on alkanut. IT-alalla on tulossa rekrytointeja syksyksi.

Hoiva-alalla on yksityinen toiminta vahvistunut sekä valtakunnallisten yritysten toimipisteissä että paikallisissa yrityksissä. Pienyrityksiä perustetaan toimialalle koko ajan lisää.

Alkutuotannossa maatalousyrittäjien investoinnit jatkuvat vahvana. Turkistarhoilla on erityisen hyvä tilanne.

Logististen yhteyksien ja saavutettavuuden kannalta on tärkeää, että lentoyhteydet toimivat hyvin. Junaradan sähköistys valmistuu ja otetaan käyttöön vuoden lopulla. Rahtiliikenne Vaskiluodon satamasta toimii hyvin. Tieverkon parannuksia sekä kolmos- että kaksitiellä kaivataan.

Uusien yritysten perustaminen on jatkunut vilkkaana. Tammi-kesäkuun aikana on perustettu 230 uutta yritystä. Yritysten lopettamisista on ollut vähäisessä määrin ja vain yksittäisiä konkurssseja.

Työttömyyden määrä ja rakenne

Työttömyys on laskusuunnassa. Työttömiä oli tammi-kesäkuussa keskimäärin 2826 henkilöä, mikä on 14 % vähemmän kuin edellisellä vuonna. Työttömyysaste samalla ajanjaksoilla oli 6,3 %. Pitkäaikaistyöttömyys on edelleen nousussa johtuen tapahtuneiden irtisanomisten ajankohdasta vuonna 2009. Työvoiman rekrytointi kohdistuu nuorempiin ikäluokkiin, joissa tarjontaa on vielä riittänyt.

Työttömistä yhä suurempi osa on varttuneen ikäistä, kesäkuun lopussa lähes kolmasosa työttömistä oli yli 50 -vuotiaita. Nuorten työttömyys on helpottunut kohdennetuista toimenpiteistä ja työmarkkinoiden vedosta johtuen, mutta edelleen vastavalmistuneilla on vaikeuksia ensimmäisen työpaikan saannissa. Alle 25-vuotiaita oli työttömänä 383 henkilöä (12,7 % työttömistä). Koska saneeraukset kohdistuivat paljolti miesvaltaisille teollisuusaloille, on miesten osuus työttömistä 53,7 %. Maahanmuuttajataustaisten työllistyminen on helpottunut. Maahanmuuttajien työttömyysaste oli kesäkuun lopussa Vaasan TE-toimiston alueella 25,6 %.

Työvoiman kysyntä ja osaavan työvoiman saatavuus

Energiaklusteri lisää pikkuhiljaa työvoimaa, isoja rekrytointeja ei tällä hetkellä vielä ole näköpiirissä. Kysynnän kasvu näkyy myös työvoimaa vuokraavien yritysten palvelujen käytön lisääntymisenä työsuhteen alkuvaiheessa. Rekrytointikoulutusten kysynnässä näkyy vilkastumista

Työvoimapula-ammattajeja ovat: perhepäivähoitajat, lastentarhanopettajat, siivoojat, laitoshuoltajat, eri alojen insinöörit, työnjohtajat, raskaankaluston asentajat, rakennuspeltiseppät, sosiaalityöntekijät, sairaanhoitajat, lähihoitajat, hammashoitajat, papit, terveyskeskus-

ja erikoislääkärit, muurarit, kirvesmiehet, kokit. Myös metallin ammattilaisista alkaa olla puutetta. Maanrakennustoimialalla on pulaa osaajista sekä työnjohto- että suunnittelupuolella.

Eläkkeelle siirtyviä ikäluokkia on eri ammattiryhmissä sekä yksityisellä että julkisella sektorilla tänä vuonna aiempaa enemmän. Työmarkkinoille valmistuvia ja palaavia ikäluokkia on aiempaa vähemmän. Kun lisäksi ennakoidaan uusia työpaikkoja avautuvan vielä edellisvuotta ripeämmin, tulee haasteelliseksi löytää osaavia tekijöitä.

Kyrönmaan seutukunta

Isokyrö, Laihia, Vähäkyrö

Kyrönmaan seutukunnan alueella asui vuoden 2010 lopussa 17 593 asukasta. Vuoden 2011 ensimmäisen puolen vuoden aikana kasvua oli 61 henkilöä. Väestön kasvoi kaikilla osa-alueilla: syntyneiden enemmisyys, maahanmuutto, maassamuutto. Työvoiman määrä oli 8 167 henkilöä. Vuonna 2009 seutukunnassa oli 1 535 yritysten toimipaikkaa, joissa työskenteli 2 581 henkilöä. Kesäkuun 2011 lopussa työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli 6,4 %, ja työttömiä työnhakijoita oli 523.

Kyrönmaan seutukunta	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	+	+	+
Työttömyyden määrä ja rakenne	+	0	+
Osaavan työvoiman saatavuus	-	0	-

++ Paljon parempi, + Parempi, 0 Ennallaan/nykytasolla, - Heikompi, -- Paljon heikompi

Yleinen tunnelma alueella

Yleinen tunnelma on positiivinen. Seutukunnan tilanne riippuu paljon Vaasan elinkeinoelämässä tapahtuvista muutoksista. Vaasan kaupungin ja Vähänkyrön kunnan valtuustot ovat päättäneet kuntaliitoksesta 2013 alkaen.

Elinkeinoelämän ja yritystoiminnan tilanne ja näkymät

Tilaukset hyvällä tasolla, isoja investointeja ei kuitenkaan ole käynnissä. Vaasan veturiryhtymien heijastusvaikutukset näkyvät heti Kyrönmaalla ja nyt myönteisellä tavalla.

Uusia mikroyrityksiä (30 kpl) on perustettu vilkkaasti alueelle mm. hyvinvointipalvelu- ja kotipalveluyrityksiä. Lopettamisia on ollut niukasti, omistajavaihdoksilla on myös toimintaa jatkettu.

Kaikissa kunnissa on käynnissä julkisten tilojen uusrakentamista ja peruskorjaamista. Kunnat ovat kaavoittaneet uusia asuntoalueita ja omakotirakentaminen on vilkasta.

Työttömyyden määrä ja rakenne

Työttömyys on selvässä laskussa. Työttömiä oli tammi-kesäkuussa keskimäärin 508 henkilöä. Se on 16,4 % vähemmän kuin edellisenä vuonna. Työttömyysaste samalla ajanjaksolla oli 6,2 %. Pitkäaikaistyöttömyys on edelleen ongelma, johtuen ikä- ja ammattirakenteesta. Yhdenjaksoisesti vuoden työttömänä olleita oli kesäkuun lopussa 14,1 % kaikista työttömistä (74 henkilöä). Yli 50-vuotaiden työttömien osuus oli 41,5 %. Nuorisotyöttömyys on helpottunut, mutta vastavalmistuneilla on vaikeuksia ensimmäisen työpaikan saannissa. Toimenpiteet ja rekrytointien kasvu ovat tehonneet: kesäkuun lopussa oli 57 kyrönmaalista nuorta ilman työtä.

Työvoiman kysyntä ja osaavan työvoiman saatavuus

Kyrönmaan seutukunnasta työssäkäynti on vahvasti Vaasaan ja myös Seinäjoelle. Isojen yritysten hyvät tilauskannat heijastuvat heti seutukunnan alihankinta- ja palvelutuottajayrityksiin.

Työvoimapulaa on seuraavissa ammateissa: ryhmäperhepäivähoitajat, siivoojat ja laitoshuoltajat, rakennusalan työntekijät, rakennuspeltisevät, sairaanhoitajat, lastentarhaopettajat, lastenhoitajat, lähihoitajat, kokit ja maatalouslomittajat.

Pietarsaaren seutukunta

Kruunupyy, Luoto, Pietarsaari, Pedersören kunta, Uusikaarlepyy

Pietarsaaren alueella asui vuoden 2010 lopussa 49 554 asukasta. Vuoden 2011 ensimmäisen puolen vuoden aikana väki lisääntyi 221 henkilöllä. Väestö lisääntyi eniten positiivisen maahanmuuton takia. Väkeä syntyi myös enemmän kuin kuoli ja maassamuutto oli positiivinen. Vuonna 2009 seutukunnassa oli 3 646 toimipaikkaa, joissa työskenteli 13 354 henkilöä. Kesäkuun 2011 lopussa työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli 6,3 %, ja työttömiä työnhakijoita oli 1 425.

Pietarsaaren seutukunta	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	+	+	+
Työttömyyden määrä ja rakenne	++	++	++
Osaavan työvoiman saatavuus	-	-	--

++ Paljon parempi, + Parempi, 0 Ennallaan/nykytasolla, - Heikompi, -- Paljon heikompi

Yleinen tunnelma alueella

Pohjanmaan Kauppakamarin huhtikuussa 2011 jäsenyritystensä joukossa (N=259) tekemä tutkimus osoitti, että noin 40 % yrityksistä näkee kehityksen optimistisesti ja noin 10 % negatiivisesti. Noin puolet yrittäjistä pitää tilannetta normaalina. Pohjanmaalla yritykset ovat

valmiita rekrytoimaan uutta henkilökuntaa. Suurimpana esteenä toiminnalle on edelleen kysyntä. Hyvällä toisella sijalla tulee työvoiman tarjonta.

Työ- ja elinkeinotoimiston Yritysharava- tutkimus osoittaa koko elinkeinoelämän suhdannetilanteen olevan paremman ja yritykset rekrytoivat enemmän uutta henkilöstöä.

Muutamit yritykset saneeraavat ja muuttavat toimintaansa, jonka seurauksena tulee henkilöstövähennyksiä. Uusyritystoiminta ei ole vähentynyt ja konkurssien määrä ei ole mainittavasti lisääntynyt.

Yritysten tilanne ja näkymät aloittain

Metalli- ja koneteollisuuden toimialalla on joitain yrityksiä, jotka muuttavat toimintansa rakennetta ja irtisanovat henkilökuntaa. Suurimman varoituksen on antanut Componenta, 61 henkilöä tullaan irtisanomaan. Useimmat tämän alan yrityksistä ovat koonneet itsensä hyvin vientiteollisuuden huononemisen jälkeen ja tilauksia tulee taas tavalliseen tapaan tai jopa enemmän. Monet yritykset etsivät ammattitaitoista henkilökuntaa ja ammattitaitoisista metallimiehistä on havaittavissa pulaa. Ennen kaikkea yrityksillä Pietarsaaren ulkopuolella on rekrytointiongelmia.

Vene- ja vaununvalmistuksessa alueen suurin veneen valmistaja Nautor lomauttaa edelleen osaa henkilökunnastaan ja suurten luksusjahtien valmistajat yrittävät aktiivisesti nostaa tilauskantojaan. Muiden veneenvalmistajien tilauskannat ovat hyvät ja ne työllistävät yhä useampia henkilöitä. Vaununvalmistuksen tilanne on palautunut ennalleen ja ala rekrytoi uusia työntekijöitä.

Tilanne paperi- ja selluloosanvalmistuksessa on vakautunut ja supistukset ovat vähentyneet samalla kun kannattavuus on parantunut.

Sahateollisuutta vaivaa tilaus- ja kannattavuusongelma, joka johtaa lomautuksiin. Elin-tarvikealan päämarkkinat ovat kotimaassa ja menestys markkinoilla on ollut huomattavaa. Osuus alueen työllisyydestä kasvaa vahvasti ja uutta henkilöstöä rekrytoidaan. Muoviteollisuuden alalla on nousukausi, johon liittyy uusrekrytointeja.

Julkisella sektorilla hoitoala rekrytoi aktiivisesti henkilökuntaa - osin korvatakseen eläkeläisten jättämän aukon, mutta osin myös siksi, että hoidontarve on kasvanut. Puute lääkäreistä ja hammaslääkäreistä on vaikea. Myös lähihoitajien kysyntä on suurempaa kuin tarjonta. Samalla ala taistelee rahoitus- ja kustannusongelmien kanssa ja nämä aiheuttavat uudelleenjärjestelytarpeita. Opetusala voi hyvin ja kasvaa. Hallinnon ja tekniikan alaa tehostetaan ja uusia työpaikkoja ei synny.

Palvelujen toimiala kokonaisuutena kasvaa, mutta kasvu vaihtelee suuresti eri palvelu-alojen välillä. Kauppa kasvaa ja uusrekrytointi on kohtalaista.

Turkisanalan suurenmoinen korkeasuhdanne ei näytä heikentyvän. Uudet investoinnit lisäävät työllisyyttä ja ala rekrytoi henkilökuntaa. On pula osaavasta työvoimasta ja ulkomaisen työvoiman osuus on suuri.

Investoinnit

Alueella on päättynyt tai loppusuoralla on useita suuria rakennusprojekteja (Virastotalo, Campus Allegro, Rettig). Pietarsaaren paloaseman rakentaminen jatkuu ja Maria Malmin rakennusprojekti Pietarsaaren keskustassa on valmis aloitettavaksi.

Uusien rakennusprojektien joukosta voidaan mainita: Vesijohto- ja viemärirakentaminen Pietarsaaren seutukunnassa. Budjetti 13 miljoonaa. Sursikin koulua peruskorjataan 4,1 miljoonalla. ABC-asema Pietarsaaressa. Elintarvikeyritys Fresh Servant ja Pedersören kunta rakentavat uuden 4 400 neliön tuotantolaitoksen Edsevöön. Pietarsaaren sata-maväylää syvennetään 9:stä 11 metriin. Projektivarat 20–25 miljoonaa on budjetoitu ja toiveissa on, että työt aloitetaan kesällä 2012.

Työllisyystilanne

Työllisyystilanne Pietarsaaren seudulla on parantunut tammi-toukokuussa 2011 ennätysmäistä vauhtia. Useimmat indikaattorit viittaavat jatkuvasti paranevaan työllisyystilanteeseen ja nopeaan muutokseen kohti täystyöllisyyttä ja joillain aloilla pulaan ammattitaitoisesta työvoimasta.

Pietarsaaren seudun elinkeinoelämä on vahvasti teollisuuspainotteinen. Työvoimasta 34 % työllistyy teollisuuteen, yhteensä n. 7 000 henkilöä. Ainoastaan 28 % työvoimasta työllistyy julkiselle sektorille ja 9 % kaupan alalle. Nopea huononeminen vientiteollisuudessa syksystä 2008 alkaen on muuttunut ennätysmäiseksi nousuksi. Alueen työllisyysluvut paranevat nopeammassa tahdissa kuin Pohjanmaan maakunnassa ja koko maassa.

Matalasuhdanteen todella suuresta työttömyydestä alue lähestyy vuoden 2008 korkeasuhdanteen huippulukuja. Pohjanmaalla on maan alin työttömyys ja Pietarsaaren seutukunnassa Pohjanmaan alin työttömyys. Työttömiä oli tammi-kesäkuussa keskimäärin 1276 henkilöä. Se on 23,9 % vähemmän kuin edellisellä vuonna. Työttömyysaste samalla ajanjaksolla oli 5,7 %. Kunnista Pedersöre, Kruunupyö, Luoto ja Uusikaarlepyy alittavat 4 %:n työttömyysrajan ja vain Pietarsaaressa on korkeampi työttömyys. Nuorisotyöttömyys pienenee edelleen ja tilannetta voidaan pitää hyvänä. Maahanmuuttajien työllisyys on kansallisessa vertailussa hyvä.

Vanhempien ihmisten, pitkäaikaistyöttömien ja vaikeasti työllistettävien osuus kasvaa huolestuttavan nopeasti huolimatta työ- ja elinkeinotoimiston, kuntien, kouluttajien ja yhteistyökumppaneiden yhteisistä ponnisteluista.

Suupohjan rannikkoseudun seutukunta

Kaskinen, Kristiinankaupunki, Närpiö

Suupohjan seutukunnan alueella asui vuoden 2010 lopussa 18 021 asukasta. Vuoden 2011 ensimmäisen puolen vuoden aikana väki väheni 36 henkilöllä. Väestö lisääntyi ainoastaan maahanmuuton kautta. Työvoiman määrä oli 8 404 henkilöä. Vuonna 2009 seutukunnassa oli 2 200 toimipaikkaa, joissa työskenteli 4 887 henkilöä. Kesäkuun 2011 lopussa työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli 5,0 %, ja työttömiä työnhakijoita oli 420.

Suupohjan rannikkoseudun seutukunta	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	+	+	+
Työttömyyden määrä ja rakenne	+	+	+
Osaavan työvoiman saatavuus	+	+	0

++ Paljon parempi, + Parempi, 0 Ennallaan/nykytasolla, - Heikompi, -- Paljon heikompi

Yleinen tunnelma alueella

Suupohjan rannikkoseudun seutukunnan työllisyys vakiintui vuoden 2010 aikana. Edellisvuoden aikana seutukuntaa ravistanut äkillinen rakennemuutos ja rahoituskriisin seuraukset tulevat kumpikin pitkään näkymään pitkäaikaistyöttömyytenä ja epävarmuutena työmarkkinoilla. Kaskisissa on tehty määrätietoista työtä korvaavien työpaikkojen saamiseksi toimintansa lopettaneen sellutehdas Metsä-Botnian työpaikkojen tilalle. Uusia teollisuustyöpaikkoja on suunnitelmassa 75. Kaskinen ei selvästikään ole silti toipunut sitä kohdanneesta äkillisestä rakennemuutoksesta vaan työttömyysaste kävi alkuvuonna korkeimmillaan 17,6 %:ssa. Kotimaisen maataloustuotantoon kohdistuvat kovat hintapaineet huolestuttavat alaa.

Elinkeinoelämän ja yritystoiminnan tilanne ja näkymät

Erikoistuneen maatalous- ja elintarviketuotannon merkitys on alueella suuri. Alueella on merkittävä lasinalaisviljelyn ja perunanviljelyn keskittymä, josta lähes 70 % tomaatin ja runsas 30 % kasvihuonekurkun valtakunnallisesta tuotannosta tulee alueelta. Vähittäiskaupassa myytävästä ruokaperunasta yli 20 % on peräisin alueelta ja alueella sijaitsee maan suurin ruokakalasadama. Erityisesti lasinalaisviljely keskittyy alueella suuriin yksiköihin ja on sen myötä merkittävä työllistäjä. Kuljetusala sekä perävaunut ja päällirakenteet ovat seutukunnassa tärkeitä työllistäjiä. Ala on herkkä suhdanteiden vaihteluille ja on nyt selvästi voimistunut rahoituskriisin jäljiltä. Suurteollisuus on alueella rakennemuutoksessa ja ensimmäiset aihiot uusiksi työpaikoiksi ovat hahmottumassa.

Metalliteollisuus, etenkin perävaunu- ja päällirakenneteollisuus, on toipunut syvimmästä talouslamasta mutta kilpailutilanne on edelleen haastava ja pitkän aikavälin näkymät ovat

epävarmoja. Varsinkin kotimainen kysyntä on edelleen heikkoa. Ruotsin markkinatilanne on kohtalaisen hyvä, mutta valuuttakurssit ovat epävarmuustekijä

Vihannesten lasinalaisviljely on rakennemuutoksessa johtuen tuotteiden alhaisista markkinahinnoista ja jatkuvasti nousevasta energiahinnoista. Sesonkituottajien määrä on supistunut ja moni viljelmä on joko hetkellisesti tai pysyvästi jäämässä pois tuotannosta. Yrittäjät etsivät uusia toimeentulolähteitä tai siirtyvät eläkkeelle. Perunantuotannon kehitys on ollut hyvä johtuen merkittävästä viennistä kuluneen talven aikana lähinnä Venäjälle. Perunan edellisiä vuosia korkeampi hintataso on mahdollistanut tilakohtaisia investointeja. Uuden satoauden vientinäkyvät selviävät syksyllä. Voidaan olettaa että nyt avautuneet vientikanavat voivat jossain määrin pysyä yllä vaikkakin Venäjän perunasato olisi normaalilla tasolla.

Paperimassan tuotannossa on ollut hetkellisiä tuotantorajoituksia markkinavaihteluita johtuen.

Yrittäjien ikärakenne on haastava ja tulevana vuosina suuri määrä alueen yrittäjistä on jäämässä eläkkeelle. Yritysten jatkajien löytäminen on haastavaa.

Seinäjoki- Kaskinen junaratayhteyden heikko kunto jarruttaa Kaskisten satamalogistiikan kehittymistä. Myös valtatie 8 perusparannus on alueen yhteisessä intressissä. Joukkoliikenteessä on tapahtunut muutoksia ajoreiteissa ja supistuksia jotka ovat heikentäneet alueen saavutettavuutta.

Useilla alueen kuljetusliikkeillä on ollut hyvä alkuvuosi, mikä on johtunut osittain perunan runsaista vientikuljetuksista. Suunnitelmissa on logistiikka-alan projekti, jossa mietitään logistiikkakeskuksen perustamista alueellemme koordinoimaan kuljetusten järjeistämistä Vaasan Logistiikkakeskuksen, Seinäjoen vastaavaan keskuksen ja Porin Logistiikkakeskusten välimaastossa.

Alueelle on suunniteltu merkittävää tuulivoimapuistojen rakentamista. Lupa-asiamenettelyt ovat käynnissä ja ensimmäiset tuulivoimapuistojen rakentamishankkeet arvioidaan käynnistyvän syksyllä 2011. Rakentamisesta hyötyvät lähinnä paikalliset maarakennus- ja alihankintayritykset. Tulevia investointeja ovat mm. Pohjolan Voiman tuulivoimahankkeet sekä kaikki muut toimijat mukaan lukien noin 220 tuulivoimalan investointikuviot.

Uusyrittysperustannan osalta vauhti on hivenen nopeampaa verrattuna edellisvuoteen ja vastaavaan ajankohtaan. Tällä hetkellä on uusia yrityksiä syntynyt esim. Kristiinankaupunkiin 21 kappaletta. Kristiinankaupungissa on suunnitteilla ”Kristiina Medi Leikkaus” – yhtiö entisiin Selkämeren sairaalan tiloihin. Perustamistoimet ovat loppusuoralla, osakeanti päättyvässä kesäkuun alkupäivinä.

Työttömyyden määrä ja rakenne

Työllisyystilanne on Suupohjan rannikkoseudulla parantunut vuoden takaiseen verrattuna, vaikka erot alueen sisällä ovat huomattavan suuria. Työttömiä oli tammi-kesäkuussa keskimäärin 612 henkilöä. Se on 21,34 % vähemmän kuin edellisenä vuonna. Työttömyysaste samalla ajanjaksolla oli 5,7 %. Kaskisissa oli kesäkuussa maakunnan korkein työttömyys, yli 14 %, kun sen sijaan Närpiössä työttömyys laski kesäkuussa alle kolmeen prosenttiin. Kaskisissa ja sisämaan naapurikunnissa näkyy Kaskisten suurteollisuuden kerrannaisvai-

kutukset työllisyyteen ja pitkäaikaistyöttömyyteen. Närpiössä työllisyystilanne on yhteneväinen Pohjanmaan maakunnan hyvien työllisyyden alueiden kanssa.

Työvoiman kysyntä ja osaavan työvoiman saatavuus

Työvoiman kysyntä on voimakasta sosiaalialan perusturvaan liittyvissä tehtävissä missä eläköitymisestä johtuen nyt ja lähivuosina avautuu toistasataa tehtävää. Nuorisoasteen koulutuksen kautta valmistuvat eivät riitä täyttämään tämän kysynnän vaan tämän lisäksi tarvitaan useampaa vuotta kestävää panostusta aikuiskoulutukseen.

Valtakunnallisista trendeistä poiketen seutukunnassa on voimistuvaa kysyntää teollisuuden insinööreistä, erityisesti koneinsinööreistä. Kysyntä johtuu pääasiassa normaalista vaihtuvuudesta alan työpaikoissa. Työvoiman saatavuus on muihin teollisuus- ja palvelualan tehtäviin hyvä.

Kaustisen seutukunta

Halsua, Kaustinen, Lestijärvi, Perho, Toholampi, Veteli

Kaustisen seutukunnassa asui vuoden 2010 lopussa 16 324 asukasta. Vuoden aikana väki väheni 14 henkilöllä. Ainoastaan maahanmuuttajien määrä lisääntyi. Työvoiman määrä on 7 214 henkilöä. Vuonna 2009 seutukunnassa oli 1 740 toimipaikkaa, joissa työskenteli 3 518 henkilöä. Kesäkuun 2011 lopussa työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli 6,9 % ja työttömiä työnhakijoita oli 501.

Kaustisen seutukunta	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	+	+	0
Työttömyyden määrä ja rakenne	+	0	0
Osaavan työvoiman saatavuus	0	0	-

++ Paljon parempi, + Parempi, 0 Ennallaan/nykytasolla, - Heikompi, -- Paljon heikompi

Yleinen tunnelma alueella

Yleinen tunnelma alueella on positiivinen. Väestön väheneminen on hidastunut. Palveluja organisoidaan uudestaan ja erityisesti hallintoa keskitetään.

Elinkeinoelämän ja yritystoiminnan tilanne ja näkymät

Yrityksissä on hyvin töitä keskeisillä toimialoilla teollisuudessa, kaupassa ja rakentamisessa. Yritysten arvioiden mukaan hyvä tilanne jatkuu vielä tämän vuoden. Maatiloja alueella on suurin piirtein saman verran kuin teollisuusyrityksiä. Maatilojen määrä vähenee ja koot suurenevät. Turkistarhauksella on taloudellista ja työllistävää merkitystä.

Kaustisen seutukunnassa ja sen lähialueella on valtakunnallisestikin merkittävä taloteollisuuden ja rakennuspuusepänteollisuuden keskittymä, jonka tilanne on ainakin lähitulevaisuudessa erinomainen.

Alueen ICT yrityksestä on lomautettu ja irtisanottu työntekijöitä, mutta ainoastaan muutama heistä asuu alueella.

Elintarviketeollisuudessa on aloittamassa uusi yritys, jonka arvioidaan työllistävän vuoden sisällä 30–50 henkilöä. Kierrätysalan yritys, joka työllisti 35 henkilöä, on mennyt kesäkuussa konkurssiin.

Liiketalon rakentamisesta Kaustiselle aloitettiin neuvottelut kesäkuussa. Kaivoshankkeen tämän hetkinen aloituksen aikataulu on vuosi 2014. Muutamia yksinyrittäjiä on siirtynyt palkkatyöhön.

Yritysharavahaastattelun 2010–2011 mukaan rakentamisen, teollisuuden ja kaupan alojen yrityksistä 30–40 % odottaa kasvua ja arvioi työtilanteen olevan korkea. Kuljetus- ja varastointi-, rakentamisen ja kaupan alan yrityksistä 15–20 % arvioi työllisyyden/tilauskannan alhaiseksi.

Noin neljännes haastatelluista 604 yrityksestä, joista 57 yhden henkilön yrityksiä, ilmoitti investoinneista, eniten kuljetus ja varastointialalla. Voimakasta kasvua haki 15 % lähinnä päätoimialojen 10–19 henkilöä työllistävistä yrityksistä, poikkeuksena kaivostoiminta ja louhinta (turvetuotanto).

Työttömyyden määrä ja rakenne

Työttömyys väheni viime vuonna 26,6 % ja työttömyysaste oli keskimäärin 8,4 %. Työttömien määrä vähentynee edelleen, mutta ei niin jyrkästi kuin vuonna 2010. Nuorten työnhakijoiden määrä laski viime vuonna, mutta osuus 13,5 % työttömistä on suurempi kuin koko maassa 12 %.

Yli vuoden työttömänä olleiden määrä on lisääntynyt ja osuus työttömistä on 15,7 %. Naisten osuus työttömistä 41,3 % on laskusuunnassa. Ikääntyneiden työssäkäynti on lisääntynyt ja yli 50 vuotiaiden työttömien osuus on noussut viime vuoden 39 %:sta 46 %:iin.

Työvoiman kysyntä ja osaavan työvoiman saatavuus

Alueen merkittävimmät työllistäjät ovat maatalous, talonrakennus- ja elintarviketeollisuus sekä hoitoala.

Viime vuonna toteutettujen Yritysharavahaastattelujen perusteella työvoiman lisäystarve kahden vuoden sisällä alueen yrityksissä on 128 henkilöä ja vähennystarve 60 henkilöä, joskin tämä vähennys ICT alan yrityksessä kohdistuu vain hyvin vähän Kaustisen seutukunnan alueelle. Eniten lisäävät 5–9 henkilöä työllistävät teollisuuden, kaupan ja rakentamisen toimialat. Lähinnä päätoimialojen 90 yrityksestä on jäämässä eläkkeelle 5 vuoden sisällä 152 henkilöä. Sukupolvenvaihdoksia on ajankohtaisina nyt 15 ja lähivuosina 74.

Rekrytointikoulutuksia on tulossa tai suunnitteilla 12 elintarviketyöntekijää, rakennusalan tuotantotyöntekijä 8–12 ja muutamia yksittäisiä.

Kesätyöpaikkoja ilmoitettiin teollisuuteen viimevuotista enemmän. Tällä hetkellä eniten on avoinna ravitsemisalan pääasiassa lyhytaikaisia paikkoja.

Osaavan työvoiman saatavuus asettaa nykytilanteessa haasteita. Pulaa on ammatista riippuen lähinnä yksittäisistä työntekijöistä, lyhytaikaisista sijaisista tai työkokemusta omaavista alan hakijoista.

Toukokuussa julkaistun Ammattibarometrin mukaan akuuttia pulaa on farmaseuteista, hammaslääkäreistä, johtavista sosiaalityöntekijöistä, kirvesmiehistä, kokeista, ajoneuvoyhdistelmän ja maanrakennuskoneiden kuljettajista, maataloustyöntekijöistä, perhepäivähoidajista, lähihoitajista, sairaanhoitajista ja sosiaalityöntekijöistä.

Kokkolan seutukunta

Kannus, Kokkola

Kokkolan seutukunnassa asui vuoden 2010 lopussa 51 997 asukasta. Vuoden 2011 tammi–kesäkuussa väki kasvoi 104 henkilöllä. Sekä syntyneiden enemmisyys ja maahanmuutto lisäsivät väestöä. Työvoiman määrä on 23 991 henkilöä. Vuonna 2009 seutukunnassa oli 3 404 toimipaikkaa, joissa työskenteli 13 069 henkilöä. Kesäkuun 2011 lopussa työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli 8,4 %, ja työttömiä työnhakijoita oli 2 010.

Kokkolan seutukunta	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	+	+	0
Työttömyyden määrä ja rakenne	+	0	+
Osaavan työvoiman saatavuus	-	-	-

++ Paljon parempi, + Parempi, 0 Ennallaan/nykytasolla, - Heikompi, -- Paljon heikompi

Seutukunnan vahvuus on sen elinkeinorakenteen monipuolisuus. Alueella ei ole rakennemuutosuhan alaisia toimialoja. Alueen kemian ja metallien valmistuksen teollisuus ei sopeuta kysynnän vaihteluja työvoiman määrällä, mikä vakauttaa koko aluetta. Alueen nopeimmin kasvava teollisuuden ala on metallituotteiden ja koneiden ja laitteiden valmistus. Sillä toimialalla on paljon kasvavia yrityksiä, joilla on omia tuotteita ja vientiä. Toimialan yritykset ovat erikoistuneet erilaisiin tuotteisiin. Logistinen asema ja satama ovat myös vahvuuksia. Alue on kaupan ja palvelujen keskuksena kasvattamassa asemaansa ja alueen kaksikielisyys on tuonut uusia työpaikkoja mm. call center toimintaan ja palvelusektorille. Uhkat ovat globaaleja mutta myös erikoisosaaajista ja suunnittelijoista voi tulevaisuudessa tulla pulaa ja tässä mielessä ammattikorkeakoulun mahdolliset muutokset koetaan uhkana.

Yleinen tunnelma alueella

Seutukunta on rakennemuutoksensa läpikäynyt. Nykyinen elinkeinorakenne on hyvä ja kilpailukykyinen sekä menestynyt viime vuosina hyvin alueiden välisessä kilpailussa. Yleinen tunnelma on positiivisen odottava eikä suuria uhkakuvia ole näkyvissä. Suomen ja maailmantalouden epävarmuus heijastuu kuitenkin välittömästi myös tänne, vaikka alueen suhteellinen asema on hyvä.

Elinkeinoelämän ja yritystoiminnan tilanne ja näkymät

Seutukunnassa rakennusklusteri on korostunut. Toimialalla työskentelee 1500 henkilöä, mikä on 7 % alueen kaikista työllisistä. Alue on erikoistunut rakentamiseen ja maarakentamiseen. Alan työllisten määrä on vertailualueita suurempi. Alan työllisten määrä on kasvanut viimeisen kymmenen vuoden aikana (11 %) eikä kasvu notkahtanut mainittavasti edes viime taantuman aikana. Rakennusalan kilpailutilanne Keski-Pohjanmaalla on edelleen kiireä, urakkakyselyjä on vähän käynnissä ja hinnat ovat alhaalla. Pääsyyinä tähän on teollisuusrakentamisen vähäisyys, joka on jatkunut jo monta vuotta. Teollisuus ei nyt investoi rakentamalla. Tämä on johtanut siihen, että kaikki rakentajat kilpailevat samoista urakoista. Suurimpia rakenteilla tai suunnitteilla olevia rakennuskohteita ovat: Kokkolan Hopeakiven jätevedenpuhdistamo ja biokaasulaitos, Asekoulun kasarmirakennushanke – Merihovi valmistuu tammikuussa 2013, Kokkolan satamalaiturin laajennus, Vuonna 2011 valmistuva Port-Tower, josta tulee Kokkolan satama- ja suurteollisuusalueen vastaanotto- ja opastuskeskus, Kokkolan Kampusalueen laajennus, josta on tehty rakentamispäätös. Rakennuspäätöstä odotetaan City-Marketin rakentamisen aloittamisesta vuoden 2011 aikana, Ato-mon korttelista, johon mahdollisesti tulee 155 uutta asuntoa, kampusalueen urheiluhallin rakentaminen sekä lähialueella Pietarsaassa kauppakeskuksen rakentaminen käynnistyy syksyllä 2011 sekä myöhemmin biopolttolaitoksen rakentaminen. Maanrakennusalan jättihanke Kokkola – Ylivieska kaksoisraiteen rakentamisen aloitus viivästyy muutamasta kuukaudesta yhteen vuoteen, kun hankkeen kilpailutus vedettiin takaisin ja hanke rahoitetaan budjettirahoituksella. Pidemmän tähtäimen rakentamiskohteita, joihin alueen rakentajat osallistuvat, tulevat olemaan Pohjois-Suomen kaivoshankkeet ja Kannus – Kalajoki välille tehtävä jopa 100 tuulimyllyn keskittymä. Työvoiman saatavuus on rakennus-alalla nyt hyvä. Mikäli suunniteltuihin rakennuskohteisiin ei saada päätöksiä, voi se johtaa syksyllä pieniin lomautuksiin.

Metallituotteiden ja koneiden ja laitteiden valmistuksessa työllistyy Kokkolan seutukunnassa n. 800 henkilöä, mikä on 16 % koko teollisuuden työllisten määrästä. Vuoden vaihteen jälkeen metalliteollisuuden tilanne on kehittynyt suotuisaan suuntaan. Lomautukset on peruttu ja yritykset ottavat taas työvoimaa. Hyvä tilanne on perävaunuja valmistavilla yrityksillä, samoin yleensäkin hitsaavalla teollisuudella. Hieman heikompi tilanne on metallihallien rakentajilla, mutta sielläkin tilanne on kehittymässä parempaan suuntaan. Myös suurteollisuuteen on työllistynyt viime aikoina uusia metallin ammattilaisia. Kokkolan alueella on melko vähän koneistusalan työpaikkoja ja siksi Pietarsaaren alue on ollut tärkeä myös kokkolalaisille koneistajille. Valukomponentteja Pietarsaassa valmistava Compo-

nenta vähentää väkeä Pietarsaaren valimo- ja koneistotoiminnasta. Yhteensä yksiköissä työskentelee noin 290 henkilöä. Koneistuksen arvellaan loppuvan 2011 loppuun mennessä, jolloin noin 60 henkilöä jäisi työttömäksi ja näistä noin puolet on kokkolalaisia.

Alueen suurteollisuudessa Kokkolassa työllistyy 1500 henkilöä, mikä on 7 % koko seutukunnan työllisten määrästä ja n. 30 % teollisuuden työllisistä. Metallien valmistus on hyvin keskeisessä roolissa alueen työllisyyden ja BKT:n kehityksen kannalta. Sinkin kasvun kysyntä on nostanut maailmanmarkkinahintoja ja luonut paremmat edellytykset kannattavalle tuotannolle. Sinkin valmistukseen työllistyy noin 540 työntekijää, keski-ikä ollessa 46,4 vuotta. Vuonna 2010 rekrytoitiin 30 henkilöä. Rekrytoinnit jatkuvat tasaisesti vuonna 2011. Henkilöstömäärä pysyy melko vakaana tulevina vuosina. Tuotantoprosessissa kuuluu paljon sähköä, joten sähkön hintakehitys on jatkuva haaste kannattavalle sinkintuotannolle. Kemian teollisuudessa eletään positiivista ja stabiilia vaihetta. Kysyntä markkinoilla on vilkastunut ja vaikka suurempia rekrytointitarpeita ei olekaan näkyvissä, ei tiedossa myös ole uhkaa lomautuksista tai irtisanomisista. Kemian teollisuuden investoinnit ovat olleet vähäisiä viime aikoina.

Kokkolan alueella veneteollisuudessa työllistyy 205 henkilöä ja alihankintaan noin 250. Veneklusterin työllistävä vaikutus on lähes 500 henkilöä (n. 10 % teollisuudesta). Ala on toipunut hyvin kysynnän rajun pudotuksen jälkeen. Lomautukset yrityksissä ovat nyt ohi. Työllisten määrä on yrityksistä riippuen pudonnut puolella tai kolmanneksella huippuvuosista. Alihankintaketjussa työllisten määrän pudotukset voivat olla tätäkin suurempia. Tilanne työllistävyyden kannalta on vakaa, mutta on vaikea sanoa, mihin suuntaan kehitys on menossa. Monet yrittäjät uskovat, että edessä on usean vuoden matalan kasvun kausi. Hintakilpailu on kovaa. Yritykset panostavat uusiin ja suurempiin malleihin, joten tulevaisuuden uskoa on. Uhkana on halvemman tuotantokustannusten maiden koveneva kilpailu ja uhka saattaa kohdistua suurimpana alihankintaketjuihin. Palkat ja tehokkuus eivät ole moniin kilpailijamaihin verrattuna kohdallaan ja uskotaan, että muutaman vuoden kuluessa ei Suomessa tehdä alle seitsemän metrin veneitä, vaan keskitytään suurempiin ja kalliimpiin veneisiin.

Elintarviketeollisuudessa työllistyy Kokkolan seutukunnassa n. 300 henkilöä. Se on 6 % koko teollisuuden työllisten määrästä. Työllisten määrän vuodesta 2007 alkanut väheneminen on nyt pysähtynyt ja näkymät ovat parantuneet. Toimialan suurin yritys, lihajalostevalmistaja työllistää keskimäärin 250 työntekijää ja kesäaikana noin 300. Yrityksessä 2007 alkanut rakennemuutos on onnistunut ja nyt ollaan taas hyvällä kasvu-uralla. Toiseksi suurin ja muutamassa vuodessa lähes tyhjästä kasvanut yritys tuo Norjasta katkarapuja ja kasvatettua merilohta ja työllistää jo 25 henkilöä. Kaksi verraten uutta lihajalostevalmistajaa työllistävät yhteensä noin 30 henkilöä ja juustola-alan yritys 15 henkilöä. Elintarvikealan rakennemuutoksen jälkeen alueelle on siis tullut uusia ja kasvavia yrityksiä. Lisäksi Pietarsaareissa Snellmanin tehtailta käy Kokkolan seutukunnasta töissä noin 50 henkilöä. Leipomoala puolestaan on jo aikaisemmin keskittynyt suuriin yksiköihin ja alueelle on jäänyt vain muutama pienempi alueellinen leipomoyritys. Elintarvikealalla pienten yritysten on vaikea päästä alkuun tai kasvuun erilaisten tiukkojen säädösten vuoksi ja mm. siksi Kokkolan Ammattiopiston yhteyteen ollaan suunnittelemassa Elintarvikealan kehittämissyksiköä, joka madaltaisi tätä rimaa.

Puunjalostusteollisuuden toimialalle työllistyy Kokkolan seutukunnassa 300 henkilöä, mikä on 6 % koko teollisuuden työllisten määrästä. Keski-Pohjanmaalla on merkittäviä talotehtaita; Kannustalo osti hiljattain Oravaistalon osakekannasta 90 %. Kannustalo tulee tekemään vuonna 2011 ennätykselliset 450 taloa. Oravaistalo on keskittynyt muuttovalmiiden talojen tekoon ja jatkossa siellä tullaan tekemään Kannustalon mallistoja noin 150 taloa vuodessa. Teerijärvellä toimiva Teri-Talot (noin 200 taloa vuodessa) ja Perhossa toimiva Jetta – Talo (noin 350 taloa vuodessa) toimivat kaikki maksimituotannolla. Paikallisilla markkinoilla toimiva Kreivi-Talo on menestynyt hyvin markkinoilla. Alueen talotehtaat ovat poikkeuksia yleisestä trendistä, sillä talotehtaiden tuotannon arvellaan putoavan koko maassa noin 5 % vuoden 2011 aikana. Talotehtaista suurimman näkymät ovat hyvät ja kesän aikana tullaan tuotanto siirtämään ensimmäisen kerran kahteen vuoroon. Alueella on 140 henkeä työllistävä ovi- ja ikkunatehdas, jonka markkinat ovat pääosin eteläisessä Suomessa ja siellä asiakkaina ovat rakennusliikkeet. Tilauskanta on tällä hetkellä hyvä ja töiden määrä todennäköisesti lisääntyy.

ICT toimialana tietoliikenne työllistää Kokkolan seutukunnassa 405 henkilöä mikä on 2 % kaikista työllisistä. Alueen ICT-yrityksissä on uhkakuvia, jotka kohdistuvat muutamaankymmeneen henkilöön. Toimialan merkittävimpien yritysten omistuksen siirtyminen ulkomaille on aiheuttanut irtisanomisia ja lomautuksia merkittävässä määrin. Yritysten henkilöstömäärä on selvästi laskenut parhaista vuosista. Uhat ovat kahdenlaisia; toisaalta nuoria koulutettuja henkilöitä, jotka pystyvät sijoittumaan muualle Suomeen lähtee alueelta pois ja toisaalta alueelle sidoksissa oleville ei helposti löydy koulutusta vastaavaa työtä.

Kaivosteollisuus ei vielä tällä hetkellä työllistä henkilöitä. Kaivosteollisuuden suunnitelmat perustustöiden aloittamisen suhteen ovat edelleen siirtyneet. Kaustisen-Ullavan litiumkaivoksen osalta nykyinen tuotannon aloitus tapahtuu aikaisintaan vuonna 2014. Kälviän ja Halsuan tuntumaan kaavailtu ilmeniittikaivos ei toteudu lähivuosina. Syynä päätökseen on ilmeniitin huono markkinatilanne ja kaivosinvestoinnin kalleus.

Kuljetuksen ja varastoinnin toimiala työllisti seutukunnassa 1 500 henkilöä, mikä on 7 % työllisten kokonaismäärästä. Kokkola ja Keski-Pohjanmaa tulevat pysymään merkittävänä logistiikkakeskittymänä. Alan tilanteeseen vaikuttaa talouden yleinen kehitys. Maanrakennuskuljetuksiin vaikuttaa sataman laajennus ja tulevan kaksoisraiteen rakentaminen. Perinteisellä rahtikuljetuspuolella on paraneva tilanne. Metallituotteiden valmistussektorin tilanteella on merkittävä vaikutus kuljetusalaan. Kokkolan Sataman tavaraliikenne 2010 oli ennätykselliset 6,36 milj. tonnia, tavaraliikenne kasvoi 15,6 %. Venäjän transitoliikenne oli 2,7 milj. tonnia, kasvua 3,6 %. Konttien säännöllinen linjaliikenne kasvoi 75,5 %.

Sosiaali- ja terveysala on alueen suurin toimiala. Kokkolan seutukunnassa koulutus-, terveys- ja sosiaalipalvelut työllistävät 5721 henkilöä, mikä on 25,5 % kaikista työllisistä.

Keski-Pohjanmaan maakunnan kunnissa on työ- tai virkasuhteissa 8185 henkilöä. Viiden vuoden aikana eläkkeelle jää 1540 henkilöä, eli lähes joka viides kuntatyöntekijä. Kokkolan kaupungilla ja sen liikelaitoksissa on 3400 vakinaista henkilöä. Vanhuuseläkkeelle jää sata työntekijää vuosittain vuoteen 2015 saakka, sitten tahti rauhoittuu. Kokkolan kaupungin sosiaali- ja terveyspuolella on yli 1000 henkilöä ja heistä 188 eläköityy vuoteen 2015 mennessä. Keskussairaala ja terveyskeskus rekrytoivat tasaisesti uutta henkilökuntaa eläköityvien tilalle. Kokonaan työttömiä hoitajia ei reserveissa ole, joten valmis-

tuvat hoitajat työllistyvät varsin hyvin tulevaisuudessakin. Yksityisellä sektorilla rekrytoinnit liittyvät lähinnä vanhusten hoivapalveluiden tarjonnan kasvamiseen. Hyvinvointialan yksityisen sektorin yrityksiin työllistyy alueella 900 henkilöä seuraaviin yrityksiin: terveystalveissa 114 yritystä, sosiaalihuollon laitospalveluissa 22 yritystä, sosiaalihuollon avopalve- luissa 33 yritystä sekä hemmottelupalveluissa 175 yritystä. Yrityksistä kaksi kolmasosa työllistää alle 2 henkilöä, mutta toisaalta asumisen sisältävissä sosiaalipalveluissa yritykset työllistävät luonnollisesti useampia henkilöitä. Yksityisissä terveystalveissa alla kahden henkilön yrityksiä on jopa yli 90 %. Hyvinvointialalla yritysten rooli on ollut täydentää julkis- ta palvelutarjontaa ja tasata julkisen palvelutuotannon ruuhkahuippuja. Yritysten määrän kasvu on ollut alalla nopeaa 2000-luvulla, samoin yritysten ja järjestöjen tuottamien palve- luiden osuus kaikista hyvinvointialan palveluista.

Kauppa työllistää Kokkolan seutukunnassa n. 3 000 henkilöä, mikä on 14 % kaikista työllisistä. Kokkolan seutukunta profiloituu kauppapaikkakuntana. Yrityspalvelut työllistävät 1810 henkilöä, mikä on 9 % kaikista työllisistä. Kokkola kehittyi edelleen kaupan keskuk- sena osittain ympäröivien alueiden kustannuksella. Elektroniikka, autokauppa ja vaattei- den myynti on keskittynyt voimakkaasti alueelle. Laskusuhdanteen aikana kauppa ei kär- sinyt henkilöstömäärissä mitattuna kovinkaan suuria tappioita. Kaupan ala on uudelleen nousussa ja uusia liikkeitä on etabloitunut Kokkolaan. Pidempään kaupungissa toimineet yritykset ovat siirtäneet toimintansa uusiin tiloihin tai laajentaneet tilojaan. Kesän aikana pitäisi selvittää ryhtyykö Kesko rakentamaan uutta Citymarketia Heinolan alueelle. KPO:lla on myös valmiudet laajentaa Prisman myymäläpinta-alaa.

Liike-elämän palvelut on kasvanut Kokkolan seutukunnassa erittäin suotuisasti ja no- peammin kuin maassa keskimäärin. Palveluala on ollut nousussa niin työpaikkojen mää- rällä kuin liikevaihdollakin mitattuna. Kaupan alan tavoin palveluissakin näkyy toimintojen keskittyminen Kokkolaan, muun maakunnan kustannuksella. Palvelualalle on leimallista yritysten pieni koko. Pienet yritykset muodostavat palvelualan selkärangan mutta viime aikoina myös uusia suurempia palvelualan yksiköitä on etabloitunut Kokkolaan. Tapiola- ryhmän perustama Contact Center on kasvattanut henkilöstömääränsä noin 40 työnteki- jään ja suunnitelmia on tehty 60–70 työntekijän vahvuutta silmällä pitäen. DNA perusti lop- puvuonna 2010 Kokkolaan puhelinpalvelukeskuksen. Tavoitteena on työllistää toimipis- teessä 30 henkilöä mutta mahdollisuuksia on jopa 40–50 työntekijän kokonaismäärään. Valtionhallinnon alueellistamistoimien myötä Geologian Tutkimuskeskuksen (GTK) Länsi- Suomen yksikkö perustettiin Kokkolaan viisi vuotta sitten. Silloin yksikön henkilöstövah- vuus oli 16 henkilöä. Toimintaa on vahvistettu ja nykyään GTK:n Kokkolan yksikössä työ- kentelee noin 40 henkilöä.

Maa- ja metsätalous työllisti Kokkolan seutukunnassa n. 1 200 henkilöä, mikä on 6 % työllisten kokonaismäärästä. Maatalouden työllisten määrän ennustetaan pienenevän vuon- na 2011 koko maassa 0.4 % ja Keski-Pohjanmaalla 0.3 %. Moniin muihin maakuntiin ver- rattuna Keski-Pohjanmaalla maatalouden tulevaisuus näyttää valoisammalta. Maatalous- klusterin kaikki uudet avautuvat työpaikat eivät sisälly maa- ja metsätaloustoimialan lukui- hin ja siksi maatalouden työllistävä vaikutus on yllä olevia lukuja jonkin verran suurempi. Yhä enemmän työpaikkoja syntyy maatalouden koneurakointiin, energian tuottamiseen, matkailuelinkeinoon mm. catering- ja Green Care -toimintaan. Maatalouteen palkattujen

määrä kasvaa suhteellisesti nopeasti mutta absoluuttisia lukuja ei ole tiedossa eikä kehitys näy tilastoista. Maatilojen lukumäärä tulee edelleen vähenemään ja yhä useampi maatalousyrittäjä harkitsee ensimmäisen vieraan työntekijän palkkaamista. Työllisten kasvun esteenä on sopivan ja halukkaan työvoiman saanti. Toimialalla työskentelee jo nyt melko paljon ulkomaista työvoimaa. Kokkolan alueen turkistaloudessa on noin 50 yritystä, jotka työllistävät noin 150 henkilöä. Toimialan yrittäjistä monet ovat siirtymässä eläkkeelle. Tarhojen määrä vähenee mutta koko kasvaa ja toiminta ammattimaistuu. Vuosi 2010 oli isojen lakisääteisten investointien vuosi, kun häkkikokoa suurennettiin. Tällä hetkellä turkisten hinnat ovat erittäin hyvät.

Kokkolan seutukunnan saavutettavuus on hyvällä tasolla. Kokkolan Satama oli vuonna 2010 Suomen neljänneksi suurin kaupallinen satama. Haasteena sataman tulevalle kasvulle on raideliikenteen suotuisa kehittyminen, tarkoittaen erityisesti kaksoisraidehanketta. Maantiekuljetusten osalta alue sijaitsee loistavalla paikalla, jossa eri valtatie kohtaavat. Erityisesti VT 8 tulevaisuus on kuitenkin haasteellinen. Tällä hetkellä se muodostaa maantiekuljetuksissa erikoiskuljetuksille tärkeän reitin. Tiellä on kuitenkin osuuksia jotka vaatii työtä tulevaisuudessa. Kokkola-Pietarsaaren lentokenttä palvelee alueen elinkeinoelämää tällä hetkellä hyvin, mutta nopeiden yhteyksien turvaaminen Helsinki-Vantaalle on haaste. Tämä reitti muodostaa alueen elinkeinoelämän keskeisen yhteyden maailmalle ja tästä syystä alue on ottanut vastaan Finavian haasteen olla mukana kehittämässä lentokenttää nyt ja tulevaisuudessa.

Investoinnit

Alueen teollisuuteen ei ole tulossa suuria merkittäviä investointeja vaan investoinnit siellä ovat kohdistuneet koneisiin ja laitteisiin. Merkittävimmät investoinnit kohdistuvat rakentamiseen ja maarakentamiseen. Sataman laajennus, Port-Towerin eli sataman ja suurteollisuusalueen vastaanotto- ja opastuskeskuksen valmistuminen kesällä 2011 sekä kaksoisraiteen rakentamisen aloitus ovat merkittäviä investointeja alueen elinkeinorakenteen kannalta.

Työttömyyden määrä ja rakenne

Kokkolan seutukunta selviytyi viimeisimmästä taantumasta muuta maata paremmin. Työttömiä oli tammi-kesäkuussa keskimäärin 2 249 henkilöä. Se on 11,1 % vähemmän kuin edellisenä vuonna. Työttömien osuus työvoimasta samalla ajanjaksolla oli 8,3 %. Nuorisotyöttömyys (262) on pikku hiljaa helpottunut ja vähennystä vuoden aikana 79 henkilöllä. Seutukunnan pitkäaikaistyöttömien määrä (348) sen sijaan on lisääntynyt vuoden aikana 32 henkilöllä.

Työvoiman kysyntä ja osaavan työvoiman saatavuus

Alueelle ei ole tiedossa uusia suuria rekrytointeja vaan kasvavien toimialojen kehitys tulee jatkumaan tasaisena. Sosiaali- ja terveysalan työvoiman saatavuus tulee olemaan suurin haaste niin seutukunnassa kuin koko maassakin. Erityisosaajien ja erilaisten asiantuntijoi-

den saaminen alueelle on jatkossakin suuri haaste. Alueen työttömyyden rakenteessa on positiivista se, että Kokkolan alueella on Pohjanmaan vähiten työttömänä vanhempia ikäluokkia. Työvoiman saatavuuden kannalta pitkäaikaistyöttömien ja vanhempien ikäluokkien pieni määrä on positiivista alueen työvoimareservien ja kehittymispotentiaalin kannalta.

Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus

Pohjois-Pohjanmaalla asui kesäkuun 2011 lopussa 396 173 asukasta. Vuonna 2009 Pohjois-Pohjanmaalla oli 22 664 toimipaikkaa, joissa työskenteli 91 626 henkilöä. Kesäkuun 2011 lopussa työttömyysaste oli 10,9 % ja työttömiä työnhakijoita oli 20 950.

Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	+	+	+
Työttömyyden määrä ja rakenne	+	+	+
Osaavan työvoiman saatavuus	0	0	-

++ Paljon parempi, + Parempi, 0 Ennallaan/nykytasolla, - Heikompi, -- Paljon heikompi

Pohjois-Pohjanmaan lähiajan näkymät ovat varsin positiiviset¹. Elinkeinoelämän ja yritystoiminnan kehityksen uskotaan jatkuvan hyvänä. Nokian strategian muutos heijastuu alueelle henkilöstön vähennyksinä, mutta toisaalta kokeneelle korkeasti koulutetulle työvoimalle on kysyntää alueen muissa yrityksissä ja kokonaan uusissa yrityksissä, mikä monipuolistaa ICT-alan rakennetta. Niin ikään Pohjois-Suomen suurhankkeet, mm. vilkas kaivostoiminta ja tuleva suurenergiaratkaisu, heijastuvat alueelle jo nyt ja luovat tulevaisuuden uskoa. Myös työllisyyden määrä ja rakenne kehittyvät suotuisasti. Sen sijaan osaavan työvoiman saatavuudessa voi tulla lähitulevaisuudessa paikoin jo ongelmia.

Elinkeinoelämän ja yritystoiminnan tilanne ja näkymät

Elinkeinoelämän ja yritystoiminnan kehityksen uskotaan jatkuvan Pohjois-Pohjanmaalla lähitulevaisuudessa hyvänä. Nokian strategian muutos vaikuttaa alueella pidemmän ajan kuluessa ja sillä on jopa ICT-alaa monipuolista vaikutuksia Nokialta vapautuvan osaavan henkilöstön hakeutuessa muiden yritysten palvelukseen. Ala on edelleen Pohjois-Pohjanmaalle merkittävä sen lukemattomien kerrannaisvaikutusten kautta.

Tulevaisuuden uskon kannalta Pohjois-Suomen suurhankkeet, mm. vilkas kaivostoiminta ja tuleva suurenergiaratkaisu, ovat merkittäviä. Alueen omista kaivoshankkeista mainittakoon, että mm. Raahen Laivakankaan kaivoksen rikastustoiminta käynnistyy elokuun aikana. Yleisesti suurhankkeet vaikuttavat ja näkyvät jo nyt Pohjois-Pohjanmaalla perinteisessä teollisuudessa ja logistiikka-alalla. Tulevaisuudessa Oulun yliopistolla tulee olemaan iso rooli kaivosalan koulutus- ja kehittämistoiminnassa. Samanaikaisesti suurhankkeet luovat haasteita alueen rata- ja tieverkoston kehittämiseen ja ylläpitoon.

Kaivosalan lisäksi hyvässä vedossa näyttäisi nyt ja lähitulevaisuudessa olevan myös terästeollisuus sekä raskas metalli- ja koneteollisuus. Muun muassa metalliteollisuuden tilauskannat ovat parantuneet ja lomautukset loppuneet. Tilauskannat ovat tosin vielä lyhyitä. Erikseen mainittakoon loppukesän Raahen Rautaruukin masuunin kunnostusprojekti, joka on työllistänyt satoja metallialan osaajia.

¹ Pohjois-Pohjanmaan teksti perustuu pääosin kevään ja alkukesän 2011 tilanteeseen. Raportin viimeistelyvaiheessa syksyllä 2011 on ilmestynyt huomattavia epävarmuuksia mm. Euroopan ja Yhdysvaltojen taloudelliseen kehitykseen velkakriisin muodossa. Näillä on realisoituessaan negatiivisia vaikutuksia Pohjois-Pohjanmaan elinkeinoelämään ja työllisyyteen. Nyt näkymät ovat heikentyneet erityisesti ulkomaiseen kysyntään sidoksissa olevilla aloilla. Näitä epävarmuuksia ei ole kovin paljon huomioitu tekstissä. Sen sijaan seutukunnittaisia +/- -arvioita on muokattu vastaamaan paremmin muuttunutta tilannetta.

Hyvin on mennyt myös mekaanisen puunjalostuksen yrityksillä erityisesti Koillismaalla ja puutuotealan yrityksillä Haapaveden-Siikalatvan seutukunnassa ja tulevaisuuden näkymät ovat positiivisia. Huolenaiheena mekaanisessa puunjalostuksessa on jossain määrin raaka-aineen saatavuus ja hinta. Elintarviketeollisuudesta huomionarvoista on Valion päätös laajentaa ja kehittää Haapaveden tehdastaan. Investointi on noin 14 miljoonaa euroa.

ELY-keskuksen eteläosissa odotukset tulevien vuosien historiallisen suuresta hankkeesta ovat liikahtaneet eteenpäin. Pyhäjärven asema vahvana vaihtoehtona sijoituspaikaksi eurooppalaiselle hiukkasfysiikan tutkimuslaboratoriolle on vahvistunut entisestään kilpailusetelman muutoksesta johtuen.

Työttömyyden määrä ja rakenne

Työttömyyden aleneminen on jatkunut keväällä kaikissa Pohjois-Pohjanmaan seutukunnissa ja näyttäisi siltä, että kehitys jatkuu edelleen kohtuullisen hyvänä. Kehitys on näkynyt erityisesti nuorten työttömyyden nopeana alenemisena. Tästä huolimatta nuorisotyöttömyys on alueella edelleen ongelmallinen, koska nuorten työttömien määrät ovat edelleen suuria. Väkiluvultaan kasvavan ja ikärakenteeltaan nuoren maakunnan työttömyyden alenemista hidastaa myös työvoiman määrän kasvu. Hyvää kehitystä on ollut myös pitkäaikaistyöttömyydessä, jonka kasvu näyttää taittuneen. ICT-alan rakennemuutos on näkynyt mm. omaehtoisen koulutuksen kasvaneina määrinä. Jatkossa rakennemuutos näkyy alueen työttömyydessä.

Työvoiman kysyntä ja osaavan työvoiman saatavuus

Osaavaa työvoimaa on ollut saatavilla tähän asti hyvin. Osaavan työvoiman saatavuuden ennakoidaan pysyvän samana tai hieman heikkenevän lähitulevaisuudessa. Erityisesti Oulun ja Ylivieskan seutukunnissa työpaikkoja aukeaa tulevaisuudessa palvelualoille. Myös sosiaali- ja terveysalalla on jatkuvaa rekrytointitarvetta mm. sairaanhoitajille ja lääkäreille. Rakennusalalla kysyntää on puolestaan kirvesmiehille ja rakennusmestareille. Raahan seutukunnassa metallipuolen osaajia on poistumassa työmarkkinoilta eläköitymisen seurauksena. Tämän vuoksi tarvetta lienee ulkomaisille metallialan osaajille.

Nokian strategian muutoksen vuoksi irtisanotuille työntekijöille alueella on kysyntää mm. muissa ICT-alan yrityksissä. Seudulle on tullut ja tulossa yrityksiä Nokialta vapautuneen työvoiman innoittamana.

Oulun seutukunta

Hailuoto, Haukipudas, Kempele, Kiiminki, Oulunsalo, Muhos, Liminka, Tyrnävä, Lumijoki, Oulu

Oulun seutukunnassa asui kesäkuun 2011 lopussa 227 309 asukasta. Vuonna 2009 seutukunnassa oli 10 961 toimipaikkaa, joissa työskenteli 54 339 henkilöä. Kesäkuun 2011 lopussa työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli 12,9 %, ja työttömiä työnhakijoita oli 13 786.

Oulun seutukunta	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	+	+	+
Työttömyyden määrä ja rakenne	+	0	0
Osaavan työvoiman saatavuus	0	+	+

++ Paljon parempi, + Parempi, 0 Ennallaan/nykytasolla, - Heikompi, -- Paljon heikompi

Oulun seudun vahvuuksia ovat nuori ikärakenne ja osaavan, korkeasti koulutetun työvoiman hyvä saatavuus. Viime aikoina epävarmuutta on liittynyt Nokian strategian muutoksiin ja sen vaikutuksiin alueen elinkeinoelämään ja työllisyyteen.

Tunnelma alueella

Oulun seudulla on eletty odottavassa ja epävarmassa tilanteessa, sillä Nokian strategian muutoksen seuraukset koskevat satoja työntekijöitä ja useita yrityksiä. Toisaalta positiiviset merkit ovat vahvistuneet; ICT-alalle on tullut uusia toimijoita ja ala on selvästi monipuolistumassa. Oulun seutu tulee hyötymään myös näköpiirissä olevista suurhankkeista.

Elinkeinoelämän ja yritystoiminnan tilanne ja näkymät

ICT-alan murros on nyt siinä vaiheessa, jossa keskeisenä tekijänä ovat Nokian ilmoittamat uudelleenjärjestelyt ja työvoiman vähennystarpeet. Näiden vaikutukset Oulun seudulle täsmäntyvät syksyn aikana. Alalla on kuitenkin tapahtumassa paljon positiivisia asioita ja se on monipuolistumassa. Alkuvuoden aikana ICT-alalle on syntynyt uutta toimintaa ja jo toteutuneiden avausten lisäksi neuvotteluja käydään useiden toimijoiden kanssa. ICT-alan pk-yrityksillä on runsaasti suunnitelmia lisätä henkilöstöä vuoden sisällä. Nokian vapautuva henkilöstö vetää uusia, isompiakin yrityksiä Ouluun.

Keskeisistä teollisuuden aloista mekaanisen puunjalostuksen yritysten tilanne on parantunut ja paperiteollisuus on melko hyvässä suhdannevaiheessa. Oulun seudun raskas metallituote- ja koneteollisuus ovat myös hyvässä tilanteessa.

Vuonna 2013 yhdistyvien Oulun, Haukiputaan, Kiimingin, Yli-lin ja Oulunsalon yhdistymisen kiihkein vaihe on käsillä. Muun muassa johtajiston valinta on käynnissä ja johtamisjärjestelmää valmistellaan. Ensi vuoden talousarvio ja toimintasuunnitelmat luovat jo pohjaa syntyvän uuden kunnan aloitukselle.

Kuntaliitoksen ohella Oulun kaupungin keskustan kehittämiseen ollaan panostamassa. Keskustan kehittäminen on iso hanke, jota tehdään julkisella ja yksityisellä pääomalla. Torialueen kehittäminen ja siihen liittyvät investoinnit tuovat palvelujen lisääntyessä lisävirettä kaupunkiin ja tulovirtaa yrityselämään. Päätös maanalaisesta pysäköinnistä on synnyttänyt keskustaan kaupan alan investointihankkeita. Keskustan kehittämiseen liittyy myös matkakeskushanke, joka käynnistyy ensimmäisenä.

Hieman etäämpänä keskustasta jätteenpolttolaitoksen rakennustyömaa on puolivälissä ja työllisyysvaikutus suurimmillaan. Oulun seudun koulutuskuntayhtymällä puolestaan on

suunnitteilla usean kymmenen miljoonan rakennusinvestoinnit uusiin koulutustiloihin. Oulun kaupungilla on meneillään ja suunnittelussa useita isoja uusia koulu- ja monitoimitalo-keskuksia, sekä vanhojen koulujen peruskorjauksia.

Pohjois-Suomen suurhankkeet vaikuttavat jo nyt Oulun seudulla myönteisesti mm. perinteisessä teollisuudessa ja logistiikka-alalla. Kaivosinvestoinnit heijastuvat Ouluun myönteisesti suunnittelu-, työnjohto ja ammattityöntekijöiden kysyntänä. Raahen lisäksi Kainuun ja Lapin kaivoshankkeet heijastuvat Ouluun. Oulusta on tulossa myös kaivosalan keskittyminen, jossa Oulun yliopisto on tärkeä toimija alan koulutus- ja kehittämistoiminnassa.

Oulun seudulle tärkeitä liikenneinvestointeja ovat Seinäjoki-Oulu rautatieyhteys ja suunnitteilla oleva valtatie 4 kehittäminen välillä Oulu-Kemi. Tulevat suurhankkeet aiheuttavat lisää paineita rata- ja tieverkoston kehittämiseen ja ylläpitoon. Pidemmällä aikavälillä odotuksia on myös pohjoisen merireitin suhteen.

Oulun lentoasemaan tehtyjen investointien myötä lentoliikenne on kehittynyt hyvin. Uudet lentoyhtiöt ovat tuoneet tervetullutta kilpailua, mikä on kohtuullistanut hintoja.

Työttömyyden määrä ja rakenne

Työttömyyden alentuminen on jatkunut. Positiivista on ollut nuorten työttömyyden nopea aleneminen. Tästä huolimatta Oulun seudulla, jossa on paljon koulutusta ja nuorten ikäluokkien osuus on suuri, nuorisotyöttömyys on määrällisesti mitattuna edelleen merkittävä ongelma.

Työhallinnon toimenpiteisiin ja omaehtoiseen koulutukseen osallistuneiden määrä on kasvanut suureksi. Tilanne heijastaa paljolti ICT-alan voimakasta rakennemuutosta. Yli vuoden työttömänä olleiden määrä on alkuvuonna lisääntynyt hieman, mutta kesäkuussa myös pitkäaikaistyöttömyyden kasvu pysähtyi. Yli 50-vuotiaiden työttömyys laskee hitaasti.

Lähitulevaisuudessa ICT-alan rakennemuutos tulee näkymään alueen työttömyydessä.

Työvoiman kysyntä ja osaavan työvoiman saatavuus

Uudet työpaikat syntyvät pääosin palvelualoille, erityisesti liike-elämää palvelemaan toimintaan sekä sosiaali- ja terveysalalle. Ammateittain tarvetta on mm. sairaanhoitajista, lääkäreistä, hammaslääkäreistä, erityisopettajista, lastentarhaopettajista, kirjanpitäjistä, palkanlaskijoista sekä rakennusmestareista.

Osaavan työvoiman saatavuus on Oulun seudulla hyvä alueen runsaan koulutustarjonnan myötä. Nopeat muutokset varsinkin ICT-alalla luovat painetta koulutuksen suunnittelulle ja ennakkoinnille.

Koillismaan seutukunta

Kuusamo, Taivalkoski

Koillismaan seutukunnassa asui kesäkuun 2011 lopussa 20 848 asukasta. Vuonna 2009 seutukunnassa oli 1 431 toimipaikkaa, joissa työskenteli 4 492 henkilöä. Kesäkuun 2011 lopussa työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli 13,1 %, ja työttömiä työnhakijoita oli 1 191.

Koillismaan seutukunta	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	+	+	+
Työttömyyden määrä ja rakenne	+	+	0
Osaavan työvoiman saatavuus	0	0	0

++ Paljon parempi, + Parempi, 0 Ennallaan/nykytasolla, - Heikompi, -- Paljon heikompi

Koillismaan vahvuuksia ovat runsaat luonnonvarat. Kiinnostus kaivostoimintaan on kasvanut alueella voimakkaasti. Matkailu on alueella vahva toimiala. Koillismaa sijaitsee etäällä kasvukeskuksista ja kärsii väkiluvun vähenemisestä. Varsinkin muuttoliike on negatiivinen.

Koillismaalla näkymät ovat kääntyneet parempaan suuntaan, vaikka osalla yrityksistä on haasteita tulevaisuudessakin. Yleisesti ottaen Koillismaan yritykset ovat aiempaa luotavaisempia tulevaisuuden suhteen. Koillismaan ja Itä-Lapin yhteinen elinkeinostrategia luo omalta osaltaan uskoa tulevaisuuteen.

Elinkeinoelämän ja yritystoiminnan tilanne ja näkymät

Seutukunnan keskeisistä teollisuuden aloista myönteisintä kehitys on mekaanisessa puunjalostuksessa. Sahatuotteiden kysyntä, erityisesti viennin osalta, on vakaa. Alalla on yleisenä huolenaiheena raaka-aineen saatavuus ja hinta. Alan keskeinen yritys Koillismaalla, Pölkky Oy, on työllistänyt n. 15 uutta työntekijää viime kuukausina. Pölkky Oy myös investoi kuluvana vuonna Kuusamossa uuteen puunjalostushalliin 9 miljoonaa euroa.

Metalliteollisuudessa tilauskantoihin on tullut parannusta ja lomautuksia on päättynyt. Seutukunnalle ja erityisesti Taivalkoskelle tärkeä alan toimija Telatek kutsui keväällä lomautettuja työntekijöitään takaisin töihin. Syksy näyttää tuovan lomautukset kuitenkin takaisin.

Rakennusalalla on kuluvana kesänä huomattavasti vilkkaampaa verrattuna aikaisempaan vuoteen. Rakenteilla on useita erityyppisiä kerrostaloja ja rivitalo. Myös liiketiloja rakennetaan ja yritykset laajentavat toimitilojaan. Rukalla on useita erilaisia rakennuskohteita mm. mökkejä, liiketiloja, erilaisia saneerauksia ja infraan liittyvää rakentamista.

Kaupan ala on investoinut viime aikoina varsin runsaasti ja edelleen uusia rakennuskohteita on menossa. Kuusamossa investoidaan eniten kaupunkikeskuksessa sekä Rukalle. Kaupan alalla on alueella vahva työllistävä vaikutus. Muutama kaupan alan yritys on lopettanut toimintansa, mutta vastaavasti alan toimivia yrityksiä on laajentanut yritystoimintaansa.

Matkailussa kulunut sesonki oli kohtalainen, ottaen huomioon koko maassa olleen hyvän lumitilanteen. Matkailijoiden kokonaismäärä pysyi hyvällä tasolla, mutta rahan käyttö palvelujen hankintaan väheni. Varsinkin ohjelmapalveluiden liikevaihto laski. Ulkomaisen matkailijoiden määrä on kasvussa. Merkittävä matkailijamäärä tulee Venäjältä. Matkailussa charter-yhteydet näyttävät kohtuullisen positiivisilta, mutta tilanteet saattavat muuttua nopeastikin.

Yhteyskeskusala on merkittävä työllistäjä sekä Kuusamossa että Taivalkoskella. Alueella toimii useita contact-centereitä tai vastaavia yrityksiä. Koillismaalla on myös vakiintunut elintarviketeollisuutta.

Kaivostoiminnan viritessä koko Pohjois-Suomessa, myös Taivalkoskelle on suunnitella aikoinaan suljetun Mustavaaran kaivoksen uudelleen avaaminen. Yhtiö on perustettu, rahoituspohjasta neuvotellaan. Suunnittelutyöt kestävät vielä noin vuoden verran. Myös Kuusamossa tutkitaan kultakaivostoiminnan mahdollisuuksia.

Alueen tärkeitä investointeja ovat mm. Ouluntien kunnostus (sisääntuloväylä Kuusamoon), uusi huoneistohotelli Rukalle ja Petäjäkankaan golf-kenttä.

Alueen saavutettavuus on edelleen sen akilleen kantapää. Sekä rautatie- että lento-yhteyksien kehittäminen on entistä tärkeämpää unohtamatta alueen sisäistä logistiikkaa.

Laajakaistaselvitysten konkretisoituminen linjojen rakentamiseksi on tärkeää.

Työttömyyden määrä ja rakenne

Työllisyystilanne on paranemassa ja lomautuksia päättyy. Vuonna 2010 tammi–huhtikuun keskimääräinen työttömyysaste oli 14,9 %. Kuluvana vuonna vastaavaan aikaan työttömyysaste oli 13,4 %.

Työvoiman kysyntä ja osaavan työvoiman saatavuus

Koillismaalla avointen työpaikkojen määrä on noususuunnassa. Tammi–huhtikuussa 2011 oli 1 095 avointa työpaikkaa. Vastaavaan aikaan vuonna 2010 avoimena oli 804 työpaikkaa. Avointen työpaikkojen lisäys oli 291 työpaikkaa. Lisäys painottui palvelualoille.

Työvoiman saatavuudessa ei ole ollut suurempia ongelmia, jopa hoiva-alan erilaiset tehtävät on saatu täytettyä. Matkailusesongin aikana kokeista ja tarjoilijoista oli pulaa.

Työntekijöiden eläkkeelle lähteminen koskettaa yhä useampaa yritystä. Syntynyttä työvoimatarvetta pyritään hoitamaan mm. työvoimakoulutuksen ja oppisopimusten avulla.

Oulunkaaren seutukunta

Pudasjärvi, Ii, Yli-Ii, Utajärvi

Oulunkaaren seutukunnassa asui kesäkuun 2011 lopussa 23 430 asukasta. Vuonna 2009 seutukunnassa oli 1 367 toimipaikkaa, joissa työskenteli 3 492 henkilöä. Kesäkuun 2011 lopussa työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli 13,1 %, ja työttömiä työnhakijoita oli 1 227.

Oulunkaaren seutukunta	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	+	+	+
Työttömyyden määrä ja rakenne	+	0	+
Osaavan työvoiman saatavuus	0	0	0

++ Paljon parempi, + Parempi, 0 Ennallaan/nykytasolla, – Heikompi, -- Paljon heikompi

Oulunkaaren vahvoja toimialoja ovat matkailu ja rakennusala. Uusiutuvan energian merkitys seudun vahvuutena on kasvamassa. Seutukunta on alueena laaja ja etäisyydet ovat pitkiä. Seudun väestön ikääntyminen ja muuttoliike on negatiivista.

Elinkeinoelämän ja yritystoiminnan tilanne ja näkymät

Matkailualaa kehitetään aktiivisesti. Esimerkiksi Pudasjärvellä on tehty uusi matkailutuloselvitys. Matkailun Masterplanien (Syöte ja taajama/Kirkonseutu-Museo-Lentokenttä – alue) toteuttaminen jatkuu. Syötteellä rakentaminen jatkuu. Esimerkiksi uusi mökkialue ja Luppoveden ympäristön kehittäminen ja rakenteiden toteuttaminen ovat meneillään (Luppovesi-hanke). Syöte linkittyy Ouluun ja matkailuyhteistyö tiivistyy. Uusi Meri-City-Tunturi –matkailuhanke on käynnistetty.

Väestön ikääntyminen ja poismuutto näkyvät lisääntyvinä henkilöstön hankinnan ongelmina ja alueiden palveluiden näivettymisenä potentiaalisen asiakaskunnan vähentymisen myötä. Poikkeuksena ovat matkailupalvelut, jonka haasteena puolestaan on kausiluontoisuus.

Bioenergian hyötykäyttöön kohdistuu toimia ja odotuksia kasvavassa määrin. Metsä- ja puuteollisuudella on positiiviset odotukset.

Rakentamisessa on menossa hyvä vaihe. Esimerkiksi Pudasjärvellä rakennuslupahakemuksia on tällä hetkellä 147 kappaletta. Lisäystä viime vuoden vastaavaan aikaan noin 20 rakennuslupahakemusta. Rakentamisessa on mukana loma-asunto-, hirsikortteli- ja muu talon- ja pienkohteiden rakentaminen. Lisäksi meneillään on lukuisia kaupungin kiinteistöjen remonttirakentamiskohteita.

Yrittäjien eläköitymiseen liittyvään jatkajaongelmaan pyritään löytämään keinoja mm. erilaisilla hankkeilla.

Työttömyyden määrä ja rakenne

Työttömien määrä on laskussa osin poismuuton auttamana. Edellisen taantuman myötä työttömiksi jääneillä työttömyys uhkaa pitkittyä. Nuorisotyöttömyyden suunta on kääntynyt parempaan päin.

Työvoiman kysyntä ja osaavan työvoiman saatavuus

Teollisuus, rakentaminen, terveydenhuolto ja matkailuala työllistävät jatkossakin. Suuria yksittäisiä rekrytointeja ei ole tiedossa.

Osaavan työvoiman saatavuudessa on haasteita hoitoalalla ja jossain määrin maanrakennuksessa.

Raahen seutukunta

Raahe, Pyhäjoki, Vihanti, Siikajoki

Raahen seutukunnassa asui kesäkuun 2011 lopussa 34 797 asukasta. Vuonna 2009 seutukunnassa oli 1 971 toimipaikkaa, joissa työskenteli 9 391 henkilöä. Kesäkuun 2011 lopussa työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli 9,2 % ja työttömiä työnhakijoita oli 1 392.

Raahen seutukunta	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	+	+	+
Työttömyyden määrä ja rakenne	++	+	+
Osaavan työvoiman saatavuus	-	0	-

++ Paljon parempi, + Parempi, 0 Ennallaan/nykytasolla, - Heikompi, -- Paljon heikompi

Raahen seudulla vahvoja toimialoja ovat terästeollisuus ja konepajateollisuus. Varsinkin Rautaruukin merkitys on suuri. Elinkeinorakenne on viimeaikoina monipuolistunut ja esimerkiksi energiasektori on vahvassa kasvussa. Alueen koulutustarjonta on monipuolinen ja koulutus vastaa pitkälle alueen työvoimatarpeisiin.

Yleinen tunnelma alueella

Tunnelma on myönteinen ja kehittyvä. Positiivista viettä on tullut kultakaivoshankkeen myötä ja odotuksia on uuden ydinvoimalan mahdollisesta sijoittumisesta Pyhäjoelle.

Elinkeinoelämän ja yritystoiminnan tilanne ja näkymät

Nordic Minesin Laivakankaan kultakaivoksen rikastustoiminta käynnistyy elokuun aikana. Parhailleen ovat meneillään laiteasennukset ja kaivosalueella työskentelee yli sata henkilöä erilaisissa tehtävissä. Henkilöstön koulutus rikastamotyöntekijän ja laborantin tehtäviin on meneillään.

Rautaruukin masuunin kunnostusseisokki kestää loppukesän ja alkusyksyn 2011, joka tarkoittaa satojen metallialan osaajien työllistymistä. Remontti työllistää niin urakoitsijoita kuin paikallisia konepajojakin poikkeuksellisen paljon. Valmistelevat työt ovat kestäneet yli puoli vuotta. Lähiaikoina ei ole nähtävissä yhtä mittavia investointeja, joten vaikutuksia saattaa olla myös alan työllisyyteen seuraavan vuoden aikana ja heijastuvan ehkä selvemmin kojepajateollisuuteen. Investointien uskotaan kuitenkin jatkuvan jossain mittakaavassa ja tuovan työtä ja positiivista viettä seutukuntaan.

Konepajateollisuudessa tilauskanta on lähtenyt nousuun. Tilauskanta on kuitenkin pääosin lyhyt, eikä syksyn tilanteesta ole selvää näkemystä. Konepajat ovat taantuman aikana tehneet myös investointeja. Odotettavissa on, että talven aikana on hiljaisempaa, kuten viime talvenakin. Odotettavissa kuitenkin on, että vuoden päästä kilpailukyky olisi parantunut ja alalla päästäisiin koneenrakentajien hyvän tilauskannan imuun.

Kaupan alalla viime vuonna alkanut nousujohteisuus on tasaantumassa, eikä kaupan alalla ole lähiaikoina odotettavissa selkeää kasvua. Kuluttajien ostokäyttäytyminen on ollut maltillista. Jatkossa Raahen kaupungilla on kuitenkin suunnitelmia rakennuttaa Mettalanmäelle merkittävä, uusi kauppakeskus.

Rakentaminen, erityisesti Raahen kaupungissa, on erittäin aktiivista ja uusia kohteita on käynnistymässä. Tämä näkyy rakennustoimialan odotuksissa.

Raahen satama kehittyy ja hakee uusia toimintasektoreita aktiivisesti. Raideyhteyden ulottaminen satamalaiturille on suunnittelussa.

Työttömyyden määrä ja rakenne

Työllisyystilanteen voi odottaa parantuvan edelleen tulevan vuoden aikana. Nuorten työllisyystilanne on parantunut viimeisen vuoden aikana selkeästi. Tämä kertoo työmarkkinoiden toimivuudesta. Nuorisotyöttömyys on otettu myös kuntasektorilla vakavasti ja tavoitteena on nuorten täystyöllisyys. Työttömien väheneminen ja työvoiman tarpeen kasvu tuo lisähaasteita työnvälitystyöhön.

Rakennetyöttömien määrä on pysynyt entisellä tasollaan. Kevään aikana on kuitenkin yhdenjaksoisesti yli vuoden työttömänä olleiden pitkäaikaistyöttömien määrä vähentynyt jonkin verran. Yhtenä selittävänä tekijänä TE-toimiston toimien lisäksi on työttömyyseläkkeelle siirtyminen, sillä puolet seutukunnan pitkäaikaistyöttömistä on yli 60 –vuotiaita.

Työttömyysprosentti alkaa lähestyä kesän 2008 lukemia, jolloin oli vuosikymmenen alhaisin työttömyysaste.

Työvoiman kysyntä ja osaavan työvoiman saatavuus

Suurimmat yksittäiset rekrytoinnit tapahtuivat kesän kynnyksellä Laivakankaan kaivokselle ja taksivälityskeskukseen. Jatkossa on odotettavissa hieman työllisyysvaikutuksia kaivostoimintaan liittyviin tukipalveluihin.

Metallissa perinteisten ammattiryhmien osaajat ovat siirtymässä eläkkeelle ja poistumassa näin työmarkkinoilta kiihtyvällä tahdilla. Uusia osaajia ei ole saatavissa tilalle, joten todennäköisesti on turvauduttava yhä enemmän ulkomaiseen työvoimaan.

Rakennusalalla työtä varsinkin ammatti-ihmisille näyttäisi riittävän koko tulevaisuudeksi. Pula kirvesmiehistä on jatkuva ja pahenee koko ajan.

Työpaikkoja avautuu jatkuvasti terveydenhuoltoon, opetustehtäviin, metallialalle ja myös palvelualoille. Terveydenhuollossa osaajien tarve alkaa olla jo todella kova, ja tarpeeseen pyritään vastaamaan mm. työvoimakoulutuksen avulla. Opetustehtävissä luokanopettajista on ylitarjontaa, mutta aineen- ja erityisopettajista pulaa.

Nivalan-Haapajärven seutukunta

Nivala, Haapajärvi, Pyhäjärvi, Reisjärvi, Kärsämäki

Nivalan-Haapajärven seutukunnassa asui kesäkuun 2011 lopussa 30529 asukasta. Vuonna 2009 seutukunnassa oli 2 358 toimipaikkaa, joissa työskenteli 5 981 henkilöä. Kesäkuun 2011 lopussa työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli 9,1 % ja työttömiä työnhakijoita oli 1 131.

Nivalan-Haapajärven seutukunta	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	++	+	+
Työttömyyden määrä ja rakenne	++	+	+
Osaavan työvoiman saatavuus	0	0	-

++ Paljon parempi, + Parempi, 0 Ennallaan/nykytasolla, - Heikompi, -- Paljon heikompi

Nivala-Haapajärven seutukunnassa on monipuolinen elinkeinorakenne ja hyvä koulutusverkosto. Nuorten ikäluokkien osuus on varsin vahva. Liikenneyhteydet ovat hyvät ja monipuoliset moneen suuntaan – kahden valtatie risteys sekä rautatie. Puutteena on alueen heikko houkuttelevuus.

Yleinen tunnelma alueella

Näkymät ovat valoisia positiivisia, elinkeinotoiminta on vilkastunut ja alueen yritykset työllistävät hyvin. Hituran kaivoksen käynnistyminen oli tärkeä asia koko seutukunnalle. Pyhäjärven asema vahvana vaihtoehtona sijoituspaikaksi eurooppalaiselle hiukkasfysiikan tutkimuslaboratoriolle on vahvistunut entisestään.

Elinkeinoelämän ja yritystoiminnan tilanne ja näkymät

Puutuotealalle on rekrytoitu uutta työvoimaa ja uusia rekrytointeja tulossa eristyslasialan valmistajana aloittavalle uudelle yritykselle. Pyhäjärvelle on tulossa lämpöpumppuja valmistava yritys.

Ohutlevyala on kasvussa ja on lisännyt työvoimaa. Alalla on myös jatkossa tarvetta työvoimalle.

Pyhäjärvellä nelostien risteysalueen, niin sanotun Vaskikellon alueen kehittäminen jatkuu.

Pyhäjärven asema vahvana vaihtoehtona sijoituspaikaksi eurooppalaiselle hiukkasfysiikan tutkimuslaboratoriolle on vahvistunut entisestään aivan viime aikoina. Pyhäsalmen kaivosalueen on jo aikaisemmin todettu olevan erinomainen paikka laboratoriolle. Nyt myös kilpailuasetelma laitoksen toisen mahdollisen sijoituspaikan suhteen on muuttunut Pyhäjärvelle edullisemmaksi. Pyhäjärven kilpailija, Ranskan Rivieran Fréjus-kaupunki, on saamassa lyhyen kantaman observatorion. Fréjusin saadessa observatorion, Pyhäjärvi olisi paras sijoituspaikka hiukkasilmäsimelle. Toteutuessaan kyseessä olisi alueelle kerran-

naisvaikutuksineen historiallisen suuri hanke. Jo pelkät rakentamiskustannukset ovat noin 500 miljoonaa euroa, josta on arvioitu alueelle jäävän 200–300 miljoonaa euroa. Rakentamisvaiheeseen kului 10 vuotta ja 2 800 työvuotta. Laitos työllistäisi noin sata henkilöä.

Työttömyyden määrä ja rakenne

Työttömien määrä on laskenut alkuvuodesta noin 240 henkilöllä. Nuorten työttömyys on laskenut noin 40 henkilöllä. Työttömyysaste on vähentynyt tammikuun 11 prosentista kesäkuun 9,1 prosenttiin.

Työttömyys on laskenut nopeassa tahdissa, mutta rakennetyöttömyys on edelleen vaikea. Ikääntyvää ja pitkään työttömänä olleita on runsaasti

Työvoiman kysyntä ja osaavan työvoiman saatavuus

Työvoiman kysyntää on erityisesti puu- ohutlevy ja eristyslasi-aluilla. Esimerkiksi ohutlevyteollisuudessa särmääjän työtehtäviin on ollut vaikeuksia saada työvoimaan.

Ammattibarometrin mukaan osaavan työvoiman saatavuusongelmia on edelleen hoitolan tehtävissä sekä opettajien ja sosiaalityöntekijöiden tehtävissä. Työvoiman ylitarjontaa on mm. keittiö- ja ravintolatyöntekijöiden, myyjien, ompelijoiden, teollisuuden aputyöntekijöiden sekä talonrakennustyöntekijöiden ammattiteissa.

Haapaveden-Siikalatvan seutukunta

Haapavesi, Pyhäntä, Siikalatva

Haapaveden-Siikalatvan seutukunnassa asui kesäkuun 2011 lopussa 15 185 asukasta. Vuonna 2009 seutukunnassa oli 1 265 toimipaikkaa, joissa työskenteli 3 384 henkilöä. Kesäkuun 2011 lopussa työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli 8,5 % ja työttömiä työnhakijoita oli 541.

Haapaveden-Siikalatvan seutukunta	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	+	+	+
Työttömyyden määrä ja rakenne	+	+	+
Osaavan työvoiman saatavuus	-	0	-

++ Paljon parempi, + Parempi, 0 Ennallaan/nykytasolla, - Heikompi, -- Paljon heikompi

Seutukunnan vahvuutena on monipuolinen teollisuus, joka tarjoaa työpaikkoja erilaisille osaajille. Heikkoutena on väestön ikääntyminen ja koulutetun nuorison muutto pois alueelta kasvukeskuksiin.

Yleinen tunnelma alueella

Elinkeinojen osalta tunnelma on myönteinen. Yritystoiminnalla menee yleisesti ottaen hyvin ja näkymät tulevaisuuteen ovat toiveikkaat. Väestön väheneminen uhkaa palvelujen kysyntää ja sitä myötä niiden tarjontaa.

Elinkeinoelämän ja yritystoiminnan tilanne ja näkymät

Keskeisten toimialojen eli puutuoteteollisuuden, metalliteollisuuden ja elintarviketeollisuuden tilauskannat ovat vahvistuneet ja näkymät ovat hyvin lupaavat. Teollisuuden työnantajat varautuvat kuitenkin herkemmin kuin aikaisemmin äkillisiin muutoksiin. Esimerkiksi puutaloteollisuudessa reagoidaan entistä herkemmin tilauskantojen vaihteluun, ja lomautusvaroituksia annetaan jo syksyä ennakoiden.

Elintarviketeollisuudessa hyvä uutinen oli Valion päätös laajentaa ja kehittää Haapaveden tehdasta.

Puutuoteteollisuudessa on nyt vahvaa kehitystä. Incap Furniture Oy:n Haapaveden tehdas myytiin vuonna 2010 Siparila Oy:lle, joka on investoinut konekantaan voimakkaasti ja laajentanut tehtaan tuotevalikoimaa. Yritys on saanut uusia tilauksia, jonka vuoksi se on rekrytoinut työvoimaa mm. entisistä Incapin työntekijöistä.

Useat palvelualan yrittäjät (erikoiskaupat, kahvilat, huoltamot, kioskit) ovat ilmoittaneet lopettavansa yritystoimintansa, eikä heillä ole jatkajaa tiedossa. Palvelurakenteen supistuminen on alueen uhkana.

Maa- ja metsätalouden yritysten määrä on vähentynyt, mutta toisaalta alalla edelleen jatkavat yritykset ovat kasvaneet ja lisänneet investointeja sekä palkanneet työvoimaa. Turvetuotanto tarjoaa kausiluonteista työtä, mutta työhön motivoituneita työntekijöitä on vaikea saada vaativien työolosuhteiden vuoksi. Matkailu toimialana tulee vahvistumaan maatilamatkailun, sekä erä- ja luontomatkaillen vahvistuessa.

Elinkeinoelämä on investoimassa merkittävästi. Esimerkiksi Valion Haapaveden tehdas investointi on arvoltaan noin 14 miljoonaa euroa. VT4:n osalta tapahtuu joitakin parannusinvestointeja. Kuntien investoinnin keskittyvät tie- ja viemäri-investointeihin sekä vesistöjen kunnostukseen. Joitakin koulujen ja liikuntapaikkojen kunnostusinvestointeja on käynnissä ja käynnistymässä

Seutukunta sijaitsee keskellä Suomea, valtatie 4 (E75) kulkee Siikalatvan kunnan alueella, joten päätieyhteys on hyvä. VT 4:n kehittäminen onkin alueen kannalta keskeistä.

Työttömyyden määrä ja rakenne

Työttömyys on ollut pitkään Pohjois-Pohjanmaan seutukuntien alhaisin, kesäkuun lopussa 8,5 %. Työttömyyden arvioidaan laskevat 2–3,5 % seuraavan 12 kuukauden aikana. Haasteena on työttömyysjaksojen pidentyminen ja rakennetyöttömyyden lisääntyminen työttömien ikääntymisen ja lisääntyvien terveysongelmien vuoksi.

Nuorisotyöttömyys vähenee, ja nyt ollaan vuoden 2005 tasolla. Uhkana on ammattikoulutetun nuorison muutto alueelta, sekä toisaalta alueelle jäävien nuorten työttömien mo-

niongelmaisuus, joihin ei työhallinnolla ole keinoja vaikuttaa (mm. päihderiippuvuus, mielenterveysongelmat).

Työvoiman kysyntä ja osaavan työvoiman saatavuus

Yrityksiin tulee uusia työpaikkoja kaikilla päätoimialoilla. Suuria rekrytointeja ei ole tiedossa, mutta on mahdollista, että osa yritysten tulevista rekrytoinneista tulee olemaan seutukunnan mittakaavassa suuria.

Tällä hetkellä työvoimaa on kohtuullisesti saatavissa, mutta osaavan työvoiman puute näkyy erityisesti sosiaali- ja terveysalalla (hammaslääkärit, lääkärit, eläinlääkärit, sairaanhoitajat, sosiaalityöntekijät) sekä opetuslalla (aineenopettajat, lehtorit ja luokanopettajat). Myös maatalousalan ammattiosajista on puute isoilla maatiloilla.

Ylivieskan seutukunta

Ylivieska, Kalajoki, Oulainen, Sievi, Alavieska, Merijärvi, Himanka

Ylivieskan seutukunnassa asui kesäkuun 2011 lopussa 44 075 asukasta. Vuonna 2009 seutukunnassa oli 3 311 toimipaikkaa, joissa työskenteli 10 547 henkilöä. Kesäkuun 2011 lopussa työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli 9,0 %, ja työttömiä työnhakijoita oli 1 733.

Ylivieskan seutukunta	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	++	+	+
Työttömyyden määrä ja rakenne	++	+	+
Osaavan työvoiman saatavuus	0	0	-

++ Paljon parempi, + Parempi, 0 Ennallaan/nykytasolla, - Heikompi, -- Paljon heikompi

Ylivieskan seutukunnan vahvuus on monipuolinen elinkeinorakenne. Suurimpia työllistäjiä ovat monipuolinen teollisuus, kauppa, rakentaminen ja teollisuutta ja muuta yritystoimintaa palvelevat yritykset. Julkisesta sektorista sosiaali- ja terveysala työllistää teollisuuden jälkeen eniten. Maa- ja metsätalous on myös huomattava toimiala. Se työllistää neljännesi eniten eli yhtä paljon kuin tukku- ja vähittäiskauppa.

Seutukunnassa on tarjolla myös monipuolista, eritasoista ammatillista koulutusta. Toisen asteen koulutustarjonta on monipuolinen. Seutukunnassa on kaksi ammattikorkeakoulun yksikköä; Ylivieskassa tekniikkaan ja sosiaalialaan ja Oulaisissa terveydenhuoltoon keskittyvät.

Tunnelma alueella on positiivinen ja luottavainen.

Elinkeinoelämän ja yritystoiminnan tilanne ja näkymät

Ylivieskasta on kehittynyt vetovoimainen ja edelleen kasvava kaupan keskittymä. Alueen kunnista Kalajoella matkailu on laajeneva toimiala. Ylivieskasta on kehittynyt vetovoimainen kansallisesti noteerattu kaupan keskittymä. Tulevaisuudessa keskittymä näyttää edelleen kasvavan ja vahvistuvan. Kalajoella matkailu on laajeneva ja kasvava toimiala. Matkailun tilanne näyttää tämän vuoden osalta erittäin hyvältä.

Teollisuuden keskeisten alojen yritysten tilanne ja näkymät ovat hyvät, erityisesti puu- ja metallitoimialalla. Rakentamista palvelevalla teollisuudella menee myös hyvin. Konepajapuolella ja metallituoteteollisuudessa kysyntä on hyvä tällä hetkellä. Esimerkiksi Ruukin yksikkö on saanut suuria tilauksia. Isoja lomautuksia tai irtisanomisia ei ole odotettavissa.

Jalkineteollisuudessa on tehty toimitilainvestointeja ja palkattu runsaasti uusia työntekijöitä. Toimialan vahva toimija, Sievin Jalkine, on saanut merkittäviä tilauksia Suomesta ja Ruotsista.

Työttömyyden määrä ja rakenne

Työttömien määrä on vähentynyt ja tilanteen oletetaan jatkuvan samansuuntaisena. Alle 25-vuotiaiden työllisyys on parantunut. Pitkäaikaistyöttömien määrä sen sijaan ei ole juurikaan muuttunut.

Työvoiman kysyntä ja osaavan työvoiman saatavuus

Kaupan alalle tulee edelleen lisää työpaikkoja uusien liikeyritysten myötä. Tähän työvoimatarpeeseen TE-toimisto on vastannut välittämällä työntekijöitä ja järjestämällä alan työvoimakoulutusta. Sosiaali- ja terveysalalla työvoiman kysyntä jatkaa kasvuaan. Teollisuudessa liiketoiminnan vilkastumisen myötä avoimien työpaikkojen määrä on nousussa.

Sosiaali- ja terveysalalla osaavan työvoiman saannissa on vaikeuksia ammatillisesta koulutuksesta huolimatta. Teollisuudessa pulaa on ammattitaitoisista CNC-koneistajista, särmääjistä, levytyökeskuksen käyttäjistä ja jalkinetyöntekijöistä.

Kainuun ELY-keskus

Kehys-Kainuun sk	6 kk
Elinkeinoelämä	0
Työttömyys	+
Työvoiman saatavuus	-

Kajaanin sk	6 kk
Elinkeinoelämä	+
Työttömyys	+
Työvoiman saatavuus	-

Kainuussa asui kesäkuun 2011 lopussa 81 697 henkilöä. Vuonna 2009 Kainuussa oli 4 542 yritysten toimipaikkaa. Kesäkuun 2011 lopussa työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli 12,7 prosenttia, ja työttömiä työnhakijoita oli 4 569.

Kainuun ELY-keskus	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	+	+	0
Työttömyyden määrä ja rakenne	++	+	+
Osaavan työvoiman saatavuus	-	-	-

++ Paljon parempi, + Parempi, 0 Ennallaan/nykytasolla, - Heikompi, -- Paljon heikompi

Kainuussa lähiajan suhdannenäkymät ovat jonkin verran aiempaa epävarmemmat ja viime kevään nousuodotukset ovat hieman vaimentuneet. Kainuun aluetalouteen on nousmassa isoja kysymyksiä. Samalla näkemykset kehityksestä hieman eroavat toimialojen ja yritysten välillä. Todennäköisesti nyt on aika sopeutua hitaamman kasvun aikaan. Vaikka talouden hidaskasvu on myrkyä työllisyydelle, on työttömyys painumassa Kainuussa yhä alemmaksi, sillä työikäinen väestö vähenee ja työvoimaa poistuu yhä enemmän eläkkeelle. Koska Kainuussa on niukasti vientiyrityksiä, uskotaan palvelualojen ja kotimarkkinoiden ratkaisevan tulevan kehityksen.

Kainuun runsaat luonnonvarat ovat selkeä vahvuustekijä. Luonnonvarat lukeutuvat elinkeinojen kehittämisen kärkialoihin, jolloin panostetaan metsävarojen hyödyntämiseen ja jatkojalostamiseen, uusiutuvaan energiaan, kaivosteollisuuteen ja lähiruoan käyttöön. Myös matkailu on Kainuulle tärkeä kärkiala. Uusia nousevia aloja ovat korkeaan osaamiseen pohjautuvat mittaustekniikka ja peliala. Kainuun mittakaavassa isoja teollisia yrityksiä on lopettanut toimintansa, eikä korvaavaa teollisuutta ole syntynyt aivan samassa suhteessa, vaikkakin uusia työpaikkoja on syntynyt muille toimialoille.

Väestön väheneminen on ollut Kainuun ongelma jo pitkään. Työikäisen väestön hupeaminen koetaan ongelmalliseksi varsinkin Kehys-Kainuun seutukunnassa. Väestön väheneminen ja ikääntyminen vähentää työttömyyttä, mutta lisää entistä enemmän osaavaan työvoiman rekrytointivaikeuksia.

Tällä hetkellä Kainuun elinkeinoelämä on hyvässä vaiheessa, kun keskeisten yritysten näkymät ovat vahvoja. Uuden työvoiman kysyntä on vilkasta erityisesti rakentamisessa ja palveluissa. Mikäli maailmataloudessa tapahtuu käänne heikompaan, ei muutosten uskota heijastuvan Kainuuseen kovinkaan nopeasti.

Kaivosteollisuuden merkitys Kainuun aluetaloudelle on suuri ja kasvava. Talvivaaran nikkeli-kaivoksella työskentelee lähes 600 henkilöä. Kaivoksen kokonaistyöllisyysvaikutukseksi on arvioitu kerroinvaikutukset mukaan lukien lähes 2 000 henkilötyövuotta. Talvivaaran kaivos vahvistaa talouskasvua ja työllisyyttä Kainuun lisäksi myös seitsemässä muussa jalostusketjun maakunnassa.

Metalliteollisuudessa uskoa tulevaisuuteen luo Transtech Oy:n VR:ltä saama mittava junanvaunutilaus. Muu metalliteollisuus pohjautuu pitkälti alihankintaan ja kamppailee kiireässä kilpailussa. Metallialalla haasteena on myös yrittäjien ikääntyminen. Huonekaluteollisuudessa koettiin takaisku, kun Suomi-Soffa Tehdas Oy ajautui konkurssiin.

CSC – Tieteen tietotekniikan keskus Oy on perustamassa palvelinkeskusta Kajaaniin Renforsin Rannan yritysalueelle UPM:n entisen paperitehtaan tiloihin. Palvelinkeskus tarjoaa ympäristön supertietokoneille, datan tallennukselle ja muille vaativille tietoteknisille järjestelmille.

Kaupan ala on investoinut runsaasti viime vuosina, eikä alalla ole näköpiirissä laajentumistarpeita. Palvelu- ja yhteyskeskustoiminta on luonut Kainuuseen mittavasti uutta työtä. Sosiaali- ja terveyspalveluiden merkitys kasvaa voimakkaasti väestön ikääntyessä.

Rakentamisessa näkymät ovat hyvät. Muun muassa matkailukeskuksissa, Sotkamon Vuokatissa ja Hyrynsalmen Ukkohallassa, on uusia rakennuskohteita käynnissä ja lisää on suunnitelmassa.

Alkutuotannossa rakennemuutos jatkuu. Tilamäärien arvioidaan vähenevän 3-5 prosentin vuosivauhdilla maidon- ja lihantuotannossa. Samalla tilakoko kasvaa. Maidontuotannosta vapautuvat viitemäärät siirtyvät tuotantoon jatkaville tiloille. Maito on maatalouden päätuote. Sen tuotanto kasvoi viime vuonna kaksi prosenttia. Uudet navettainvestoinnit on saatu tuottamaan. Tuotannon lisäys on ollut voimakkainta maakunnan länsiosissa Vaalassa ja Puolangalla. Myös kainuulainen luomutuotanto on valtakunnallisesti verrattuna vireää. Tänä vuonna alkutuotannon kehityksen uskotaan jatkuvan nykyisellään.

Työttömyys on vähentynyt Kainuussa ripeästi. Tilastokeskuksen mukaan Kainuun työttömyysaste oli viime vuonna 9,0 prosenttia ja ETLA ennustaa työttömyyden kutistuvan lähivuosina 6,0 prosenttiin. Tänä vuonna työttömyys on laskenut yli 10 prosenttia vuoden takaisesta. Työttömyys vähenee yhä merkittävämmiin, koska väestön ikärakenne muuttuu, eläköityminen lisääntyy ja nuoret ikäluokat pienenevät. Työttömistä lähes puolet on yli 50-vuotiaita ja yhä useammin työttömyys päättyy eläkkeelle.

TE-toimistoihin ilmoitettiin alkuvuonna uusia avoimia työpaikkoja seitsemän prosenttia enemmän kuin vastaavana aikana viime vuonna. Uutta työvoimaa tarvitaan myös eläkepoistumaa korvaamaan. Eniten työvoimaa tarvitaan terveydenhuollossa ja sosiaalialalla sekä palveluissa ja kaupallisessa työssä. TE-toimistojen toteuttaman ammattibarometrin mukaan ammatit, joissa on työvoimasta ylitarjontaa, ovat vähentyneet. Työvoiman kysyntä ja tarjonta ovat yhä lähempänä tasapainoa. Haasteena on, että ammatit, joissa on pulaa työvoimasta, lisääntyvät.

Aluekehityksen kannalta merkittävä menetys oli päätös Kajaanin opettajakoulutuksen lakkauttamisesta. Opettajakoulutuksen päättyminen merkitsee noin 80 työpaikan menetystä, ja opiskelupaikkoja katoaa useita satoja. Opettajakoulutuksen lakkauttamispäätöksen jälkeen Kainuun korkea-asteen konsortiossa toteutetaan yhteistä strategiaa, jonka ensimmäiset kokonaisuudet ovat AIKOPA (aikuiskoulutuspalvelut) ja CEMIS (Centre for Measurement and Information Systems), joka on mittaus- ja tietojärjestelmien tutkimus- ja koulutuskeskus. Korkea-asteen seuraava kehittämiskohde on matkailualan koulutus.

Tulevaisuuden huolenaiheina koetaan aluehallinnon ja korkea-asteen uudistamisen mahdolliset leikkaukset sekä valtiosektorin työpaikkoihin kohdistuvat vähennyspaineet ja -uhkat.

Kajaanin seutukunta

Kajaani, Paltamo, Ristijärvi, Sotkamo, Vaala

Kajaanin seutukunnassa asui kesäkuun 2011 lopussa 57 402 asukasta. Vuonna 2009 seutukunnassa oli 3 105 yritysten toimipaikkaa. Kesäkuun 2011 lopussa työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli 12,3 prosenttia, ja työttömiä työnhakijoita oli 3 196.

Kajaanin seutukunta	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	+	+	0
Työttömyyden määrä ja rakenne	++	+	+
Osaavan työvoiman saatavuus	-	-	-

++ Paljon parempi, + Parempi, 0 Ennallaan/nykytasolla, - Heikompi, -- Paljon heikompi

Elinkeinoelämä

Kajaanin seudulla perusvire on positiivinen, vaikkakin perinteiset elinkeinot ovat murroksessa. Kaivannaisteollisuus jatkaa vahvana, mutta sekin uutta teknologiaa, bioliuotusta hyödyntäen. Positiivisia uutisia on tullut myös metalliteollisuudesta ja palvelualoilta.

Talvivaaran nikkeli-kaivoksella on lähes 600 työntekijää. Kainuulaisten osuus henkilöstöstä on lähes 80 prosenttia. Lisäksi kaivoksen kokonaistyöllisyysvaikutukset kerroinvaikutuksineen ovat mittavat. Talvivaarassa suunnitellaan nyt muiden metallien sivutuotteena saatavan uraanin talteenottoa nykyisten kaivostoimintojen yhteydessä. Tähän liittyvät lupa-asiat ovat vireillä. Uraanin talteenottolaitos rakennettaisiin kiinteäksi osaksi nykyistä metallien saostusprosessia. Kaivosyhtiö on sopinut kansainvälisen uraanintuottajan Cameco Corporationin kanssa uraanin talteenottolaitoksen rakentamisesta ja uraanin toimittamisesta Kanadaan. Investointi on yli 40 miljoonaa euroa. Rakentaminen olisi tarkoitus aloittaa lähikuukausina, ja sen suunnitellaan valmistuvan vuonna 2012.

Sotkamon Taivaljärven hopeakaivos -hanke luo uskoa tulevaisuuteen. Kaivospiirin muodostaminen Taivaljärven alueelle on aloitettu. Alueella arvioidaan olevan lähes kolme miljoonaa tonnia hopeamalmia. Kaivoksen rakentaminen on tarkoitus aloittaa vuoden 2012 lopulla ja tuotannon odotetaan alkavan vuoden 2014 alkupuolella.

Transtech Oy ja VR ovat solmineet sopimuksen neljänkymmenen kaksikerroksisen IC-vaunun toimittamisesta. Työntekijämäärä on kohonnut 430 henkilöön. Töitä riittää nyt ainakin kahdeksi vuodeksi.

Renforsin Ranta -yritysalue perustettiin entisen UPM:n Kajaanin paperitehtaan tiloihin reilu vuosi sitten. Yritysalue on lähtenyt täyttymään uusista yrityksistä odotettua nopeammin. Renforsin Rannassa toimii jo yli 20 uutta yritystä, jotka työllistävät yli 250 työntekijää. Kaikkiaan alueella on jo lähes 30 yritystä, joissa työskentelee noin 500 työntekijää.

Mittaus- ja tietojärjestelmien tutkimus- ja koulutuskeskus CEMIS (Centre for Measurement and Information Systems) luo uusia mahdollisuuksia. CEMIS on Oulun yliopiston, Kajaanin ammattikorkeakoulun, Mittatekniikan keskus MIKESin, Jyväskylän yliopiston ja VTT:n yhteinen mittaus- ja tietojärjestelmiin erikoistunut sopimus pohjainen tutkimus- ja koulutuskeskus. CEMIS on valinnut teknologiseksi painopisteiksi mittaustekniikan, ajoneuvo-tietojärjestelmät sekä peli- ja simulointitekniikan. Innovaatioympäristön osalta yhteistyö on jo käynnistynyt. CEMIS on kärki kansainvälisen tason t&k&i-projekteihin.

Mittatekniikan keskus (MIKES) on perustanut Kajaaniin Renforsin Rannan yritysalueelle voima- ja virtauslaboratorion. MIKES-Kajaani vastaa voiman, vääntömomentin, suurten massojen sekä nestevirtauksen mittaus- eli metrologiatoiminnasta. Tavoitteena on vahvis-

taa Kajaanin asemaa mittaustekniikan osaamiskeskittymänä. MIKES työllistää Kajaanissa lähivuosina muutaman henkilön. Se toimii osana mittaus- ja tietojärjestelmien koulutus- ja tutkimuskeskus CEMIS:iä.

CSC – Tieteen tietotekniikan keskus Oy on perustamassa palvelinkeskusta Renforsin Rannan yritysalueelle. Palvelinkeskus tarjoaa ympäristön supertietokoneille, datan tallennukselle ja muille vaativille tietoteknisille järjestelmille. Palvelinkeskukseen odotetaan CSC:n lisäksi myös muita asiakkaita. On arvioitu, että konesaliin sijoittuviin yrityksiin syntisi lähivuosina pari sataa työpaikkaa.

Palvelu- ja yhteyskeskustoiminta on kasvanut. SOK:n perustamaan palvelukeskukseen Renforsin Rannassa on sijoittunut S-ryhmää palvelevia, keskitettyjä tukitoimintoja mm. taloushallinnosta. Palvelukeskus palvelee S-ryhmää valtakunnallisesti. Tavoitteena on lähes sata työntekijää.

Kaupan ala investoi viime vuosina merkittävästi ja ala on työllistänyt varsin hyvin.

Sosiaali- ja terveysalan merkitys kasvaa väestön ikääntyessä, työllisyys paranee ja ala laajenee myös yksityissektorille. TE-toimistojen laatiman ammattibarometrin mukaan uuden henkilöstön rekrytointivaikkeudet ovat vaivanneet terveydenhuollossa ja sosiaalialalla jo pitkään, eikä esimerkiksi lääkäreiden ja sairaanhoitajien saatavuus näytä helpottuvan.

Matkailualalla on tulossa mittavia investointeja Sotkamon Vuokattiin. Holiday Club Resorts Oy, joka on Euroopan johtava viikko-osakealan yritys, aikoo investoida Vuokatin Kattinkultaan lähes 45 miljoonalla eurolla. Investointisuunnitelmat sisältävät golfkenttiä, nykyisen kylpylähotellin jatkoksi rakennettavia Villas-huoneistoja sekä uusia loma-asuntoja.

Myönteisen kehityksen vastapainona huonekaluteollisuuden lippulaiva ja mittava työllistäjä Suomi Soffa Tehdas Oy ajautui konkurssiin. Konkurssin vuoksi työttömiksi joutui noin 120 henkilöä, joille on ollut hyvin kysyntää työmarkkinoilla ja he ovat hakeutuneet koulutukseen aktiivisesti.

Työvoiman kysyntä ja työttömyys

Elinkeinoelämän piristymisen vuoksi työmarkkinat ovat vilkastuneet ja työvoiman kysyntä on ollut kasvussa Kajaanin seutukunnassa. Työllisyys on kasvussa, erityisesti palvelusektorilla sekä kaivannais- ja metalliteollisuudessa. Myös sosiaali- ja terveydenhuoltoala tarvitsee jatkuvasti uutta työvoimaa.

Kajaanin seutukunnassa työttömyys laski kesäkuun lopussa lähes 10 prosenttia vuoden takaisesta. Paras kehitys on Paltamossa, jossa työttömyysaste on laskenut alle 5,0 prosentin paranevan työllisyyden ja valtion rahoittaman työllisyyskokeilun ansiosta. Elinkeinoelämän piristymisen ohella seutukunnan työttömyyden ripeä väheneminen johtuu osaltaan myös väestörakenteen muutoksesta ja työvoiman eläkepoistumasta. Työvoimapolitiikalla, erityisesti työnantajien tarpeeseen suunnatulla työvoimakoulutuksella, on myös vaikutuksensa työttömyyteen. Näistä syistä myös nuorten työttömyysluvut ovat helpottaneet.

Vaikea rakenteellinen työttömyys, lähinnä pitkäaikais- ja toistuvaistyöttömyys, korostuvat seudun työttömyysongelmissa. Osaavan työvoiman saatavuus on vaikeutunut, mikä lisää haasteita sekä työvoiman hankintaan, koulutukseen että työnvälitykseen. Työvoiman tarve muualta Suomesta ja mahdollisesti ulkomailta kasvaa.

Kehys-Kainuun seutukunta

Hyrnsalmi, Kuhmo, Puolanka, Suomussalmi

Kehys-Kainuun seutukunnassa asui kesäkuun 2011 lopussa 24 295 asukasta. Vuonna 2009 seutukunnassa oli 1 437 yritysten toimipaikkaa. Kesäkuun 2011 lopussa työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli 13,1 prosenttia, ja työttömiä työnhakijoita oli 1 331.

Kehys-Kainuun seutukunta	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	+	0	0
Työttömyyden määrä ja rakenne	++	+	+
Osaavan työvoiman saatavuus	-	-	-

++ Paljon parempi, + Parempi, 0 Ennallaan/nykytasolla, - Heikompi, -- Paljon heikompi

Elinkeinoelämä

Kehys-Kainuussa tunnelma lähitulevaisuuden suhteen on toiveikas. Huolena on väestön väheneminen ja ikääntyminen sekä julkisten palvelujen järjestämiseen liittyvät rakennejärjestelyt, joissa pelkona on lähipalvelujen keskittyminen yhä harvemmalle palveluverkolle.

Seutukunnan itäosissa puutuoteteollisuus on piristynyt. Yritysten tilauskannat ovat elyneet odotetusti. Erityisesti asuinrakentamiseen liittyvän puutuoteteollisuuden näkymät paranivat roimasti viime vuoden lopulla, kun Kuhmossa toimivat yritykset menestyivät tontinvarauskilpailussa Helsingin Honkasuon alueella. Kohde tuo yrityksille toteutusvaiheessa kymmenien miljoonien liikevaihdon ja sen työllisyysvaikutukset vuositasolla ovat arviolta 30 henkilötyövuotta. Kohteen rakentaminen alkaa ensi vuoden lopulla.

Kaivannaisteollisuuteen liittyy myönteisiä odotuksia. Vuolukiven jalostus Suomussalmella jatkuu vakaana. Sotkamon Taivaljärven hopeakaivoksen uskotaan toteutuessaan piristävän myös Kehys-Kainuun elinkeinoelämää.

Sahateollisuuden parantunut tilanne ja investoinnit ovat myönteinen signaali. Muutoin Kehys-Kainuun teollisuudessa investoinnit ovat vähissä.

Palvelusektori on pärjännyt varsin hyvin. Yhteyskeskustoiminta on kasvussa ja ala rekrytoi uutta työvoimaa. Kaupan tilanne on pysynyt vakaana. Rakennusala on piristynyt lähinnä korjausrakentamisessa ja käynnissä on muutamia merkittäviä saneerauskohteita.

Matkailualalle on vireillä suuria suunnitelmia. Hyrnsalmen Ukkohallan matkailukeskukseen on suunnitteilla mittavat investoinnit. Matkailukeskuksessa rakennetaan lisää majoitus- ja palvelutiloja. Investoinnin arvo on lähes kuusi miljoonaa. Tämä vaihe valmistuu tänä vuonna, jonka jälkeen investoinnit jatkuvat lomahuoneistoihin, palvelu- ja liiketiloihin, keilahalliin ja laskettelurinteisiin. Hotelli-investointi on tuiki tarpeellinen piristysruiske erityisesti Hyrnsalmelle.

Sosiaali- ja terveysalan merkitys kasvaa väestön ikääntyessä, ala työllistää ja tarjoaa mahdollisuuksia yritystoiminnalle.

Uusia yrityksiä perustetaan entistä aktiivisemmin. Varsinkin yrittäjien sukupolvenvaihdoksia suunnitellaan yhä enemmän. Yrittäjyyden edistämiseen on satsattu mittavasti seudullisten yrityspalvelujen toimesta.

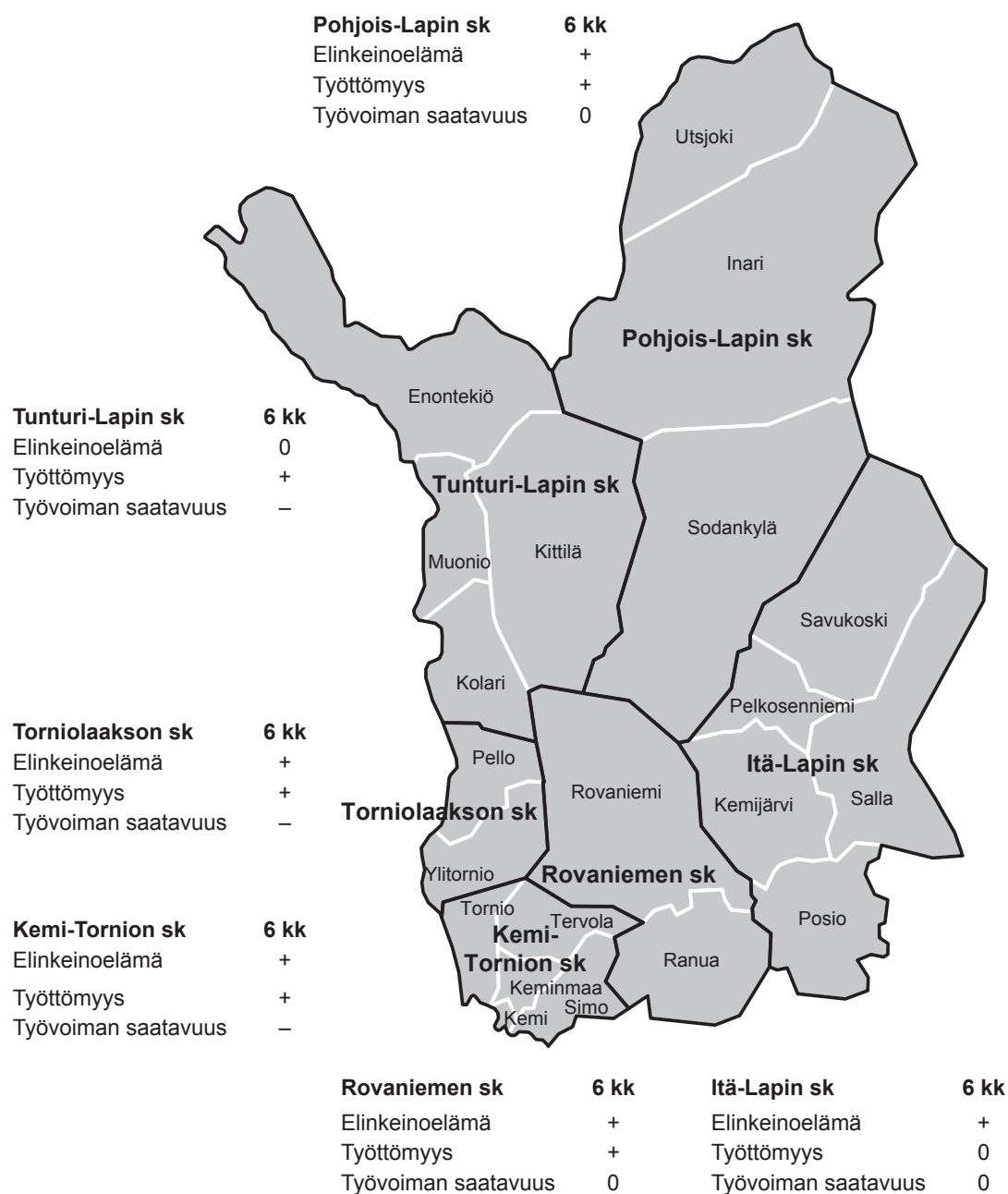
Kehys-Kainuun väestö vähenee varsin voimakkaasti, mikä johtuu väestön ikärakenteesta ja muuttotappiosta.

Työvoiman kysyntä ja työttömyys

Uutta työvoimaa tarvitaan lähinnä sosiaali- ja terveystalouteen sekä yhteyskeskustoimintaan. Myös matkailun merkitys työllistäjänä on hyvässä kasvussa.

Työttömyys vähenee Kehys-Kainuussa ripeästi. Työttömyyden taso onkin enää vain hieman Kainuun keskiarvoa korkeampi. Kesäkuussa työttömien määrä väheni vuoden takaisesta lähes 17 prosenttia. Erityisen hyvin työttömyys väheni Suomussalmella, jossa vähennys oli yli 25 prosenttia. Vaikein työttömyys on Kuhmossa ja Hyrynsalmella. Rakenteellinen työttömyys vaivaa Kehys-Kainuuta samanaikaisesti, kun osaavan työvoiman saatavuus heikkenee.

Lapin ELY-keskus

Lapissa asui kesäkuun 2011 lopussa 183 162 asukasta. Vuonna 2009 alueella oli 11 415 yritysten toimipaikkaa, joissa työskenteli 38 453 henkilöä. Kesäkuun 2011 lopussa työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli 12,7 %, ja työttömiä työnhakijoita oli 11 012.

Lapin ELY-keskus	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	+	+	+
Työttömyyden määrä ja rakenne	+	+	+
Osaavan työvoiman saatavuus	0	-	-

++ Paljon parempi, + Parempi, 0 Ennallaan/nykytasolla, - Heikompi, -- Paljon heikompi

Yleinen tunnelma alueella

Lapin kehitysnäkymät ovat niin elinkeinoelämän kuin työllisyydenkin osalta myönteiset pohjautuen kaivos- ja metalliteollisuuteen, energiahankkeisiin sekä matkailuun. Lapissa panostetaan tulevana vuosina alueen luonnonvaroihin ja osaamisen kehittämiseen, erityisesti korkean jalostusasteen luonnonvarateollisuuteen eli metsä- ja metalliteollisuuteen, kaivostoi-
mintaan ja energiatuotantoon sekä matkailuvetoiseen elämysklusteriin. Lappiin suunnit-
teilla olevat suurhankkeet, kaivokset, ydinvoimala ja bioenergialaitokset ovat potentiaali ja haaste pohjoisten yritysten kasvulle ja kehittymiselle. Lapin lähialueilla on myös merkittä-
viä investointisuunnitelmia, joilla on myönteisiä vaikutuksia Lappiin.

Euroopan ja maailmanlaajuiset talouden epävarmuustekijät vaikeuttavat kehitysnäky-
mien arviointia lyhyelläkin aikavälillä. Epävarma taloustilanne heijastuu jatkuessaan vireil-
lä olevien hankkeiden päätösten ja toteutusaikataulujen siirtymisenä. Mahdollisessa taan-
tumatilanteessa ensiksi kärsivät Lapissa vientiteollisuus alihankintatoimintoihin ja raken-
taminen, myöhemmässä vaiheessa palvelut ja kauppa. Mikäli taloustilanne lähtee syksyn
aikana heikkenemään, vaikutukset näkyvät tarkistustarpeina erityisesti vuoden päähän teh-
tyihin kehitysarvioihin niin koko Lapin kuin seutukuntatasollakin.

Elinkeinoelämän ja yritystoiminnan tilanne ja näkymät

Vuoden 2009 taantuma koski Lapissa erityisesti vientiteollisuuden ja rakentamisen toimi-
aloja. Kaupassa ja palveluissa taantumien vaikutukset näkyivät hitaammin ja loivemmin.
Talous kääntyi nousuun vuoden 2010 keväällä ja yritysten liikevaihdon kasvu on ollut koko
maata nopeampaa. Etenkin metallituotteiden valmistuksessa sekä kuljetuksen ja varas-
toinnin toimialoilla saavutettiin vuoden 2010 aikana Lapissa huomattavaa kasvua. Henki-
löstömäärän kehitys jäi huomattavasti jälkeksi liikevaihdon kehityksestä. Tähän tosin vai-
kuttaa osaltaan se, että vuonna 2009 liikevaihto laski huomattavasti voimakkaammin kuin
henkilöstömäärä.

Johtotähtenä talouden positiivisessa kasvussa on ollut kaivostoiminnan voimakas lii-
kevaihdon ja myös henkilöstömäärän kasvu. Kaivosalan välitön työllisyysvaikutus alihan-
kintatoiminta mukaan lukien on tällä hetkellä noin 1 000 henkilöä. Päätetyt ja suunnitellut
olevat kaivokset mukaan lukien kaivosalan työllisyysvaikutus yli kaksinkertaistuu vuoteen
2015 mennessä. Myös malminetsinnän työllisyysvaikutus kasvaa ja kaivosten rakentami-
nen työllistää. Kaivostoiminnan vaikutukset muille toimialoille ja kaivospaikkakuntien yri-
tystoiminnalle ovat merkittävät: kutakin kaivostyöpaikkaa kohden syntyy kaksi työpaikkaa

kaivostoiminnan ulkopuolelle. Kaivostoiminta edellyttää merkittäviä investointeja myös liikenneinfraan ja logistiikan kehittämistä. Outokummun Ferrokromitehtaan laajennus on tällä hetkellä alueen merkittävin teollisuusinvestointihanke.

Energia-ala on toinen merkittävästi kehittyvä ala Lapissa. Lapissa varaudutaan ydinvoimalan rakentamiseen Pohjois-Suomeen, joko Simoon tai Pyhäjoelle. Ydinvoimalan vaikutukset Lapin talous- ja työllisyyskehitykseen ovat myönteiset molemmissa vaihtoehdoissa. Rovaniemelle rakennettava Mustikkamaan biovoimalahanke on toteutumassa Rovaniemen Energian ja Oulun Energian yhteistyönä. Lisäksi Kemissä on sijoittumassa biodieselitehdas. Hankkeiden välitön työllistävä vaikutus on satoja henkilöitä ja välilliset vaikutukset ulottuvat raaka-ainehankinnan osalta laajalle Lappiin.

Rakentamisessa näkyy kaivosinvestointien lisäksi vilkastunut asuntorakentaminen sekä teollisuus- ja toimitilarakentaminen. Sen sijaan isoimpien matkailurakentamisinvestointien toteuttamisaikatauluja on epävarmassa taloustilanteessa myöhennetty. Sekä teollisuusalueiden kehittäminen että erityisesti keskustojen asuntorakentaminen näkyvät kuntien kaavoitustoiminnassa.

Matkailussa laman jälkeisen kehityksen uskotaan palaavan myönteiselle kehitysuralle lähivuosina. Lapin matkailu on ollut 2000-luvulla tasaisella kasvu-uralla vuoteen 2008 asti. Erityisesti kansainvälisten matkailijoiden määrä ja yritysmatkailu kääntyi laskuun vuoden 2009 aikana. Vuoden 2010 aikana Lapin matkailukysyntä lähti jälleen kasvuun. Alueelliset ja yritysten väliset erot ovat kuitenkin huomattavia. Matkailun kehitys heijastuu laajemminkin palveluihin, kauppaan ja liikenteeseen. Esimerkiksi venäläisten lisääntynyt ostomatkatkailu on näkynyt myönteisesti kaupan kehityksessä. Myös rajakauppa on vilkasta.

Maaseutuyritystoiminnassa ollaan varovaisia. Alkutuotannon kannattavuus on alhainen ja kasvinviljelytiloilla pääsääntöisesti alempi kuin maito-tiloilla. Suurin maa- ja porotalouden rakenteeseen vaikuttavin tekijä on sukupolvenvaihdosten määrä. Porotalouden tulevaisuuden haasteena on kustannusten karsiminen ja uudenlaisten tuotantotapojen käyttöönotto. Luonnontuotealan merkitys erityisesti lisäarvon tuojana matkailuun ja hyvinvointipalveluihin tulee lähivuosina korostumaan.

Suurhankkeet asettavat haasteita lappilaisille pk-yritysten osaamiselle osana alihankintaketjuja. Yrityksissä panostetaan laatu- ja järjestelmien kehittämiseen ja kansainvälistymisvalmiuksiin.

Työvoiman kysyntä ja työttömyys

Työttömyys lisääntyi taantuman aikana Lapissa vähemmän kuin koko maassa. Työttömyyden kasvu näkyi erityisesti lomautusten ja nuorten työttömyyden lisääntymisenä. Työttömyys kääntyi Lapissa laskuun vuoden 2010 keväällä ja työttömyyden väheneminen vahvistui loppuvuoden aikana. Työttömyys on alentunut edelleen vuonna 2011 ja työttömien määrä lähenee vuoden 2008 tasoa. Kesäkuussa 2011 työttömiä oli Lapissa noin 11 000 ja työttömien osuus työvoimasta 12,7 % (koko maa 9,2 %).

Myös rakennetyöttömien kokonaismäärä on kääntynyt laskuun, mutta pitkäaikaistyöttömien määrä lisääntyy edelleen vuositasolla. Nuorten työttömyyden väheneminen on nopeutunut vuonna 2011. Osalla nuorista työttömyys on kuitenkin päässyt pitkittymään, kos-

ka taantuma vaikeutti erityisesti vuosina 2008-2009 ammattiin valmistuneiden nuorten kiinnittymistä työmarkkinoille.

Työvoiman saatavuusongelmat ovat lisääntymässä ja rekrytointiongelmia esiintyy Lapissa työnantajahaastattelun mukaan yleisemmin kuin koko maassa. Työvoiman saatavuusongelmia on mm. metalliteollisuudessa, kaivosalan erityis- ja asiantuntijatehtävissä, maanrakennus- ja opetus- ja hoiva-aloilla. Matkailussa kausiluontoiset ammattitaitoisen työvoiman saatavuusongelmat ovat jokavuotinen haaste. Työmarkkinoiden kansainvälistyminen näkyy mm. englannin kielen osaamisen vaatimukset jo työvoiman rekrytointivaiheessa.

Osaavan työvoiman saatavuusongelmat ovat uhkatekijä alueen elinkeinoelämälle, suurhankkeiden toteuttamiselle ja yritysten kasvulle ja kehitykselle. Työvoiman kysynnän lisääntyminen ja samanaikainen työvoiman nopeutuva poistuma vaikeuttavat työvoiman saatavuutta. Työvoiman osaamisen ammatillinen ja alueellinen kohtaanto on haasteellista. Osaavan työvoiman saatavuus edellyttää lappilaisten aktivoimista alueen sisäiseen liikkuvuuteen. Lisäksi Lappiin tarvitaan työvoimaa muualta Suomesta ja ulkomailta. Työmarkkinoiden tarpeista lähtevän maahanmuuton edistäminen on yksi mahdollisuus saada osaavaa työvoimaa ja parantaa Lapin kansallista ja kansainvälistä kilpailukykyä.

Rovaniemen seutukunta

Rovaniemi, Ranua

Rovaniemen seutukunnassa asui kesäkuun 2011 lopussa 64 271 asukasta. Vuonna 2009 seutukunnassa oli 3 508 yritysten toimipaikkaa, joissa työskenteli 12 790 henkilöä. Kesäkuun 2011 lopussa työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli 12,9 %, ja työttömiä työnhakijoita oli 3 888.

Rovaniemen seutukunta	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	+	+	+
Työttömyyden määrä ja rakenne	+	+	+
Osaavan työvoiman saatavuus	0	0	-

++ Paljon parempi, + Parempi, 0 Ennallaan/nykytasolla, - Heikompi, -- Paljon heikompi

Rovaniemen seudun vahvuutena on monipuolinen yritys rakenne ja pk-yritysten suuri osuus, jolloin suhdanteiden vaikutukset jäävät keskimääräistä vähäisimmiksi. Rovaniemellä on tärkeä asema maakunnan hallinnollisena ja kaupallisena keskuksena. Lapin ja Pohjois-Suomen myönteiset liikehdinnät heijastuvat aina myös Rovaniemen seudulle. Rovaniemen väestökehitys on myönteistä ja alueelle syntyy uusia työpaikkoja.

Yleinen tunnelma alueella

Tunnelmaa voi kuvata varovaisen myönteiseksi. Kaivosteollisuus ja Meri-Lapin investoinnit näkyvät myös Rovaniemen seudun arjessa ja tuovat työmahdollisuuksia alueen yrityk-

sille esim. alihankintoina. EU:n talousnäkymät voivat tuoda mahdollisia harmaita pilviä alueen ylle ja tämä heijastuu varovaisuutena. Kasvu on lähiajat maltillista.

Elinkeinoelämän ja yritystoiminnan tilanne ja näkymät

Teollisuudessa alueen veturiyrityksillä on hyvä tilanne, mikä heijastuu myös alihankintaan. Positiivista on ulkomaankaupan piristyminen.

Rovaniemen kaupungin alueella on kysyntää sekä teollisuus- että asuntorakentamisen puolella. Alhaiset korot ovat pitäneet asuntokauppaa vilkkaana, mikä on heijastunut myönteisesti uudistuotantoon. Myös rakennuslupia on myönnetty ennätysmäärä. Asuin- ja toimitalarakentamisessa on käynnistynyt ja käynnistymässä runsaasti uusia kohteita. Matkailurakentamisessa on nyt hiljaisempaa, mikä heijastuu myös Rovaniemen alueelle, koska paikakunnan rakennusalan yritykset ovat urakoineet Lapin tunturikeskuksissa. Kunnossapitorakentamisen kysyntä on voimakkaassa kasvussa ja se on vaikutuksiltaan varsin työllistävää.

Kuljetuksen ja liikenteen alalla tuotannon elpymisellä on positiivisia heijastevaikutuksia kuljetuksiin. Kaivosten rakentaminen ja matkailu omalta osaltaan luo kysyntää toimialalle. Logistiikka-alan uhkatekijä on korkeat kustannukset.

Kaupan toimiala on kehittynyt myönteisesti. Kotimaisen kysynnän vilkastuminen on pohjana kaupan myönteiseen kehittymiseen myös Rovaniemen alueella. Venäläisten ostosmatkailuun liittyy edelleen myönteisiä odotuksia, kun tulli- ja viisumirajoituksia on poistettu. Alueen hyvä tarjonta houkuttelee ostosmatkailijoita myös lähikunnista. Tyhjiin liikehuoneistoihin on saatu uusia yrityksiä, lähinnä erikoisliikkeitä.

Palvelualalla erityisesti hyvinvointipalveluiden kysyntä on edelleen kasvussa. Lisäksi myönteisiä näkymiä liittyy turvallisuus- ja kiinteistöalaan.

Sosiaali- ja terveydenhuoltoalan palvelujen tarve kasvaa väestön ikääntymisen myötä. Alalle syntyy uusia yrityksiä ja uusia työpaikkoja. Yritysten uskotaan panostavan omalta osaltaan jatkossa henkilöstön hyvinvointiin, mikä luo uutta kysyntää. Työvoiman saataisuus on suuri huolen aihe ja jo nyt on vaikeuksia löytää osaavaa työvoimaa.

Alkutuotannossa perinteinen maatalous supistuu, mutta metsäteollisuuden osalta voi tulla uusia avauksia. Myös uusiutuviin energialähteisiin liittyy positiivisia odotuksia ja vaikutuksia puumarkkinoille.

Luoviin aloihin on panostettu huomattavasti ja alaa on kehitetty pitkäjänteisesti. Alalla on nähtävissä selkeitä kasvumahdollisuuksia.

Julkisia investointeja Rovaniemellä ovat esim. Koulurinteen päiväkodin laajennus ja Sinen monitoimihallin korjaus. Lisäksi Ranualla on käynnistymässä yläasteen peruskorjaus sekä kehitysvammaisille suunnatun ja perustettavan palvelukodin tarvitsemien tilojen saneeraus. Myös urheilutaloon tehdään peruskorjaus.

Alueella keskeinen mahdollisesti toteutuva iso investointi on Suhangon kaivos, jonka kohtalosta päätetään mitä ilmeisimmin tämän vuoden aikana. Palladiumin ja platiniumin hinta on kehittynyt myönteisesti. Mustikkamaan biovoimalan rakentamisen käynnistymisestä tehdään päätös lähiaikoina. Suunnitelmia on lisäksi valtatie 4 muutostöihin ja Rovaniemi-Kemijärvi radan sähköistykseen.

Työttömyyden määrä ja rakenne

Työttömien työnhakijoiden määrä on laskenut Rovaniemen seudulla enemmän kuin Lapissa keskimäärin. Kuukausittaiset vaihtelut työttömien työnhakijoiden määrässä ovat olleet edelleen varsin pieniä. Työttömyys laskee tasaisesti vuositasona.

Nuorten tilanne on erityisen huolestuttava siitäkin huolimatta, että työttömien määrä on vuositasona laskeva. Työttömistä nuorista 75 %:lla on ammatillinen koulutus ja työelämään kiinnittyminen näyttää muodostuvan erityisen haasteelliseksi. Työ- ja elinkeinotoimiston toiminnassa nuorten työllisyyden ja kouluttautumisen edistäminen on nostettu keskeiseksi prioriteetiksi tälle vuodelle. TE-toimisto pyrkii saamaan ympärilleen toimijoita ja hankkeita, joilla voidaan pureutua nuorten työllistymisen haasteisiin. Tähän liittyen Rovaniemellä käynnistyy työ- ja elinkeinoministeriön kokeiluhanke, jossa painottuu nuorten työllistymisen tukeminen.

Huolestuttavaa on myös korkeasti koulutettujen työttömyys, jossa näkyy selkeästi Lapin yliopiston koulutusalat esim. taiteiden maisterit, kasvatus- ja oikeustieteellisen koulutuksen suorittaneet.

Työttömien työnhakijoiden vaikea ydin haastaa sekä TE-toimiston että muut toimijat miettimään, kuinka suurella osalla työmarkkinoille kuntoutuminen on realistinen tavoite. Rakenteellisen työttömyyden kriteerit täyttää lähes puolet kaikista työttömistä työnhakijoista ja osalla heistä työllistymisen esteet ovat hyvin moninaiset.

Työvoiman kysyntä ja osaavan työvoiman saatavuus

Työpaikkoja uskotaan syntyvän kaivosteollisuuteen, terveydenhuolto- ja sosiaalialalle, palveluihin, alueellistettuihin yksiköihin sekä erilaisiin kansainvälisiin tehtäviin. Eläköitymisen myötä avautuu myös muille aloille uusia työmahdollisuuksia esim. rakentamiseen ja kauppaan.

Julkinen sektori supistuu ja supistaa omaa henkilöstöään. Osa palveluista korvataan ostopalveluilla, mikä voi synnyttää tarpeita uusille yrityksille, jotka tarjoavat esim. erilaisia hallinto- ja asiantuntijapalveluita.

Kohtaanto-ongelmat lisääntyvät, kun kasvuvauhti kiihtyy. Tällä hetkellä työvoiman saatavuus on vielä kohtuullisen hyvä monilla aloilla, mutta on myös selkeitä työvoiman saatavuusongelmia. Kaikki selvitykset viittaavat siihen, että alueen yritykset kokevat työvoiman saatavuuden olevan selkeä uhkatekijä yritysten kasvulle ja kehitykselle.

Kemi-Tornion seutukunta

Kemi, Tornio, Keminmaa, Tervola, Simo

Kemi-Tornion seutukunnassa asui kesäkuun 2011 lopussa 60 569 asukasta. Vuonna 2009 seutukunnassa oli 3 349 yritysten toimipaikkaa, joissa työskenteli 14 334 henkilöä. Kesäkuun 2011 lopussa työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli 12,8 %, ja työttömiä työnhakijoita oli 3 431.

Kemi-Tornion seutukunta	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	+	+	+
Työttömyyden määrä ja rakenne	+	+	+
Osaavan työvoiman saatavuus	0	-	--

++ Paljon parempi, + Parempi, 0 Ennallaan/nykytasolla, - Heikompi, -- Paljon heikompi

Kemi-Tornion alue on Lapin teollistunein osa ja se tuottaa Suomenkin mittakaavassa huomattavan osan maan BKT:sta.

Alueen suurteollisuus (metsä, paperi ja teräs) on voimakkaasti sidoksissa globaaliin talouteen ja sen suhdannevaihteluihin. Tämä näkyy myös suurteollisuudesta riippuvaisessa alihankintateollisuudessa voimakkaina heilahteluina, missä voidaan lyhyessä ajassa siirtyä muutosturvatilanteesta voimakkaaseen rekrytointiin.

Yleinen tunnelma alueella

Kemi-Tornion alueella tunnelma on myönteisen odottava ja monilla aloilla on tapahtunut merkittävää piristymistä. Erityisesti tähän on vaikuttanut alueen suurteollisuuden näkymien paraneminen, mikä näkyy alueen alihankintaan keskittyvän teollisuuden voimakkaana kasvuna. Myös odotettavissa olevat suurhankkeet luovat merkittävää tulevaisuusoptimismia alueelle.

Elinkeinoelämän ja yritystoiminnan tilanne ja näkymät

Outokummun terästehtaan ferrokromituotannon kaksinkertaistaminen on koko alueelle merkittävä asia. Outokumpu työllistää tällä hetkellä 2 400 henkilöä ja laajennus tuo yhtiöön 120 uutta pysyvää työpaikkaa ja kerrannaisvaikutuksena tämä tuo alueelle 480 työpaikkaa lisää muille sektoreille. Ferrokromituotannon laajennus on kustannuksiltaan noin puolen miljardin euron investointi. Rakentamisvaiheessa aliurakoitsijoiden kautta työtä on arvioltaan tarjolla 350–400 työntekijälle. Laajennus tulee kestämään arviolta kolme vuotta. Alihankintateollisuudella on menossa omia investointihankkeita lukumääräisesti paljon, jotka ovat tosin volyymiltään vaatimattomampia.

Tornion Worksin Kemin kaivos työllistää 160 henkeä ja volyyymi on ferrokromituotannon kaksinkertaistamisen myötä kasvussa. Tammikuussa 2011 kaivokselle on työllistynyt kaivosalan oppisopimuskoulutukseen kaivoksen tuotanto- ja kunnossapitotehtäviin 15 henkilöä.

Kemiin rakennettavaksi suunnitellun biodiesellaitoksen vaikutus ulottuu raaka-ainehankinnan kautta laajalle Lappiin.

Teollisuus-, asuin- ja liikerakentaminen on vilkastanut erityisesti Torniossa ja Kemissä myös rakennuslupia omakotirakentamiseen on myönnetty muutamaa aikaisempaa vuotta enemmän. Rakentamisalan elpyminen näkyy selkeästi myös TE-toimiston luvuissa ja toiminnassa. Talotehtaiden tilanne on kaksijakoinen. Toisaalta juuri nyt kysyntä on hyvä, mutta kannattavuus on ongelmallinen.

Matkailu on alueella pientä verrattuna muuhun Lappiin.

Kemi-Tornio alueen logistinen sijainti on erinomainen ja se on mahdollistanut suurteollisuuden sijoittumisen alueelle mm. satamayhteyksien vuoksi. Tämä kilpailuetu on heikkenemässä, kun pohjoisen alueen malmivarat kuljetettaneen maailmalle Pajala-Kolari-alueelta Narvikin syväsataman kautta. Joissain yhteyksissä on vilautettu myös mahdollisuutta kehittää ratayhteyksiä niin, että Murmanskin satama Luoteis-Venäjällä voisi tulevaisuudessa olla toinen merkittävä kuljetussuunta pohjoisen raaka-aineilla ja tavaroilla maailman markkinoille.

Tieliikenteessä 4-tie on valtakunnallinen väylä, joka on erinomaisessa kunnossa. Kemi-Tornion lentokenttä palvelee hyvin alueen teollisuutta ja matkailua. Myös ratayhteydet Kemi-Tornion alueelta ovat hyvät. Merkittävää on myös se, että alue sijaitsee Perämeren pohjukassa, mistä on hyvät yhteydet myös Ruotsiin niin maanteitse kuin rautateitsekin.

Työttömyyden määrä ja rakenne

Työttömien määrä vähenee Kemi-Tornio alueella tasaisesti koko ajan. Samoin rakenteellisen työttömyyden määrä on saatu laskuun. Talous- ja työllisyystilanteen elpyminen on laskenut nuorten työttömyyttä, mutta osalla nuorista työttömyys on pitkittynyt.

Työvoiman kysyntä ja osaavan työvoiman saatavuus

Merkittävimmät työpaikka-avaukset syntyvät alueen prosessiteollisuuteen, rakentamiseen ja metalliteollisuuden alihankintaan.

Työvoiman saatavuus on vaikeutunut selvästi erityisesti metalliteollisuudessa ja alihankintateollisuudessa mm. sähköalalla. Myös automaatio-osaajista alkaa olla uudelleen pulaa. Suurhankkeet tuovat käynnistyessään pulan maarakennusalan osaajista ja seuraavassa vaiheessa talonrakennuksen osaajista.

Torniolaakson seutukunta

Ylitornio, Pello

Tornionlaakson seutukunnassa asui kesäkuun 2011 lopussa 8 657 asukasta. Vuonna 2009 seutukunnassa oli yritysten 674 toimipaikkaa, joissa työskenteli 1 478 henkilöä. Kesäkuun 2011 lopussa työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli 11,8 % ja työttömiä työnhakijoita oli 405.

Torniolaakson seutukunta	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	+	+	+
Työttömyyden määrä ja rakenne	+	+	+
Osaavan työvoiman saatavuus	0	-	-

++ Paljon parempi, + Parempi, 0 Ennallaan/nykytasolla, - Heikompi, -- Paljon heikompi

Yleinen tunnelma alueella

Seutukunnan alueella suhtaudutaan tulevaisuuteen optimistisesti. Syynä tähän ovat käynnistyneet kaivoshankkeet ja lähialueilla käynnistymässä olevat suurhankkeet (mm. Kemin biodieselilaitos), joiden vaikutus erityisesti rakennus- ja rakennustuotealaan on selkeästi positiivinen.

Elinkeinoelämän ja yritystoiminnan tilanne ja näkymät

Rakennusaineteollisuudessa tilanne on hyvä tällä hetkellä. Alueen molemmille alan toimijoille koulutetaan yhteishankintana uusia työntekijöitä silmälläpitäen tulevaa työvoimantarvetta. Näille toimijoille teollisuusrakentamisen lisäys pohjoisen suurhankkeissa on erityisen merkittävä asia. Myös muu rakentaminen osoittaa elpymisen merkkejä.

Logistiikka-alalla kannattavuusongelmat näyttävät yleisesti ottaen pahenevan entisestään mm. polttoaineen hintojen kallistumisen vuoksi. Samanaikaisesti suuret tavarantoi-
mittajat lähestyvät kuljetusliikkeitä rahtihintojen alennusesityksillä.

Metalliteollisuus on nostanut päätään silmälläpitäen käynnistyneitä ja tulevia kaivoshankkeita. Samalla työvoiman saatavuus on vaikeuksissa, koska yleisen taloudellisen elpymisen vuoksi alueella sekä lähialueilla on runsaasti työtä tarjolla metallialan osaajille.

Alueen talonrakennusalalla on nyt käsillä laskusuhdanne, mikä johtuu mm. matkailurakentamisen hiipumisesta viime vuosiin verrattuna. Teollisuusrakennushankkeet odottavat osin vielä vuoroaan, mutta selkeitä merkkejä paremmasta on etenkin Kemi-Tornio seutukunnan alueella.

Kaupan alalla ollaan edelleen toiveikkaita tulevaisuuden suhteen. Matkailuliikenteen merkitys on suuri alueen päivittäistavarakaupassa.

Uusia yrityksiä on perustettu edelleen kohtuullisen vilkkaasti seutukunnan koko huomiioon ottaen. Vireillä on myös hankkeita, jotka voivat tarvita merkittävässä määrin eri alojen osaajia, joita ei suoraan ole valmiina olemassa. Vireillä on myös merkittävä rekrytointikoulutushanke, joka julkistunee mahdollisesti syyskauden aikana.

Työttömyyden määrä ja rakenne

Työttömien työnhakijoiden määrä on vähentynyt edelleen. Myös rakennetyöttömyys on alentunut. Nuorten tilanne on myös parantunut suhteessa viime vuoden tilanteeseen. Edelleen työnantajien rekrytoinneissa on nähtävissä varovaisuutta ja työmarkkinat alkavat selkeästi liukua kohti työvoimapulavaihetta.

Työvoiman kysyntä ja osaavan työvoiman saatavuus

Osaavan työvoiman saatavuus vaikeutuu erityisesti maanrakennusalalla ja talonrakennuksessa suurhankkeitten käynnistyttyä kunnolla. Tätä myöten pulaa tulee olemaan myös logistiikka-alan osaajista. Uutena ryhmänä tulevat olemaan myös metallialan osaajat, joiden kouluttaminen näkyy olevan erityisen vaikeasti ratkaistava ongelma koulutuksen keskittyessä Kemi-Tornio alueelle.

Itä-Lapin seutukunta

Kemijärvi, Salla, Posio, Savukoski, Pelkosenniemi

Itä-Lapin seutukunnassa asui kesäkuun 2011 lopussa 18 550 asukasta. Vuonna 2009 seutukunnassa oli 1 184 yritysten toimipaikkaa, joissa työskenteli 2 760 henkilöä. Kesäkuun 2011 lopussa työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli 16,4 %, ja työttömiä työnhakijoita oli 1 276.

Itä-Lapin seutukunta	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	+	+	+
Työttömyyden määrä ja rakenne	0	0	+
Osaavan työvoiman saatavuus	0	0	-

++ Paljon parempi, + Parempi, 0 Ennallaan/nykytasolla, - Heikompi, -- Paljon heikompi

Itä-Lappi sijaitsee keskeisesti puu- ja energiavarojen äärellä. Perustyövoimaa on vielä saatavilla alueelle siirrettäviin töihin ja alueella on edullinen asumistaso. Alue on harvaanasuttu ja asukkaiden ikärakenne vinoutunut. Kuntataloudessa investoinnit ovat haasteellisia.

Yleinen tunnelma alueella

Odotukset tulevaisuuden suhteen ovat varovaisen positiivisia, mutta toisaalta taantumana ja alueella pitkään jatkuneen rakennemuutoksen jälkiä korjataan edelleen. Alueella odotetaan Yaran päätöstä Soklin kaivoksen avaamisesta.

Elinkeinoelämän ja yritystoiminnan tilanne ja näkymät

Puualalla kasvu on mahdollistamassa uusien alihankintamahdollisuuksien käynnistämisen. Arktos Oy:n liimapuutuotanto on käynnistynyt. Metall- ja keramiikka-alan yritykset ovat lievässä positiivisessa kasvussa, ja esim. Posiolla toimiva Pentik on rekrytoinut lisää työvoimaa.

Matkailutoimialalla venäläisten turistien kasvu kompensoi muiden matkailijoiden määrän vähenemisen. Rajaylitysten määrä on kasvanut, mikä näkyy myös alueen muissa palveluissa. Kemijärvellä Koillismaan osuuskauppa on aloittamassa uuden S-Marketin rakennustyöt keväällä 2013 ja myös K-SuperMarketin laajennustöiden on suunniteltu aloitettavan vuonna 2013. Matkailun perusinfraan tehdyt investoinnit varmistanevat alan kasvun edellytykset tulevaisuudessa.

Rakentamisessa tunturialueilla edetään vaiheittain, mutta rakentaminen on hieman vilkastunut. Pyhällä on aloitettu luonto-, kulttuuri- ja koulutuskeskuksen rakentaminen.

Tuulivoimarakentamisen suunnittelu etenee. Kemijärven puutermiinalin (Rakkakumpu) rakentaminen on keskeinen hanke puukuljetusten suhteen valtakunnallisestikin.

Puutermiinalin rakentaminen ja siihen liittyvän lähitieverkon (Kemijärvi-Ketola) peruskorjaus parantavat metsä/puualan logistiikkaa. Kemijärven junaradan sähköistys etenee.

Tieyhteydet Kemijärvi-Rovaniemi ja Salla-Venäjä rajalla vaativat osiltaan peruskorjausta matkailun ja teollisuuden tarpeisiin

Työttömyyden määrä ja rakenne

Kokonaisuudessaan työttömien määrä on alentunut vuodesta 2010. Nuorten työttömyys ei ole alueella lisääntynyt. Rakennetyöttömyys on kasvanut, erityisesti pitkäaikaistyöttömien ja rinnasteisten pitkäaikaistyöttömien osalta. Työttömyyden keskimääräinen kesto on pidentynyt hieman. Työhallinnon toimenpiteissä olevien määrä on laskenut. Työvoimakoulutuksessa volyymit ovat pienentyneet, koska koulutusta räätälöidään yhä tarkemmin.

Työvoiman kysyntä ja osaavan työvoiman saatavuus

Hoiva- ja palveluala rekrytoi lisää työvoimaa, työvoiman tarve johtuu osittain eläköitymisestä. Alueella ei ole isoja rekrytointeja. Eri yritykset ja kunta-ala rekrytoivat työvoimaa tarpeen mukaan.

Kohtaanto-ongelmia on lähinnä erityisosaamista vaativissa töissä, matkailualan sesonkityövoimassa sekä hoiva-alalla, erityisesti sijaisuuksissa.

Tunturi-Lapin seutukunta

Kittilä, Kolari, Muonio, Enontekiö

Tunturi-Lapin seutukunnassa asui kesäkuun 2011 lopussa 14 258 asukasta. Vuonna 2009 seutukunnassa oli 1 442 yritysten toimipaikkaa, joissa työskenteli 3 820 henkilöä. Kesäkuun 2011 lopussa työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli 16,5 %, ja työttömiä työnhakijoita oli 1 117.

Tunturi-Lapin seutukunta	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	+	0	+
Työttömyyden määrä ja rakenne	+	+	+
Osaavan työvoiman saatavuus	-	-	-

++ Paljon parempi, + Parempi, 0 Ennallaan/nykytasolla, - Heikompi, -- Paljon heikompi

Tunturi-Lapin elinkeinorakenne nojaa pitkälti matkailuun, kaivosteollisuuteen ja rakentamiseen. Metall- ja konepajateollisuuden yrittäjät/työpaikat puuttuvat.

Matkailu ja yleensä palvelualat työllistävät edelleen eniten. Suuret matkailuinvestoinnit odottavat realisoitumistaan ja parempia aikoja taloudessa. Matkailu painottuu Levin ja Yläksen matkailukeskuksiin.

Kaivostoimialan suuri vetovoima helpottaa työvoiman rekrytointia lähivuosina myös muilla aloilla. Työmarkkinoille kohtaanto-ongelmia aiheuttaa enenevässä määrin väestön ikääntyminen ja rakennetyöttömyys.

Yleinen tunnelma alueella

Tulevat kaivoshankkeet luovat suuria odotuksia ja toiveita työmarkkinoiden ja elinkeinoelämän piristymisen suhteen myös länsirajan kunnissa. Kiinnostus kaivosalaa kohtaan ulottuu maakunnan ulkopuolellekin. Myös paluumuuttajien osuus kasvaa Kolarissa ja Kittilässä. Matkailu jatkaa tasaista kasvua.

Elinkeinoelämän ja yritystoiminnan tilanne ja näkymät

Kaivosalalla Agnico-Eagle Mines Limited tekee laajennuspäätöksen tuotannon kaksinkertaistamisesta Suurikuusikossa alkuvuodesta 2012. Laajentaminen aloitetaan asteittain vuosina 2013–2015 ja työvoimatarpeen arvioidaan olevan 40–50 uutta työntekijää.

Northland Resources on käynnistänyt alkuvuodesta 2011 Tapulivuoman kaivoksen rakentamisen Pajalassa. Rikastamon rakennustyöt ajoittuvat vuodelle 2012 ja toiminta on tarkoitus aloittaa vuonna 2013. Kolarin Hannukaisen kaivoksen yva-ohjelma valmistuu kesän aikana. Rautakaivoksen tuotanto (myös kuparia ja kultaa) on tarkoitus aloittaa vuosina 2014–2015.

Talouden yleismaailmallinen notkahdus on näkynyt matkailijavirtojen pienentymisenä mm. yritysmatkailun osalta. Loppukevään ennätysmyynti toi kuitenkin kasvua; tammi-maaliskuussa Levi keräsi noin viidenneksen kaikista Lapin yöpymisistä ja hotelliyöpymisten määrä on kasvanut alkukaudesta 9,7 %. Kaudelle 2011–2012 odotetaan edelleen maltillista kasvua. Matkailuyritykset ovat kuitenkin vielä harkitsevia lisäinvestointien suhteen verrattuna huippuvuosiin.

Näkymät matkailun toimialalla ovat kuitenkin valoisat ja usko alan piristymiseen on havaittavissa. Ongelmana nähdään edelleen työn kausiluontoisuus ja kesämatkailun vähäisyys markkinointipanostuksista huolimatta. Toisaalta sesonkien hektisyys ja työvoiman liikkuvuus alalla asettavat realiteetit täysipainoiselle kesämatkailun kehittämiseksi.

Isojen matkailurakennusinvestointien osalta näyttää olevan meneillään aikaisä yleisen taloustilanteen, tarjonnan (myymättömät huoneistot) runsauden ym. syiden takia. Muutenkin halutaan hengähtää huippuvuosien jälkeen ja kartoittaa markkinatilannetta uusien isojen investointien kohdalla. Yksityinen lomarakentaminen jatkuu kuitenkin Levin ja Ylläksen hiihtokeskuksissa. Kilpisjärven lomarakentaminen on hiljentynyt tyystin.

Kittilän ja Kolarin kunnat keskittyvät infran rakentamiseen; vuokra-asunnot, päiväkodit, paloaseman laajennus, katurakentaminen, reitistöjen ja palveluvarustusten parantaminen. Levillä rakennetaan Tunturi-Lapissa määrällisesti eniten, mutta sielläkin suuret hankkeet odottavat parempaa aikaa; mm. Vakuutusyhtiö Eläke Varman suurhanke (kaavoitus vireillä) ja muutamat hotellihankkeet.

Kittilän ja Enontekiön lentokentät palvelevat alueen matkailijavirtoja. Kansainvälisten ja kotimaisten lentoliikenneyhteyksien lisäys on kasvattanut Kittilän matkustajalukuja kevään aikana 17 %. Tulevien kaivoshankkeiden ja matkailun tasaisen kasvun aiheuttamat logistiset ongelmat ovat jälleen nostaneet esille rautatien jatkoyhteyksien rakentamistarpeet Kolarista Kittilään ja Kilpisjärvelle.

Työttömyyden määrä ja rakenne

Työttömien määrä on vähentynyt viimeisen vuoden aikana. Työttömyys vähenee loppukevään kausihuipusta huomattavasti matkailusesongin käynnistyessä. Kolarissa ja Muoniossa näkynee Tapulin työllistävä vaikutus jo kuluvana vuonna.

Seutukunnan sisällä on suuria eroja työttömyydessä. Kittilän työllisyystilanne on ollut alkuvuodesta paras koko Lapissa. Suuret vaihtelut työttömien määrässä selittyvät matkailun sesonkiluontoisuudella.

Nuorisotyöttömyys on vähäistä Tunturi-Lapissa.

Työvoiman kysyntä ja osaavan työvoiman saatavuus

Sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaisten rekrytoinnit jatkuvat kunnissa.

Merkittävimmät rekrytoinnit kaivostoimialalle ajoittunevat vuosille 2012–2013. Kaivosalan avainhenkilöstön, kaivostekniikan ja metallurgian insinöörien sekä alan muiden erityiskoulutettujen, rekrytoinnista on tulossa valtakunnallinen ongelma.

Matkailun kausiluontoiset rekryointitarpeet ovat jokavuotinen ilmiö. Matkailun kausitöihin on vaikeuksia saada ammattitaitoista työvoimaa, esim. AC-kokit, kerroshoitajat.

Tarvetta ja kysyntää olisi myös konepajateollisuudelle sekä raskaskoneasennusyrityksille.

Pohjois-Lapin seutukunta

Sodankylä, Inari, Utsjoki

Pohjois-Lapin seutukunnassa asui kesäkuun 2011 lopussa 16 857 asukasta. Vuonna 2009 seutukunnassa oli 1 258 yritysten toimipaikkaa, joissa työskenteli 3 271 henkilöä. Kesäkuun 2011 lopussa työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli 11,3 % ja työttömiä työnhakijoita oli 885.

Pohjois-Lapin seutukunta	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	+	+	+
Työttömyyden määrä ja rakenne	+	+	0
Osaavan työvoiman saatavuus	0	0	0

++ Paljon parempi, + Parempi, 0 Ennallaan/nykytasolla, - Heikompi, -- Paljon heikompi

Yleinen tunnelma alueella

Pohjois-Lapin seutukunnan alueella tunnelma on positiivisväritteinen. Työttömien määrä on laskenut edelleen, alueella toimivien yritysten määrä nousee ja etenkin Sodankylän kunnan alueella muuttotappio on pysähtynyt. Sodankylän alueen useiden kaivosyhtiöiden hankkeet tuovat vireyttä myös lähialueille.

Elinkeinoelämän ja yritystoiminnan tilanne ja näkymät

Kaivosteollisuus jatkaa kasvuaan. Kevitsan kaivoksen rakentaminen jatkuu, alueella työskentelee rakennustöissä yli 400 henkilöä. Rakennustyöt ovat sujuneet etuajassa, joten toiminnan aloittaminen suunnitelmien mukaan kesällä 2012 näyttää hyvin todennäköiseltä. Rekrytointikoulutuksia on alkanut kevään ja kesän aikana ja uusia alkaa syksyllä 2011.

Sodankylän kunnan alueella tekee tutkimustoimintaa useita muitakin kaivosyhtiöitä, joiden työllistämisaikutus on suuri. Arvion mukaan reilusti yli 100 henkilöä työskentelee näiden yhtiöiden ja heidän aliurakoitsijoidensa palkkalistoilla. Syksyn aikana alkaa myös kaivostoimintaan liittyvää hallitilarakentamista.

Kaivostoiminnan myötä asuntorakentaminen on vilkastunut. Sodankylässä on pulaa asunnoista. Kirkonkylän keskustaan on rakennettu kerrostalo ja uusia suunnitelmia on mm. rivitaloalueen rakentamiseksi. Inarin kirkonkylässä kulttuurikeskuksen rakentaminen jatkuu ja se valmistunee aikataulun mukaisesti. Nuorgamissa rakennetaan uutta kauppakeskusta, joten Norjan kauppa on edelleen kohtuullisen vilkasta. Saariselällä on jonkin verran uutta rakentamista: mm. 47 huoneistoa sisältävän majoitusrakennuksen rakentaminen on aloitettu ja korjaus- ja kunnossapitorakentaminen jatkuu.

Matkailussa ollaan edelleen positiivisen toiveikkaalla mielialalla. Saariselän ja Inarin yrittäjät odottavat hyvää kesää ja syksyä, varauksia kesälle ja ruskasesonkiin on tehty enemmän kuin edellisenä vuonna. Tilastojen valossa matkailu on vilkastunut hieman koko Lapin alueella, mutta alueiden välillä on suuria eroja. Saariselän alueen kävijämäärät ovat pudonneet 11 % ja Pyhä-Luoston alueen 6,8 %. Myös yritysکوhtaisia eroja on paljon.

Kaupan toimialalla ollaan toiveikkaita ja Sodankylässä kaivostoiminnan viriäminen on jo nostanut myynnin volyymia.

Uusia yrityksiä perustetaan jonkin verran. Yritysten määrä nousee kuitenkin enemmän sen vuoksi että alueelle siirtyy yrityksiä muualta Suomesta.

Työttömyyden määrä ja rakenne

Työttömien määrässä on pientä vähenemistä koko alueella, kuitenkin niin että Sodankylän kunnan alueella työttömien määrä laskee enemmän kuin muualla Pohjois-Lapissa.

Työttömyyden kesto lyhenee tulevaisuudessakin jonkin verran ja rakennetyöttömien määrä vähenee. Mitään suuria muutoksia ei ole kuitenkaan tulossa. Myös nuorten työttömyys laskee hivenen, joskaan se ei Pohjois-Lapissa ole kovin korkealle tasolle noussutkaan.

Työvoiman kysyntä ja osaavan työvoiman saatavuus

Kaivosten avaamiseen tähtäävät työpaikat sekä muuhunkin rakentamiseen liittyvät työpaikat lisääntyvät vuoden aikana huomattavasti. Kaivoksen tuotantoon liittyviä isoja rekrytointikoulutuksia toteutetaan kevään, kesän ja syksyn aikana.

Rekrytointiongelmia on hoitoaloilla, terveydenhoidossa, kaivosalan johto-, suunnittelu-, tutkimus ja näytteenottotehtävissä. Pulaa on lisäksi matkailualan moniosaajista sekä saamenkielen osaajista.

Liite 1

Keskeisiä tilastotietoja, koko maa, ELY-keskukset ja seutukunnat (syyskuu 2011)

	Toimipaikat 2009 lkm	Henkilöstö 2009 hiö	Aloittaneet yritykset 2010 lkm	Lopettaneet yritykset 2010 lkm	Työvoima * 2010/2009 hiö	Työttömyys- aste 2011/06 %	Työttömät työnhakijat 2011/06 hiö	Työttömät työnhakijat 2010/06- 2011/06 muutos %	Väkiluku 2011/06
Koko maa	352 468	1 448 299	33 128	21 085	2 748 000	9,2	252 548	-8,0	5 385 633
Uusimaa	98 418	514 270	11 979	7 387	856 000	7,0	59 501	-8,5	1 540 348
Helsinki	89 154	483 762	11 005	6 829	742 783	7,4	54 882	-8,4	1 419 880
Raasepori	3 365	10 850	320	163	20 915	7,3	1 531	-16,7	44 259
Porvoo	4 188	15 070	544	317	28 949	7,8	2 268	-8,5	57 723
Loviisa	1 711	4 587	110	78	8 582	9,2	787	-4,8	18 486
Varsinais-Suomi	34 416	127 019	3 007	1 789	240 000	9,3	22 377	-4,4	465 697
Turku	19 951	86 699	2 026	1 244	152 723	10,6	16 224	-3,7	309 712
Salo	5 431	19 195	400	219	30 335	10,6	3 206	-6,4	64 701
Loimaa	4 046	8 123	247	131	17 150	7,7	1 321	-3,9	37 158
Vakka-Suomi	2 967	8 283	180	101	14 670	7,5	1 106	-4,5	31 386
Åboland-Turunmaa	2 021	4 719	154	94	10 552	5,2	545	-15,4	22 740
Satakunta	16 316	61 563	1 183	787	112 000	9,9	11 080	-5,4	226 829
Pori	9 088	33 849	710	468	63 379	11,3	7 185	-2,4	137 654
Rauma	4 737	22 275	316	231	31 286	8,9	2 776	-5,4	65 608
Pohjois-Satakunta	2 491	5 439	157	88	10 797	9,8	1 063	-21,1	23 567
Pirkanmaa	30 686	129 396	3 049	1 890	254 000	10,2	25 906	-11,4	489 137
Etelä-Pirkanmaa	2 471	9 710	212	136	19 907	11,7	2 329	-10,2	43 285
Lounais-Pirkanmaa	2 514	5 962	153	90	11 992	5,9	711	-19,7	27 706
Luoteis-Pirkanmaa	1 542	4 007	102	66	7 343	6,7	492	-22,2	16 557
Tampere	22 228	103 474	2 411	1 474	185 795	11,4	21 264	-11,5	375 622
Ylä-Pirkanmaa	1 931	6 243	137	98	11 249	10,0	1 127	-1,5	25 967
Häme	24 515	91 492	2 000	1 435	186 000	10,1	18 781	-11,0	376 813
Lahti	12 927	50 633	1 061	816	95 262	11,8	11 242	-11,0	202 005
Riihimäki	2 904	10 207	232	156	22 495	8,4	1 884	-10,5	46 062
Hämeenlinna	5 871	21 800	511	325	44 699	8,6	3 825	-12,7	93 547
Forssa	2 813	8 851	196	138	16 552	11,0	1 824	-8,9	35 199
Kaakkois-Suomi	18 648	73 996	1 472	965	151 000	11,5	17 328	-4,5	315 650
Kouvola	5 861	22 253	441	310	43 909	10,8	4 723	-4,1	94 945
Kotka-Hamina	4 928	20 682	401	251	39 435	13,5	5 332	-3,9	87 319
Imatra	2 412	9 440	193	131	19 070	12,5	2 377	-8,1	43 774
Lappeenranta	5 447	21 622	437	273	41 810	11,8	4 926	-3,7	89 612
Etelä-Savo	10 670	32 462	781	487	70 000	10,4	7 298	-6,3	154 379
Mikkeli	4 985	16 150	372	219	33 022	10,1	3 325	-4,9	72 810
Savonlinna	3 430	9 928	214	154	21 646	12,8	2 768	-5,3	49 424
Pieksämäki	2 255	6 384	195	114	14 129	8,9	1 257	-11,0	32 145
Pohjois-Savo	15 523	54 713	1 143	802	118 000	10,5	12 375	-8,8	247 735
Kuopio	6 429	27 196	584	407	58 003	10,7	6 212	-6,4	121 547
Ylä-Savo	4 459	13 102	242	164	25 515	10,9	2 786	-12,0	57 910
Koillis-Savo	1 562	3 493	89	64	8 102	9,3	754	-17,3	19 839
Sisä-Savo	1 204	2 463	77	55	6 152	9,1	561	-5,1	15 208
Varkaus	1 869	8 460	151	112	14 675	14,0	2 054	-8,2	33 231
Pohjois-Karjala	9 906	32 755	763	515	78 000	13,3	10 389	-9,4	165 726
Joensuu	6 894	24 594	596	400	56 094	14,1	7 927	-8,9	122 948
Keski-Karjala	1 519	3 821	104	45	8 266	13,0	1 074	-21,1	19 203
Pielisen Karjala	1 493	4 340	63	70	9 636	14,3	1 381	0,7	23 575
Keski-Suomi	16 332	62 919	1 328	950	129 000	12,4	16 049	-3,2	273 570
Jyväskylä	9 251	41 706	892	596	83 922	12,9	10 800	-1,9	173 917
Joutsa	551	963	22	20	2 390	10,0	239	-11,2	5 819
Äänekoski	1 228	5 643	88	82	10 261	13,8	1 418	-4,0	23 264
Jämsä	1 652	5 962	120	96	11 179	12,6	1 406	-11,3	25 146
Keuruu	832	2 292	55	30	5 330	12,0	641	-5,6	12 474
Saarijärvi-Viitasaari	2 818	6 353	151	126	13 704	11,4	1 568	-1,4	32 950

	Toimipaikat 2009 lkm	Henkilöstö 2009 hiö	Aloittaneet yritykset 2010 lkm	Lopettaneet yritykset 2010 lkm	Työvoima * 2010/2009 hiö	Työttömyys- aste 2011/06 %	Työttömät työnhakijat 2011/06 hiö	Työttömät työnhakijat 2010/06- 2011/06 muutos %	Väkiluku 2011/06
Koko maa	352 468	1 448 299	33 128	21 085	2 748 000	9,2	252 548	-8,0	5 385 633
Etelä-Pohjanmaa	17 197	47 199	1 000	693	95 000	6,9	6 517	-13,6	193 913
Suupohja	2 414	5 647	120	82	10 823	7,8	848	-14,7	24 078
Seinäjoki	10 584	31 783	674	441	58 349	7,4	4 334	-14,4	124 779
Järviseuutu	2 220	4 811	105	85	9 411	7,0	663	-14,9	22 248
Kuusikunnat	1 979	4 957	101	85	9 964	7,4	735	-5,4	22 808
Pohjanmaa	18 639	64 991	1 234	719	127 000	6,3	7 962	-13,8	246 641
Vaasa	6 114	27 582	417	282	45 278	6,7	3 015	-15,0	92 816
Kyönmaa	1 535	2 581	98	53	8 167	6,4	523	-11,1	17 654
Syösterbotten	2 200	4 887	99	54	8 404	5,0	420	-23,5	17 985
Jakobstadsreg.	3 646	13 354	292	129	22 605	6,3	1 425	-17,4	49 775
Kaustinen	1 740	3 518	89	48	7 214	6,9	501	0,2	16 310
Kokkola	3 404	13 069	239	153	23 992	8,4	2 010	-10,5	52 101
Pohjois-Pohjanmaa	22 664	91 626	1 895	1 209	193 000	10,9	20 950	-6,2	396 173
Koillismaa	1 431	4 492	96	58	9 096	13,1	1 191	-4,9	20 848
Nivala-Haapajärvi	2 358	5 981	147	89	12 469	9,1	1 131	-20,4	30 529
Oulu	10 961	54 339	1 162	740	107 277	12,9	13 786	-3,5	227 309
Oulunkaari	1 367	3 492	110	67	9 358	13,1	1 227	0,0	23 430
Raahe	1 971	9 391	127	93	15 191	9,2	1 392	-16,4	34 797
Haapavesi-Siikalatva	1 265	3 384	51	35	6 349	8,5	541	-9,7	15 185
Ylivieska	3 311	10 547	202	127	19 201	9,0	1 733	-10,8	44 075
Kainuu	4 542	16 110	273	206	36 000	12,7	4 569	-11,6	81 697
Kajaani	3 105	12 045	219	150	25 934	12,3	3 196	-9,7	57 402
Kehys-Kainuu	1 437	4 065	54	56	10 166	13,1	1 331	-16,7	24 295
Lappi	11 415	38 453	911	603	87 000	12,7	11 012	-6,3	183 162
Itä-Lappi	1 184	2 760	58	52	7 771	16,4	1 276	-1,7	18 550
Kemi-Tornio	3 349	14 334	275	175	26 736	12,8	3 431	-6,7	60 569
Pohjois-Lappi	1 258	3 271	94	71	7 822	11,3	885	-12,7	16 857
Rovaniemi	3 508	12 790	343	215	30 245	12,9	3 888	-8,2	64 271
Tornionlaakso	674	1 478	40	29	3 423	11,8	405	-1,7	8 657
Tunturi-Lappi	1 442	3 820	101	61	6 780	16,5	1 117	-0,9	14 258

* Seutukuntien työvoima (15-74 -vuotiaat) on Tilastokeskuksen Työssäkäyntitilaston tieto vuodelta 2009.

* ELY-keskusten ja koko maan työvoima (15-74 -vuotiaat) on Tilastokeskuksen Työvoimatutkimuksen edellisen vuoden vastaavan vuosineljänneksen tieto

Työttömillä työnhakijoilla tarkoitetaan työvoimatoimistoon ilmoittautuneita työttömiä työnhakijoita sisältäen lomautetut

Työttömyysaste on työttömien työnhakijoiden prosenttiosuus työvoimasta.

Väkiluku on ennakkotieto 31.6.2011

Aluejako vuoden 2011 seutukuntajano mukainen

Lähteet:

Toimipaikat ja henkilöstö vuonna 2009. Lähde: Toimiala Online: Yritys- ja toimipaikkarekisteri, Tilastokeskus

Aloittaneet yritykset vuonna 2010. Lähde: Toimiala Online: Yritys- ja toimipaikkarekisteri, Tilastokeskus

Työvoima. Lähde: Työvoimatutkimus ja työssäkäyntitilasto, Tilastokeskus

Työttömät työnhakijat. Lähde: TEM Työnvälitystilastot

Väkiluku ennakkotieto 31.6.2011. Lähde: Väestö- ja kuolinsytilastot, Tilastokeskus